

133.446

AS

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

133446

COPIED BY THE
DUPLICAT

Fényes Samu

A magyar revízió
politikai, történelmi
és
gazdasági megvilágításban

OSZK

Átadva O Sz. K.-nek
35.568-1940. IV számú
V. K. M. rend. alapján.

»UJ MAGYAROK« KIADÁSA

Fényes Samu

A magyar revízió
politikai, történelmi
és
gazdasági megvilágításban

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

BIBL. UNIV. CLUJ

0149^r - 9. I. 1935

EXEMPLAR LEGAL

»UJ MAGYAROK« KIADÁSA

Copyright Dr. Fényes Samu

133446

ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1943 év 1362 sz.

A szerző előszava a magyar kiadáshoz

Ismerjük mindnyájan Petőfi János Vitézét.

János vitéz Iluskát szereti, kit gonosz és irigy mostohája kinez és halálba üldöz. János vitéz bizakodik benne, hogy ki fogja szabadítani a kezéből. De mikor eljön érte, már halott a leányzó, mire méltó haragjában megfojtja a boszorkányt és megy a másvilág felé, hogy meglelje imádottját. Sok hősi kaland után sikerül eljutnia a tulvilágba, ahol is rátalál Iluskájára. Ott, a tulvilágon, életre kelti és azután boldogan élnek, családot szaporítanak — ott a tulvilágon.

Ez a gyönyörű költemény hangjánál, szerkezeténél és tárgyánál fogva remek példája egy népmesének. A pszichoanalízis alapján megállapítható, hogy a népmese a néplélek tudatalatti élményeinek, sóvárgásainak a feltárása. A népmesék alakjai szimbolumok, melyeket tisztán, teljes biztonsággal tudunk értelmezni. Az üldözött kislány az elnyomott, szabadulásért sóvárgó népet jelképezi. Iluska a magyar nép. A mostoha, a gonosz elnyomó az uralkodó osztály — a latifundium. János vitéz maga a költő.

A mesének hát igazi értelme: A költő szereti ezt az elnyomott népet és fel akarná szabadítani mostohája: a történelmi osztály gyűlöletes ágja alól.

Elgondolhatnók ezt a mesét úgy, hogy János vitéz szereti ugyan Iluskát, de amellet kimélettel és alázatos tisztelettel van a gonosz boszorkány irányában? Ha János vitéz igazán szereti Iluskát, gyűlölnie és megsemmisítenie kell a gonosz mostohát. A mesét elgondolni, megfelelő megoldáshoz juttatni máskép nem lehet...

A Petőfi János Vitéze azonban még sincs a népmesék kaptafájára verve. Van benne valami, aminek tán az egész világirodalomban nincs példája. Nem ritka motívum a népmesékben, hogy a hős ke-

resni megy imádottját a tulvilág kapuin tul. A szeretet olyan hatalmas, hogy legyőz minden akadályt és még a halál gyomrából is visszahozza imádottját, hogy aztán még hosszú életen át boldogítsa és ivadékaiban örökletessé tegye boldogságát. Az a hős, aki elevenen tudott a tulvilágba eljutni, elevenen tud vissza is jutni erre a világra.

Petőfinél másképp van. János vitéz eljut ugyan a tulvilágra, meg is találja Iluskáját, el is veszi feleségül, ivadékot is szaporítanak, de a — tulvilágon.

A tudat alól fakadt a költőnek ez az ötlete, valószínűleg ő sem értette meg szimboluma egész mélységét, de mi el tudunk igazodni e rejtélyes bonyodalomban. Igazi értelme az, hogy Petőfi a költő, aki nemzete megszabadításáért sóvárog, kétségbeesik vállalkozásának a sikere felől, és vele akar pusztulni. Népe megdicsőülését csak a halálban reméli elérhetőknek.

Ez a tudatalatt rejtőző meggyőződés már ifju korában tolmácsolást nyert, vagy 20 éves volt, mikor e témát dolgozta. Tudat alatt már ott élt benne a halálvágy, mert sikertelennek sejtette az életét, nem hitte, hogy Iluskáját megszabadithassa a mostohája keze alól.

Ez nem pusztá feltevés, mert ez a halálvágy egyre erősebb benne, egyre tudatosabban nyilatkozik meg. A már megérezett közeli forradalom tudatában 47-ben azt írja: „Ott essem el én a harc mezején stb...” Szeptember Végén és más 48-ban és 49-ben írott verseiben szinte szándékossággal domborult ki halálvágya. Már látta, hogy Iluskának a boldogsága ezen a világon nem lelhető, nem szabadítható ki csak a halálban, gonosz mostohája karmai közül...

Iluska meséje azonban még véget nem ért. Még ma is szenved a nép a gonosz mostoha átka alatt.

Ebben a könyvben szintén tükröződik Iluska tragédiája, ez a könyv János Vitéz harca a gonosz mostoha ellen. Aki nem cinkosa ennek a mostohának, aki igazán szereti Iluskát, annak minden erejével harcolnia kell a mostoha ellen és aki nem harcol ellene, vagy kimélettél^lvan iránta, árulója Iluskának.

Hátha mégis meg lehetne váltani Iluskát, hogy az ezer év óta sovárgott boldogságot még ebben a világban, az élet innenső mesgyéjén élvezhesse?

Nekünk, akik a magyar n é p e t szeretjük, harcolnunk kell az örökös mostoha, a magyar latifundium ellen...

I. BEVEZETÉS

A magyar kormány állandóan napirenden tartja a revízió kérdését és avval ugy tavalý, mint ez idén állandó izgalomban tartja az-utódállamokat és nyugtalanítja egész Európát. A közelmúltban Bethlen István gróf ruccant ki Angliába propagandautra. Ezt a mozgó-lódást sikerült visszaverni, de a mostani vereség sem biztosíték arra, hogy nem kezdik-e újra ezt az izgató munkát. A mai magyar kurzus nyílt szövetségben áll Olaszországgal s afelől nem lehet kétség, hogy bár Olaszország s Németország között Ausztriára vonatkozólag ellentétek, vagy látszólagos ellentétek merültek fel, Magyarország tekintetében a két nagyhatalom teljesen egy véleményen van. És bár Magyarország mostani kormánya látszatalkotmányossággal és áldemokráciával tüntet, mégis hathatósan közreműködött abban, hogy Európában a faszczista frontnak sikerült az északi tengertől az afrikai partokig nemcsak védelemre alkalmas, hanem támadásra is veszedelmes kőfallá kiépülni. Ugy látszott, hogy Anglia is pártjára állt a magyar igényeknek, bár ez irányu lelkesedése azóta nagyon lelohadt. Az angol parlament képviselőinek tekintélyes száma le is kötötte magát a magyar igények mellett. Ez ugyan csak talán a Rothermere impériuma alatt álló sajtó agitációjának tulajdonítható (hisz néhány évvel ezelőtt Lord Rothermerenek felajánlották a Szent István koronáját, nem illetékes körök ugyan, de bajos volna megállapítani, hogy mai nap ennek a királytalan királyságnak a koronáját ki lehet illetékes ajánlgaatni) de azért mégis jelentőséges tünet.

Ez az ügy tehát nem Magyarország ügye, nem is a kisantanté, hanem mihamar elsörendü európai ügygé nőhet ki és mindenképen háborus veszedelmet rejteget méhében.

Ha kissé elemezzük a legujabb évtized történéseit, megállapíthatjuk, hogy Olaszország, az első faszczista nagyhatalom, élete első tiz évében nem igyekezett sem a francia célkitűzéseket zavarni, sem faszczista front kiépítésén nem dolgozott, nem is igyekezett éket verni

Franciaország védő övezete, a kisantant közé, sem a népszövetség tekintélyét aláásni. Nem is tehette volna, mert elszigetelve állt és faszcismoát ovakodott az európai államrend megingatására alkalmazni.

Mikor azonban Németországban sikerült faszcionista szövetséget vagy lehető szövetséget szerezni, mihamar Németországgal együtt kezdte bontogatni a népszövetséget és nyíltan a faszcionista európai front kiépítéséhez fogni. Ez Magyarország nélkül alig lett volna elgondolható. Mert hisz geopolitikai helyzeténél fogva Magyarország egyenesen a faszcionista sáncnak előretolt erődítménye, arra alkalmas, hogy a kisantantot megbénítsa. Csak Magyarországnak a segítségével geopolitikai helyzete képesítette Olaszországot arra, hogy Ausztriában sikerült megsemmisíteni a békét védő demokráciát és Ausztriát összekötő kapocsnak kikészíteni az egész faszcionista front öv kiegészítésére, az északi tengertől Afrika partjáig. Csak ennek alapján látszik aztán megvalósíthatónak a világfaszcismo kiépítése olyképen, hogy a faszcismo nem marad elszigetelt államformának, hanem nemzetközi tényezővé léptetődik elé. Magyarország kormányzójának a L'Intransigeantban közölt intervjúja ki is teregeti a tervet. A népszövetség helyére a négy nagyhatalom kerülne, kik magok közt felosztják hűbéres darabokra egész Európát. Olaszország is kapna egy második kisantant védőövezetet, melybe eddig is be van kapcsolva Albánián kívül Magyarország, Ausztria és idővel bizonyára majd az egész balkáni koszoru.

E terv tehát nemcsak avval a gondolattal játszik, hogy kiirtja Európaszerte a demokráciát, hanem ahogy kicsiben az állam kebelében elnyomta az egyént, a lelkiismereti szabadságot, a szabad véleményt és minden polgárt egyformásítva fogott a diktatura szekeérébe, úgy nagyban a kis népeket három-négy nagyhatalom diktatúrája alatt akarja egyformásítani. Ez a terv a bellum omnium contra omnes veszedelmét rejti méhében.

Nem történik talán máról holnapra, de aknamunkájával, kutmérgező tendenciáival és szívósságával rövid idő alatt felőrli a kis nemzetek életerejét. Minthogy e támadás az Északi Tenger — Ausztria-Olaszország frontról indul meg, a kisantant természetsszerűleg az első ütköző felület, amely első összeütközésben Magyarországnak döntő szerep jut.

Nem szabad elfelejteni, hogy az egész terv szövéséhez az első öltéseket a békerevizió jelszavával tették. Az „ezredéves“, „szabad-

ságszerető“, „az európai kulturát a török ellen 300 esztendőn át védő“, a világháboruban „ártatlan“, „lovagias magyar nemzet“ részére kérték s követelték a revíziót, mert ezt a szegény országot s dicső népét nem szabad Habsburg bünéért felelőssé tenni. Így nyerték meg Angliát s ami több, így hamisították s mérgezték meg az európai közvéleményt, előbb Angliában, aztán másutt.

Ez annál könnyebb volt, mert Magyarország strukturája, történelme dolgában a Nyugat nincs annyira tájékozotva, mint teszem azt a régi Faraók, vagy Babilon történelmében.

A kisantant előzetes tétovázások után idején öntudatra ébredt. Belátta, hogy ha szilárdan tartja a kötést, úgy egymaga elég erős minden veszedelem elhárítására. Románia, Csehszlovákia, Jugoszlávia bensőségesebbé kötötték viszonyukat abban a biztos öntudatban, hogy egyedül a saját erejükkel képesek a celszövényeket összetépni s megvédeni népeik szabadságát s Európa demokráciáját.

Mindebben a magyar nép ártatlan. A népek nem gyülölködnek és nem törnek hódításra. Magyarország konyháján sokan sűrögnek, de csak egy maroknyi csoport az, akinek a lakomájára főzik az ételt. A nép jogfosztott, a polgárság nem nyílt, de annál hatékonyabb cenzura alatt. A revízió ellen nemcsak senki nem mer ott felszólalni, de még az is gyanussá teszi magát, aki nem esküszik meg rá hatszor napjában.

A revizó ellenzése tehát sem a magyar nép, sem a Magyarország elleni rosszakaratból vagy gyűlöletből nem fakad, hanem abból a meggyőződésből, hogy ez a politika nemcsak Európa közveszedelmét, de Magyarország pusztulását és a magyar nép megnyomorítását is jelenti.

Rá kell világítani a magyar kérdésre, mely ma ködbe van burkolva. Bele kell e kérdés odvaiba is világítani. Magyarország, helyesebben a magyar uralkodó klik, úgy látszik, szándékosan pályázik arra a szerepre, amelyet a végzet Szerbiának juttatott a világháború kitörésében. Mi volt Szerbia Európának? Hekuba! Ép úgy, mint, ahogy Hekuba ma Magyarország is. Egy gyöngye gyufaszál, ha meggyújtják kicsi szellő is elfujja, de ha puskaporos toronyba vetik, iszonyu vést okozhat. A Princip bombája volt az a gyufaszál, amelyik a világháborút felgyújtotta. A magyar kérdésnek is lehet akkora robbantó ereje, mint egy szegény kisdíák kézibombájának.

Nem elegendő azonban a revízió mellett és ellene szóló érveknek a felsorolása, de belé kell világítani Magyarország történelmi és

mai strukturájának odvaiba. A magyar agitációnak sikerült oly képöntudatát az európai köztudatba belényomni, mely teljesen hamis következtetésekre s mérlegelésekre ad lehetőséget. Anglia külügyminisztere például avval is igyekezett megokolni Magyarország revíziós igényeit, hogy ez az ezer év óta fennálló ország 300 esztendőn át védte a török ellen Európa kulturáját. Az az ezer év is bizonyos korrekturára szorul, a török elleni harcnak pedig inkább az ellenkezője igaz.

A magyar nemzet szabadságszeretetét is magasztalták az angol parlamenti viták során. Pedig Magyarországon 1848-ban volt az első s egyetlen igazi szabadságharc, melynek a felületén azonban a ragyogást sok csunya fekete folt homályosítja, mert miközben a magyar nép a szabadságért harcolt, vezetői az alájuk rendelt más nemzetek rabláncait kovácsolták. Az igaz, hogy Magyarország évezredek történelmében volt harmincnál több parasztlázadás, vagyis minden emberöltőre jutott, ám a „nemzetnek“ nevezett nemesség fölkelései jobbra ellenforradalmak voltak, mert a magyar „nemzet“, vagyis a nemesség csak a saját kiváltságaiért harcolt mindenkor.

Csak a hamisításoktól megtisztított történelem tükrében lehet megismerni Magyarország igazi történetét 1867-ig s csak ennek a nyomán lehet Magyarország mai strukturáját s a magyar probléma igazi értelmét megvilágosítani.

A hivatalos megállapítás szerint 1896-ban lett ezer éve, hogy a magyarok a Kárpát s az Adria közti földterületet elfoglalták és már 934 éve, hogy keresztény királyság lett ez az ország.

Ez időtől kezdve egy javarészt idegennyelvű oligarchia nyert végzetes befolyást az ország fejlődésére és sorsára.

II. A magyar oligarchia

a) A török kor előtt

Európában a középkorban a germánfrank-római világban mindenütt a hűbérrendszer uralkodott, amelynek a veleje, hogy az országnak a király vezérlete alatt álló hadereje a hűbérurak csapataiból alakul. A király tehát mindenkor csak annyi erő kifejtésére képes, amennyire neki hűbéresei lehetőséget adnak, A hűbérurak ép olyankor zsarolhatták meg hát leghatékonyabban az országot, vagy a királyt, amikor a legnagyobb szükség volt rájuk.

A magyar királyság kialakulása első három évszázadában, az Árpádok alatt, 1000-tól 1301-ig itt nem alakult ki a hűbériség. A királynak abszolút a hatalma, mely saját erős hadseregén alapul. Az egész ország elvben a királyé, az egyetlen katonai hatalom a király, más nem is tarthat katonát, mint a király engedelmével, a király rendelkezésére. Freisingeni Ottó e kor legmegbízhatóbb s legmélyebb belátású krónikása a magyar királyt kényurnak, abszolút hatalmu deszpotának írja le.¹⁾

A seregtartás alapja a középkori gazdálkodás mellett csak földbirtok lehetett. A király — egyértelmű akkor az országgal — birtokában rengeteg területet, ezekre már akkor ráragadt a várjóság név. A várjóságokat a sztratégiai követelmények s igények szerint harcosok családjával telepítették be, akik hadi szolgálat ellenében szabad birtokul kapták a földet.

Magyarországot a XI-ik században csak két olyan nagyhatalom határolta, amelyek esetleg veszélyeztethették függetlenségét s hűbérítésére gondolhattak: nyugat felől Németország, kelet felől a bizánci császárság. Ezt azonban a népvándorlás idején a Balkánon letelepedett szláv törzsek olyan ivergővel fojtogatták, hogy a Duna melléken hódításokra nem vállalkozhatott. Németország azonban nem titkolta vágyait. Erre jogcíme is volt némileg, azt vitatta, hogy német püspökök térítették az országot a kereszténységre. Szent István, az első keresztény király ezt a jogcímet ugyan nem ismerte el, háboruba is keveredett Konrád császárral, meg is verte, de a kereszténység felvétele miatt ellentétbe került a törzсарisztokráciával, úgy hogy a Dunán túl véres lázadás ütött ki. Kénytelen volt német, vasba öltözött lovagokat segítségül maga köré gyűjteni, akiknek nagy földbirtokokat adományozott és akiknek a segítségével sikerült a törzсарisztokráciát kiirtani.

E lovagok lettek a később elmagyarosodott arisztokrácia ősei. E német lovagok igyekeztek az országot a német király fenhatósága alá keríteni. Rávétték a királyt, hogy saját uralkodó nemzetsége tagjait vegye üldözőbe és a saját fia és rokonai helyett német sógornője olasz fiát jelölje utódjául. A trónörököszt eltették láb alól,²⁾ a király legközelebbi rokonai közül az egyiknek kiszurták a szemét, a másiknak ólmot öntöttek a fülébe, a többiek pedig külföldre menekültek, mikor végre a király az olasz fiut jelölte utódjául. Az új arisztokráciának már nem volt a királyra szüksége, ő ellene is merényletet kíséreltek meg, mire nemsokára meghalt. Olaszvérű utóda aztán sie-

tett az országot a német királynak hűbérbe adni. A nép azonban fölkel s hazahozta a kimenekült Árpád hercegeket, de azért a német hűbéresítési kísérletek ellen kellett még vagy negyven esztendeig fegyveresen is védekezni. Az egyre hatalmasodó magyargyűlölő arisztokrácia munkája nyomán Magyarország függetlensége okvetlen odaveszett volna, ha a XI. század vége felé a VII Gergely pápával kiütt viszály Németországot évszázadokra képtelenné nem teszi hódításokra.

Az idegenvérű magyargyűlölő arisztokrácia ugyan később megmagyarosodott, de mohósága mindmáig meg nem csappant és sikerült lassanként kiszivnia az ország életerejét annyira, hogy képtelen lett a védekezésre. Ezt úgy érte el, hogy a XII. század folyamán a kezébe kaparította a várjóságok nagyrészét, melyeken az egész királyi hatalom alapult, hisz ezek tartották el az országot védő hadsereget. A várjóságok elkaparítása folytán annyira meggyöngítették a királyi hatalmat és annyira aláásták az ország védőképességét, hogy e féktelenkedő főuraknak sikerült a XIII. század elején kierőszakolni az aranybullát, mely elismerte, hogy a főurak semmiféle terhet nem tartoznak viselni.

Az ország nem is volt képes többé a védekezésre, a tatárok inváziója előtt egy óráig tartó csata után leterült. A királyi hatalmat a főurak anarchiája annyira kivájta, hogy a XIV. század huszas éveiben lehetett csak ez anarchiának végét vetni. Az Anjou házból származott királyok behozták az elpusztult régi hadrend helyére a hűbériséget olyan időben, mikor már a hűbérendszer európaszerte feloszlásban volt.

A második Anjou király, Lajos idejében jelentkezett fenyegetően a Balkánon a török veszedelem, de Magyarország határát még nem érte el. Az Anjouk után következett Zsigmond, aki ötven évig uralkodott (1437), később német császár is lett. A löpor és az ágyuk harca korában a hűbérendszer már nem volt épségben fentartható, a magyar központi hatalom hát ismét meggyöngült, az ország gyepői újra a garázda főurak kezeibe kerültek. A garázda főurak nem igen estek kétségbe a töröknek immár a határokat fenyegető elnyomulásán, nem is érdeklődtek iránta, de Zsigmond császárnak mégis sikerült európai koalíciót létesíteni a török ellen, ám ezt a vállalkozást nem igen lehet magyarnak tekinteni, mert az összehozott nyolcvanezer főnyi seregben nem igen lehetett néhány ezernél több magyar. A király ezerfőnyi bandériumán kívül csak 2—3 főpap ki-

csi bandériuma került ki Magyarországból. A sereg különben Nikápolynál vereséget szenvedett és széteszlott, mikor is Bulgária török kézre került. (1396-ban).³⁾

A török aztán egyre közelebb nyomult a déli határokhoz s a román Havasalföldre vetette magát.

b) Hány száz évig védte a magyar a kulturát a török ellen

A török 1428-ban érintett először magyar területet Galambóc-nál, (Kolumbácsnál), a mai Szerbiában. Csak ez időponttól lehet számitani azt a korszakot, mikor Magyarország a nyugatot a török ellen védelmezte. Mindössze két emberöltön át tartott ez a védelem vagyis nem 300, — csak 62—70 esztendeig. Ez a korszak kizárólag a román származású két Hunyadi, János és Corvin Mátyás élettartamára szorítkozik. A török elleni diadalmas ellentállást Hunyadi János, — előbb Zsigmondnak tábornoka, — szervezte, akinek életerejéből azonban többet emésztett fel a magyar oligarchia mohó kapzsisága, irigysége és lelketlensége, mint az egész török hatalom.

De Hunyadi János a belső ellenséggel szemben is diadalmas maradt, Habsburg Albertet választtatta meg királlyá, akinek nagy összeköttetéseitől remélt európai segítséget.

Azonnal a török offenzívát kezdték előkészíteni, de a főurak jónak látták a nagyon is nagy hatalomra vergődő Hunyadinak utját szegni és azt a határozatot hozták, hogy ezentul a király egyedül köteles megvédeni az országot a saját haderejével, — a nemesség csak ugy köteles hadba kelni, ha az ország van megtámadva és a főurak belátása szerint a veszedelem már a legnagyobb.

Ennek a csufos határozatnak köszönhető, hogy Szendrő (Semendria), melyet két évvel előbb Hunyadi sikerrel megvédett, mikor falai alatt egy török hadsereget megsemmisített, 1439-ben elesett és evvel Szerbia egészen a töröké lett. A király Szendrő alól Bécsbesietett, onnan szerezeni segítséget, de utközben meghalt. Hunyadinak sikerült Ulászlót, a lengyel királyt megválasztatni, aki jelentékeny saját haderőt hozott az országba a török ellen. A török már Nagyszebenig és a Vaskapuig jutott, de Hunyadi megsemmisítette mind a két török sereget, ugy hogy 1443-ban egy offenzívával, Szerbiát egészen és Bulgária nagyrészét felszabadította.

A török kötelezte magát a békében Boszniát és Oláhországot is kiüríteni. A pápai követ azonban Hunyadi ellenére a főurak se-

gítségével kivitte, hogy a békeszerződés megszegésével új háborút indítsanak, a szövetségesek azonban nem váltották be ígéreteiket, a nemesség is jobbnak látta Hunyadit és a királyt a veszedelembé ereszteni, úgyhogy Várnánál a magyar sereg teljesen megsemmisült, a király is elesett. A kapu megnyílt a török előtt, de a magyar főurak minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a csatából elmenekült Hunyadit utközben elejtsék. A király halála hírére kezükbe kaparították az egész hatalmat. Hét darabra osztották az országot, hét főkapitányságra, az egyiket átengedték Hunyadinak, hogy legyen aki a határt védelmezze, de hatot maguknak vettek, hogy ne legyen neki honnan sereget szerezni. Hunyadi saját pénzén és saját javain szervezett új hadsereget.

A főurak megválasztották Lászlót, Albert gyermekfiát ebben a veszedelmes időben királlyá. És hogy egészen elvesse maguktól a gondot, megválasztották Hunyadit kormányzónak, — csak azért, hogy minden intézkedését megghiusítsák Hunyadi az országgyűléssel megszavaztatott nagy hadiadót, de a főurak hatalma területén nem lehetett behajtani, minek az az eredménye volt, hogy a Rigó-mezőn csatát vesztett. Mikor a király 14 éves lett, hazahozták és követelték Hunyadi lemondását. Kárpótlásul a király kinevezte az ország főkapitányává, — csak ép serege nem volt. Egy esztendőre rá 1453-ban a török elfoglalta Konstantinápolyt.

Veszedelemben volt az ország és egész Európa. A török hatalom előretörése feltartóztathatatlanak látszott.

Nyugat felé a töröknek már csak Magyarország állta útját, helyesebben csak Hunyadi, mert a magyar nagyurak összeesküvést szőttek a kiskirály anyaaági rokonaival, a Cilleiekkal, Hunyadi leteleperésére, miután a szultán példátlan nagy haderővel neki vetette magát Magyarországnak kapujának Nádorfehérvárnak (Belgrádnak). Újra kellett erősíteni a várat, új sáncövezeteket létesíteni, a Duna vízének új medreket ásni. Hunyadi mindent elvégzett, saját pénzén szervezett serege a Kapisztrán népfelkelése segítségével diadalmasan állta a harcot, a támadást visszaverte és a kirohanó sereg a török haderőt megsemmisítette. Ez volt a keresztény világ legnagyobb diadala az ozmán fölött. Néhány nappal a győzelem után Hunyadi János meghalt. A magyar oligarchia újra nyeregbe került, a kiskirály uralkodott névleg, a Garák, Ujlakyak és Cilleiek a valóságban. Első dolguk volt a Hunyadi nemzetséget kiirtani, Hunyadinak felnőtt László fiát kivégeztették az ifjú királlyal,

gyerekfiát Mátyást foglyul adták, úgy hogy szerencsésen felgyujthatták a polgárháborut.

A gyermekkirály ez elől Csehországba szökött, magával vitte Mátyást, a kisebbik Hunyadi fiut, Hunyadi özvegyének sikerült a polgári háborut elfojtani a régi Hunyadi csapatok újra egyesítése nyomán. László király meghalt, összeült a magyar királyválasztó gyűlés Budán, amelynek különös nyomatékot adott a Duna jegén álló Hunyadi sereg. A polgárháborut szító főurak a fészkeikbe bujtak, a hadsereg a 18 éves Mátyást királlyá választotta, akit azonban ki kellett előbb Prágában váltani.

Corvin Mátyás 32 éves uralkodása a magyar történelem legfényesebb lapja. Vagy 60 ezer főnyi állandó hadsereg sulyt és tekintélyt adott neki nemzetközi vonatkozásokban is egész Európában. Soha Magyarországnak Európában akkora tekintélye és sulya nem volt, otthon azonban egyre saját főuraival kellett viaskodnia. Állandóan lázadások és összeesküvések fogyasztották erejét. Volt olyan pillanat, amikor az egész országot elvesztette, csak lova és néhány bajtársa maradt meg, Megválasztották ellene a lengyel királyt, egy tehetetlen imádkozót, az összeesküvőké volt az egész ország, Buda a főváros is.

Mátyás azonban hirtelenül ott termett a királyválasztó gyűlésen, fufanggal visszavette Budát, a pártosok egyrészét a hűsége térítette, más részét elfogatta és néhány nap mulva ismét az ország ura lett.⁴⁾ Az oligarchia lázadásai nyomán előre bátorzkodó törököknek kemény leckét adott, megtisztította tőlük Boszniát és a Macsvát és oly békét kényszerített ki, amely a törököt a magyar határtól megszire visszariasztotta.

Elfoglalta a magyar lázadó főurakat egyre szító Frigyes császártól Alsó Ausztriát, udvarát Bécsbe tette át, de az egyre zendülést szító urak cselszövései és merényletei ide is követték. Utolsó éveiben betegeskedett. A főurak Beatrixszal szőtték az összeesküvéseket Mátyás elvesztésére és oly király választásán járatták az eszüket, aki tehetetlen.

Ulászló cseh király nem tehetségtelen, de léha, akaratgyöngye embert szemelték ki maguknak királyul. Hogy ezt biztosítsák, még Mátyás életében olyan szerződést létesítettek a királyné és Ulászló között, amely szerint Mátyás elhalálózása esetén Ulászló kötelezte magát Beatrixot, a leendő özvegyet, nőül venni, aki viszont köteles

kezére játszani Budát és a koronát és őt a királyválasztásnál pénzzel és haderővel segíteni.⁵⁾

Ezt a szerződést 7 megyés püspök és 30-nál több főúr is aláírta. Mátyás Corvin Jánost, házasságon kívül született fiát, szerette volna utódául. Törvényes intézkedésekkel nagy adományokkal és előléptetésekkel meg is nyerte az urak hozzájárulását, de úgy látták, hogy Corvin János is Hunyadi fából van faragva és ezért ugyanezek néhány nappal letett hűségesküjük után aláírták a Beatrix-féle gyalázatos kötést, minek folytán nem volt egyéb hátra, mint Mátyást minél előbb jobblétre szenderíteni.

Ez mihamar sikerült is. A királyné talián orvosa ólommal gyógyította a köszvényét és Mátyás mielőtt 50-ik évét betöltötte, a lassu mérgezés hatása nyomán meghalt.

Végre lett olyan király, aki helyett az urak fogják élvezni a hatalmat, aki nem szed adót törökverésre, ki nem védelmezi a parasztot uraik ellen, akinek az üstökét a markukban tarthatták.

Evvel azután vége volt annak a korszaknak, amelyikben a magyar védelmezte az európai kulturát a török ellen. Tartott pontosan Galambóctól Mátyás haláláig, vagyis 1428-tól 1490-ig, a két oláh-vérű Hunyadi élettartamáig.

Ahogy Mátyás meghalt, siettek az urak a trónrapályázók közül a legtehetetlenebbet, Ulászlót megválasztani. A főurak mihamar a fejére nőttek, eltörölték a Mátyás hadait, amelyek az ország védelmére szolgáltak. Mikor a király kétségbeesetten figyelmeztette az urakat, hogy intézkedjenek az ország védelméről, ezek avval válaszoltak, hogy a király a hűlevélben kötelezte magát ezer főből álló lovasdandárt fölszerelni. Szerelje föl és avval menjen a törökök ellen. Ezer lovassal a világ első nagyhatalmassága ellen! Csak Corvin János áldozta fel vagyonát az ország védelmére és szedett össze valamelyes csapatokat apja régi veteránjaiból; sok évi kitartó, bár kilátástalan harc után ott veszett a török ellen a harctéren.⁶⁾

A török egész Magyarországot elfoglalhatta volna, mert egyáltalán nem létezett többé haderő, de a szultán Ázsiában volt elfoglalva, Magyarország felé tehát csak jelentéktelen csapatokat alkalmazhatott, ám azért így is ugyszólván ellenállás nélkül hatolt előre. Elesett Sabác, Bclgrád, a török eljutott a Dráváig. (1520-ban.)⁷⁾

Időközben az oligarchia mindent megtett, hogy nem csak ez idő szerint legyen tehetetlen az ország, hanem a jövőben is, hogy örökre tehetetlenné tegyék. A parasztot annyira zsarolták, hogy az

végre is nem bírta már el a szenvedést. Egy léha főpap, Bakóc, esztergomi érsek — az ország egyik legsóvárabb és legsikeresebb szípolozója, rengeteg kincset összeharácsolt arra a célra, hogy pápává választassa meg magát. Ez nem sikerült ugyan neki, de sikerült a megválasztott pápától bullát kieszközölni, mely felhatalmazta keresztes háboru szervezésére a török ellen. 600 ezer aranyba került Bakócnak csupán a római parádé és felvonulás, néhányszor annyiba egyes biborosok megvesztegetése (kapott a pápaválasztásnál 8 szavazatot), pedig mint a cambrayi liga egy ülésén megállapították, Magyarország könnyen kiállithatott volna 200 ezer jól felszerelt gyalogost ágyukkal — 600 ezer arany költséggel.⁸⁾

Bakóc keresztes hadjáratot indított hát a török ellen, mindenki bünbocsánatot kapott, aki fegyvert fogott. Jöttek a kóbor és szolgálított parasztok tizezrivel. A pokolba is mentek volna uraik elől.

A viszonyok jellemzésére csak két tényt: az ország 25 családé. Zápolya Jánosé egymagáé az ország nyolcadrésze. A jobbágy annyira jutott, hogy éhen halt volna, ha nem tud lopva egy-egy vadat jóllakására leteríteni. Ezrivel vándoroltak a török hódoltságba. Ekkor keletkeztek a nagy alföldi fehér foltok a magyar térképen. Nem a török irtotta néptelenné a vidéket, hanem az éhség és a földesurak mohósága.

A keresztes had fővezére Dózsa György, lúfő székely lett, de mint-hogy Bakócnak elment a kedve a török háborútól, foloszlatta a hadat, ám a parasztság ott maradt, a király fegyveres erővel kezdte szétverni őket, amiért kitört a lázadás, mely Dózsát tüzes trónra jutatta s az egész parasztságot örökös rabszolgaságra.

Hetven ezer paraszt lelte halálát és másfélmillió lett örökös szolgál. Nincs a világtörténelemben párja olyan törvénynek, mely egész nép dolgozóit örökös rabszolgasággal sujtja!

Ettől aztán az ország végleg elveszítette védőképességét. Csak szökevényekből, futó nincstelen elemekből lehetett immár katonát fogni, — 15—20 ezret. Háromszáz évig nem volt képes Magyarország nagyobb haderőt kiállítani.⁹⁾

Zápolya János verte le a lázadást, minekutána előbb azon járatta esztét, hogy nem segitenék-e a parasztok a trónra. Erről az emberről azt írja a pápai követ: „Nem ért se a hadvezetéshez, se a kormányzáshoz, ha szerencsés, elbizakodott, ha bajba van, kishitű“. A velencei követ így jellemzi: „Kicsinyes, hiu, félénk, tétovázó, kevély, kétszinű, alattomos, bosszuálló, fősvény, kapzsi, ki minden áron.

pénzt akar szerezni". A lundi érsek így jellemzi: „Nincs ebben az emberben se hit, se igazság, se szégyenérzet, se állhatatosság.“¹⁰⁾

Ez az ember király akart lenni. Ulászló ellen már többször mérenyületet kíséreltetett meg, fellázította a köznemességet, zsoldba vette, szétverette velük az országgyűléseket, mert tudta, hogy a kényes főurak nem fogják királyokul elismerni.¹¹⁾ Bérence Verböczy István — a kor egyik legnagyobb harácsolója — csinált a megrendelésére egy törvénykönyvet, melyben meghamisította az egész magyar jogot, azt tüntetvén föl, hogy a honfoglalás óta csak a nemesség volt az ország igazi ura és hogy a köznemesség és a főnemesség „a nemzet“ mindig egyjogu volt és gyökeres joga volt mindig az adómentesség.¹²⁾ Negyvenezer főnyi választékos seregével, lábnaál a fegyverrel, végignézi, hogy semmisíti meg a szultán Mohácsnaál a — maroknyi — magyar haderőt, amit a pápaadta pénzen vettek zsoldba. Ha a csatába avatkozik, ő semmisíti meg a törököt. De neki nem az volt a fontos, hogy az országot megmentse, hanem az, hogy a király ott vesszen, hogy ő halászhasson a koronára. Fivérét odaküldte a harc-térre, hogy lessen a királyra.

A király nem fult a Csele patakba, mint ahogy a magyar történelem hirdette, hanem egy lovász kíséretében elnyargalt a csatából és Tolna felé Budára volt nyargalóban. Zápolya György követte, utolérte, utközben egy kunyhóban agyonverte. Szolgája ezt Bécsben a császár előtt így vallotta s a Bécsből megejtett nyomozat ezt bizonyította is, mint a császári levéltárnak leghujabban napvilágra hozott titkos irattára feltárja.¹³⁾

A magyar oligarchia egyenesen odavitte Mohácshoz az országot. Sehol haderő a Zápolyáén kívül, nyitva az ország. Egyelőre azonban a szultán visszament, maga sem hitte, hogy Magyarország meg van semmisítve, nem érezte magát elég erősnek elfoglalására. Zápolya pedig sietett Budára megválasztatni magát. A főurak ^{19/20} többsége volt mellette, az ^{1/20} rész Ferdinándot, Ausztria fejedelmét, a későbbi császárt választotta meg. Így szakadt két részre az ország. Ferdinánd kezén csupán az osztrák határmegeyék, Zápolyáén minden. De a tehetetlen nem volt képes semmire, Egy év múlva behivta hát Szolimánt, a mohácsi győzöt segítségül, aki be is jött és ép a mohácsi csatamezőn fogadta Zápolya kézcsókját és húségeskujét.

Szolimán hát nem foglalta el Magyarországot, hanem a magyar király és az oligarchia hívta be az országra s juttatta néhány év múlva a kezére Budát, a jövároost.

Magyarország Mohács után három részre szakadt: a Ferdinánd-féle osztrák Magyarországra, mely eleinte igen kicsi volt, de már a tizenhatodik század közepén majdnem Erdélyig terjedt, a másik a Zápolya-féle Magyarország, melyet Zápolya János halála után Martinuzzi megmentett Zápolya fiának, János Zsigmondnak s amely Erdélyen kívül Váradig terjedt és a Felvidékből is magához ragasztott néhány vármegyét. Ennek a hivatalos neve Erdély és a Részek volt. E két részterület között terültek el az egyre terjedő török hódítványok, melyek már a Kárpátok előláncolatáig értek. Egész Horvátország, a Délvidék, a Duna-Tisza köze egészen Losoncig s Egerig, a temesi bánság a Marosig.

Erdély megőrizte önállóságát, de mindig mint török vazallus, 1690-ig. Ez a keleti, életerősebb része a magyarságnak tehát nem harcolt a török ellen. De a nyugati Habsburg részen sem harcolt a magyar nemzet a török ellen, csak a császár annyira amennyire, igen ritka kivétellel — idegen hadakkal.

A XVI-ik század vége előtt itt ott szerepelnek még magyar nevek is a török elleni harcban. Egyes latifundiumok a török portyázók ellen úgy védekeztek, hogy várakat építettek. Ezeket eleinte maguk védték a török portyázók ellen, ha azonban a váraknak stratégiai jelentősége volt, országos költségen, a császár hadursága alatt. De már a XVI. század vége felé e várakat a császár rakta s védte meg a maga, legtöbbször nem magyar csapataival. Néha egyes vármegyék is kényszerültek török irreguláris csapatok elkergetésére, de a török elleni országos hadviselés dolgában csak annyi történt, amennyit a császár tett a magyarok megkérdezése nélkül s többnyire a magyarok részvétele nélkül. Minthogy azonban a császárokat a reformáció dolga jobban égette, mint a török kiverése, így ehhez csak a 30 éves háboru után láttak komolyan hozzá. Az ország pusztult, elnéptelenedett, de a magyar urak legfőbb gondja akkor is csak arra irányult, hogy még a török hódoltságban lakó jobbágyaik is adózzanak és robotoljanak nekik, holott a török az egész harácsot rajtuk szedte be. Ugy hogy az volt az egész világtörténelemben bizonyára példátlan állapot, hogy a magyar paraszt török alattvaló létére kétfelé fizetett adót: a szultánnak és a magyar urnak. A török nem bánta, mi történik a keresztény lakossággal, ha megfizette a török adószedőnek a török adót.

Volt földesura ellen csak úgy védte meg, ha mohamedán hitre tért. Voltak esetek, mikor a földesurak pénzeltek is egyes bégeket,

hogy nézzék el, hogy a földesur is sarcolja a parasztját. A paraszt különben még a török hatóság alatt sem mert ellenkezni volt földesurával, mert nemcsak a törökök portyáztak, hanem a magyar urak is rá-rácsaptak olyan községre, amelyik nem akarta teljesíteni a földesuri szolgálmányokat.¹⁴⁾

Természetes, hogy úgy a XVI. század utolsó negyede, mint a XVII-ik, szakadatlan parasztlázadások sorozata, melyeket azonban az urak legtöbbször a császár idegen katonaságával fojtattak vérbe.¹⁵⁾

Elég egy okmányra hivatkozni: 1631-ben a budai basa gróf Eszterházy Miklós nádornak ezt írja a levelében: „E szegény ráják-nak, mint egy nyáj juhoknak, kétfelé kell adni a tejet, két (magyar s török) sereget kell kitartaniok. Ti őket annyira elnyomjátok, hogy nemcsak a két sereget nem, de még saját magukat sem tarthatják fenn.“

A nádor, a török basa ez emberséges levelére csak azt tudja válaszolni, hogy „a jobbágy sorsa Isten törvénye, aki rendelte az ő alacsony állapotukat.“¹⁶⁾

A török békekötések alkalmával az urak, akik különben minden országos érdektől kikapcsolták magukat, nagyon serénykedtek és zaklatták a császárt, hogy védje meg az érdekeiket s kötelezze a törököt, hogy az is védje meg robotoltatási és adószedési jogait. A császár lehetőség szerint igyekezett ezt is teljesíteni, avval a hátsó gondolattal, hogy ezzel a török a meghódított területre nézve is elismeri felségjogát. A zsitvatoroki békekötés alkalmával 15 hét tellett el az e pont körüli alkudozásokkal.

Különben a XVII században a magyarok már részt nem vettek a török elleni harcban, sehol egy magyar parancsnok vagy vezér. Magyarország felszabadításában Európának ugyszólván minden nemzete szolgáltatta a tábornokokat és hadvezéreket, csak a magyarság nem. És 1686-ban Budavár visszafoglalásánál, amit Verbőczy szolgáltattott 145 évvel előbb török kézre, csak előre nem látott véletlen folytán történt, hogy egy magyar csapat is részt vett benne.

Ez időben ugyanis Thököly Imre, Magyarországnak különben egyik legértékesebb és legbecsületesebb fia lett a török segítségével erdélyi fejedelem Ennek a pártján volt Petneházy lovasbrigadéros. A váradi pasa azonban valószínűleg a császár által megvesztegetve, a nála vendégül tartózkodó Thökölyt ebédközben elfogatta. Petneházy Kassán kapta a hírt, ahol éppen akkor felmentette a várost Caprara császári tábornok ostroma alól. Mikor a fejedelem elfogatásának a

hirét vette, nem látott más menekülést, mint seregestül a császár hűségére térni, ajánlkozva, hogy Kassa alól egyenesen Buda ostromához akar seregével csatlakozni. Így történt, hogy az előreláthatatlan véletlen következtében a Budát ostromló nemzetközi hadsereg közt volt a Petneházy hatezer magyarja. Minthogy azonban az új hűvek hűségében nem igen bízott meg a császár, a lovas sereget az első ostromsorba állíttatta, lovaikról leszállva kellett az ostromhágcsókra lépniök a legnagyobb tűzben. Dicsőségesen s tiszteséggel is állták meg a harcot, Petneházy és serege voltak az elsők, kik a várba behatoltak. A sereg nagyrésze elhullott, Petneházy is sok sebből vérzett, de azért később mégis haditörvényszék elé állították, szomorú vége lett.

Volt persze magyar katonaság is a császár szolgálatában, de az csak téli szállásra jött néha Magyarországra, különben Európa külföldi harctereit öntözte a vérével.

Ime: rövid ismertetése a 300 éves harcnak, melyben Magyarország állítólag a nyugati kulturát védte.

A foglalat: Csak az oláhvéru Hunyadyak korában védte Magyarország az európai kulturát a török ellen, mindössze két emberöltőn át, 62—70 esztendeig. Mátyás halála után 36 évvel leterült az ország Mohácsnál. Egy évvel később a magyar király és az oligarchia maga hívta be a törököt és segített megalapítani a 150 éves oszmán uralmat.

III. A szimbiózis

Mindezek a dolgok józan értelemmel nem lennének felfoghatók, ha nem lehetne bevilágítani a dolgok rejtekeibe.

A magyar nemzet (Erdélytől eltekintve) nem létezett. Volt névleg magyar nemzet is, de nem létezett többé szerves és szervezett magyar állam. Az oligarchia azelőtt is nemzetnek nevezte magát, de azért volt a magyar államnak is bár fogyatékos szervezete, volt népe, melyét nemcsak szipolyozott, hanem némileg igazgatott is. Mohács után ez megszűnt. A magyar állam egyszerűen parazitává fajult el, amelynek elsatnyultak mindama szervei, melyek önálló létharcra képesítenek, csupán a gyomortömlő maradt, mely a vele szimbiózisba kerülő Ausztria testébe nőtt bele, mintha egészen és csupán annak a része, szerve lenne.

Az oligarchia okult a történelem tanulságain: Mohács után belátta, hogy ha megőrzi a kiváltságait, úgy nem képes megvédeni az

országot idegen inváziótól és ekkor a kiváltságai is oda vannak. Hogy hát a kiváltságait is megőrizze és legyen majd, aki az országot is megvédje, megtalálta az egyetlen módot: az államot egészen leválasztja magáról és gondjait áthárítja olyan megválasztott királyra, akinek van még más országa is és hadserege, mely elég erős, hogy megvédje az országot a nemesség nélkül is.

Világosan szólva: az oligarchia eladta az országot Habsburgnak, hogy a kiváltságait megőrizze. Sőt még meg is szaporította kiváltságait, mert az aranybulla csak adómentességét biztosította, de a honvédelmi kötelezettsége megmaradt. 1526 után ettől is sikerült a gyakorlatban mentesülnie, mint látni fogjuk.¹⁷⁾

Nagyon ravasz fikcióba bujtatták ezt a parazita szervezetet. Fentartja az elvet, hogy 1.) az oligarchia a nemzet. 2.) ragaszkodik a kiváltságaihoz, vagyis ahhoz, hogy se adót, sem más közterhet nem visel és hogy a vármegyében maga igazgatja az őt érdeklő ügyeket, vagyis kápucányon tartja a jobbágyot. 3.) kiváltságai értelmében a paraszt az ő házi állata, vagy kecsesen, közjogi szóval, az ő majorsága, az ő tehene, akit rajta kívül senkinek sem szabad fejnie, ha csak ő bele nem egyezik, de akkor is csak addig a határig, melyet ő megszab. 4.) ezért három évenként országgyűlést kell összehívni, hogy itt felpanaszolhassa esetleges sérelmeit és időnkint megszabja, hogy mennyit enged fejni a parasztból.

Ez az alkotmány s erre esküt tesz a koronázáskor a király, hogy ezt az országot nem más országok módjára fogja kormányozni, hanem saját törvényei szerint, — ami nem jelent sem többet, sem kevesebbet mint azt, hogy a kiváltságok érinthetetlenek.

Ami az ország dolgait, kormányozását illeti, az a király felségjoga és feladata. Abba a nemzet bele nem szól csak annyiban, amennyiben hivatalról van szó, az a nemes urakat illeti, nagyobb hivatal csak birtokos nemeseket.

Külügye nincs az országnak, a külügyek intézése a király felségjoga, aki persze mint Ausztria ura, vagy római császár végzi ezt. Összes címei közt ott szerepel ugyan béke vagy nemzetközi szerződéseken a magyar királyi minősége is, csak úgy mint a jeruzsálemi királyé, de azért az osztrák uralkodó üzen hadat, vagy köt békét, egyik dolgában sem kérdik az országgyűlést, nem is igen vágyik rája az ország sem. Egyszer-kétszer kéri, hogy a törökkel való békekötésnél magyar tanácsadókat is igénybe vegyenek, de ez inkább

azt célozza, hogy ennél latifundumai lehetnek érdekelve. Néha sérelmezi, hogy a kérését nem teljesítik, de napirendre tér fölötte. E téren soha sincs törvényről szó, csak a legszentségesebb fejedelemhez való alázatos esdeklésről, hogy teljesítse ezt vagy azt a kérelmét az ország rendjeinek.

De nincs hadügye sem, egyáltalán semmi intézménye, szervezete az ország védelmére. Itt lenne a nemesi fölkelés: minden nemes, ha a király táborba száll, felhívásra szintén táborba száll. A Habsburgok azonban sohse szálltak táborba, tehát a nemesi fölkelést se lehetett igénybe venni. De ha vették volna is, már a 16-ik században se lehetett ilyen önkéntes, parádés csapatoknak hasznát venni. Még a 16-ik században itt-ott akad egy-egy, (jobbára horvát) aki harcol, védi a saját tulajdonához tartozó várat. Ha ez a vár stratégiai szempontból fontos, esetleges országos költséggel is hozzájárultak a védelméhez, de ez csak helyi ügy, egy pontnak a hadi frontból kiszigetelt védelme.

Igy még hallunk Zrinyi Miklósról, hogy a tulajdonát képező Szigetvárát hősileg védte, Jurisichról: szintén horvát, aki Kőszeget védte, Dobórol, Szondiról, Losoncziról, de ezek mind jelentéktelen helyi ügyek, igazában az egész török elleni harcot a császár a saját nevében, a maga idegen, zsoldos seregével látja el, mert e nemesi fölkelés egészen kiment a divatból. Zrinyi Miklós a költő egyenesen gyávasággal vádolja és harctól teljesen elszokottnak, elpuhultnak festi a magyar nemes urakat. Az országgyűlés megszavaz bizonyos összegeket hadinép fogadására, mert ő határozza meg, mennyit lehet fejni az ő tehenéből, de egyáltalán nem érdeklődik, hogy a császár mire költi ezt a pénzt, avval se törődik, hogy a magyar katonákat Flandriában. Spanyolországban vagy a franciák ellen használják-e.

A nemes urak a parasztot nem merik fölfegyverezni, — nem is akarják elereszteni, — a vármegyék majd összefogdosnak megfelelő számú csavargót, szökött jobbágyot, betyárt vagy kóbor hajdut. 1715-ben megszavaz végre állandó hadsereget. Szó nélkül megszavazzák, csak azt kötik ki, hogy a nemesség felkelési kötelessége azért fenmarad. Ezt ugyan már nem lehetett alkalmazni, nem is kellett, száz év óta be nem hívták, de a nemesség követelte a fentartását, mivel — az adománylevelekben az adómentességek ellenértékéül a hadi szolgálót kötötték ki. Attól félt tehát az oligarchia, ha beleegyezik, hogy a nemesi fölkelés kötelezettsége megszűnjék, veszedelem érheti adómentességét és latifundiumait is.

A császár 1715-ben nem kért német vagy a császárnak alárendelt hadsereget, csupán állandót. Az ország kiköthette volna, hogy legyen az a hadsereg magyar, vagy nemzeti, az országgyűlés ellenőrzése alatt álló. Az országgyűlés evvel nem törődött — nem is akar nemzeti sereget — egyszerűen megszavaz két millió negyvenezer forintnyi adót — persze a jobbágy zsebéből —, amelyet, mint egyéb adót a császár maga szedhet be pénzügyi kamarája útján. E pénzzel tehet akármit, nem is muszáj katonát tartania érte, de azért gyűjthet katonát is, ahol neki tetszik. Németországban, Flandriában, de jobbágyot nem szedhet katonának, mert ez az uré. Csak annyit lehet belőle szedni, amennyit az ur megszavaz.

Ez az 1715-iki VIII. tcikk az egyetlen törvény, amit 1867-ig a magyar országgyűlés a hadi ügyekben alkotott. Csak arra vigyáznak a rendek, hogy kikössék, hogy ez a hadiadó a parasztnak személyes adóssága, mert nem terheli a telket, hiszen a jobbágy telkét is nemesi birtoknak tekintik az urak. „Onus non inhaeret fundo“, Ahoz is ragaszkodnak még száz évig, hogy a nemesi fölkelés intézménye fentartassék. A napoleoni háboruban Ferencz igénybe is vette az insurrekciót, ez meg is jelent a harctéren — de nem az Iliász, hanem a béka-egér harc lantjára méltó eredménnyel.¹⁸⁾

Nem volt az országnak pénzügye se. A megszavazott adót az osztrák kamara emberei hajtották be s szállították Bécsbe. Hovafordításáról a bécsi cs. miniszterium határozott s a magyar országgyűlésnek van több határozata, mely ilyen kérdésekben a bécsi császári kormányt mondotta illetékesnek.

A hadiadóval együtt az összes állami bevételek felrughattak a 19-ik század elején vagy 40 millió forintra, — de a rendeket nem érdekelte az, mire fordítják a pénzt. Ez felségjog, mely iránt még érdeklődni sem akar az országgyűlés, félvén attól, hogy majd a nemesség megadóztatása kerül ki belőle.

Pénzügye nem lévén az országnak, nem is volt országos pénztár sem. Mikor II. Lipót kijelentette, hogy csak úgy fogadja el a nemesség koronázási ajándékát, ha nem a paraszttól szedik azt be, (eddig ezt a vármegyék szedték be a területükön a paraszttól, mint a házi adót, vagyis mint a nemesi vármegye közigazgatási költségeit) nagy bökkenő elé került az egész ország, hogy hova fizessék be a nemesi adományokat, ha a paraszttól nem lehet beszedni, hisz az országnak se pénztára, se egyáltalán semmiféle hivatala nem volt.¹⁹⁾

Nem volt közgazdasági ügye sem, az országgyűlés az 1547-től 1867-ig terjedő 320 esztendőben (a forradalmi 48-as országgyűléstől eltekintve) csak egyetlen egy gazdasági kérdésben intézett egyszer javaslatot a királyhoz: hogy legkegyelmesebben gondoskodják arról, hogy a malomkövek ára 6 forinttal leszállitassék. E kérdésben az alsó táblán nagy vita fejlődött, de a vám, a kivitel-bevitel, a termelés fejlesztése, a pénzürték szabályozása, a bankok devalvációja dolgában nem érezte magát illetékesnek. Véleménye szerint ez nem áll kapcsolatban a kiváltsággal. Mikor a császárok látták, hogy nem lehet rábírní a nemességet, hogy adófizetést vállaljon, megtalálták más módját, miképp adóztassák meg. Kiviteli vámmal terhelték meg a gyapjút. A kiviteli vám persze a bécsi pénztárba folyt. A gyapjukelmét aztán Magyarország felé beviteli vámmal terhelték meg, amely szintén a császár pénztárába folyt be. Ausztriát kivéve — kiviteli tilalmat hoztak a marhára, úgy hogy az osztrák piac árcn alul kapta a magyar marhát és verseny nélkül állt a magyar piacon. Ilyenképpen aztán az ország háromszorosát is fizette az adónak Ausztria részére vagyis közvetve a nemességet is súlyosan megadóztatta.²⁰⁾

Persze iskola, egyház, minden kulturkérdés, kereskedelem és földművelés — egészen a bécsi miniszterium reszortjába került. Országos közigazgatás nem is létezett, a vármegyék maguk igazgatták magukat. A 18-ik században ugyan felállították Budán az Udvari Kancelláriát és a Helytartó Tanácsot, de ezek csupán a bécsi kormány végrehajtó közegei voltak, nem volt joguk önálló intézkedésre. Az ellen, hogy a kormányshékeknek a bécsi miniszterek adjanak utasításokat, soha nem szólaít fel az országgyűlés, legfeljebb azért szólaít fel néha, hogy követelje, hogy a főbb hivatali állásokat birtokos nemeseknek adják és ne idegeneknek.²¹⁾

Igy festett ez a parazita szimbiózis: A magyar nemzet kizárólag a kiváltságos osztály. A magyar alkotmány: a kiváltságok összesége. A magyar országgyűlés: a kiváltságok ellenőrző testülete. Külügyileg, államjogilag a világ felé, vagy Ausztria felé Magyarország csak része az ausztriai ház birtokának. Ez a Magyarország 52 parcellában látja el a helyi közigazgatást és intézi el a deres és a robot dolgát, vagyis az uri széken való biráskodást és a jobbágyág gazdasági létfeltételeit, — de országos közigazgatása nincs, ha valami utépités, vagy valami országos intézkedés shüksége forog fenn, — ezt a császár közege intézi az ország tudta és hozzájárulása nélkül.

Ez a Magyarország tehát nem állam, mert olyan közület, melynek se hadügye, se pénzügye, se külügye, sőt egyáltalán semmi országos ügye nincs és híján van a gazdasági szuverenitásnak, vagy akár csak a kezdeményezésnek, az intézménynek, a szervnek — államnak nem tekinthető, persze szó sem lehet arról, hogy 1526 óta ez bármiképp ellátta vagy elláthatta volna az európai kultúra védelmét a török ellen. Sőt ellenkezőleg, ez hurcolta be és állandósította az országban a törököt. Még az ország megtisztításában sem vett részt a „nemzet“.

1690-ig Erdély független volt, javarészt jó, néha mintaszerű kormányzat és igazgatás alatt, mely sokat tett a kulturáért, nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi viszonylatban is. De a török ellen ez sem harcol, hisz a török fenhatósága alatt állott. 1690-től 1848-ig, helyesebben 1867-ig a császár örökös tartománya.

Valamig Erdély független volt, akadtak néha, akik Erdély segítségével igyekeztek Magyarországot a parazita helyzetből felébreszteni. Ilyenkor a magyar urak ficáncoltak, átmentek tüzelni a császár ellen, hogy aztán megfizetessék magukat az új hűségre térésért. Így csináltak a Bocskay, a Rákóczi György idején. Ennek köszönhetőék azt a hírüket, hogy karakán kurucok, kik örökösen a szabadságért harcolnak. Könnyű volt ez a hősiesség. Ha a császár a hitszegésért üldözőbe vette őket, Erdélybe vonultak, ott is volt dominiumuk s békén megvárhatták, valamig új hűségért új bért is szedhettek.

Amint azonban Erdély 1690-ben a császár kezére került, elment a kedvük a lázongástól és csak egy ízben próbálkoztak még forradalommal, II. Rákóczi Ferenc idejében. Ebbe is súlyos kényszerűség alatt mentek bele. Az országban ugyanis mindenfelé lázongott a parasztság, a császár nem védhette meg az urakat, mert egész haderejét a spanyol örökösödési háború vette igénybe a külföldön. A nemes urak igazában a paraszt elől menekültek a császár elleni forradalomba. A parasztság küldöttséget menesztett a Lengyelországba emigrált Rákóczi Ferenchez, hogy jöjjön és álljon az élükre. A nemes uraknak nem volt mihez fogni, a paraszt fölkelés egy Rákóczi vezénylete alatt nagy veszedelemmel fenyegette őket. Odasereglettek hát Rákóczi köré, aki mihamar el is foglalta az egész országot, még Erdély nagy része is a kezébe került. A francia király is szövetségre lépett vele. Itt volt az ideje, hogy az ország végleg megszabadulhatott volna a Habsburgoktól, de mikor Rákóczi avval a javaslattal állt elő, hogy a paraszt, amelyik a hazáért fegyvert fog, katoná

szolgálata idejére mentessék fel az urbéri szolgáltatások alól, az urak elég érthetően tudomására adták, hogy ők nemesi kiváltságaikért fogtak fejevált és nem a paraszt jóváltáért. Ezóta megkezdődött az árulások hosszú sorozata, aminek az eredménye az volt, hogy Rákóczi és a szabadságharc, a nemzeti ügy vereséget szenvedett és az egész mozgalom 1711-ben összeomlott. Rákóczi újra emigrációba ment, de egyik generálisa gróf Károlyi Sándor 2-3 kövér uradalom ellenében sietett letenni a fejevált, az urak hűségre tértek és osztozkodtak Rákóczinak mintegy 2 millió holdnyi uradalmain. És hogy árulással szerzett javaikat teljes biztonságban bírassák is, ugyanazok akik éveken át az oldalán harcoltak, egy törvénycikkben hazaárulónak nyilvánították.²²⁾

Azóta aztán csendben maradtak, csak a gerinctelen megalázkodás maradt egyetlen megnyilatkozásuk. Nyuzták tovább a parasztot. Mária Terézia segíteni szeretett volna a népen, de az urak ellenállásán minden kísérlete megtört. Rendeletileg akarta legalább annyira megsegíteni a parasztságot, hogy ne szedjenek tőle többet, mint amennyi jár. Elrendelte tehát, hogy a vármegyék a helyszínén írják össze minden egyes község urbéri terheit. Az urak nagyrészt megakadályozták e táblázatok elkészítését, ahol pedig ez nem sikerült, ott hamis táblázatokot készítettek. Ezt a kecses alkotmányjátékot a jókedvű urak e szóval nevezték: lusimus Tréziam! „Becsaptuk Trézsit“, ugyanazt a Trézsit, akinek husz évvel azelőtt kivágták a Vitam et sanguinem-et. Életünket s vérünket! de mikor a megszávozott katonaság ellátására szükséges költségeket is kérte a nő- király, a lovas nemzet azt felelte: Vitam et sanguinem, sed avenam non! Életünket és vérünket (az ugyanis a jobbágy élete és vére volt) de zabot nem, mert ez már az uri gránáriumból ment volna esetleg.

II. József is segíteni akart a paraszton s evégből nem akarta magát megkoronáztatni, nehogy kénytelen legyen letenni az esküt az alkotmányra, vagyis a kiváltságok megoltalmazására. Nem akarta letenni az esküt mert megakartta oltalmazni a parasztot a kiváltságok átka alól. De ez a tiszta fejű s tiszta szándéku ember épp úgy megtört az urak ármánykodásán, mint annakidején Corvin Mátyás.

A magyar történetírók úgy szeretik feltüntetni a dolgot, mintha a nemesség azért lázadott volna, mert a császár németesíteni akart. Nem. A császár jogosnak ismerte el, hogy egy nép a nyilvános életben is a maga nyelvvel éljen. A császár avval okolta meg németesítő rendeletét, hogy a nemzet a maga nyelve helyett egy kihalt ide-

gen nyelvet kegyelt s használt, sokkal célirányosabb hát, ha egy élő idegen nyelvre kapatják, mint egy holtra. Halála után az 1790-91-ki országgyűlésen a rendek egy része a magyar nyelv törvényesítését követeli, a király ebbe bele is egyezett, de a rendek nagy többsége a magyar nyelv ellenében a latin védelmére kelt. De ugyanakkor, mikor a német nyelvi rendelet miatt lázongott és hire ment, hogy a szekulaizált egyházi javakat József olcsó áron áruba bocsátja, az egész nemesség ott tolongott előszobájában alázatosan hajbókolva, hogy lehetőleg nagy íratot nyelhessen az olcsó zsákmányból.²³⁾ Néhány év múlva, mikor a császárné egy fogadás alkalmával megcsókolta gróf Teleky Lászlónét, valamennyi uri dáma a grófnőhöz rohant, hogy azon melegében ajkaival érinthesse azt a szent helyet, ahova a fedelmi csók tapadt...

Sajátságos, hogy a magyar urak ezt az államosdít 300 éven át olyan ügyesen játszották, hogy a világ nem is sejtette, hogy a magyar állam igazában nem létezik, csak egy parazita gyomorállat módjára sziv életerőt magába. Egy franciát illeti meg az a kitüntető elismerés, hogy ezt meglátta és először tette szóvá.

Lezay-Marnesia Adrien az a francia, akít Napoleon első konzul korában Magyarországra küldött ama bizalmas meghagyással, hogy tudja ki, lehetne-e a magyar nemzetet fellázítani a Habsburgok ellen és megnyerni a forradalomnak. Ennek a jelentése az Archives Nationalesban az államtitkárság iratai között fekszik. Ez a jelentés a múlt század végén két magyar történetíró kezében is volt, de ezek óvakodtak említést tenni felőle. E jelentésből csak a következő aforisztikus helyeket idézzük, annak megjegyzésével, hogy soha előtte és utána is sok ideig emberi szem ilyen mélyen be nem hatolt e hamis történelem odvaiba. Velős, szellemes formulái pedig egyenesen mesteriek:

„Valamennyi ország között, melyek az ausztriai ház uralma alatt állnak, Magyarország a legjelentősebb és a — legel hanyagoltabb.“

„A föld gazdag, az ország szegény“.

„Nemessége egykor katonai, később politikai testület, valamig Magyarország önálló országnak tekinthette magát, a legnagyobb hatalom az államban, ma azonban, amikor az ország egyszerű hűbére Ausztriának, jelentőség híján való ugy békében, mint háboruban“.

„Ekkora területen nyolc millió birtokos kevés volna, nyolc millió szolga sok“.

„A parasztság öt különféle nyelven beszélő nemzethez tartozik. Nincsenek gondolataik, alig vannak igényeik. A rendkívüli rossz bánásmóddal lázadásba lehet őket kergetni, de ha meg is mozdulnának, ez inkább az ausztriai ház érdekében történnék, mert az védi őket elnyomóik ellen“.

† „A nemesség ellene fordulna minden forradalomnak, melynek célja a kiváltságok eltörlése lenne“.

„Erdély uniója igen veszedelmesekké tette a lázadásokat a zendülökre, az erdélyi fejedelem majd mindég ellensége volt a magyar királynak, majd minden nagyobb mágnásnak birtoka volt a fejedelemségben is, a zavargások idején hát onnan támogatásra számíthatnak, ha pedig rosszul állt a dolog, ott menedéket találtak. Amíg Törökország félelmetes ellenfele volt Ausztriának, a két hatalom közt fekvő Magyarország megengedhette magának a lázadásokat, biztosan számíthatván háta mögött támogatásra. Ez a helyzet sokkal fontosabb szerepet játszott jogai megőrzésében, mint az egész alkotmány“.

„A parasztok kevésbé boldogtalanok, — bár a legjobban sujtottak, — mint az alkotmány szerint kellene lenniök, mert a század kegyesebb lett mint a törvény. Mária Terézia urbáriumával enyhítette a parasztok sorsát. Minthogy teljesen szolgaságra voltak vetve, a királyné nem juttathatott nekik hirtelen teljes szabadságot, mert még boldogtalanabbakká tette volna őket“.

„A magyar név hallatára olyan ország képét érezzük, mely folyton forrongásban van, diétáinak viharai azt a látszatot kelthetnék, mintha mindjárt lángba borulna. Ezek, hogy ugymondjam, csak műviharok“.

„A polgárság nem elég szegény, hogy lázongjon, de nem elég gazdag, hogy ambíciói lennének“.

„Ebben az egész csomó nemzetből, osztályból s felekezetből alakult nemzetben nem találok se elég közös érdeket, hogy az uralkodó ellen fordulhatnának, sem pedig elég ellentétet, hogy egymás ellen mehetnének. Nemcsak hogy érdekközösség nincs, szinte modulatlanok és idegenek egymástól, évszázadok óta könyökükkel érintik egymást, de össze nem olvadnak“.

„Azon a napon, melyen Magyarországon tönkrement a nemesség, gazdag lesz a polgárság s felvirrad a szabadság“.²⁴⁾

IV. A mai Magyarország kialakulása

a) A latifundium

1867-ben életbe lépett nagyrészt a 48-as törvényeken alapuló demokratikus alkotmány, mely külső jelentkezésében egészen másképp fest, mint a régi, de velejében mégis ugyanaz marad.

Hogyan lehetséges ez?

A latifundium megmaradt a régi háromszáz nemzetség kezében, hogy 67 után egy tucat zsidó és felcseperedett paraszt is szerzett latifundiumot, nem igen változtatott a dolgon, a 40 millió hold földből 18 millió hold néhány ezer ember birtokában. Ezt a hatalmat amit a latifundiumok ekkora terjedelme juttat néhány ezer családnak e gyöngén kapitalizált országban, semmiféle hatalom le nem gyűrheti. A polgárság természetesen gyengébb és csenevészebb, ahol még a kapitalizmus is csenevész, egyedüli boldogulását tehát abban keresi, hogy uszályhordozója legyen a nagyuraknak. A parasztságnak 70 százaléka nincstelen, tehát kétes napszámra szoruló szolga. A nagyparaszt kapzsi és a pap járószalagján rövidlátó és műveletlen, nem mer harcba szállni az urakkal, ha volna is kedve rá, nem tudja miképp fogjon hozzá.²⁵⁾

67-ben és még néhány éven át, kihalásig, a régi nemesek szavazati jogai fenmaradtak. 67-ben még a választó közönségnek egyharmad részét tették. Az ujonnan jogosított zsidóság természetesen nem akart és nem mert ellenzékbe menni és mint hajdan a római patriciusok a klienseikre, a kormány úgy számíthatott a zsidók voksaira. Azért volt ellenzék is, de ez az ellenzék teljesen ugyanegy fából faragva az uralmon levő párttal. Mind a két csoportnak legbensőbb hitvallása, hogy a történelmi osztály — szemérmes neve a kiváltságos rendeknek — van hivatva az uralomra. Ez a „nemzet“. A többi csak nyomtaték. Választó joga van a diplomás értelmiségnek, a tisztviselő karnak, a birtokos parasztnak negyed telektől fölfelé, városi házak tulajdonosainak bizonyos cenzus esetén, iparosnak, ki legalább egy legénnyel dolgozik, vagy aki minimum 10 forint 50 krajcár adót fizetett, kereskedőnek ugyanilyen cenzus mellett stb..

Ellenben választó jogát nem gyakorolhatja az adóhátralékos.

Igy volt eleinte 250 ezer, később vagy 300 ezer s mikor az adóhátralékos paragrafus megszűnt, elérte a szavazatok száma a 400 ezret, de soha a Trianon előtti Magyarországon a szavazatokra jogosítottak száma el nem érte az egy milliót. A háboru előtt alig haladta

tul a félmilliót, a lakosságnak vagy 5—6 százaléka ha birt választó-joggal.

Hogy ebben a választó tömegben a 18 millió holddal rendelkező gróf urak olyan minden mást letapodó hatalom voltak, mint a középkor legsötétebb századaiban, azt minden bővebb bizonyítás hijján is mindenki be fogja látni. Ebbe a parlamentbe se progresszivnek elismert ember, szociálista még annál kevésbbé tudott bejutni. Megjegyzendő, hogy a második kamarában a népnek egyetlen képviselője sem volt, csak a grófok, egyházfejedelmek és a főispánok.

A latifundium annyira hordozója maradt a közhatalomnak, hogy a Nemzeti Kaszinó egy-egy kártyaasztala körül ülő társaság gyakorta a legfontosabb országos ügyekben döntött... Buktatott vagy emelt kormányokat. Ez alkotmányos, 47 évig, a háboruig tartó korszaknak utolsó 16 évében ádáz harcok folytak a kormánypárt és az ellenzék között, mikor népszerűség-hajzásából az ellenzék néha igazi radikális demokratikus szólammokkal is igyekezett közönséget csalogatni, de egészében véve elmondhatjuk, hogy az ellenzék és az uralmon levő párt közt velejében semmi különbség. Pedig már a szervezett munkásság és némileg a parasztok is erősen kezdtek dörömbölni a rozsdás középkori kapukon, de teljesen eredménytelenül.

Így magyarázható, hogy a parlamentárizmus és a látszólagos demokrácia köpenyege alatt egész hatalma élvezetében meg tudott maradni a középkori oligarchia.

Pedig Ausztriában e század elején a császár már rászoritotta az országra az általános választó jogot. Miért türte Magyarországon azt, amit örökös tartományaiban nem türte?

A 67-es kiegyezésnek volt egy titkos kikötése: hogy nem csak a hadsereg vezérlete és vezénylete illeti kizárólag a császárt, hanem hogy a hadseregnek semmiféle dolgában nem szólhat bele senki. A hadsereg dolgában a parlamentnek nincs más joga és kötelessége, mint a kivánt vér és pénz-adót megszavazni, de különben nincsen beleszólása semmi katonai ügyben. Ezért cserébe épen maradt a latifundium uralma, vagyis a király hallgatólag kötelezve volt az általános választó jogot be nem hozni. A 67-es kiegyezésnek ezt a titkos paktumát a Fehérvári Géza minisztersége idejében nyíltan felfedte a kormány a nyilvánosság előtt.

Összhangban áll ezzel az a tény, hogy mikor az évek óta obstruáló magyar ellenzék kezdett beleavatkozni a hadsereg kérdéseibe, — emlékeztetes az Apponyi Albert féle nemzeti színű portepé forradalmi

ügye — mert a király nem akarta az ellenzékét a kormányra eresztetni, a császár egy ezredessel szétkergettette a törvényhozás épületéből a parlamentet és nemparlamenti kormányt nevezett ki a régi komód kasznikból kikajtatott, megáporodott senkikből, — az általános választó-jog egyetlen programpontjával. A császár csak a titkos paktum következményeit vonta le: ha ti a hadsereg dolgát karvarjátok, én az általános választó joggal hadat üzenek a latifundium uralmának.

Nem került ennyire a dolog. Mert az ellenzék, miközben a vármegyeházakon ebura fakót kiabált, sötét hátsó lépcsőkön megkörnyékezte a császárt és biztosította afelől, hogy ők még többet képesek megszavazni, mint Tiszáék. Nagyon megijedtek, mikor a császár az általános szavazati joggal hozakodott elő.

A császár engedett.

Miért?

Mert őt még a másik cipő is nyomta, nemcsak a hadsereg, hanem a nemzetiségi kérdés is.

b) A nemzetiségi kérdés

A 18-ik század végéig, helyesebben a Habsburgoknak a német birodalomból való kiszorítottasáig nem létezett a császárnál a nemzetiségi kérdés. Mint német császárnak és a délnémet államok szövetségesének oly hatalmas német tömeg állt a háta mögött, hogy az örökös tartományok és Magyarország szlávjai és a románok nem lehettek rá veszedelmesek.

A Habsburgok sohasem láttak bele népeik lelkébe. Mikor a császár később látta, hogy a szláv népek öntudatra ébredtek, kapott az alkalmon, hogy a nemzetiségeket fölgerjessze a magyar urak ellen, hogy az idegen paraszttal tartsa őket féken.

Ezt a receptét alkalmazta a lengyel slachta ellen is Metternich a 40-es években. Metternich lázította fel a lengyel parasztot a slachta ellen. Kossuth volt az első, aki ez ujjuzatásban felismerte a veszedelmet. Hisz a császár velük is úgy tehet, ha neki úgy tetszik. Megkezdte tehát a harcot a jobbágyság felszabadítása érdekében, mint ahogy ő kifejezte: „Be kell venni a parasztot az alkotmány sáncaiba, hogy az is segítsen megvédeni az alkotmányt“, vagyis a nemesség uralmát. Ugyanekkor azonban nem akart hallani sem például a zsidók recepciójáról — hitcikkelyeik revideálást követelte, mert a zsidók számát s erejét lekicsinylette.²⁶⁾ Mikor azonban a bécsi forradalom

által megijesztett császártól még felelős miniszteriumot és magyar hadügyet is kivántak, V. Ferdinánd kényszerűségéből engedett ugyan de egyidejűleg mozgósította a magyar urak ellen a nemzetiségeket.

Ha a magyar urakban van kellő belátás, bölcs előrelátás, ha tisztelik a népek jogait, kijátszhatták volna a császárt, kibékülhettek volna a nemzetiségekkel, elsősorban a románokkal. Hisz a horvátokat meg is verték, a támadó Jelasichot kikergették az országból, a már harcban álló románok pedig készek voltak a békére, mint azt Bălcescu Nicolae román emigráns költő s politikus hátrahagyott leveleiből látjuk.

Ez a lelkes ember, magyar barát, tárgyalta Kossuthtal s miniszterével gróf Batthányi Kázmérral. Valamikor rosszul állt a magyarok dolga, Kossuth minden engedményre hajlandó volt, úgy annyira, hogy Jancu békét kötött s eljött a román nép vezetőivel Abrudba esküt tenni az egyességre. De miközben a templomban a hűségesküt tették, Hatvany őrnagy serege rátört az egyházban összegyülekezett román küldöttekre. Jancunak s néhány barátjának sikerült lóra kapni, menekülni, Butian s Dobra vezetők ott maradtak, abban bizva, hogy ők már letették az esküt. De lekaszabolták őket is.²⁷⁾

Ez május 6-án történt, de harmadnapra már újra Abrud előtt volt Jancu serege a Hatvany seregét lemészárolták és nem kimélték a magyar lakosságot sem. Hatvany cselekedetét a magyar történetírók s a magyar kormány keményen elítélték ugyan, de Horvát Mihály enyhíteni akarja a dolgot avval, hogy Hatvany csinyje még a fegyverszüneti tárgyalások előtt történt. Ez téves. Az alkudozások már le voltak zárva, a frigykötésre és a hűségesküre jöttek el. Egy hét multán persze ismét negyvenezer ember állott Jancu parancsa alatt.

De a béketárgyalások később is folytak. Erdélyben újra rosszul állt a magyarok dolga s Bălcescu azt írja, hogy Kossuth a konföderáció ideálját teljesen elfogadja, sőt egy román légió szervezését is örömmel látja. Minden, amit a magyarok akarnak, csak annyi, hogy a diplomácia nyelve magyar legyen, de a megyékben és a vallásban minden nemzet a saját nyelvét használhassa. A diplomácia magyar nyelvét a románok sem ellenezték.

De mindebből még sem lett semmi, mert időközben a magyar fegyverek diadalmasan nyomultak elő egész Orsováig, Komáromot felmentették s Budavára kivételével az ország a kezükben volt. Ekkor azonban Batthányi már csak annyit akar megadni, amennyi azelőtt

is megvolt: szabad nyelvhasználatot egyházban, iskolában és a községben. Mikor Bălcescu régebbi ígéretére emlékezteti, főleg arra, hogy a megyében is megengedi a szabad nyelvhasználatot, ezt a választ kapja: „Qu, ils préfèrent perir plutôt, que de se suicider.” Inkább elpusztulnak semhogy öngyilkosságot kövessenek el.

Mihelyt ügye jól áll, öngyilkosságnak nevezi a nyelvhasználat megengedését! Szegény Bălcescu, erre a kiállásra fakad: „Supremácia és demokrácia nem társulhatnak. Ha Magyarország meg akarja őrizni a ssupremáciát, arisztokratának s elnyomónak kell maradnia, vagyis meg kell maradnia a császár szövetségében, de ha szabad demokrata akar lenni, kezet kell nyújtania 9 millió romának, mely mind demokrata.”

Kossuth csak az emigráció nyomoruságaiban jött tudatára, hogy Bălcescunak igaza van, de már akkor késő volt.

De okult a császár is, ő sem akart szabad népeket s ezért kellett az ódiomot viselnie 48 után. Mikor Königgraetz kényszerítette, hogy a magyar urakkal béküljön, rá bizta hát a magyarokra, hogy ők legyenek a porkolábjai a nemzetiségeknek. Jártasabbak is voltak a praktikákban s hadd viseljék ők az egész ódiomot. Ezért engedett 1906-ban a koalíciónak, ezért állott el attól a szándékától, hogy általános választó jog legyen, mert ebben az esetben nem lett volna képes a magyar oligarchia továbbra is igában tartania a nemzetiségeket. Ausztria példája azt mutatta, hogy az általános választójog a nemzetiségek hatalomra juttatását jelenti.

Nem is volt a magyar uralkodó osztálynak erősebb argumentuma az általános választó jog ellen, mint az az érvelés, hogy ez a nemzetiségek felszabadítását jelentené s azért lett minden magyarnak hazátlan bitang a neve, aki az általános választójogot követelte. Így játszott össze latifundium s nemzetiség arra, hogy, a demokratikus formák dacára is megmaradt a gróf uraknak kizárólagos uralma mindmáig.

Az októberi forradalomnak tán lett volna alkalmá a latifundiumot haladéktalanul felosztani és így a forradalom dicsőségesebben, diadalmasan futja meg a pályáját s ma talán már szabad lenne a magyar nép. Elmulasztotta a latifundium feldarabolását s e mulasztás nyomán ma is még a grófoké a hatalom. Az igaz, hogy a nagyhatalmak szinte érthetetlen rövidlátással kétszeresen ellenséges hangulattal volt a forradalmas országok iránt.

Az ellenforradalmi kurzus vérben s terrorban született, a gróf

urak maguk sem hitték, hogy feltámadhatnak. És a győztes hatalmak ilyen meg olyan segítségével nélkül bizony talán soha vissza nem jutnak. De akkoriban kedvesebb volt egy ellenforradalmi farkasfalka, mint egy nyáj békés bárány. Egy mindenre kész kis csoport kerítette a hatalmat a kezébe, bűnökkel, gyilokkal, a bitók egész erdejével, tömlőccel. Az urak eleinte finyáskodtak, de évek folyamán a gróf urak Bethlen István vezetése alatt szépen elhelyezkedtek a martalóc erkölcsűek helyein. Most sincsenek bent a kormányban, de Gömbösék mégis az ő sáfárjaik.

E hadtól csak úgy lehet felszabadítani a magyar népet és e medencében a békét meggyökeresíteni, ha a latifundium feldarabolás alá kerül.

V. Bethlen István gróf cáfolása

a) London és Cambridge

Bethlen István gróf londoni szcreplése nem egyszerű kirándulás, nem is rendszeres támadás, hanem győztesnek az elfoglalt területen való előnyomulása. Fenyvegetéskép ható kifejezésekkel vezette be s ócsárlásokon végezte. Nem röstellt a cambridgei diákság és a londoni előkelő politikus hallgatóság előtt a román nép kulturátlanságára, a magyarság szellemi fölényére, diadalmas politikai rutinjára hivatkozni és kicsinyelve hangsúlyozni, hogy a román nép még fiatal. Ez a kifejezés a pesti szalón apacs argotban különös kicsinylést fejez ki.

Hivatalos előadásain kívül megjelent — a cambridgei egyetemi hallgatóság körében, ahol különösen ünnepelték. Még a magyar félhivatalos lapok sem közölték ezt az előadást, nem is tudtam hozzájutni sehoh, de azért én is, az olvasó is eltudja majd gondolni, milyen is lehetett az a beszéd, ha csupán a legbenfentesebb Pester Lloyd tudósítását olvassuk el: „A hallgatóság tormálisan magába szivta minden egyes szavát. Az előadás után kérdéseket intéztek a hallgatóság köréből. Ezek közt volt egy-egy cseh és román diák is, mind a kettő cédulával a kezében, melyeket bizonyára magasabb helyről kaptak s abból pironkodva és zavartan dadogva olvastak néhány kérdést. Az University Union elnöke eleinte nem akarta a kérdések intézését ezeknek megengedni, hisz különben sem állottak kapcsolatban az előadás tárgyával, a hallgatóság is viharos pisszegéssel s lábdobogással tolmácsolta, hogy a két kérdést intéző arroganciáját

helyteleníti, de Bethlen gróf, aki nagy rutinnal bír az ilyen elemekkel való elbánásban, mint aminők Cechia és Románia két fiatal embere, maga kérte az elnököt, hogy engedje őket szóhoz, mert felelni akar nekik. A válasz, melyet nekik adott, oly élces, tartalmilag oly lesújtó, hogy a hallgatóságban viharos tapsot s hangos kacagást váltott ki.⁴

Szóról-szóra így a Pester Lloyd nov. 27 ki esti lapjában.

Nagyszerű ötlet volt ez a cambridgi kiruccanás! Nem egy koncerthelyiség népgyűlési publikummal Már a Cambridge szó hallatára gót ablakos ódon épület, melynek festett ablaküvegein át sokszinű világítás árad be, jár az embernek az eszébe, ahol dékánok ülnek vastag aranylánccal a nyakukban, magashátu egyházi székekben s még a pedellusok is hosszufürtű parókákban diszelegnek, mint Wallenstein a Reinhardt színpadán. Mennyi pápaszem és mennyi tiszteletben megvénült vaskalap! Itt nem lehet ujságból szedett ötletekkel boldogulni, Itt komoly vizsgát kell letenni, aki innen bukatlan kimegy, az a világ minden katedróján megszólalhat!...

Hogy miről beszélt Cambridgeben a derék gróf, mit kérdeztek Cechia s Románia fiatal emberei s miben nyilatkozott arroganciájuk s végül mit válaszolt nekik a nemes gróf, a Pester Lloyd még csak nem is sejteti. Bizonyára olyan igazságok lehettek, melyektől talán a nyomdafesték is elpirulhatott volna s ezért célirányosabbnak látszott mellőzni a tartalom ismertetését.²⁸) Mindezekből azonban nyilvánvaló, hogy ez a kitünő urlovas teljesen nyeregben érezte magát és tisztában volt vele, hogy itt nemcsak kedvező rezonanciára, hanem határozott támogatásra is számíthat, legalább is az előadás tartamára.

Gömbös magyar kormányelnök okult a német példán. Eltiltotta a horogkeresztes pártot, elnyom minden hitlerista mozgalmat, csöpög a demokráciától, hogy Bethlen ne Hitler vagy Mussolini ilyen vagy olyan színű ingében, hanem kifogástalan demokratikus dresszben jelenhessék meg. Még romániai pártját is utasította, hogy igyekezzék a kormánnyal választási paktumot kötni, siet kijelenteni, anélkül, hogy kérdezte volna valaki, hogy ő csak békés uton akar revíziót, a zsidókkal ölelkeznek, hisz jól tudja, hogy a TESZ²⁹) majd csak tudja, mint kell viselkedni, aminthogy tudja is, mert az egyetemeken országszerte radauhulám fut végig hirtelen, ami alkalmat ad úgy az egyetemi hatóságoknak, mint a kormánynak megmutatni, hogy mennyire szeretik a zsidókat. Nem is magapártjabeli grófort meneszt

Londonba, hanem Bethlent, akit szükség esetén le is tagadhat, hisz ország-világ tudja, hogy nyílt ellenfelek.

A színhely is nagyszerűen van megválogatva. Londonban is sokféle színű világitás árad be a hivatalos ablakokon. Minthogy Mussolini nem akarta Ausztriát Németországnak átengedni, egyelőre Magyarország volt az összekötő kapocs Itália s Németország között és Bethlen a legjobb staféta a két diktátor s Anglia közt, mert egyrészt Bethlent már úgy Mussolini, mint Hitler méltatta privát audienciára, másrészt kitűnően tud angolul. Az angol közvélemény nem is nagyon kéreti magát, lelkes tapssal fogadta a lovagis magyar nemzet fiát, aki méltó az angol liberalizmusra, hisz az angol közvélemény bizonyára ma is abban a nézetben van, hogy minden magyar politikus Kossuthfából van faragva, akiről a nevének kívül alkalmasint épen annyit tud, mint Bethlenről, hogy jól beszél angolul.

Angliában akkor még le nem higgadt a közvélemény, szortírozatlan együttfekszének a tojások, az ember nem tudja még, melyik galambtojás, melyik vércsée. Az angol politika sem a régi szövetségeseivel nem akart szakítani, sem az új jelentkezőkkel még nincs tisztában. Mióta Hitler békét zengett, kezdett szalonképessé is válni, azonfelül azt is hangsúlyozza, hogy neki terület kell, ahol emberfölföllegét elhelyezze. Egyelőre ugyan nem lehet a szavára s fogadkozására építeni, de már a békefogadkozása is elegendő, hogy a világ előtt ne mutassuk, hogy nem hiszünk neki, mindenesetre kalkulációba kell venni.

Az udvarias parlírozás diplomaták között ugyan nem jelent semmit, de annál többet a közönség szemében. Anglia-, Német- és Olaszországgal az egyik oldalon, azt a benyomást teheti a nagyközönségre, mintha Franciaország elszigetelve lenne. Meghallgatni mindenkit lehet. E miatt kár lenne elmulasztani egy angolul jól beszélő gentlemannek talán érdekes causeriejét, melynek az egyetlen eredménye legfeljebb az, hogy az angol közönségnek eszébe juttatja, hogy a magyar nemzet ezer esztendőös hős kulturánép, aki 300 éven át védte a török ellen az európai kulturát, ellenben tán igazán lehet, hogy a békeszerződés ronda mű.

Igy aztán nem csuda, ha alelujával és szapora tapssal fogadják a frank-affér dacára is széphangu trubadurt.

És Bethlen gróf nemcsak a rendezéshez ért, de a színjátszás-hoz is. A könnyzacskókra nem igen appellál, mint hajdanában az annyszor martirhalált szenvedett örmény vértanuk küldöttei, tudja

hogy mai nap a könnyzacskók még tán a pénzeszacskóknál is üresebbek. Leégett ő is, de csak a többi leégett javára kér támogatást. Ott van az a szegény Horvátország, meg az a még szegényebb ruthén nép s Szlovenszkó!

Jó lesz Jehlicskát magával vinni: vitézkötés helyett hadd lássa a világ a csehvágtá sebeket igaz szlovák testén. A gróf nem játsza a vértanút, — ő csak cicerónéja.

Bethlen István gróf Londonban Horvátország részére autonómiát követel, mikor Horvátországra nem is emel igényt s nem is emelhet, hiszen magyar kisebbség ott egyáltalán nincs.

Ezek után természetes, hogy Bethlen nem is egyes magyarlakta területeket követel, mint például a Csallóközt, Bodrogközt, hanem mint a szlovákok szószólója, Szlovenszkó és Ruszinszkó önrendelkezési jogát követeli. Annak idején Tuka is valami ilyesmiről álmodozott, a Tuka-per alkalmával ugyan Hlinka megírta, hogy ő azonosítja magát Tukával, de mióta Tuka jogerősen el van ítélve, hallgatott. Ám a hitler-méreg itt is kikelesztette ezt a bürköt újra. A német konkordátum megkötése ébresztette Hlinkát új tevékenységre, ezóta jutott a prágai nunciának az eszébe, hogy külön szlovák nemzet is van, sőt szenved is. Egyidejűleg történt a Hlinka részéről a pittsburgi egyezményre való felebbezés, később az a kijelentés, hogy a szlovákok voltaképp nem járultak' soha a köztársasághoz, amit Bethlen Londonban már úgy állít be, hogy a köztársaságot a szlovák nép feje fölött, megkérdése nélkül s akarata ellenére egyesítették Szlovenszkóval.

Nem ártatlan eszmecsere ez, nem is csak a magyar konyhán kavarrja a kotyvalékot, hanem Zágrábban s Pozsonyban is. Bethlen nem hiába járt Berlinben Hitlernél, nemcsak magyar voltában, hanem Hitler ügynökeképp is járt Londonban.

Pozsony egy macskaugrás Bécstől s Bécsben kitünően látogatott pokolkonyhát tart fenn a magyar kormány. Tuka is itt szerezte meg magának az illavai komppsszeszorátust.

És egyszerre tele van vele a világ, hogy Magyarország voltaképp a csehszlovák köztársaságtól magamagának nem kér semmit, csak a szegény szlovák népnek, a cseh nép kitagadott testvéérének, kér autonómiát. Ugyanilyen testvéri, megbízás nélküli ügyvivője a szegény ruthén népnek, no meg az ugyancsak a testvérétől elnyomott horvát népnek, akire a magyar uralom alatt minden harmadik esztendőben katonai statáriumot küldtek.

Nem békerevizió ez, hanem némileg kutmérgezés.

Bethlen londoni szereplése, biztos fölényessége megtaníthat mindenkit, hogy az angol német-olasz antant merrefelé is vitorlázza: Franciaországot izolálni, a faszczizmust kiépiteni erős kőfallá Kieltől Marokkóig s hogy ebben a koszoruban ne kelljen Magyarországnak pirulnia, vissza juttatni neki régi területét! hogy aztán egész Európát zavartalanul egyformává hitlerítsék.

Ezzel ugyan meg lenne pecsételve a magyar nép sorsa is, de mikor bánt vele saját uralkodó osztálya jobban? Lehengerelve lenne a kis antant, lenne zsákmány a Dunatoroknál német gyarmatosoknak s véres igában egész Európa.

Szerencsére Anglia idejekorán utját szegte a kombinációknak, a francia demokrácia állja a helyét és nincs körülmény, amely abbéli bizalmunkat s hitünket megingatná, hogy valamig a francia demokrácia megáll, nem borithatja el az iszap Európát.

Az egész emberiség szive ma is még Párizsban dobog. Ez az emberiség ugyan kissé nagyon is viseltes, de a szive ép s hiszünk benne, hogy Angliáé is együtt fog a reménykedő, bizakodó emberiségével dobogni.

Most vár talán a kisantant népeire világtörténelmi szerep...

Meg kell védenie a békét. A faszczista áradatnak gátat kelvetnie. Meg kell védenie a kis népek szabadságát.

b) Amiről Bethlen elfelejtett beszélni

Bohózatba illő motívum lenne Bethlen István grófnak, a legsötétebb reakció képviselőjének a cambridgei egyetemen és a londoni tudós társaságok keretében tartott „tudományos“ előadássorozata, ha nem környékezné annyi szomorú és veszedelmet rejtő körülmény. Ez az ember több, mint tíz esztendő kormányzása alatt a terror és statárium eszközeivel, a szabad vélemény nyilvános elnyomására irányuló harcával, kormányzati működésének és történelmi szereplésének legkimagaslóbb tényével, — a francotypiával — olyan nevet és hirt szerzett magának, amely a közhit szerint elegendőnek látszott arra, hogy lehetetlenné tegye a cambridgei egyetem falai között való szereplését. Nem ismerjük eléggé a cambridgei egyetem történetét, de tudjuk, hogy a Darwinok, Huxleyek, Macaulayak, Ramsayk kerültek ki belőle. És ebben ilyen multtal előadást tartani, sőt ott lelkesedést kiváltani!... Politikai fegyvernek elvgre a frankcsi-

náltatás is megjárja, de semmi esetre sem olyan tény, amely ilyen régi kultúra első egyetemében való ünnepeltetését megokolttá tenné.

De a világnak rövid az emlékezőtehetsége. A művelt angol közönség Magyarországból csak néhány grófi nevet ismer, akik mind kedves pozőrök, jó vadászok, némelyik még lovagol és agarászik is. Ám a grófok között oly csekély az egyéni különbség, hogy könnyen összetéveszthetjük őket egymással. Az az előkelő angol, akinek van tizenkét magyar gróf ismerőse, nagyítóüveggel sem tud köztük különbséget találni. Akinek pedig elfelejtik a megrendelés nélküli frankcsinálást, mért ne néznék el annak a megrendelésre szolgáltatott történelemcsinálást? A történelmi valuta sokkal kisebb jelentőségű, mint a pénz.

És aztán? — ki kíván egy gróftól megokolt történelmi adatokat! Elég szép, hogy írni, olvasni megtanult, sőt angolul is beszél. Különbén is Angliában hagyományos nemzeti szokás, — amennyiben pillanatnyilag a politikai áramlatok utját nem állják és nem zavarja a külügyi vonatkozások cirkulusait, — elnyomott népek vértanu fiait részvétellel meghallgatni s a humanizmus és népszabadság jegyében ünnepelni. Így ünnepelték valaha az elnyomott görögöket, az elnyomott örményeket stb.. Így ünnepelték hajdan Kossuth Lajost, aki mint a magyar vértanuság eleven szenvedő tanuja megrázó színekkel festette Habsburg zsarnokságát, mely cári segítséggel a földre tette a szabadságért küzdő magyar népet. Bethlen is a magyar nép panaszával jön, de mit szólt volna az angol közönség, ha Kossuth helyett Haynau jött volna elpanaszolni a magyar nép szenvedését? Vagy mit mondana hozzá, ha Göring jönne előadást tartani afelől, hogy a magyar numerus clausus milyen méltatlan jelensége a zsidó üldözésnek?

A béke-mű széttépte Magyarországot darabokra, de ma elnyomott, gazdasági létfeltételektől megfosztott, emberi, polgári és politikai jogaikból kivetkőztetett magyarság csak Magyarország területén létezik.

Erre vonatkozólag a következő kétségbevonhatatlan tényeket sorolom fel:

1. Nagymagyarországban az anyaállamnak 18.3 millió lakosa, de ezek között csak nem egészen 700 ezer választó jogos polgára volt a háboru végéig, vagyis a lakosságnak vagy egy huszonötöd része, körülbelül négy százaléka volt választó. Ma Szűkmagyarországon sem lényegesen nagyobb a választó jogosok aránya, de ha

ma nagyobb is valamivel, e tekintetben az összes európai, afrikai, amerikai és ausztráliai államok mögött mindenestre messze elmaradt.

2. Sok helyütt működhetik a világon cenzura, de a nyíltan faszista államokon kívül nincs olyan állam a földkereken, ahol a vélemény nyilvánítás szabadsága annyira el lenne nyomva, mint Magyarországon.

3. Dániel Arnoldnak adatai szerint, melyek a hivatalos magyar statisztikai adatokon alapulnak, Nagymagyarországon 1913-ban a száz holdtól ezer holdig terjedő birtok az összes termőföld 14.4 százalékát tette, az ezer holdnál nagyobb birtok, vagyis a mammut latifundium negyven százalékát, közép- és nagybirtok tehát összesen az egész termőföld 54.4 százalékát tette. 1921-ben az ezer holdig terjedő középbirtok 16.7 százalékot, az ezer holdnál nagyobb birtok 35.9 százalékot, közép- és nagybirtok tehát összesen 52.6 százalékot tett. Látszólag tehát Szűkmagyarországon 1.8 százalékkal kedvezőbb lett az arány, de ez csak látszat. mert Nagymagyarországon a földbirtoknak igen nagy részét tették erdők és erdei legelők, vagyis csekélyebb értékű földek, de Szűkmagyarországon, minthogy erdővetetéstől meg lett fosztva, a latifundium szántóföldekből, rétből, kertből és szőlőből aggatódik össze. Velejében tehát a latifundium aránylagos értéke a látszólagos 1.8 százalékos apadás dacára is óriásilag nagyobb.

Iszonyu birtokeloszlás ez! Ma nincsen az egész világon hasonló. Az egész termő területének több mint a fele, mintegy hatezer család (30 ezer lakos) kezén, míg a megmaradó kisebbség felén 433.500 földműves család osztozkodik és ezeken felül 431 ezer család egy talpalattnyi földbirtok híján tisztán bérmunkából él. Minthogy pedig tíz holdon alul levő birtok nem biztosítja egy család létminimumát és a fenti 443.500 család közt ilyen kisbirtokos család 292 ezer van, összesen 723 ezer földműves családnak nincs meg a létminimuma. Megjegyzendő, hogy ha latifundiumnak tekintjük a 600 holdnál nagyobb birtokokat, úgy a latifundiumra az összes földbirtoknak legalább 45 százaléka jut. Vagyis az ország össztermő területét kerek 16 millió holdban vevén fel, a körülbelül kétezer latifundiumos családra hét millió s 200 ezer hold jut.

Ezek az 1920-as népszámlálás hivatalos adatai. A Szűkmagyarország birtokviszonyai tehát még sokkal szomorubbak, mint amilyenek a Nagymagyarországiéi voltak, ami a foglalkozási statisztika adataiból még jobban megvilágosodik.

1913 Nagymagyarországban	1920 Szűkmagyarországban	
földbirtokos és bérlő	1,981.000	556 000
ezek segítő család tagjai	1,723.000	478.000
mezőgazdasági bérmunkások és alkalmazottak	1,840.000	988.000 vagyis
100 birtokosra és bérlőre		
98 bérmunkás		178 bérmunkás és
alkalmazott jutott.		

Egész éven át csak a gazdasági cselédeknek van munkaalkalmuk, de 1920-ban csak 229 ezer cselédet számláltak, ellenben 754 ezer mezőgazdasági napszámost. Vagyis a mezei nincsteléneknek több, mint háromnegyed része arra a kevés nyári munkaalkalomra van utalva, amit a gazdák földjén talál, de ez még a gazdasági válság előtt is nagyon kevés volt a megélésre. A tapasztalat kétségtelenül bizonyítja, hogy egy 10–15 holdas kisüzemekre tagolt latifundium háromszor, ötször nagyobb népességet tart el, mint az osztatlan latifundium.

Az igaz, hogy 1920 óta Bethlen István kormánya idején volt földosztás, birtokreform Szűkmagyarországban is, sőt Bethlen Istvának gondja volt arra is, hogy ehhez megfelelő statisztikát is hamisítsanak. Az Országos Földrendező Biróság egy millió 150 ezer hold nagybirtokföld felosztását jelentette. Ez azonban csak amolyan Bethlen-igazság. Az üzemstatisztika 1930-ban ugyan 459 ezerrel több gazdaságot mutat ki, mint 1925-ben volt, vagyis 1.600.000 üzemet, de hogy ez szélhámosság, első pillanatra kitűnik, ha meggondoljuk, hogy Magyarország mai földművelése alig több 5 milliónál, vagyis kerek 1 millió család. Így minden paraszt családra kellene 1,6 üzemnek jutnia, mert hisz az üzemstatisztika az egy közösségben élő család üzemét tünteti fel. Nyilvánvaló tehát a szédelgés. Az Országos Földrendező Biróság lehet, hogy kiosztott több mint egy millió holdat, de legnagyobb részét szükségét szenvedő mágnások, megszorult nemzeti kaszinói tagok, kurzusbeli büntársak és vitézi rendiek számára. Egyéb adatokból mégis megállapítható, hogy a szegénység között is kiosztottak földet. Meg is lehet állapítani, hogy mennyit. 1925-ben a husz holdnál kisebb gazdaságokra 32,9 százalék, 1930-ban 34,2 százalék jutott. Az egész össztermelő terület 16 millió holdat tévén ki, ez az egész 1,3 többlet 217 ezer holdat tesz. Ennyivel növekedett a kisember kezében levő föld a Bethlen István gróf birtokreformja révén.

Az 1920-ik évi statisztika adatai különben már túlhaladottak, mert a mezőgazdasági népesség 4,450.000-ről 1930-ban felszaporodott 5 millióra. Ez a szaporodás főleg bevándorlás folytán állt be. E szaporulat betudásával ma 830 ezer földműves család él Bethlen-országban, amelynek nincs létminimuma, 4,150.000 lélek az összes magyarországi népességnek több mint a fele.

Bethlen István gróf ur erről a dologról elfelejtett Cambridgeben is, Londonban is beszélni, de felhívjuk az angol közvéleményt, hogy mutasson még egy országot, ahol hatezer csaladé az ország termőföldének több mint a fele, vagyis a lakosság 1/1366 részéé, ellenben a lakosságnak a fele állandóan koplal és az éhhalálnak van kitéve.

Mert a Mezőgazdasági Kamara jelentése szerint már 1932-ben egy mezőgazdasági munkásra átlag csak 130 munkanap jutott, ma mikor Bethlen gróf ur Európa közvéleménye előtt visszakövetel néhány millió magyart, a helyzet még sokkal rosszabb.

Felhívjuk a cambridgei egyetem ama ügybuzgó lelkes hallgatóseregét, mely oly lelkes óvációban részesítette Bethlen István grófit, hogy számítsa ki, mit jelent egy család eltartására 130 munka nap egy évben. Tegyük fel, hogy négy pengőbe lehet számítani egy munkanapot, — pedig a napszám máma sokkal kisebb négy pengőnél, — úgy egy család évi keresete 520 pengő, vagyis 20, szóval husz font.

Tessék számvetést csinálni: egy családnak egy évben husz fontból kell megélni, vagyis havi 1 és 2/3 fontból, vagyis 33 schillingből, ami azt jelenti, hogy egy öt tagu családnak napi egy schillingből kell élnie, ruházkodnia, lakbért fizetnie és a télen át fűteni.

Ez a körülmény annak a kérdésnek a mérlegelésénél, hogy szaporítsák e még néhány millióval Magyarország lakosságát, talán inkább sulyba esik, mint egy grófnak a geopolitikai elmélete.

A világon nincs termékenyebb föld a magyar földnél, nem igen van paraszt munkabiróbb, mint a magyar, olyan se igen, aki jobban szeretné a rögöt, amelyből verejtéke kenyeret termel. Miért van itt éhhalálnak kiszolgáltatva a lakosság fele? Csak azért, mert a termőföld fele néhány száz mágnásnemzetségnek a birtokában van, mert csak annak nyomán lehet politikai jogoktól megfosztva a népet igában tartani, csak ennek a nyomán lehet megvalósítani azt, hogy egy kaszinói társaság uzurpálja egy ország egész hatalmát és önmagába szivattyuzza be a népnek egész életerejét.

Meg kell kérdezni Európa és a világ kulturnépeit, számoljanak e lelkiismeretükkel, lehet-e becsületes embernek amellett kardoskodni, hogy ilyen uralom alá még újabb áldozatsereget kényszerítsenek?

Ma az egész világon csak egy ország van, ahol a magyar nép teljesen el van nyomorítva és nyomva: Magyarország.

Csak egyetlen magyar kérdés van, mely okvetlen és halaszthatatlanul megoldandó: Miképp semmisítsék meg a 300 gróf uralmát, hogy egy népet az éhhaláltól megszabadítsanak, hogy egy népnek a megélés feltételeit megszerezzék.

Magyarország ezeréves története voltaképp nem egyéb, mint a magyarországi 300 grófnak a története és a hatalmuk alá kaparin-
tott népek elnyomatásának a története.

A magyar történelem egy irtóztató hazugság történelme.

Ezer év óta a magyar nemzet szóval csakis a 300 gróf uralmát jelzik.

Bethlen István gróf előadásában az igazság sokszor huzta a rövidebbet, — de az igazságtól legmesszebbre akkor kalandozott el, mikor ezekről nem beszélt.

c) Erdély

Furcsán szeli fel ezt a kérdést a gróf. Szerinte az erdélyi kérdés az utóbbi 50 év alatt nagy szerepet játszott a magyar politikában, de ma olyan európai probléma lett, mely rövidebb vagy hosszabb idő múlva döntő befolyást fog gyakorolni az Alpok és a Fekete tenger között lakó népek politikai magatartására. Hogy e mondat első része miben látja ama fontos szerepet, melyet Erdély a magyar politikában játszott, nem látható világosan, hacsak nem arra céloz, hogy a magyar kormányban mindig kellett lenni legalább két erdélyi mágnásnak, de a másik, — az a célzás az Alpok és a Fekete tenger közti népekre már szinte fenyegetős számba is megy. A gróf ur talán kissé mégis nagyozol, mert ha Erdélyből nem lett európai kérdés ama századok folyamán, míg Erdély magyar uralom alatt állott, bár ott a magyarság kisebbségben volt, miért lenne európai probléma, mikor a lakosság tulnyomó többségének az uralma alá került? Vagy az lenne a probléma, hogy a magyar kisebbségnek nincsen autonómiája? Hát a magyar uralom alatt a román többségnek volt autonómiája?

Bethlen István gróf Magyarország jogcímét Erdélyre a következőkre alapítja:

1. A magyarság előbb lakta Erdélyt, mint a románság.
2. A románság csak a legutolsó századokban költözött be Erdélybe, tulnyomó részben a XVIII. század végén és a XIX. század elején.⁸⁰⁾

3. Más helyütt azt mondja, hogy a magyar-székely szász unió nem irányulhatott a románság elnyomására, mert akkor még nagyon jelentéktelen számban lakott ott románság, amelyik igazában csak a XVI. században költözött be, még pedig azért, mert ezeit a két román vajdaságban az elnyomás és kiuzsorázás, valamint a politikai bizonytalanság elviselhetetlen volt. (Mint látszik, a századokat ugy keveri, mint a kártyát. Ha a románság igazában a XVI. században költözött be, akkor nem lehet igaz, amit előbb mondott, hogy csak a XVIII. század végén szivárgott be. De ha már a magyar-székely-szász unió idején is Erdélyben lakott, még ha nagyon jelentéktelen számban is, vagyis a XV. század első felében, akkor még sem lehet mondani, hogy a XVI. században költözött be).

4. A román, mint bevándorolt elem sohasem volt államalapító, minek folytán a román nép Erdély politikai életében sohasem játszott a legujabb időkig politikai szerepet.

5. A román nép csak állattenyésztő és paraszt s pásztor nép lévén, nem volt meg a társadalmi tagozata, mely önálló nemzeti élet kialakuláshoz szükséges, nem volt sem iparos, sem kalmár-osztálya, de még nagybirtokos osztálya sem, hisz még főpapjai is hosszú ideig szláv vérűek voltak.

6. Nem voltak városai, sem művelt és tanult társadalmi rétegei, hisz mindenkinek, ki Erdélybe utazott, fel kellett tennie, hogy a egyes lakóságu falvakban a magyarok és szászok templomai a község közepén vannak, azt környékezik a magyarok és szászok lakóhelyei, a román nép ellenben a falu külső szélén lakik és ott van a temploma is. Ez is azt bizonyítja, hogy csak sokkal később vándoroltak be.

7. A románok Erdélyben csak a magyar nemzet emberies érzésének és nagylelkűségének köszönhetik, hogy egyáltalán letelepedhettek.

8. A magyar nemzet ezeréves multra tekinthet vissza, a román nép azonban fiatal és igazában csak a legutóbbi században alakult ki.

9. A magyarságé és németeké a gazdasági és kulturális szupremácia (feljebbvalóság). „Bár sok vért veszítünk most, mert a mai román politika b a l k á n i módszereket alkalmaz a kisebbségek ellen.

és nemcsak kulturális, hanem gazdasági gyökereiben is megtámadja. Erőszakkal nem lehet legyőzni a magyar népet.“

10. „Sohasem gondoltak őseink arra, hogy szökevények, kiket csupán emberiességből, vendégszeretőleg fogadtak, egy szép napon ivadékaikat a saját házukból ki fogják kergetni. Pedig ez történt.“
„Őseink nagylelkűségéért Trianon a hála“.

Ad. 1. Ki volt előbb Erdélyben, teljesen közömbös kérdés a mai probléma vizsgálatánál.

Mert hiszen arra, hogy a magyarok előbb voltak Erdélyben, mint a románok, még ha ez be is lenne bizonyítva, ma már nem lehet hatalmi igényeket alapítani. Ha igaza is lenne az elsőbbség dolgában, akkor amit Erdélyben megnyerne, Szlovenszkoában elveszitené, mert az aztán minden kétségen felül áll, hogy szlovákok és szlovének még a honfoglalás előtt éltek a Dráva, Duna és Kárpátok között. De ha az előbbi ottlakás jogcímén nem tiszteli a szlovákoknál, nincsen joga igényelni a románok ellen.

E kérdésre még kitérek, e helyütt csak azt jegyzem meg, hogy Béla király névtelen jegyzője szerint az oláhok már a honfoglaláskor is Erdélyben éltek. Ez a Névtelen, Marcali kivételével, — majd — minden magyar történetíró szerint III Béla jegyzője volt, tehát a XII század végén élt. Krónikája lehet regény, ha egyetlen adata sem fogadható el ténynek, annyit okvetlen bizonyít, hogy már a Névtelen-születése előtt is ottlaktak, tehát a XII. század elején már okvetlen voltak románok Erdélyben. Különböznem irhatta volna, hogy már századok óta ott laktak.

A z é a z o r s z á g, a k i b i r j a.

Csak a hűbéri jog ismert szerződéses, öröklési, elsőbbségi igényeket népekre, a dinasztiaiák még ma is ragaszkodnak e jogcímekhez, de ma a jog és a közfelfogás az, hogy e jogcímek csak addig bírnak értékkel, valameddig meg van a hatalom az érvényesítésükre. Mit érnek ma a porosz Hohenzollernek és a nemzetközi Habsburgok jogcímek?

Nehogy valaki azt gondolja, hogy ez elv az erőszak dicsőítése. Franciaország nem egész kétszáz esztendőig bírta a német Elzászt, de elvétele 1871-ben mégis az erőszak ténye volt, mert Elzász népe másajkusága dacára, Franciaországhoz ragaszkodott és nem nyelvestvérehez. És a franciák iránti szeretetét 48 éves együttélés után sem lehetett eloltani.

A magyar kérdés azonban másképp fest. Tót, szerb, horvát, román majdnem ezer évig élt együtt Magyarországon a magyarral, de a magyar nemzet — értsd az oligarchia — ezer év folyamán nem tudta magához édesgetni, csak gyűlölettel eltölteni valamennyit, úgy hogy valamennyi elkiváncozott. Bethlen gróf ur annyira jártas a történelemben, hogy még meg sem történt dolgokat is tud, említsen hát még egy példát a világtörténelemben, ahol egy geopolitikai egység keretében élő népek ezeréves együttélés után elkiváncoztak. Valahol a gróf ur arra is hivatkozott, hogy a magyar nemzetnek nagy politikai rutinja van. De ha az a rutin abban áll, hogy az uralma alatt levő népet szolgálítja, szellemileg és lelkileg elnyomja, akkor ez a rutin nem fölényesség, hanem az alsóbbrendűség bizonyítéka. Az lett volna a helyes politikai rutin, ha magát a tóttal, románnal megszeretteti, de akkor persze erdélyi kérdés nem is léteznék.

Ad. 2. Teljesen alaptalan az az állítás, hogy a románság nagyobb tömegben csak a XVIII. század végén s a XIX. század elején vándorolt be Erdélybe. A gróf ur sohase hallott a Hora és Cloșca lázadásról a XVIII. században? Se a tatár se a török invázió nem hozott olyan katasztrófát Erdélyre, mint ez a lázadás. Ezt csak több-századon át halmozott gyűlölet, az elkeseredés legmagasabb foka fakaszthatta ki. Nem nemzetiségi gyűlölet lángja volt az, hiszen harcoltak Horáék közt ezer számra magyar parasztok is, hanem a nemzedékeken áttartó elviselhetetlen gazdasági kizsákmányolás szította és gyújtotta ezt a tüzet.

Ad. 3. Avval mentegeti a magyar-székely-szász uniót, hogy az nem irányulhatott a románság ellen, mert akkor még román alig volt Erdélyben, miután a románság csak a XVI. században költözött be. Magát az uniót dicséri, mert evvel a magyar, székely és szász nemzet egymásnak teljesen egyforma szabadságát és a négy felekezetnek egyforma vallásgyakorlási jogát biztosította, a római katolikusét, a reformátusét, unitáriusét és a luteránusét. Itt egy gróftól igazán rossz néven nem vehető történelmi tévedésbe esik Bethlen, mikor azt állítja, hogy a magyar-székely szász unió a négy vallás szabadságát védte meg. Az unió éve 1437, — ekkor még nem volt csak két vallás Erdélyben — a római és orthodox. A négy vallás szabadságát Iános Zsigmond idejében 120 évvel későbben biztosította — nem az unió, — hanem a törvény. (Hisz Luther csak 1517-ben szögezte ki pontozatait Wittenbergában.)

De ha ezt a hibáját gróf voltára való tekintettel nem is nagyon

nehézményezzük, azt már el nem nézhetjük neki, hogy elfelejtette úgy Cambridgeban mint Londonban megmondani, hogy akkor Erdélyben létezett a három nemzetén kívül egy negyedik, a román. Azt, hogy a románok csak a XVI. században költöztek be Erdélybe, csak a dajkájától hallhatta, vagy ott a pódiumon jutott eszébe. Az is légből kapott állítás, hogy a XVI. században azért vándoroltak az oláhok Erdélybe, mert a két vajdaságban az elnyomás, kiuzsorázás és a politikai bizonytalanság elviselhetetlen volt. Ezek az állítások a valóság által semerről sem korlátozott képzeletnek a szülöttei.

A XVI. század elején volt a Dózsa féle 'parasztlázadás. Dózsa lufó székely, ki ugyszolván gyermekkora óta harcban állott a magyar oligarchiával és a szász polgársággal. A lázadás leveretésének megünneplésére törvénybe foglalták, hogy az egész bűnös parasztság örök szolgaságra vettetik. Eleinte tán tettek is némelyekkel különbséget, de rövid néhány év mulva egész Magyarország és Erdély parasztsága egyformán volt szolgáltatva. Az erdélyi még keservesebben, mint a magyarországi. És ez így maradt 1848-ig. Ennek a lázadásnak hírét vették a románok is, hiszen Telegdy Miklós tárnokmester utközben volt Moldva felé, hogy moldovai vágókéses öldöklöket vegyen zsoldba a magyar parasztok legyilkolására.³¹⁾ Eljutott hát a románokhoz is a hire, hogy miképp süttették aztán fél angolosra tüzes trónon Dózsa Györgyöt s miképp kényszerítették hiveit, hogy a még eleven embernek sült husából egyenek. Ugyan miért kívánczok volna azok a kivándorló román parasztok a hazai uralom alól épp akkor a magyar paraszt pokolba? A gróf ur az évszámban tévedhetett vagy a tények dolgában. Inkább Magyarországon volt a XVI. században a helyzet elviselhetetlen, Mohács, a törökhódoltság és a krimiai tatárok sarcoló betörései idején.

Egészen bizonyos, hogy már a XII. század elején nagyszámmal lakta a románság Erdélyt. Erre az időpontra döntő bizonyíték, hogy már a XII. század közepén az erdélyi kormányzót vajdának nevezik. Ahogy a király és a nádor szó magán hordja a dunavidéki szlovének bélyegét, ahogy a bán szó a délszlávokra utal és a kapcsolt részek, a temesi végvidékek vagy Macsó kormányzóját mindig bánnak nevezték és sohasem vajdának, úgy Erdély kormányzóját sohasem nevezték bánnak, de legalább a XII. század óta mindig vajdának. És ahogy a bán délszláv pecsét, úgy a vajda tiszta román jelleg. A román nép vajdának nevezte a fejedelmét. Ez az egy körülmény tehát, hogy a XII. században Erdély kormányzóját vajdának

nevezik, megcáfolhatatlanul bizonyítja a belföldi román hatást, ami másképp el nem gondolható, csak ha a lakosság nagy része román. De ezt a hatást nem bevándorlók, csak régi ott lakók fejthetik ki.³²⁾

A XIII. század eleje óta pontosan figyelemmel kísérhetjük a Magyarországra való bevándorlást. A tatárjárás után úgy a földesurak, mint IV. Béla nagy mértékben telepítettek külföldről, mert megfogyott a munkaerő. De ide kiváltságosakként jönnek, úgy a szabad parasztok, mint a katonai szolgálatra vállalkozók, valamint a pásztorok nyájaikkal együtt.

Ebben az időben alakul ki a déli és délkeleti Kárpátok lejtőin az a havasi állattenyésztési gazdaság, ami máshol sehol nem fejlődött ki. Ez a gazdasági mód: a román gulya vagy juhnyáj tulajdonosa feles haszonbérbe vette vagy kapta a tagozatlan és nagykiterjedésű havasi legelőket, melyeket a földesur különben nem is hasznosíthatott volna. Ez a román pásztorok által fogamatba vett tenyésztési mód máig is megmaradt az erdélyi és máramarosi havasokon. A nyáját kora tavasszal felhajtják és ott marad késő őszig és ekkor kiszakítják a földesurnak járó részt a szaporulatból. Ez a gazdasági ág többet jövedelmezett a földesurnak, mint egész szántóföld birtoka. Ez a feles havasi pásztorokodás egyenesen román intézmény.

Ez a románok által kifejlesztett havasi állattenyésztés nem utolsósorban járult hozzá, hogy Erdély szert tett a kincses melléknévre. Még Károlyi Sándor is megemlíti, egy Bercsényihez intézett levelében, hogy olyik havas Erdélyben többet jövedelmez, mint Magyarországon egy dominium.

A XIV-ik században Acsády tanúsága szerint a szlovák kárpátvidéken a nomád hegyi pásztorokat „oláhoknak“ nevezik, bár egész bizonyosan magyarok és tótok.³³⁾ A nomád pásztorok olyanok, kik nyájaikkal keresnek bérbevehető havasokat. Hogy ezeket a nomád pásztorokat oláhoknak nevezik, olyan vidékeken is ahol soha nyoma se volt oláhnak és e nevet alkalmazza kétségtelen magyarokra és tótokra, azt igazolja, hogy az állattenyésztés e módját az oláhoktól tanulták és ez a gyakorlat már akkor évszázados volt. Ez azt bizonyítja, hogy oláh pásztorok már a XII-ik században az északi kárpátokra is eljutottak, tehát erdélyben még régebben laktak.

A XIV. század végén erősebb lehetett a bevándorlás, mert a déli vajdaság kapuját már döngette a török. A török által elfoglalt vidékről, a Havasalföldről földműves nép is bevándorolt, de a románok zöme már régóta ott lakott. Ugyanekkor megindult egy másféle

áramlás is: egyes kenézek vezetése alatt harcviselt legények ajánlkoztak Zsigmond királynak szolgálatra. Zsigmond a határnak ama hézagait, amelyeket székellyel nem tudtak betölteni, román fegyveres néppel telepitette be. Így kapta Hunyadi János nagyapja, Serbán, Hunyadmegyét adományul avval a kötelezettséggel, hogy a határnak ezt a részét védeni tartczik.

A háromféle bevándorlási rétegből: a havasi pásztor, a földművelő paraszt és a katonáskodó, helyesebben „székelykedő“ román rétegekből szaporodott később az erdélyi oláhság, de legnagyobb része már megelőzőleg ott lakott. Ezt különben a Királyföldet körülbokrosító román lakosság is bizonyítja. A szászok adományképpen királyi birtokot kaptak, a Királyföldet, pusztá, néptelen területet, amelyet már akkor mindenfelől körülbokrosított az oláhság. A Királyföld azért maradt néptelen, mert csak királyi engedelemmel lehetett betelepíteni. Ha a szászok előbb lettek volna ott, mint a románok, ők terjeszkedtek volna a pusztá területen, ők bokrosítják be a Királyföld környékét. A szászok azonban nagy élelmességük dacára sem tudtak tulterjeszkedni eredeti lakóhelyeiken, ami azt bizonyítja, hogy a románság már mindenünnen körülfolyta a határaikat.

De sem a paraszt, sem a katonáskodó románok nem álltak földesuri viszonyban, szabadbirtok volt a földjük, mint a szászoké és székelyeké, amit kétségtelenül bizonyít az 1435. évi honvédelmi törvény. Ez ugyanis elrendeli, hogy az erdélyi részek felé az erdélyi püspök egy, az erdélyi vajda két, a székelyek grófja két, a király egy bandériumot és a megyék egy-egy bandériumot kötelesek fegyverbe állítani. Vármegyék csak a magyarlakta területén levén, a megyei bandériumok a magyarság hadiszolgálmányául tekintendők.³⁴⁾

A szászokra, lufő székelyekre (a talpas székelyek, darabontok, a székelyek grófjának a bandériumában tettek hadiszolgálatot) és az erdélyi oláhokra vonatkozólag egyformán úgy intézkedik a törvény, hogy a románok is, mint a másik két csoport, egész erejükkel tartoznak hadbakelni.

A szászok és székelyek szabad, vagyis földesuri kötelékben nem álló birtokosai voltak földjeiknek, robottól, urbértől mentesen. Ezért voltak kötelesek egész erejükkel hadba kelni, mert hisz épp ezért kapták a földet. Mikor tehát a törvény a románok felől is ugyaneképp intézkedik és egész erejükkel rendeli hadba, nyilván azt bizonyítja, hogy a románok is mentesek voltak a földesuri terhektől és a földet katonáskodásért és honvédelmi szolgálataikért kapták. Az

1433-iki törvény kötelességek dolgában a többi hárommal negyedik nemzetül a románok is felsorolja, tehát jogállásuknak is egyformának kellett lenni.

Erdély nagyon is messze volt a központtól, a szolgáltatás még gonoszabbul folyt ott, mint az anyaországban, nagyon könnyen elhihető hát, hogy a románok törvényes jogait a királyon kívül nem igen respektálta más. A törvény tehát oly elvet érvényesített, mely az erdélyi uraknak sehogysem volt inyére. Nagyon valószínű, hogy a román földművesek elszolgáltatása már megelőzőleg folyamatban volt és ezt a folyamatot kellemetlenül megzavarta a honvédelmi törvény, mert a felfegyverezett parasztot nem volt könnyű dolog újra szolgáltatani. Ez 1433-ban kelt törvény reakciója tehát az volt, hogy az urak még nagyobb mértékben igyekeztek jobbágyokul feltüntetni azokat, akik szabad föld birtokában éltek. Ha ellentmondás nélkül sikerült a parasztot ilyenképpen jobbágyosítani, úgy természetesen nem voltak felfegyverezhetők, mint a szabad birtokosok. Ezért keletkezhetett éppen a román oldalról az 1437 évi parasztlázadás, amelyhez természetesen a magyar jobbágyság is csatlakozott, mert szász és székely jobbágyság nem is létezett. Hogy a román katonai telepések is részt vettek a harcban, valószínűsíti az a körülmény, hogy egyetlen egy lázadásban sem tudott a felkelő parasztság ilyen katonai előnyt kivívni. A magyar jobbágyság lázadásaiban nem vettek részt más katonaviseltek, mert szász és székely jobbágyság nem létezett, ellenben az erdélyi magyar földművelők közt kiváltságos réteg, szabad föld birtokosa nem létezett. Ebben a lázadásban csak a románok voltak katonaviselt emberek. A lázadók győztek is az egész vonalon és kényszerítették az urakat minden kívánságuk elfogadására.

De alig kötöttek az urak békét a lázadásban győztes paraszttal, melyt szétoszlottak, újra megszegték a vállalt kötelezettségeket s még ugyanabban az évben siettek a három nemzet unióját megcsinálni. Mert auban, hogy a románság ne legyen kiváltságos nemzet, nemcsak a magyar földesurak, hanem a szászok és székelyek is érdekelve voltak. Kétségtelen tehát, hogy a három nemzet uniója a románság kinnlázására irányult. Másféle szervezeti telepítés volt a knézeké, a királyi birtokokon, — az államjavakon — saját vezérletük alatt álló hadilegénységgel jöttek, akik földet műveltek ugyan, de állandó katonai kötelékben álltak. Ilyen knéz volt Hunyady János nagyapja Serbán is. Zsigmond király különben az ország déli végein, ahol a török veszedelem fenyegetett, nemcsak oláhokat, hanem szerbeket és

bosnyákokat is plántált mindenfelől. E katonai telepések főemberei-
ből latifundumos országnyagok lettek.³⁵⁾

A Horvátországból származó Gorjánokból lettek a Garák, a Boszniából származó Garázdák (Gorazd) nemzetségéből a Hunyady házzal rokonságba kerülő Szilágyiak, Vitézek, Csevniceiek (Janus Panonius) ép úgy, mint ahogy a román Vojk csapatvezető unokájából lett Hunyady János és ennek a fiából lett Corvin Mátyás király, a magyar történelem e két legtisztább és legdicsőségesebb alakja. Egész bizonyos, hogy az erdélyi eredetű, erdélyi prédikátummal diszló főuri nemzetségek nagy része román eredetű, így kétségtelenül románok: a Jósika bárók, a Drágffyak, Majláthok, az erdélyi Bornemiszszák, de román vért hordanak a Bánffyak és Bethlenek is, hisz Vojknak az egyik leánya a fejedelmi nemzetségű Székelyhez, a másik egy Dengelegihez ment férjhez. A Bethlenek pedig Székely Mózes fejedelem vérért is hordozzák.

Hogy a románok szolgálátása épp a XV. században még javában folyt, bizonyítékot nyert abban is, hogy Mátyás két ízben is vizsgálatot indított Csupor vajda ellen, amiért a telepes (román) parasztok, jobbágyok elnyomásával visszaélt hatalmával. Ezt az erdélyi vajdát Mátyás a székelyek és oláh-parasztok zsarolása miatt újból tömlöcbe vettette és ismételt feljelentésekre halálra ítélte. A halálos ítéletet nem hajtották végre, mert Mátyás volt alkalmasint az egyetlen magyar király, ki nem foganatosított halálos ítéletet. Ez a Csupor vajda is kenézivadék.

Nem lehet hát kétséges, hogy az erdélyi három nemzet uniója épp a román nép elnyomására irányult. Különbben mi értelme is lett volna az egész uniónak? Ki ellen szövetkeztek volna? A fejedelem mindig magyar volt, a magyar a szászt nem szerette, a székely harcban állt a szászokkal és magyarokkal, a szász pedig soha egyébbel, mint önérdékével nem törődött. De abban közös volt az érdekük, hogy ne keletkezzék itt egy negyedik kiváltságos nemzet. A három nemzet szövetsége nem a saját szabadságának kölcsönös megvédését célozta, hanem a románság szabadságtalanságát.

Az oláh telepések kinullázásában a római egyház is segítette az urakat. A római egyház nem nézte jó szemmel az óhitű telepeseiket, kik neki nem fizették a tizedet. Ha ellenben a földesurak szolgálátották őket, vagyis jobbágyi szolgáltatásokra tudták őket szorítani, úgy alkalmazták rájuk a római elvet: Cujus regio, ejus religio, — ami gyakorlatilag azt jelentette, hogy a jobbágyosított orthodox román

szintén fizette a római püspöknek a tizedet — a földesuráért is.

Kiemelendő körülmény, hogy az 1437-iki parasztlázadás ép a tized miatt tört ki. Az erdélyi püspök mindvégig odiózus szerepet játszott a perben. A parasztek első békeokmánya a káptalannál lett letétbe helyezve, ahol az urak és a püspök érdekében szerencsésen el is sikkadt. Figyelembe veendő az is, hogy az urbéreszek jogait csak a káptalanoknál letett okmányokkal bizonyíthatták és így a káptalanok sokszor segítettek is a római vallásu jobbágyon, de az óhitűek még ez intézmény oltalmából is ki voltak rekesztve.⁸⁶⁾

Ez a káptalani intézmény létesített oly állapotot, hogy a román parasztnak a jogbizonytalansága sokkal nagyobb és hogy voltaképp nyoma sincs a káptalani okiratokban az oláhoknak, hacsak nem az ő rovásukra történt valami.

Ad. 4. Az igaz, hogy a román nép politikailag nem játszott szerepet a XIX. század végéig, de nem játszott még a magyar nép sem szerepet, mert politikai szerepe csak a kiváltságosoknak lehetett. Román nemesség pedig nem létezett, ha ki román nemes lett, már magyarnak számított. Valameddig a nemzetiségi párt meg nem szervezkedett, mandátumot is csak az az egyén kaphatott, aki tulbuzgó magyarnak mutatkozott. Hogy játszhatik egy politikai jogoktól megfosztott nép politikai szerepet? Csak a gyűlöletével. Nem volt hát része a románoknak sem szerepe a magyar állam gondozásában sem, de az már még sem illik, hogy a politikai, szellemi és anyagi elmaradottságot az vesse szemére a népnek, aki kizárta a politikai jogokból és így megakadályozta, hogy politikai nevelésben részesüljön.

A gróf ur igen veszedelmes talajra tévedt, mert az a lenézett két román vajdaság nagyobb történelmi karriert futott meg, mint a főuri Magyarország. Ez a „miveletlen és kulturálatlan“ nép, a politikai rutin híján való bojárság száz esztendővel tovább állta a harcot a törökség ellen, hisz a török invázió már a XV. században öntötte el, de állta és kiállta, holott a magyar állam az első támadásra végleg elterült háromszáz esztendő halálos álomra azon a mohácsi sikon. 1526-ban meghalt és csak 1848-ban támadt megint életre. Pedig 1512-ben még azt írja a velencei követ, hogy Magyarország 100 ezer lovas, vagy 200 ezer főnyi gyaloghaderőt könnyen kiállithatna⁸⁷⁾, ha volna hozzá pénze és kemény akarat, de a mohácsi téren alig 25 ezer ember gyűlt össze javarészt egyházi bandériumokból és a király csapatából és mint a mohi pusztán 2 óra alatt eldőlt a háború. Állt ugyan a Tisza mellett Zápolya János, 40 ezer kemény harcossal —

Corvin János veteránjai — de másfél napi járóra a török hadsereg véknyától megállt, hogy megvárja míg seregével ott pusztul a király is. Ha nem áll meg, ha nem sajnálja azt a másfél napi járó utat, megsemmisíthette volna az egész török sereget, de a csatavesztés arra kellett neki, hogy a király ott pusztuljon, a hadsereg pedig arra, hogy a trónt megszerezze.

Ime a magyar nemzet politikai rutinja! Evvel a rutinnal sikerült gyűlöletre gyujtani a többi nemzeteket, sikerült Magyarországot a világháboru mészárszékére vinni, megcsonkitani, holott a mócok népe, a rutin nélküli parasztok és bojárok összes testvéreiket egy jogar alá tudták gyujteni.

Ad. 5. A román állattenyésztő paraszt nép, nincs benne államalkotó tehetség, nincs társadalmi tagozódása.

Ilyet is lehet ma hangoztatni egyetemen és politikus hallgatóság előtt? A román népnek nincs iparos osztálya, nincs kalmár osztálya, még nagybirtokos osztálya sincs.

Hát kalmár osztálya a magyarnak sincs, mert a magyar kereskedelmet örmények, cincárok, németek, csehek, görögök és zsidók bonyolitották le. Az ipartelepek nagyrésze, a nemzetiségi övezeten, tót földön meg a temesi vidéken van.

Nagybirtokos osztálya azonban igazán nincs a szegény román népnek, mert elosztották a birtokaikat a parasztnak, de azért valamelyes kulturája mégis van Szereti a saját vérét. Az ur is azon a nyelven beszélt mindig mint a paraszt, holott ha igaz, amit Verböczy mond, hogy csak a kiváltságos történelmi osztály a regnicola, csak ez a magyar nemzet, ugy azt kell megállapítani, hogy a XVIII. században ez a politikai rutinnal bíró magyar nemzet elfelejtette a nyelvét. Ez talán nagyobb kulturfogyatéék, mint amilyen kultur érdem a politikai rutin. Az igaz, hogy az erdélyi románság a XIX. század derekáig elég alacsony kulturfokon állott, de ez nem másnak a büne, mint éppen annak a magyar nemzetnek, amelyet 299 társával Bethlen István gróf ur testesít meg.

Ad. 6. Hogy nem volt városi nép és nem volt társadalmi műveltsége és tanultsága, hogy csak kései bevándorlott? A gróf szerint kitünik abból is, hogy vegyes lakosságú falvakban a magyar, a szász templom a falu közepén áll, ezt környékezi a magyar és szász lakosság házkoszoruja, ellenben a román templom meg a román lakosság a falu szélén telepedik, ami nyilvánvaló bizonyítéka, hogy később vándoroltak be.

Egyebet bizonyít a topografia.

Azt, hogy a román elnyomott és szegény volt, a szegény és elnyomott kerül a falu végére. Ez se olyan dolog, amivel jóízű embernek dicsekedni illik, vagy ami jogcímet adhat az elnyomásra.

Ad. 7. Az aztán igazi grófi, szabatosabban, magyar grófi kijelentés, hogy egy milliókat számláló nép, csak a magyar nemzet nagylelkűségének és humanizmusának köszöni, hogy egyáltalán letelepedhetett. Volt egy néhány jószívű gróf, aki hárommillió lelket bebocsájtott nagylelkűségből! És csodálatosképen, ép azok gyakorolják ezt a nagylelkűséget, akik törvénycikkben az ország egész munkásnépét örök rabszolgaságra vetik. A saját vérüket, — akik a románnal szemben oly nagylelkűek voltak. De ha a saját vérével így bánt el, ki fogja elhinni, hogy a móccal nagylelkűséget gyakorolt? De mi értelme is van államok történelmi nagylelkűségének? Államok nagylelkűségét népek iránt a világtörténelem sehol sem említi. Akármilyen mostohául is igazgatnak egy országot, csak a jól vagy rosszul felfogott célszerűség irányítja az intézkedéseket.

Kellett a földesurnak a havasi móc, aki évenként 1000 marhát juttatott neki a különben hasznavehetetlen területért, kellett neki a földműves paraszt, mert a föld nem termett magától és a latifundiumnak csak a beléfejtetett parasztmunka adja meg az értékét és kellett a határvédő harcos katona, mert a magyar ur nem a harcot csak a harácsot szerette. Így került egy román katonának az unokája a magyar trónra, hogy tanuságot tehessen arról is, hogy a kulturképesség az anyagi körülményektől függ. Hisz ez az oláh unoka az egyetlen a magyar királyok néhány tucatnyi sorozatában, aki világszerte utaztatta ügynökeit, hogy Magyarországon ritka és művészies kiállítású könyvekből a világon példátlan könyvtárt állítson össze, amelyet a dicső emlékezetű Verbőczy István elfelejtett megmenteni, mielőtt török kézre jutatta Budát.

Ad. 8. Abban teljesen igaz van Bethlen István gróf urnak, hogy a magyar nemzet ezeréves multa tekinthet vissza, — én csak egy picit szócskával tetézhetem, hogy csak multa tekinthet vissza, amelyet ugyancsak megbűnhődött. Vagy bűnhődésben mulik is ki majd, vagy a nép — lerázza magáról a latifundiumot.

Abban is igaz van, hogy a román nép fiatal. Ime, kora fiatalságában lehámlította magáról a latifundiumot. Fiatal népeké a jövő, a 300 grófok nemzete öreg, igen öreg, öregebb Matuzsálemnél... Multja van, — szomorú — de jövője nincs semmilyen.

Ad. 9. „A román politika balkáni módszereket alkalmaz a kisebbségek ellen.“ Haj, haj! — tán tüzes trónba ülteti és izzó vaskoronát nyom a paraszt fejébe? cimboráival tépeti le róla a sültcafatokat? kit vetett már örökös vagy nem örökös, rabszolgaságra? hány magyart akasztott már? hány ember ül tömlöcöt ellenzéki cikkért? hányévi fegyház, börtönt szabtak már magyarra nemzetgyalázás miatt? hány magyar embert végeztek ki már röpirat osztogatásért? Hány embert kergettek ki az országból véleménye nyilvánítása miatt? hány magyar lapot tiltottak már be?

Vagy mindezt nem tekinti balkáni módszernek, csak speciálisan magyar nemzeti nagylelkűségnek?

Sima talaj ez, nem tanácsos erre merészkedni... vannak a világon, akik előtt kockázatos ilyesmikkel előhozakodni.

Ad. 10. Bethlen István gróf ősei sohase gondoltak arra, hogy azok a szökevények, akiket tiszta emberiességből vendégszeretőleg fogadtak, ivadékaikat majd a saját házukból ki fogják kergetni. Az ősei nagylelkűségéért Trianon a hála.

Ez az utolsó mondat megszivlelendő igazságot fejez ki, de nem elég szabatosan. Így lenne szabatosan: Az a nagylelkűség, amit a gróf ur ősei gyakoroltak, kényszerüleg Trianonhoz vezet.

Ezer év alatt csak módja volt magához édesgetni az idegen nemzetbelieket — miért töltötte el annyi gyűlölettel, hogy az első ajtónyitásra sietett elkiváncozni mind?

A gróf ur nem emlékszik? Szegedinác Pérótól Szenttamásig nem állt-e gyűlöletes harcban a szerb? Csak önökkel, mert a magyar néppel akkor is karöltve ment, hisz Péro seregében több volt a magyar paraszt, mint a rác.

Nem emlékszik? negyvennyolcban az a Horvátország is, amelynek most szószólójául lép fel, hadsereggel támadt Magyarországra. Nem emlékszik Hóra és Clocára, Jancu Ábrahámra, Hatvani őrnagy hőstettére és az abrudi húségesküre?

A gróf urak egyre elfelejtették, hogy ezer év óta csak gyűlölködést szítottak, pedig volt sok román, aki szerette volna szeretni a magyart, még az a sokat korholt Jancu Ábrahám is Abrudra ment húségesküt tenni a magyar alkotmányra, mikor Hatvani rajtuk csapott és vasat nyeletett velük. Az a román költő Nicolae Bălcescu, forradalmár és européer, szintén szerette őket. Ghica nevű barátjához írott egyik levelében örökbe hagyta e sorokat: „Megszakad a szívem, mikor látom a derék magyarokat és lelkesedésüket“... Ilyen szavak

szeretetről tanuskodnak. Ezer csalódás és megcsalás után ez az ember még az emigrációban is Kossuth környezetében volt és Kossuth bizalmas természetű dolgokban alkalmazta és igénybe vette összeköttetéseit és nyelvismeretét. De hiába volt minden szeretet, a magyar ur nem érzett soha testvérséget a magyar néppel sem.

Igy festett az a híres „politikai rutin“, amely Bethlen István grófot Cambridgebe vezette!

Tán mégis okosabb rutin lett volna a demokrácia mint szuprémácia.

d) Horvátország.

Hivatkozik arra, hogy a magyar állam olyan területeken, ahol csoportosan él idegen nemzet, autonómiát adott. Ilyenre hozza például Horvátországot. Itt a gróf ur vagy tudatosan jár más mesgyén mint az igazság, vagy nem ismeri a történelmet, nyilván arra számít, hogy az angol közönség teljesen járatlan a magyar történelemben és a magyar szervezeti kérdésekben.

Magyarország sohasem adott autonómiát Horvátországnak, mert erre módja sem volt, Horvátország Magyarországhoz 1089-ben László király alatt került. László és egy pár utána következő király meg is koronáztatta magát horvát királlyá. Horvátország perszónalunióba került Magyarországgal. Egész más család és vagyonrendszer élt Horvátországban, évszázadokon át a házközösség intézménye, minden magyar befolyástól mentesen. Elejétől fogva külön kormányzó, a bán alatt állott, akit a magyar király nevezett ki. Minthogy a délfelé felvonuló seregeknek legközelebbi kiegészítő területe a Dráván tuli Szlavonia tartomány volt, a horvát bán majd mindig egyszermind Szlavónia bánja is volt. Elejétől fogva ezt a területet Horvát királyságnak, Kapcsolt Részeknek (Partes adnexae), Társországnak nevezték, ami nyilván mutatja, hogy a XI. századtól kezdve Horvátország területe soha magyar közigazgatás, vagy magyar törvények uralma alá nem került. A magyar oligarchia büne folytán ez a terület már a XVI. század elején javarészt elveszett, a török elhódította. A XVI. század végén néhány csücske kivételével a régi Horvátország teljesen elveszett. Ez utóbbi században Horvátország népe majdnem állandóan fegyverben állott. Abban a mértékben, ahogy a régi Horvátország elveszett, a horvát lakosságnak főleg fegyveres része visszavonult és a háboru által szintén megviselt Szlavóniába huzódott fel. A Habsburg császárok, kik csalódva észlelték, hogy a magyar oligarchiát

nem nagyon lehet használni az ország védelmére, előnyt adtak a horvát legénységnek és a horvát parancsnokoknak és maguk is elősegítették a magyarok által eleinte észre sem vett eszkamotázst, hogy a Szlavóniába visszavonuló horvát elemek Szlavóniát tekintették a maguk Horvátországának.

Horvát urak közül szemelték ki a Habsburgok parancsnokaikat, várkapitányaikat. Így tettek jelentőségre szert a Zrinyiek, a Juriscsok és a Frangepánok... A Horvátországtól megfosztott Szlavónia szerepelt hát mint társország és kapcsolt rész a régi évszázados jog alapján. A török háborúk idején ez a terület katonai igazgatás alá került és később katonai őrvidékké szerveződött. De mind ez a magyar országgyűlés hozzájárulása nélkül, sőt ismételt óvásai dacára. A horvát „autonómia“ tehát nem a magyar nemzet műve, hanem az eredeti horvát jognak a Habsburgok által módosított növevénye. Bethlen István tehát történetesen történelmet hamisított, mikor a horvát autonómiára úgy mutatott rá, mint a magyar nemzet intézményére.

A török hatalom kiterjedésével a katonai határőrvidékek övezete is terjedt és huzódott észak felé. A drávántuli három magyar országi megye Szerém, Verőce és Pozsega megye is horvát befolyás alá került, de 68-ig nem volt kapcsolt rész, hanem anyaország. Az 1848-iki választó törvény a pesti magyar képviselőházba küldő választó kerületek között e három vármegyét is felsorolja. Midőn 48-ban a bécsi udvar a magyar szabadságharc ellen Jelacsics horvát bánt mozgósította, bár Jelacsicsot magyar szolgabírák nemcsak megverték, de ugyszólván le is fegyverezték, a császár a szabadságharc leveretése után jónak látta a horvát népet megjutalmazni és a Dráván tuli három magyar vármegyével megszaportotta a kapcsolt részeket és Magyarországtól elszakított külön tartománnyá alakította át.

Mint ilyen megmaradt 1868-ig. A kiegyezés alkalmával minden egyéb kísérlet megtört a császár akaratan és így kénytelen volt Magyarország az 1868-ik törvénycikkben foglalt államszerződésben egyességet kötni Horvátországgal, melyben a Szerémségben levő 3 vármegyét a már fennálló jogállapot alapján elismerte kapcsolt részeknek, (vagyis a régi Szlavóniából lett a mai Horvátország — és a magyar megyékből a mai Szlavónia) mely a kereskedelmi és honvédelmi kivételével teljesen független önkormányzattal élt, melynek élén a magyar kormány javaslatára a király által kinevezett bán állt, kinek mindig horvát honosnak kelle lennie. De minthogy a gazdasági

szuverenitást a magyar kormány gyakorolta, Magyarország egyszersmind kötelezte magát jelentékeny összeg erejéig hozzájárulni a horvát beligazgatás terheihez. Nem ugyan elvben, de gyakorlatban az a helyzet állott elő, hogy horvát honos lehetett a Szent István területén mindenütt hivatalnok, magyar honos azonban nem tölthetett be hivatalt a kapcsolt részeken. A kereskedelmi és honvédelmi kérdésekből kifolyólag közös ügyek jöttek létre Magyarország és Horvátország között. Ilyen ügyekben csak oly országgyűlés tanácskozhatott és dönthetett, amelyekben a zágrábi országgyűlés által választott és a közös pesti országgyűlésbe delegált horvát képviselők is részt vettek.

Igy festett az ugynevezett horvát autonómia, amelyet nem a magyar oligarchia és törvényhozás csinált, hanem mint perszonál unió évszázadok óta fennállt és mint reáluniót kényszerűségből több évtizedes fenállás után fogadott el a „nemzet“.

A horvát autonómia kérdéséhez szükséges talán még hozzáfűzni hogy mióta a Habsburgok katonai határőrvidékké szervezték, olthatatlan ellenszenvvel volt Magyarország iránt és nem magyar kapcsolt résznek tekintette magát, hanem csupán Habsburg-tartománynak. A háboru előtt ugyancsak veszedelemnek tette ki magát az, aki Zágrábban az uccán vagy kávéházi terrazon hangosan megszólalt magyarul és igaza van ama londoni közönségbeli hölgynek, aki a Bethlen-vita során felszólalt, mondván, hogy a háborus években Zágrábban járt és mindenütt csak horvát színeket, horvát nyelvet, horvát nemzeti érzést és horvát kulturát talált. Ez szórul szóra így van és így volt 1848 óta szakadatlanul. Végigjárhatja ma is az ember Zágráb városát, szép város, de sem egy követ, sem a kulturának valamely nyomát sem találja, mely Magyarországra emlékeztetné és nincs idegen a világon, aki elgondolhatná, hogy ez a város és tartomány 800 éven át a magyar korona egy darabja volt, hacsak emlékeztetőnek nem tekintjük Jelacsics lovasszobrát, mely kivont kardjával Magyarország felé suhint.

Megjegyzendő, hogy Jugoszlávia terve, vagyis a délszláv birodalom létesítése a magyar birodalmi és a szlovén területek bevonásával, horvát politikusok agyvelejében fogantatott, innen terjedt a császári szlovén tartományokba, még mielőtt a szerb politika gondolt volna rá.

Arról nem lehet semmikép szó, hogy Horvátország akarata ellenére került Szerbiához, hiszen Szerbiát még osztrák és német sere-

gek tartották megszállva, mikor a zágrábi nemzeti tanács már ki-
mondta csatlakozását a még alapítandó Jugoszláviához.

Horthy Miklós ennek a nemzeti tanácsnak, mint az Adria-i ten-
gerre illetékes győztes hatalomnak sietett kiszolgáltatni az egész osz-
trák-magyar flottát, amelyik Jugoszlávia nevében fogadta el és más-
kép nem is fogadhatta el. Erre a hirre ment le Tisza István lovag-
ostorral kezében tárgyalni a horvát politikusokkal, de hiába csap-
kodta ostorával az asztalt, mert a horvát urak nyíltan kijelentették,
hogy ők Jugoszlávia részeiül tekintik magukat.

A horvátok tehát szabad akaratból, sok évtizedes sóvárgas nyo-
mán szakadtak el Szent István koronájától és csatlakoztak a Dél-
szláv birodalomhoz. Hogy később ezt megbánták és ma bizonyos
tekintetben kacérkodnak Magyarországgal, ezt csak a maguk számlá-
jára irhatják, de nem okolhatják amiatt a békeművet.

Mi köze a grófnak a horvát autonómiához, mikor Horvátország
visszakövetelésére úgy sincsen semmi jogcíme? Hisz Horvátország
területén nem él több magyar mint 1 százalék. Ez a követelés lelep-
lezi igazi óhajait. Ugy a horvát mint a rutén és szlovák autonómia
alatt voltaképen a teljes elszakadást, az állami önállóságát érti av-
val a hátsó gondolattal, hogy ilyen apró országok önálló államkép
úgy sem maradhatnak meg és így arra számít, hogy Magyarorszag-
hoz fognak kívánni.

Mert hiszen a magyar irredenta izgatás élezte ki, úgy a horvát,
mint a szlovákok elégedetlenségét. Az államellenes mozgalmakat,
hangulatkeltést mindhárom utódállamban magyar pénzen finanszi-
rozták. Hogy az a Horvátország, mely több mint 800 éves együttélés
után, a magyarság iránti gyűlölettel volt eltelve, igazán visszakíván-
kozna Magyarországhoz, nem igen hihető, mert hiszen e nyolcszáz
évből háromszáz éven át inkább a Habsburgokhoz ragaszkodott,
mintsem Magyarországhoz.

e) Ruszinszko

Bethlen István gróf felfedezi a szívét, mely nem csak a horvá-
tokért lelkesedik, hanem a szlovákokért és Ruszinszkoért is bánkodik.
Ebbeli siralmában elpanaszolja, hogy ennek a két népnek egyáltalán
nem ismerték el az önrendelkezési jogát. Kifejti, hogy erre két meg-
oldás volna lehetséges, vagy függetleníteni kellene a népeket, hogy
aztán döntsenek afölött, hogy melyik néphez csatlakoznak, vagy pe-
dig maga a békemű hozta volna a népeket, persze önrendelkezésük

értelmében, az általuk megjelölt néppel szövetségbe. Ezt a békemű elmulasztotta és így nem csak a magyar nép ellen — itt az egyszer magyar népről és nem nemzetről beszél — hanem a szlovákok és ruszinok és más kisebbségek ellen is súlyos igazságtalanságot követett el, mert nem csak helytelenül megcsonkította a magyar állam testét, hanem egy egész csomó apró nemzetet embertelen módon alárendelt szerepre kárhozott. Ezek a szegény kis népek nem elég erősek szavukat hallatni az európai zürzavarban, úgy hogy a magyar nemzet — értsd a 300 gróf — (most nemzetet és nem népet mond) érzi magát kötelesnek, hogy ama népekért, melyek 1000 éven át, a világháboru utolsó napjáig, jóban és rosszban oldalán állottak, Európa színe előtt szót emeljen.

A helyzetet ismerő embernek bajos nyugodt lélekkel meghallgatni ilyesmit, amit csak egy gróf képes márványhomlokkal olyan közönségnek feltálatni, amelynek járatlanságában nem kételkedik. Mert először is nem igaz, hogy a szlovák nép önrendelkezési jogával nem élt volna. A szlovák nép hozzájárult a csehszlovák köztársaságba való bekebelezéshez. A szlovákság vezető emberei kivétel nélkül közreműködtek ebben az unióban. A ruszinekre vonatkozólag ezt ugyan talán nem lehet állítani, de ruszin nemzeti mozgalomról, a ruszin népnek politikai beállítottságáról a világon soha senki nem hallott és kétségtelenül a békeművet illeti a jutalom, hogy csodálatos mikroszkópja segítségével egyáltalán felfedezte a ruszin népet.

Abban azonban megint eltér a gróf ur a történelmi igazságtól, mikor azt állítja, hogy a ruszin nemzet önrendelkezési jogait nem tiszteli a békemű, hiszen Podskarpatska Rusz név alatt önálló országot létesített belőle és csak ideiglenesen kapcsolta a csehszlovák köztársasághoz, arra az időre, valamig előteremthetők önálló létének anyagi feltételei. Ezek az anyagi feltételek egyelőre elő nem teremthetők,

Némileg megdöbbenő, hogy Bethlen István gróf úgy lép fel a szlovákok és ruszinek érdekében, mintha valami jogos címe lehetne képviselőjükre. A gróf ur mindenütt ruténekről beszél, bizonyára azért, mert rutén kérdés létezik és harcosai meglehetősen zajt is csapnak vele a világon. De ehhez a kérdéshez a ruszin kérdésnek semmi köze.

A rutén név a galíciai ukránok osztrák birodalmi megjelölése. A rutén kérdés tehát egyrészt a lengyelek elleni gyűlölködést, másrészt az ukránokra való sóvárgást jelezi

A négy vármegyében, Bereg, Ung, Ugocsa és Máramarosban lakó ruszin nép mindössze vagy 200 ezer lélek, soha nem került annak a rutén kérdésnek a sodrába. Az embernek az a benyomása, hogy Bethlen István gróf ur azért beszél mindig ruténekről, hogy azt a benyomást keltse a Kárpát viszonyaiban járatlan angol közönségben, hogy itt az ukrán kérdés európai problémája rejlik.

Nem lehet tagadni, hogy a ruszin nép egész intelligenciája magyarnak vallotta és részben vallja most is magát, — de a köznépe hála a magyar oligarchia és a járószalagján mozgó vármegye köz-igazgatásának, félig állati sorban volt.

A ruszin lakosság 70 százaléka analfabéta volt, bocskoron és darócon kívül nem igen borította testét egyéb, legfeljebb katonasorban. A lakószobáját a vele egy helyiségben bekvártélyozott kecskék vagy riskatehenke lehellete fütötte. Alig hihető, hogy volt még Európának egy foltja, amelyik ilyen rettenetes nyomoruságban leledzett. Mert a négy ruszin vármegyére egy 300 ezer holdas uradalom feküdt rá, mint a vámpír, amely több emberből szívta ki az életerőt, mint ahány embert a ruszin anyák kihordani tudtak. Magyarország minden vidékének van sok ilyenfajta vámpírja, de ily rettenetes sehol sincs. A vámpír latifundiumok Magyarországon megmaradtak, de a köztársaság területén feloszlatták őket és ennek a nyomán eltűnt Russzinszkó földjén a bocskor és daróc, az istállólakás meg a vityillók. Ma lakkcsizmában járnak a ruszin parasztok akár a huszártisztek és jó, emberi benyomást tesz még a napszámból élő ruszin fehérnép is. Van művészi érzéke e népnek és tiszta és csinos, férfi, nő, — mióta nem a barmának a hálótársa.

Kőházban élnek és elfogyott az analfabéta. Legujabb időben ugyan a válság következtében nyomoruság van, mert a magyar kormánytalán egyenlő buzgalommal dolgoztak a vámháborun, amelynek elsősorban a szegény ruszin nép issza meg a levét, az irredente igazgatásnak tehát kedvezőbb a talaj és lehet, hogy egyik másik szegény ruszin ma visszavágyik a magyar grófok keze alá, nem is sejtve, hogy a magyar részről azért élezik a vámháborut, hogy a ruszin parasztot annál könnyebben csalogathassák vissza. De a legujabb időben itt is jelentékeny javulás állott be.

f) Szlovenszkó

A magyar oligarchia a szlovák néppel bánt a leggonoszabban. Erre még csak azt sem lehet ráfogni, hogy jövevény nép, mert előbb

lakta az országot, mint ahogy a magyar bejött. A szlovák nép testvéresedett a magyar néppel. Már az Árpádok idejében együtt lázadt a magyar néppel, ha olykor már türhetelen lett az oligarchia igája. Egymás oldalán harcoltak Csák Máté alatt, a huszita zászló alatt és Dózsa idején. A Dózsa lázadás után örökös szolgálásra vetették a magyar jobbágysággal együtt a szlovák parasztságot is. Később is együtt ment mindig a magyar néppel a szabadságharcokban, Bocskay és a Rákócziak idejében. II. Rákóczi Ferencnek szorosabb védőövét képezték. Ez a magyarázata annak, hogy a keleti megyék szinte állandó csatolt részei voltak az erdélyi fejedelemségnek. Az erdélyi fejedelemség volt a magyar szabadságnak egyetlen menedéke.

Ha Erdély földjén a magyar megyékben nem is lehetett a föld népét a földesuri szolgáltatás elől egészen megvédeni, de a csatolt felvidéki megyékben könnyebbedett a jobbágy helyzete, mert Bocskay, I. Rákóczi György belátták, hogy a szlovák jobbágyságban megbízható sereget csak úgy kaphatnak, ha a földesuri hatalmat, szűkebb keretek közé szorítják. Bocskay Istvánt magyar királynak is akarták megválasztani. Ez volt az egyetlen uralkodó, aki gyökeres felszabadítását tervezte a magyar népnek.⁸⁸⁾

A Felsőmagyarországon és az alföldön hatalma alá jutott területeken szabad parasztságot akart létesíteni, amelyik képes legyen az országot megvédeni. Mert Magyarország a XVII. század hajnalán már olyan helyzetbe került, hogy legfeljebb a császár védelmezhetette idegen csapatokkal úgy ahogy. Magyar haderő az erdélyi fejedelmekén kívül nem létezett. Bocskay első lépésre 70.000 hajdutelket csinált, de nem titkolta azt a szándékát, hogy az ország területén még több mint százezer ilyen szabad telket akar létesíteni. A magyar oligarchia szemében ez halálos bűn volt, nem is késett az ítélettel, mert a fejedelem diadalmas munkája közben — nyilván méreg következtében — Kassán hirtelen meghalt. A Bocskay alapította 70 ezer hajduteleknek vagy kétharmad részét az urak, mihamar visszaszolgáltatták. II. Rákóczi Ferenc, akinek a hatalma szintén a szlovák nép lakta területen épült, ugyan-e problémába pusztult bele 100 évvel utóbb. Az ónodi országgyűlésen azt a javaslatot találta tenni, hogy a parasztot arra az időre, míg fegyverrel szolgálja a hazát, mentesíteni kellene a földesuri szolgáltatásoktól.

A földesurak azonban attól félték, hogy nagyon sok paraszttalál menni a hazát védeni és nagyon kevés marad a latifundiumon

robotolni. Azt felelték hát Rákóczinak, hogy „mi nemesi szabadságunkért fogtunk fegyvert“. Inkább a latifundiumot választották hát, mint a hazát és megkezdődtek az árulások, a hűtlen elhagyások, pedig a császárnak serege se volt az országban, mert egész erejét igénybe vette a spanyol örökösödési háború, de az ország területének nagyobbik részét mégis átengedték a császárnak, akinek vagy 12 ezer emberrel sikerült Erdélyt és az ország négyötöd részét visszafoglalni, de az ötödik ötdrészben is árulás környékezte mindenütt, míg aztán a majtényi sikon egy nagy árulással az oligarchia végleg befejezte a szabadságharcot, elharácsolta Rákóczinak rengeteg uradalmait és újra elzalogosította a parasztot és biztonság kedvéért rásütötte Rákóczira az áruló bélyeget. De azért még a XIX. század elejéig e tót lakta felföld volt a magyar kulturának költő kosara.

Belhlen gróf ur a szlovákok ellen még az alacsonyabb műveltséget sem hozhatja fel mentségül, mert a magyar nyelvben az istenszolgálat, a politikai fogalmak, a házi berendezés, a földművelési eszközök, szóval az Európában felvett kultúra szavai tulnyomó részben szláv szavak, még a nem szláv eredetű szók is szláv alakban szövődtek bele a magyar nyelvbe. E szavak nagy része ugyan a dunántúli szlovének révén került a magyar nyelvbe, de nagy részük a szlovák-morva nyelvjárásból is.

Mikép viszonzta a magyar „nemzet“ ezt a kulturszolgálatot?

Akképen, hogy a Bach korszakból megmaradt szlovák gymnasiumokat bezáratta, a szlovák irodalmi társaságot feloszlatta, a szlovák színielőadásokat, még a műkedvelő előadásokat is tiltotta és írtotta. A szlovák tanuló ifjúságot a magyar középiskolákban az oligarchia szája szerint adaptált hamis történelemre oktatta. Igen sokat arra kényszerített, hogy a prágai cseh egyetemre menjenek, amelyről nem megnövekedett rokonérzéssel jöttek vissza.

Én ez 1900-as években védelmeztem egy magyar ügyvédet, akit azért vettek üldözöbe, mert szlováknak vallotta magát. Az ügyvédi kamara többrendbeli szilenciummal sujtotta, mert gyűléseken nyilvánosan szlovák nyelven szónoklatot tartott. Ezt ügyvédi becsületbe ütköző vétségnek minősítették. E fegyelmi ítélet ellen lehetett a kuriánál, — a legfelsőbb bíróságnál — jogorvoslatot keresni, a kuria fel is mentette az ügyvédet, de csak azért, mert az ügyvéd mint az urbéres község jogi képviselője csak tótul értő ügyfeleit, kiknek, a száma többszázra ment, csakis tót nyelven világosíthatta fel a per

állása felől. De azt az elvet, hogy nyilvános tót szónoklat tartása az ügyvédi becsületbe ütközik, hallgatólag fentartotta.

Ugyanevvel az ügyvéddel esett meg a következő: 1915 ben az az oroszok áttörték már a Kárpátokat és elfoglalták Homonnát.

Nagy volt a veszedelem. Ekkor Tisza István Hantos Elemér államtitkár közvetítésével ugyanezt az ügyvédet, aki 10 éven át tartó üldöztetése nyomán nevezetességre tett szert, magához hívatta avval a kérelemmel, hogy hívja össze a szlovákok oszlopos embereit és foglalja írásba azok kívánságait és terjessze azokat eléje, mert elhatározott szándéka, amennyiben lehetetlenségbe nem ütközik, a szlovákok összes kérelmeit orvosolni. Erre megindultak a tárgyalások, amelyekről közbenjáróként részben én is közvetlen értesülést nyertem. A miniszterelnök elrendelte, hogy az illető ügyvéd vagy a megbízottja jelentkezésére azonnal színe elé bocsáttassék, még ha minisztertanácsban lenne is. Nehány heti tárgyalások és izenétváltások után írásba lett foglalva a szlovákok kívánsága. A kívánt engedmények oly jelentéktelenek, oly természetesek, hogy vitába bocsájtkozni sem érdemes miattuk. A huszadrésze sem annak, amit ma igényelnek Jehlicskáék, Tisza István elfogadta és megbeszélést, hogy néhány nap múlva meg fogja határozni az időpontot, amelyen a tót nép megbízottjai a megállapított pontozatok aláírására megjelennek. Midőn a kitűzött napon az ügyvéd megjelent a miniszterelnökségen azzal a kérdéssel, hogy mely napra hívják be a szlovák megbízottakat, csak a miniszterelnök titkára fogadta avval, hogy a miniszterelnök urnak most nincs ideje foglalkozni e dologgal, sőt azt sem tudja megmondani, hogy mikor lesz, vagy lesz-e egyáltalán ideje vele foglalkozni. Megdöbbenet kérdéseire a jegyző ezt a magyarázatot adta: Hát idegenek itt az urak? nem hallották, hogy tegnapelőtt Gorlicénél áttörtük az orosz frontot?

Mikor az oroszok Homonnánál állottak, Tisza István érdeklődött a szlovák sérelmek orvoslása iránt, a gorlicei áttörés után ennek nem látta többé értelmét.

Pedig lehetett volna értelme, mert negyedfél évvel később ugyanez a szlovák ügyvéd és fejbekólintott szlovák megbízottak voltak a létrehozói annak az egyhangu határozatnak, amellyel a szlovákság fiai kimondták csatlakozásukat a cseh köztársasághoz. 1918 novemberében, Jászi Oszkár, a Károlyi kormány nemzetiségi minisztere szintén tárgyalt a szlovák nemzeti tanáccsal Turócszentmártonban, de ez a tárgyalás is azzal a határozott kijelentéssel végződött, hogy a

szlovákok a csehszlovák köztársaság részének tekintik magukat. A csehszlovák légióban különben már elejétől fogva szlovákok is be-
léptek. Mind e körülmények azt bizonyíthatják, hogy Bethlen István
grófban költői ihlet szólal meg, mikor azt állítja, hogy a békemű a
szlovákok megkérdezése nélkül döntött az ő sorsukról, Ellehet mon-
dani, hogy a szlovákság többség ellentmondás híján mondta ki a Ma-
gyarországtól való elszakadását és a csehszlovák köztársasághoz való
csatlakozását.

Még csak két megjegyzést tartok szükségesnek. Elhangzott az
az elv is, hogy a geopolitikai feltételek szabnak igazi határt az or-
szágoknak. Nem akarok az elv jelentősége felett vitába bocsátkozni,
csak mellékesen hivatkozom arra, hogy a pirenei félszigeten Spa-
nyolországon kívül Portugália is van. Hogy Franciaországban kelet
felé a Rajna lenne a geopolitikai határ, hogy a francia Savoya ellen-
kezik a geopolitikai elvvel, hogy a volt Magyar Birodalom csak
észak és kelet felől volt peremezve a Kárpát-láncolatától, de dél és
főleg nyugat felől egészen nyílt kapu. E nyílt kapukat évszázadokon
át meg tudta védeni minden invázió elől, ellenben a hatalmas kár-
páti láncon törtek át évszázadokon keresztül az ázsiai népek és erre
jött be a valamennyinél veszedelmesebb Batu kán serege. Ez a geo-
politikai vitatkozás tehát kétes értékű elmélet, de lehet benne
valami igazság is. Ezt a három oldalról peremezett termékeny me-
dencét meg lehetett volna népesíteni egységes nemzettel, ha az oli-
garchia nem pusztítja a magyar népet és nem hívja be a különböző
idegen népeket azzal célzattal, hogy a segítségükkel elsősorban a
magyar népet törje le. Divide et impera volt az elve a magyar oli-
garchiának is. Csak úgy maradhatott hatalmon, hogy egymás mellé
plántálta és egymás ellen sorakoztatta a különféle népeket, kölcsö-
nösen szítani valamennyinek egymás elleni gyűlöletét.

Bethlen gróf ur emlegeti a keleti Schweitzot. Ez a keleti Schweitz
Jászi Oszkárnak, a magyar progresszió egyik vezérének volt a fogal-
mazványa, de csak üldöztetésben volt miatta része. Magyarország
egész munkásnépe és progresszív értelmisége nem volt elegendő arra,
hogy ez a tiszta ember a 413 mandátum közül egyet megszerezhe-
tett volna. Bethlen István gróf hivatkozik, a neve megemlítése nél-
kül, a Jászi Oszkár művére, de Bethlen István gróf 10 évig volt mi-
niszter ott, ahonnan Jászi Oszkár örök időre száműzve van.

Ma egy huron pendül Bethlen István gróf Jehlicskával, aki már
a magyar parlamentben a szlovák elszakadás szellemében működött.

Ma a szlovákság egy részének hangulatában talán változás állott be. Masaryk sovinizmustól mentes ideológiájának van egy ideológ, tehetséges, hü csoportja, de a közigazgatásban nem egyszer tulteng a cseh hegemonikus elfogultság.

Ehhez járult az ellentétek kiélesítésére a Budapestről táplált magyar irredenta, a budapesti pénzen tartott sajtó és a budapesti pénzen szerzett keresztény és magyarpárti mandátumok. De akármi-lyen megnyesett szerepet játszik is a szlovák értelmiség a csehszlovák köztársaságban, ez a szerepe kifejezhetetlenül nagyobb, mint az volt, melyet a magyar birodalomban játszott.

Bethlen István gróf ur a szlovák autonómia alatt ismét csak szlovák önrendelkezési jogot ért, arra számítva, hogy Szlovenszko, mint önálló állam Magyarországhoz fog csatlakozni, ami egyelőre fölötte kétséges, de mindenesetre olyan kérdés, amelyben nem Bethlen István és a 300 magyar gróf fog dönteni. Az ellentétek a szlovákok és csehek közt némi jóakarattal akár 48 óra alatt elintéződhetnek.

A latifundiumokat Szlovenszkóban is felosztották, a föld a nép kezén van, bár terjed a munkanélküliség és a válság erősen sujtja. A választójog lajstromos, titkos szavazással kapcsolatos, ma a leg-radikálisabb az egész világon. A magyar községekben 640 magyar népkönyvtár, az analfabétaság megszűnt. Magyarországon az irredenta kedvéért megszűnt a statárium, elhalkult az antiszemizmus is (csak azok a diákok ne zavarnák egyre a politikusok cirkulusait.) de még csak harmadéve akasztottak fel két fiatal embert, mert röpiratokat terjesztettek. Ilyen körülmények között nem tudom, hogy az angol lelkesedés dacára a szlovák nép oly igen eped-e a magyar mennyország után, főleg a munkásság, mely ott a kormányhatalom részese, a közoktatásügyi, a közjóléti és az igazságügyi tárca birtokosa...

Mindenesetre jó lenne tudni, hogy ez előzmények után s ilyen tényállás mellett, mi jogosítja fel Bethlen Istvánt, hogy a szlovákok szószólója legyen.

g) Összefoglalás

Bethlen István gróf részletesen taglalta Londonban, mikép gondolná el a békereviziót. Kész engedni is.

Ezekhez a javaslatokhoz fölösleges hozzászólanunk.

A kérdésben forgó területekben vegyesen laknak a különböző

nemzetek. Olyan választóvonalat nem igen lehet húzni, mely egyik vagy másik népet ne vágná át. Ha így nem igazság, ahogy most van, kevésbé lesz igazság, ahogy Bethlen akarja. Még ha csupán s kizárólag a magyar nép létérdeke lebegne is előttem, akkor is azt kellene kívánnom, hogy Magyarország mai és minden esetleg következő kormányának, mely legalább olyan mértékben, végre nem hajtja a földosztást s a földbirtokreformot, mint ahogy azt Románia vagy csehszlovák köztársaság már is foganatosította, még beleszólási jogát sem szabad elismerni.

A békemű lehet sok tekintetben hibás, de azt az egyet nem lehet letagadni, hogy a győztes hatalmak magasabbrendű lelkiismeretet szóltattak s nyugtattak meg, mikor a hódításban részesített államok egy új kornak, demokráciának, megújulásnak alapját vetették meg avval, hogy mind a három kisantantbeli állam a legszelebb alapon földreformot létesített, mely annak a társadalmi rétegnek juttatta a földet, amelyik verejtékes munkájával meg is termékenyíti. Ha a bojárnak, a cseh arisztokráciának ezt az áldozatot meg kellett hoznia, hogy országuk megnövekedjen, úgy e tekintetben becéző kivételt nem lehet a magyar oligarchiával szemben sem tenni.

Elvképen úgy a kisantant, mint a nagyantant államainak azt az egyöntetű határozatot kellene hozni, hogy mindaddig, míg Magyarországon legalább is oly terjedelmű földbirtokreformot nem létesítenek s végre nem hajtanak, mint amilyen a román és csehszlovák, semmiféle magyar kormány nem illetékes az utódállamok iránti magyar igények képviselésére.

Máskép a békét Középeurópa eme glóbuszán állandósítani nem lehet.

Ez az idült, középkori oligarcha alapon álló rendszer érzi a végnapjait, bárha eddig sikerült is a legnagyobb kegyetlenséggel elnyomni a népharag kitörését, mégis remeg a talaj a háromszáz grófok alatt. Kell nekik új vérbeöntés, ezt keresik és remélik a grófok a revízióban. Hacsak egy várost, vagy félmegyét fel tudnak mutatni vívmányul, lesz megint alkalom egy esztendeig ünnepelni, mint Pécs visszahódításakor. Megrendült hatalmuk újra megerősödik és akármennyit kaptak is, fokozott erővel kezdik újra az aknamunkát.

Nyilvánvaló már, hogy Bethlen István londoni szereplése egyenesen agresszív fellépés, mely nem kér, hanem követel. A magyar grófok taraja megnőtt Mussolini és Hitler két szövetséges mankóján. Ez a szövetség kibátorodott a világ elé, mert azt hitték, hogy Anglia

és hajlandó harmadik nagytalomul bezárni a gyűrűt, amely Franciaországot és a kisantantot rekeszteni be.

Hadd lássuk, vajon a 300 grófok ép olyan leikessedéssel fognak-e álgálni a revízió mellett, ha annak az előfeltétele — az általános földosztás és a latifundium végleges összetörése.

Ez a magyar oligarchia nem remélhet segítséget s megmaradást csak a faszczista gyűrűben és ez a faszczista gyűrű minél jobban zengi békességét, annál inkább sóvárogja a háborút. De ha a földosztás egyszer megtörtént, akkor 48 óra elsöpri a grófok aknamunkás, örökös békeveszélyeztető rendszerét és a magyar nép — tulsulyban a paraszttal meg a munkásréteggel — a békének mindennél erősebb, megbízhatóbb biztosítéka lesz. Míg az oligarchia van az uralmon, fenyegeti a szomszédokat, mihelyt ezer év multán a magyar nép felszabadul, a béke támasztéka lesz.

És ekkor — de csak ekkor — lesz megvalósítható a Keletközépeurópa üdvözítő evangéliuma: A kisantant és Magyarország (s bizonyára a környékező kisállamok) szoros gazdasági egysége és e szaggatott glóbusznak egységes, életerős testté való összeforrasztása. Ennek létesítése pedig örökre élet veszi minden territoriális s nemzeti surlódásnak.

A világtörténelem sodrát visszafelé folytatni nem lehet. A történelem végzete kényszerüleg, minden emberi szándék híján is, vagy ellenére is — hozta létre a volt magyar birodalom testének széttörését, hogy a darabokból új népek szabadságára s gazdasági erejére alapított egység integrálódhassék.

A régi állapot visszahelyezése — a régi átok és örökös háborus veszedelem ujragyökeresítése és a magyar nép szolgáltságának új folytatása lenne.

I. Függelek

*Előbb voltak-e a magyarok mai lakóhelyeiken,
mint a románok és tótok?*

Ezt a kérdést a revízió és Erdély hovatarozásának a szempontjából egészen mellékesnek, sőt helyén kívül valónak tartom. Országok s népek jogcímének alapjául az időbeli elsőbbséget nem vagyok hajlandó elismerni. Hogy mely népet illeti egy földterület fölött való uralom, az mindig a nép vitalitásától, életerejétől, szaporodási képes-

ségétől függ s attól, hogy mennyire sikerült neki a hatalmat kiteremni s alkalmazásba hozni, hogy az uralmat megszerezze vagy föntartsa.

Tegyük föl, hogy a románok előbb lakták Erdélyt, mint a magyarok, akkor sem lehet változtatni azon a tényen, hogy ezer évig magyar uralom alatt voltak, viszont ez az ezer éves uralom sem jogcím arra, hogy megmaradjon, vagy megújuljon, ha egyszer nincs hatalom meg is valósítani s meg is állandósítani. Ez az elv nem a nyers erőszak magasztalása, sőt ellenkezőleg, erkölcsi szempont érvényesítése. Mert hiszen ezer esztendő alatt minden idegenség dacára sikerülhetett volna olyan erős szálakkal magához szőni a román, tót, stb. nép szeretetét, hogy semmiféle hatalom azt szét nem téphette volna.

A revízió kérdése szempontjából tehát ez a körülmény nem jelentős, de történelmi szempontból minden esetre érdekes és érdemes vele foglalkozni. Persze nem vagyok történetkutató, tehát csak azt tanácsolhatom és vitathatom, amit mások megállapítottak. Értem, amit a magyar történetírás megállapított. E megállapítások sorrendjében két korszakot lehet észlelni: az egyiket, mikor a krónikások elbeszéléseit színültig igazságnak vettük s a másikat, mikor kritikát kezdtünk alkalmazni. Bizonyos, hogy a krónikások elbeszélésének sokszor nem lehet igazat adni és e tekintetben a kritika sok mindenfelét helyreigazított, de azért nem merném állítani, hogy a kritikailag megrostált történelemírás igazabbatmondó lenne, mint a kritikátlan, mert történetíróink a kritika rostáján tán sokkal több hazugságot eresztenek által, mint amennyit a krónikások kezdetlegességükben kitaláltak.

A magyar — és német — történelemírásra vonatkozólag az az érzésem, hogy hazugabb a történelmük, mint a krónikásoké, csak megokoltabb. Ez ellentmondásnak látszik, holott nem az. A kritikus történetíró ugyanis az összes lehető források adatait veti össze egymással, de ha valamelyes tendenciát követ, annyi adatot szólaltathat meg a nézete mellett, hogy az embernek a feje zug tőle. Nem szabad elfelejteni, hogy az igazság csak egy lehet, a hazugságok száma azonban rengeteg. Ha tíz hazugságos adatot sorolt föl maga mellett, ki fog esküdni az egyedülálló tizenegyedikre, holott ép ez lehet az igaz?

Még én 60 évvel ezelőtt úgy tanultam, hogy a magyarok bejöttek a vereckei hágón és elfoglalták a Kárpátok lankáit, a Dunán-

tult, a Duna-Tisza közét, Tiszántult és Erdélyt. Ellenséget alig talál-
tak: Dunáninnen Szvatopluk cseh-morva országát, Dunántul valami
szlovén ország kicsi maradékát, az Alföldön Zalánt — ez lett volna
az igazi ellenség, Bihar felé Mén-Marótot, a besenyőt, Erdélyben pe-
dig Gyalut (Gelout) egy laza, ellenállást alig kifejtő oláh fejedelemséget.

Ez a leírás nagyjából Béla király névtelen jegyzőjének a kró-
nikáján alapul, a legrégebb krónika, mely a honfoglalás dolgával fog-
lalkozik.

A régi kritikátlan történelemírás ugyanis készpénznek vette,
amit mondott. De aztán jött a kritikus történetírás, ki is azon kez-
dett vitatkozni, hogy melyik Bélának is lehetett a derék ur a
jegyzője.

Volt négy Béla. Az első — a XI század derekán — nem jön
figyelembe. A második (a vak) uralkodott 1131—1141-ig, akinek az
utóda II. Géza volt (1141—1161). A harmadik 1173—1196-ig, a ne-
gyedik 1235—1270-ig. Marcali az egyetlen, aki amellett érvel, hogy
a névtelen a IV. Béla jegyzője volt, az akadémiai köznézet s a leg-
több történetíró szerint a III. Béla embere volt. E nézetnek legna-
gyobb támpillérje, hogy ő a honfoglalás idejében olyan országható-
rokat alkalmaz, mint amilyenek csak III. Béla idejében voltak. E
területi meghatározások, illetőleg a közben eső változások jelentős és
sullyal bíró részei tenger melléki tartományok. De ez az argumentum
nem lehet döntő sulyu, mert egész bizonyos, hogy 898—899 évek
közé esik, tehát igazában a honfoglalás teljes befejezés előtti időre,
a magyarok olaszországi hadjárata, melynek során Páviág, Bergamo-
ig és a velencei lagunákig jutottak el.

Már visszavonulóban voltak, mikor a Brentánál sikerült megse-
misíteni az üldöző olasz sereget. Ezután különféle utakon, több csa-
patban kerültek haza és megjárták azokat a partokat is, amelyeket
III. Béla csak később csatolt Magyarországhoz.

E tényből pedig nyilvánvaló, hogy annak az írónak nem kellett
III. Béla kortársának lenni, aki e területek meghódítását a honfog-
lalásra teszi. Ha azonban ez a legsúlyosabb bizonyíték elesik, nem
igen van akadálya annak, hogy a Névtelent II. Béla jegyzőjének
tartsuk. E mellett szól egy hatalmas argumentum. A Névtelen néhai
Béla király jegyzőjének vallja magát, krónikáját tehát csak a király
halála után írhatta, az utódja, vagyis II. Géza idejében (1141—1161)
ennélfogva tanuja, esetleg közlője lehetett Géza király

halicsi-orosz hadjáratának, amikor a történelem világánál először vonult egy sereg a lengyel-orosz határ felé az Ung völgyén, Munkácsra át. És a Névtelen ép Géza király e hadi útját írja le a honfoglalás útjának. Az igaz, hogy ezt az utat egy nemzedékkel későbbben élő ember is ismerhette, de addig több halicsi s orosz hadművelet esett meg, melyeken különféle utakon jutottak a lengyel-orosz határvidékre és nincs semmi kényszerűség benne, hogy egy későbbi, — III. Bélát túlélő ember, a sok közül ép ezt a vereckeit utat válogatt volna, hisz ennek igazi értéke s fölfedező jelentősége ép a történés idejében lehetett. Csak aki a II. Géza hadiútján járt, lehetett képes oly tisztán, ellentmondás nélkül megírni azt, mint a honfoglalás útját.

Ez érvelés mellett szól, hogy Pauler Gyulának a Magyar Tud. Akadémia által megkoszorozott történelmében maga Pauler úgy okoskodik, hogy a Névtelen úgy írja le a honfoglalást, amilyennek stratégiai szempontból kellett volna lenni. De minthogy a valóság sohasem éri el a tökéletességet, mondja Pauler, mégsem adhatunk mindenben a Névtelennek igazat. 'Ez nem nagyon meggyőző okoskodás, ilyesmire csak nagy zavarban vetemedik az ember. Az igazi magyarázat csak így hangozhatik: A Névtelen azért volt képes ilyen tökéletes stratégiáját leírni a honfoglalásnak, mert II. Gézával együtt járt és minden részletet feljegyezhetett. Aztán meg mikép tétélezhetjük fel a krónikásról, hogy olyan tökéletes stratégia volt? Nem valóbszinű, hogy azért tanuskodik leírása olyan kitünő stratégiai felfogásról, mert hiven leírta egy győztes stratégia diadalmas hadjáratát?

A Névtelen tehát a legnagyobb valószínűséggel II. Béla jegyzője lehetett?

Megjegyzendő, hogy a Névtelen egész előadása mindazonáltal nem vehető történelmi tény leírásának, mert vannak körülmények, melyek némileg rácsáfolnak erre a vereckeit bejövételre s arra mutatnak hogy a honfoglaló magyarok dél felől, a Dráván keresztül jutottak be a későbbi Magyarország, legalább is a Dunántul területére. E körülményeket ismeri bizonyára Pauler Gyula és mégis ő elfogadja a Névtelennek véleményét, a magyarok Munkács-Vereckén való bejövetelét, csak hogy nem a Névtelen szerves, okos, szinte kényszerű szakaszaiban sorolja fel, hanem meglehetősen zagyva sorrendet fogad el. Szerinte a magyarok mindenek előtt a Felső-Tisznánál szereztek tért — ahol valami bolgár hatalom lehetett, aztán lenyomultak a

Sajóig, a Zagyváig és — aztán a Berettyóig. Aztán megrohanták a Duna-Tiszaközt, lementek a Szerémségig, majd vissza keletfelé, elfoglalták a Tiszántúli bolgár területeket egészen Orsováig. Innen mentek Olaszország és a Dunántul ellen stb.

Igy ahogy leírja, szinte lehetetlen. Mert ha nem is tételezzük fel, hogy a legkitünőbb stratégek voltak, azt mégis bajos elgondolni, hogy ide-oda sasiroztak, mint a francia négyes keszkeusza táncfiguráiban.

Mi az értelme ennek az egész praktikának? Mert mindenáron fontos forrásnak kellett a Névtelent feltüntetni, de amellett mesélő, megbizhatatlan történet hazudónak is föl kellett tüntetni. A tekintélye kellett ahhoz, hogy az ő családfáit és főnemesi nemzetségeit — melyeket a Névtelen mind tősgyökeres magyaroknak tüntet fel — elfogadhassa, rámutatván, hogy ime a magyar főurak nem idegen jövények ivadékai, hanem a hét törzs régi arisztokráciája. (Pedig bizonyos, hogy a törzсарisztokrácia István alatt javarészt kiirtódott és a magyar oligarcha nemzetségek tulnyomó része idegen vértű).

Viszont azonban kellett megbizhatatlannak is feltüntetni, hogy erre való utalással egyes kényelmetlen állításait mint mesét félre lehessen tenni.

A kényelmetlen adatai a Névtelennek főképp a szlovákokra és a románokra vonatkoznak.

Igazi harcot sem a dunántúli szlovénnel, sem a duna-tiszaköz bolgárokkal, hanem csak a nyitrai morvakkal (Nyitra, Galgóc, Trencsén, Privigye, Pöstyén, Korompa, Pozsony egykoru helynevek) kellett vívni. A morva nyelv azonos a szlovákkal, csak a végeiken vannak jelentősebb dialektus-különbségek, de alaptevő hangtanuk és szókincsük azonos, ez a morva-szlovák azonban úgy a csehtől, mint a szlovéntől élesen elválí. A mai tótlakta vidék tehát már akkor is tótlakta vidék volt. A Marót magyar szó a moravcénak a morvénnak a magyarosítása és Aranyos Maróthot ma is pl. Moravcénak nevezik a tótok, — és még vagy egy tucat Maróth név tótul mindenütt Moravce — kész bizonyosságául annak, hogy a morva azonos a szlovákkal, helyesebben, csupán legfeljebb tájszólási különbség van köztük. Ebből nyilvánvaló, hogy a tótok előbb éltek itt, mint a magyarok, még pedig nem úgy, csupán lakosságképen (incolatus), állami szervezet híján, hanem harcképes állami szervezet kereteiben. Ez a tót félhold Pozsonytól Kassáig terjedt már a honfoglalás előtt is, — ha északon nem is ért fel a havasok láncolatáig.

A magyar történetírók ugyanis a háboru előtti legutolsó emberöltő alatt—bizonyára csábító német példa nyomán — tudatosan kezdték úgy hamisítani a történelmet, hogy itt az őslakó mind vagy elpusztult vagy beolvadt a magyarságba, de ma nem él területén nép, amelynek elei már a honfoglalás előtt itt éltek volna. E célból azt a mesét találják föl, hogy a mai tótok elei csak a XII-ik században vándoroltak be — a régibb nyitrai — mátyusföldi morvák ellenben beolvadtak, vagy elolvadtak. Ezért népesíti be Pauler (az Akadémia tekintélyével) az ország egész területét bolgárokkal, akiknek nyomuk sem maradt, akiknek akkor már biztos honuk volt a Duna és a Haemus közt.

Leggyökeresebben bánnak el azonban a román néppel.

Anonymus ugyanis azt állítja, hogy Erdélyt már a honfoglalás idején románok lakták. A Marostól délre volt Gelou (Gyalu) országa, északra a Marostól a Gládé. (Az különben nem egészen világos, hogy a Névtelen Gládot is románnak tartja-e).

Az akadémia koszoruzta történelemben Gelou egyszerűen, de mindenestül elsikkadt. És szegény Névtelent azért igyekeztek a magasabb sorszámú Bélák nyakába kötni, hogy könnyebben áthidalható legyen az elsikkadás. Mert hisz azt könnyű állítani, hogy a Névtelen adata, — hogy oláhok már a magyarok előtt laktak Erdélyben, — nem igaz, hiszen végre is nem lehetetlen, hogy nem igaz, de ha a Névtelen ezt 1215 táján írja, úgy annyi okvetlen bizonyos, hogy 1215-ben már ott voltak Erdélyben. S ez még némileg összhangba hozható Hunfalvy ma már tarthatatlan állításával, hogy csak a 13-dik században kezdtek beszivárogni. De ha a Névtelen írását 1150 tájékán írta s az az adata, hogy már 300 évvel azelőtt is ott laktak, nem is igaz, de mindenesetre igaz, hogy már 1150-ben ott voltak, mert különben a Névtelen nem tudna felölük. Sőt tovább mehetünk, mert ha a körültekintő jegyző azt mondja, hogy több mint 300 év óta ott laktak, ha ez nem is igaz, az okvetlen igaz, hogy már legalább 2—3 emberöltő óta ott kellett lakniok, vagyis a Névtelen adata a lehető legszebben valószínűsíti, hogy a románoknak már a XI-ik században kellett Erdélyben lakniok.

Pedig hát a Névtelen nem az egyetlen, aki ezt vitatja. Még a Névtelen előtt vagy száz évvel előbb emliti Kekaumenos görög hadvezér, hogy Erdélyben román telepek vannak, mert szerinte a tesszáliai Vlachok Dekebal ivadékai, a Duna és a Száva mellől (a mai Belgrád tájékáról) elkerültek a Balkán félszigetre és onnan terjeszkedtek

észak felé. Ez a sztratégosz ismerte úgy az előtte lezajló történe-
ket, valamint a multat, főleg a közel multat, tehát időszámításszerű
adatait bizonyosoknak fogadhatjuk el. Kekaumenos szerint már
1000-ben kellett vagy lehetett a románok erdélyi beköltözésének,
vagy beszivárgásának megtörténnie. Ez ugyan azt jelentené, hogy
ez a beszivárgás vagy 100 évvel a honfoglalás után történt, de Er-
délynek ez a része nem a honfoglaláskor került a magyarok birto-
kába. Kétségtelen, hogy Erdélyt sokkal későbbben foglalták el a
magyarok, mint az ország többi részét. A X. századból, tehát a ve-
zérek korából is van egy krónikása a magyar honfoglalásnak: a bi-
borban született Konstantin császár, aki ugyan nem szól az oláhok-
ról, de úgy írja le a magyarok erdélyi határát, hogy az Pauler
Gyula szerint is a Marosvölgyének felel meg.

Ennélfogva bizonyosnak fogadhatjuk el, hogy Erdélyt — mely
erdőn tulit — erdő alját jelent, (Erdély — erdő elv — összeolvasztva
Erdély) a marosvölgyéig a magyarok 950 táján már birhatták, min-
denesetre 1000 előtt, tehát már a vezérek idejében, viszont azt lehet
állítani, hogy éppen a jellegzetes románlakta területek: Fogaras és
a Marosvölgyétől délre eső földet a magyarok csak 1000 után vet-
ték birtokukba s így Kekaumenos — kétségbevonhatatlan — tanúsága
szerint elfogadható, hogy e területen már a magyarok által való
elfoglalás előtt laktak románok. (Ezt különben Karácsonyi János is
vitatja) E mellett a tényállás mellett fölösleges egy román író által
felállított elmélethez folyamodni, hogy a besnyők voltakép oláhok
voltak.

Egy helyütt különben Pauler is elszólja magát. A Vezérek Kora
Függelékében érinti a Névtelen székely mondáját, mely szerint a hu-
nok leveretése után 3000 hun a Higlá mezején maradt s ott, nehogy
az átvonuló népek megtudják, hogy ők hunok, fölvtették a székely
nevet és itt maradtak a magyarok bejöveteléig. A magyarok jöve-
telének a hírére eléjük mennek Ruthéniába és onnan a magyarok-
kal együtt elmennek elfoglalni Pannóniát. Természetesen ők is részt
kaptak a hódításból, de a végekben „az oláhokkal vegyest“, a mai
Székelyföldön.

Itt szólja el magát Pauler Gyula, mert siet hozzáfűzni: „tehát
nem a székelyföld volt a regibb lakóhelyük.“ De ebből az elszólás-
ból az következtethető, hogy az osztálymegejtése alkalmával vagyis XI.
században mégis ott voltak már az oláhok! Mert hisz az kétségtelen,

hogy a székelyeket Szent László a 11-ik század utolsó negyedében plántálta Erdélybe a végekbe, az oláhok közé.

Mindezek alapján a legnagyobb valószínűséggel lehet állítani, hogy már az 1000-ik év táján laktak Erdélyben románok. Kekau-
menos tanuságát nem lehet kicsinyelni. Nem krónikás, hanem bizánci
művelt, főhivatalnok, ki alaposan ismerheti a történelmet és a görög
császári levéltárakban őrzött írásbeli adatokat. Ép ezért egészen bi-
zonyosnak fogadhatjuk el, hogy már a XI-ik században a székelyek
előtt Erdélyben laktak románok.

Különben a dőreséggel határos az egész országot bolgárokkal
benépesíteni, mint ahogy Pauler teszi, holott a bolgároknak volt
már akkor biztos birtokba vett országuk a Duna és a Balkán között
és Magyarországon semmi töredéke, nyoma a bolgár népességnek
nem maradt. A Torontál — s az Arad megyei elszórt bolgártelepek
a XVIII-ik század telepítései.

Ép oly dőreség föltételezni, hogy Pöstyén, Pozsony, Trencsén,
Privigye, Nyitra, Galgóc községek morva lakossággal léteztek már a
honfoglalás előtt, de ezek népe felszivódott kétszáz év alatt, ellen-
ben a szervesen, gyökeresen kitenyésztett mai tótság későbbi tele-
pítés.

Vagyis: Pöstyén, Pozsony, Privigye stb. morva városok léteztek
már a honfog'lalás előtt, de ezek népe kipusztult és a városok mint
a kiszikkadt sonkoly üresen meredezve ottmaradtak. Csak a nevük
maradt meg lakosság nélkül. (Tán egy szolgabírói tábla jelezte:
„Privigye nagy község“.) Üresen maradván 200 évvel később
egy más nép telepedett bele.

Ha Privigye, Nyitra, Galgóc stb. a honfoglalás előtt létezett,
akkor szlovák is lakott ott a honfoglalás előtt.

Ugyancsak ilyen dőreség feltételezni, hogy a románok minden
más, sőt az összes erdélyi népek tenyészetét meghaladó tenyészete
lassu, későbbi beszivárgás eredménye.

Nyitra, Trencsén már a honfoglalás előtt is tót vidék volt,
ép úgy mint ahogy Fogaras meg a szászokat és székelyeket körül-
özlő oláh nép már előbb begyökeresedett a déli kárpáti havasok
erdélyi lankáján.

Figyelembe kell venni, hogy a szászokat a király telepítette le
a királyi földön vagyis királyi birtokokon Ezen a királyi birtokon
emelték hát váraikat, s a maguk földjét nevezték Hétvárnak, Sie-
benbürgennek. (Lehet, hogy a szász főtelep — Szeben — nyomán

Sibinbürgennek nevezték. (Nem Erdélynek adtak ők nevet, mint ahogy Bethlen beszélte az angoloknak.) Ez a Királyföld, mint már rámutattam, akkor, a XII-ik században körül volt szöve oláh néptenyészettel. Ugyan ez a helyzet a székelyekkel is, kik, mint láttuk, nem erdélyi őslakók, akiket csak Szent László a XI. század utolsó negyedében telepített oda. Csak a Névtelen állítja, hogy a hunok maradékai. De mint látjuk, a Névtelen előadásaiból is voltaképen az derül ki, hogy a székelyek már a honfoglalás után telepedtek oda — Magyarországból. Hogy a románok nem adtak nevet Erdélynek? Először is eredeti római neve — Dácia — soha ki nem ment egészen a közhasználatból. Aztán meg a csehek és tótok is a magyarok nyelvén Madarszának s nem a saját szavukkal Uherszának nevezték Magyarországot. Különb en sem szoktak az elnyomott népek a hódító államnak nevet adni.³⁹⁾

Mindezt persze nem merném annak a teljes cáfolatául tekinteni, hogy a románok — egyrésze — állandóan ott nem élt Traján óta, ezt még Kekaunemos sem cáfolja meg, mert ő Belgrád táján vonuló oláhokról beszél, (Die Vlachen des Kekaunemos) ami nem jelenti azt, hogy ugyanakkor Erdélyben is nem voltak ott maradt oláhok — talán a Gelou országnak a népe.

Mindebből az tűnik ki, hogy Anonymus előadását egyszerűen nem lehet félre dobni. Még mindig kevesebbet hazudik, mint a Magyar Tudományos Akadémia történetirója, Pauler Gyula.

A magyar történetirók nagyon nyargalnak azon az érven, hogy a románba kevert germán szavak csak a 'szászoktól vett kölcsön, holott ha már évszázadokkal előbb ott éltek, a gótoktól kellett volna fölvenniök germán szavakat. Ez gyerekes érvelés. A románok ott laktak már a Királyföldet körülnyészelve, mikor a szászokat odatelepítették. A szászok közéjük telepedtek le, természetes tehát, hogy a nyugati kultúra fogalmait ezektől tanulták és így ezektől vették át a német szavakat. Ilyen közeli, állandó benső érintkezésben a góttal sohasem lehettek, aztán meg a gót semmiesetre sem lehetett kultiváltabb, úgy hogy ezeknek tán több tanulnivalójuk lehetett volna az oláhoktól, mint viszont.⁴⁰⁾

VI. A magyar sérelmek

Bevilágítottunk a Bethlen gróf érveinek a szövevényébe és avval a Hafiznak tulajdonított mondással rekeszthetjük be a vitát: „Pironkodom előtted, igaz bíró, mert sokkal nehezebb volt ellenfeimnek kitalálni hazugságait, mint nekem megcáfolni azokat.“

Megvilágítottuk Magyarország multját és strukturáját, mely képpé tette, hogy évszádokon át porkolábja volt a magyar népnél számosabb idegen nemzetbélinek, hogy háromszáz éven át fenn tudta tartani sokakban azt a nézetet, hogy a magyar állam létezik, holott nem létezett. Most még csak a mai napokban kialakuló magyar nézetek és törekvések világitandók át.

Magyarország mindazok közt, kik a háboruban vesztesek maradtak, a legbűnösebb volt, a sors ami érte, szinte elkerülhetetlen történelmi s természeti kényszerűség volt, mi okolja meg hát, hogy reviziós igénye lehangosabban és állandóan bezsongja a világot?

Ma az Emil Ludwig könyve nyomán kétségtelen, hogy bár a háborút az összes felek áhítozták, annak első megindítójául mégis csak Ausztriát kell tartanunk, helyesebben Magyarországot, mert Magyarország még a hadüzenet előtt indította meg a háborút Szerbia ellen. A magyar latifundium követelte és behajtotta a maga bérét a dualizmusért: Ausztriát a maga kizárólagos agrárpiaciának nézte. Sem terményt, sem állatot nem volt szabad másnak Bécs felé meneszteni, mint a magyar latifundiumnak. Így a kis Szerbiát már a hadüzenet előtt diadalmasan leterítette. Ez a gazdasági elnyomatásból fakadó gyűlölet szította olyan hatalmas lángra a szerb nép gyűlöletét, amely a Princip bombájában olyan tragikus szenzációképen felgyújtotta a világot.

A nemzeti lelkesedés furcsa palánta virága, de mint minden virág, semmikép se hasonlít a maghoz, amelyből kikelt. A monarchia területéről a magyar latifundium érdekében kizárt sertés és buza fejlesztette azokat az indulatokat, melyek a szerb néplélekből Prinzip bombájában kipattantak.

Higvelejü osztrák diplomaták a Szerbiának szóló ultimátumot már avval a célzattal küldték, hogy Szerbia el ne fogadhassa és mikor a kiszabott határidő alatt mégis elfogadta, Berchtold, az osztrák császári-királyi higvelejüségnek ez a klasszikus képviselője, letagadta az öreg császár előtt, hogy elküldhesse a hadüzenetet. Magyarország ebből a bűnből kivette busásan a maga részét. Nagy államférfia, ki-

nek a szobrát mint nemzeti nagyságét csak a minap leplezték le, Tisza István gróf, tudta előre, hogy Ausztriának el kell veszíteni a háborút, de a császár parancsára mégis belement, ismerte a Berchtold szerepét, világtörténelemben példátlan gonosztettét s mégis inkább belement, semhogy a császárral ellenkezésbe kerüljön. És Tisza volt olyan ember, akire hallgatott volna a magyar „nemzet“, ha meggyőződéséhez köti magát. De nem tette. És az ellenzék vezére, az ősz Apponyi Albert, szintén gróf, diadaltól ittas meglelégedéssel „végre“ szóval felelt Tisza bejelentésére, hogy a háborút megizentük. Bizonyára az egyetlen parlament a világon, amelyben a hadüzenet bejelentését a megkönnyebbülés örömevel fogadták.

Mindez csak arra szolgálhatna okul, hogy revízió dolgában ép Magyarország legyen a leghalkabb, — mégis a leghangosabb.

Mikép magyarázható ez ?

Kényszerítő oka van a kormányzó rétegeknek, hogy rávetette magát a revízióra, mint utolsó menedékére.

Van is fegyvere, amellyel kierőszakolni reméli.

Végül van elég simasága, politikai rutinja, mint, ahogy Bethlen gróf mondja, hogy a „mise en scène“ megcsinálja.

A mise en scène

A rendezés két irányban mutatkozik :

A világ, az európai államok nyilvánossága előtt az ártatlan áldozat fehér leplében jelentkezik, ki nem követel, holott erre is joga lenne, hanem kér az isten és a szent világtörténelem nevében és semmi egyebet, mint igazságot. Sérelmei orvoslását.

Ottthon: Magyarország nem veszi tudomásul a trianoni békét. Voltaképen úgy tünteti fel a helyzetet, hogy a háboruban mindenki vétkes volt, csak Magyarország nem.

Mindvégig győzött és csak olyan államok beavatkozása, kiknek szerinte semmi közük az egész üggyhöz nem volt, idézte elő azt, hogy a békét is csak az erőszak egy igazságtalan epizódjának tekinthetik, amely nem hogy érvényesnek, de voltaképp fennállónak sem tekinthető a történelmi jog és az erkölcsi törvények szerint.

Ez okból Trianon csak lidércnyomás, amit nemesak mérlegelni nem lehet komolyan, hanem amit megtörténtnek sem lehet tekinteni.

Rá mutatattam arra, hogy évszázadokon keresztül a latifundium kiváltságosai képezték a nemzetet, hogy ez a formáiban némileg megváltozott kisdud csoport ma is a nemzetet képezi. Bevilágítottam a

szimbiózis rejtekeibe is, miként szünt meg Magyarország államisága 300 esztendőn keresztül és mikép lehetett elhíttetni mégis a világgal, hogy a magyar állam létezik. Volt mindig országgyűlése, amelyen nagy gárral tárgyalták állandóan a sérelmeket. Lehet így is összefoglalni Magyarországnak 1547-től 1867-ig való történetét, hogy e három évszázad a sérelmi politika történelme. Az országgyűlésnek nem lévén egyéb dolga, mint a kiváltságok megoltalmazása, a nemesség mindig előhozakodott a sérelmeivel, hogy evvel elvegye a császár kedvét esetleges áldozatok követelésétől. A sérelmi politika tehát a magyar nemzet hagyományos politikája.

Ezt a sérelmi politikát találja most fel az európai diplomáciának.

Van ennek értelme? A háboru erőszak ténye, a győző diktálja a békét és azt, hogy a békét nem a legyőzött ellensége szájaize szerint fogja diktálni, mindenki természetesnek és érthetőnek tartja. Minden békét a győztes diktál, tehát minden béke többé-kevésbé az erőszak ténye. Ez a megállapítás tehát, hogy a béke erőszak műve, teljesen fölösleges megállapítás, mert ez senkin nem segíthet, hisz nem mutat utat sem az orvoslásra, sem az engesztelésre.

Megnyugtató megállapításhoz csak úgy juthatnánk, ha ama történelmi ható okokat ellemoznők, melyek olyan feszültségeket váltottak ki, melyek új történelmi elhelyezkedést követeltek, akár volt ezekről a hadviselő-feleknek tudomásuk, akár nem.

Éppen a Habsburg monarchiával és éppen magyar részében nyomták egymást a leghatalmasabb mérvben azok a benső feszültségek, amelyek új történelmi elhelyezkedést követeltek, helyesebben kierőszakoltak. Az egyik oldalon állt Ausztria néhány millió némettel és négyszer annyi idegen nemzetiséggel, a másik oldalon Magyarország kilenc és fél millió magyarral, 11 millió idegen nemzettel. Ennek a ténynek magának nem kellene okvetlenül olyan feszültséget kiváltani, hogy ne lehessen másféle megoldást találni, mint új történelmi elhelyezkedést. Ha az uralkodó németységnek és magyarságnak van kellő belátása, kormányzati bölcseséggel a más nemzetek iránti testvéries érzéssel, békességes jóakarattal talán ki lehetett volna kapcsolni, helyesebben összhangba lehetett volna hozni e külön irányú feszültségeket a közös megértés és gazdasági érdek alapján. De látuk, hogy a magyar uralkodó osztály erre sohasem törekedett, sőt bérbeadta magát az osztrák császárnak, helyesebben az osztrák ármádiának, hogy évszázadokon keresztül porkoláb szolgálatokat végezzen.

Akadtak a magyarok közt is belátók, akik figyelmeztettek az e feszültségekből származó veszedelmekre. Voltak olyanok, akik szociális reformok útján akarták enyhíteni az ellentétek nyomását. Bocskay István, Rákóczi Ferencz, Berzeviczy Gergely, stb. Voltak mások, akik egyenesen a nemzetiségeknek adott jogegyenlőség útján akarták kiegyenlíteni az ellentéteket. „A nemzet“ mindezekre a vészkiáltásokra nem hallgatott, bojkottálta és kiirtotta azokat, aki ilyen nézeteket mert hangoztatni és mint ultima rációra mindig a császári ármádiára apellált, néha szóval, néha hallgatag.

A világháboru előtt módja lett volna Magyarországnak a Non Possumust odakiáltani. A háboru olyan szükség, amelyik sok törvényt bont. Felbontott szövetségeket, felbonthatta volna a német-osztrák szövetséget is, de szükség esetén felbonthatta volna a magyar-osztrák szövetséget is. Evvel tán megakadályozza a háborut és ha nem akadályozza meg, úgy módot nyújt szabad mérlegelésre és választásra, hogy melyik félhez csatlakozzék. Magyarország azonban mindenestül Habsburghoz kötötte magát, És ha a német Habsburg elvesztette igényperét a saját 25 millió szlávjára, taliánjára, miért volna alaposabb az igénypere a magyar „nemzetnek“ az általa igazgatott vagy igazított 11 millió idegen nemzetre? Nem volt külön hadvezetőfél csak a Habsburg birodalom egy része, közös sors illeti hát és ha a Habsburg végzete betelt, betelt vele együtt a magyar uralomé is, amelyik a sorsát a Habsburg végzetéhez kötötte.

Igazán nehéz megérteni ilyen körülmények között, hogy hol az a különös sérelem, melynek orvoslását Magyarország igényelhetné. Mert arra, akármilyen zürzavarosak is a nemzetközi jog alapvető elvei, még sem lehet gondolni, hogy egy nép igényt támaszthatna, hogy tovább is elnyomhassa ama népeket, melyeket néhány évszázadon át elnyomott.

Lehetne ugyan amellett fogadkozni a magyar igényeknek, hogy szánjuk-bánjuk eddigi vétkeinket, de a jövőben megfogunk javulni. A multban elnyomtuk a népeket, ez ugyszólván történelmi divat volt, megegyezett a kor szellemével, de ezentul teljes jogtisztelettel óhajtjuk magunkkal egyenlőknek tekinteni és kezelni. Csakhogy Magyarország még ezt sem hangoztatja, a békekötés óta letelt 15 esztendőben nem gondolt sem a latifundium felosztására, sem a politikai jogoknak általános, mindenkire való kiterjesztésére. Pedig már csak magyar népesége maradt. Ma ugyan beszélnek az általános választó

jog leendő behozataláról, de a latifundium felosztását még ma is tilos emlegetni.

Ha Magyarországon nemcsak igényeket formálnának, hanem józanul is mérlegelnének, úgy a békemű óta lefolyt másfél évtizedet legalább arra kellett volna kihasználni, hogy a latifundiumot felosztásák, az általános választójogot életbeléptessék.

Mert hisz tudja mindenki, hogy a háboru előtti években a hivatalos ellenvetés az általános választójog ellen az volt, hogy nem lehet behozni, mert ez a nemzetiségeket juttatná többséghez. Azt kívánja hát a magyar nemzeti és hazalias érzés, hogy a magyar nép ne követelje a politikai jogok általános kiterjesztését. A reviziós igényeket tehát még avval sem lehet alátámasztani, hogy ezt a magyar nép érdeke kívánja. Mig meg voltak a nemzetiségek, avval okolták meg a magyar nép jogfosztottságát, hogy a jogkiterjesztés a nemzetiségeket juttatná a hatalom polcára, miképp alapozhatnák hát meg ma a nemzetiségek visszaszerzésére való igényét a magyar nép érdekeivel?

Az ellenkező az igaz: hogy a nemzetiségek jogfosztottságát fentarthassák, még a magyar népet is a jogfosztottság állapotában hagyták. Hogy azonban ez csak ürügy volt, hogy a magyar népet a jogfosztottságban marasszák, kitűnik abból, hogy az uralkodó osztály, a latifundium, a magyar népnek a politikai jogokat akkor sem adta meg, mikor megszűnt már a nemzetiségi veszedelem.

Ez a megállapítás pedig csak egy tényt világít meg megdöbentő fénnel, hogy a nemzetiségi veszedelemre való hivatkozás csupán demagóg fogás volt avval a célzattal, hogy a magyar népet is a jogfosztottság állapotába békózzák, hogy ekkép örökétig biztosítsák egy maroknyi gróf csorbittatlan főhatalmát.

Csodálatraméltóan szerény lehet ám a magyar kurzus lelkiismerete, mely ilyen előzmények után és ily körülmények között a revizió igényével lép fel. El lehet-e gondolni, hogy Anglia és Franciaország demokráciája lelkiismeretével összeegyezhetőnek tartaná, hogy már felszabadult idegen nemzetrészeket újra a szolgaság házába szorítsanak be? Mi hiszünk annyira az angol nép jogtiszteletében és szabadságszeretetében, az angol politikusok pártkülönbségre való tekintet nélkül velükszületett humanizmusában, hogy meg vagyunk győződve, hogy azok a parlamenti tagok is, akik a tényállás nemismerése állapotában lekötötték magukat a magyar revizió mellett, revizió alá vetik e megvilágítás nyomán tévesnek bizonyult állásfoglalásukat és

a tényleges viszonyokhoz alkalmazva módosítják nézeteiket.

Nem lehet elégszer ismételni, hogy a történelem kényszerű fejleményeit nem lehet sem szép szóval, sem hatalmi szóval letetlenné tenni. A latifundium uralma, néhány tucat grófnak a döntő főhatalma elavult. Történelmi anachronizmus még a faszczista ideológia szempontjából is. Sem Olaszországban, sem Németországban nem a latifundium a főhatalom tömbje, a nagyipar és fináncnöke az.

Mellékes lenne értékelést megkísérelni annak a megállapítására, hogy melyik ér többet, elég azt a kétségtelen tényt konstatálni, hogy a latifundiumos grófi uralom még a faszczizmus szempontjából is elavult. Lehet, hogy a faszczizmus, a mai társadalom és gazdasági rend a halálöszön érvényesülése, de még így sem anachronizmus, nem idejét mult avatag dolog, hanem halálos betegség, mely háttorzongatóan aktuális és modern. Meg kell vele birkozni és aki hisz a maga embervoltában, annak hinnie kell abban is, hogy e halálöszön lecsillapítható és az emberiség újra a megegyésesedés felé fog vonulni, — de a latifundiumos grófi uralom mindenképen idejétmulta dohos lom.

A revízióigény magyar kovácsai fájó szívvvel emlegetik, hogy Magyarország úgy van kiszabva, hogy gazdasági élete lehetőségének és boldogulásának a szálai el lettek vágva.

Ez az állítás nem egészen felel meg a tényeknek. Mert hogy el van vágva erdő-öve, bányavidéke, még nem teszi élehetlenné. Ausztriáról inkább lehetne ezt elmondani, mert Ausztria nem termi meg a kenyerét és egyéb élelmiszerét, táplálék bevitelére szorul tehát, ellenben exportálni valója kevés, mert ipara tulnyomó részt adaptáló, kiegészítő segédipar. Magyarország ellenben gazdag ország, élelmiszerben fölöslege van, bőrben és husban is van annyi exportálni valója, hogy importját fedezheti. Az igaz, hogy ilyen kis ország nem bír el egy fél millió hivatalnokot, azonfelül még titkolt hadibüdzsék terheit, de ez igazán nem oly körülmény, mely miatt Európának a fejét kellene fájatni.

Bizonyos azonban, hogy gazdaságilag nem jó bőrben van. De ugyan melyik ország van jó bőrben a válság idején? A kisantantbeli államokban jobbak a megélhetési viszonyok, de annak egyetlen egy világos oka van: mindenütt fel van már darabolva a latifundium. A román földosztás nyomán úgy áll a helyzet, hogy a földművelésben foglalatosság köréből csak vagy 16 százalék a nincstelen, a föld híján valók és ezek 230 napszámra tehetnek szert egy évben, ott tehát a

földműves nép 84 százalékának a kenyere, élelmiszere biztosítva van és a nincstelen is majdnem egészen meg tudja szerezni a létminimumot. Magyarországon ellenben a földműveléssel foglalkozóknak 78 százaléká, az egész lakosságnak 52 százaléká nincstelen és átlag csak 130, illetőleg még kevesebb napszámra van szorítva.

Magyarországon a latifundium miatt 100 közül 52 ember van lassu éhhalálra kárhozható. Romániában egy sem, mert 230 napszám mégis csak más, mint 130.

Magyarország tehát nem hivatkozhat gazdasági nyomorára, mert annak a főoka a latifundium. Tessék felosztani a latifundiumot, egyetlen grófi ivadéknak sem kell attól tartani, hogy éhenhaljon és 5 millió ember jut kenyérhez, még ha rosszak is az árak.

A parasztra mindegy, hogy mennyi a buza ára, ő megeszi, amit termel, az öt pengős buza ár annyi neki, mint a husz pengős — és ha egyéb szükségleti cikkek vásárlása mián kénytelen terméséből eladni, nem a világáruk által lenyomott buzát, hanem aprómarhát, zöldséget, stb. ad el.

De különben sem látható be, miképp javulna meg gazdasági helyzete attól, hogy visszakapná a magyarlakta határsávokat, még az se látható be, hogy gazdasági viszonyai javulnának, ha mindent visszakapna is.

A gazdasági viszonyok alapos javítását csak úgy lehetne remélni, ha egészen új edényzetet kapna úgy Magyarország, mint a szomszéd államok gazdasági élete.

De ilyesmire nem gondol a mai hivatalos Magyarország. Sem a latifundium feldarabolására, sem a szomszédállamokkal való békeségre nem gondol és nem is gondolhat, mert ez alapvető rendszabályok bármelyikének a foganatosítása esetén ez a latifundiumos rendszer nem tarthatná magát. Ez a rendszer a bürokráciát sarjztatató szük, kiváltságos és polgárrétegen kívül senkinek se kell. Ámde ez a csomó gróf mégis ragaszkodik a hatalomhoz görcsösen!

Mégegyszer hangsúlyozni kell, hogy a reviziós igényt nem a magyar nép támasztja, hanem a latifundiumos grófok néhány tucatja. A magyar nép e vitában még nem jutott szóhoz és nem is juthat addig, míg a latifundium fel nem darabolódik és a magyar nép nem jut politikai jogokhoz.

Akkor azonban az egész kérdés kifordul a mai tengelyéből, mert nem egy kicsike klikk keres majd további érvényesülési lehetőséget a revizió utján, hanem nép szól majd a népekhez. Ez egészen

más beszéd. A népek olyan nyelven beszélnek egymáshoz, amelyet mindannyian megértenek. És e nép, ha a tudat alatt is érzi már ma, hogy a történelem eszközölte kényszerű differenciálódásnak csak egyetlen megoldási módja lehetséges: ha a differenciált részek egy magasabb egységben újra integrálódnak. A revízió kérdésében érdekelt népeknek ez a magasabb egységbe való integrálódása csak bensőséges gazdasági kapcsolatban gondolható el. Ez érdekelt ország-részek tulnyomó része évszázadokon át egységes gazdasági s termelési tömböt képeztek, mely annak dacára, hogy a benső feszültségek egyre remegtették bordázatát, mégis csak megmaradt s életet közvetített az egymás ellen ható feszültségek között.

A történelem jóvoltából végre beállott a valamennyinek kívánatos differenciálódás, mert hisz talán nem kell külön hangsúlyozni, hogy ebben a feszültséges állapotban nem a magyar nép, legfeljebb a latifundium hizott. A differenciálódás tehát a magyar nép megégszégésedésének is az utját s lehetőségét nyitotta meg. Most már adva vannak a feltételek arra, hogy a visszás feszültségek kikapcsoltságának, — miért ne lehetne ma újra, még pedig sokkal könnyebben, kevesebb kockázattal és visszássággal létesíteni a gazdasági egységesülést?

A kis népek ágyéka tulnyomó paraszt tömegeikkel igen sokszor termékenyebb és egészségesebb ágya a jövő fejlődésnek, mert a világválság mérge a paraszt tömegekben veséig és velőig nem hatol el.⁴¹⁾ A parasztság méhe működése nem öntudatos, de a tudat alatt igazi és helyes irányu sóvárgásokat vált ki, míg a nagy kapitalizált államokat a hatalmi vágy és a hiperspekuláció nagyobb és végzetesebb kockázatokba viheti bele. Ha felhős ég alatt a szellő szétborzolja a tenger tükrét, könnyebb a halászás, de nagy hajókat tördelő viharban csufot vall a mindenáron halászni akarás.

A válság még egyelőre csak felhősödik s borzolttükrű, de jön majd a nagy vihar, ami nemcsak a halászást, hanem tán a megmaradást is kétségessé teszi, ha eleve nem igyekszünk csöndesebb vizeket elérni. Nem szabad hát egy pillanatra sem szem elől téveszteni a józan ész ama parancsát, hogy közvetlen teendőnk eme magasabb egységgé való integrálódás utját keresni és egymáshoz közeledni. Laza érdekeltségi csoportok alakítása hiábavaló gyerekjáték. Ilyen laza népfüzérek, olyan jármű, mint a tutaj, különféle nagyhatalmi érdekkörök összetételése pedig nem integrálódás, hanem a differenciált részeknek szétforgácsolása.

Nincs semmi értelme a sérelmeknek és ha értelme nincs, eredménye sem lehet. Nem esett sérelem Magyarországon, a magyar népen esett sérelemben pedig a békemű ártatlan — abban csak saját gazdasági bűnösök. Nincs értelme az ezredéves együvértartozásra sem hivatkozni. Ez a hivatkozás inkább Magyarország ellen, mint a javára szól. Minél hosszabb ideig élt együtt az idegen népek soka a jogára alatt, annál rosszabbul áll a magyar igazság dolga. Nem sok népdicsekedhetik ezeréves történelemmel, de egyetlen eleven nép sincs Európában, amelynek alattvalói ezer év múltán elkíváncoznának. Ezer év alatt annyi ellentét áthidalható, annyi seb beheggeszthető, annyi bizalom ébreszthető, annyi szeretet fakasztható, hogy lehetetlenség az ártatlanság köntösében a világ előtt megjelenni annak, akivel való együttélésből sem bizalom, sem szeretet, sem közérzés, — csupán gyűlölet fakad ⁴²⁾

Csak aki ezt az álláspontot hangoztatja, szereti a magyar népet és egyaránt az utódállamokéit, mert csak mindkét sebajak beheggesztése nyomán lehet orvoslást remélni.

Az ártatlanok otthon.

Otthon Magyarország nem veszi tudomásul Trianont.

Revanchera neveli az ifjúságot. Ilyen kis népnél a nagyhatalmak elleni revanche gondolata kész komikum.

Adunk egy kis izelítőt, hogy tanítják Magyarországon a középiskolákban a történelmet.

Alábbi szövegeket egy Dr. Takáts György által irt, 98473-921 sz. alatt engedélyezett, „A Magyar Nemzet Története“ című könyvnek harmadik átdolgozott kiadásából írjuk ki. A megejtett tudakozódás nyomán megállapítható, hogy az a harmadik kiadás 1931-ben jelent meg és közkeletű hivatalos tankönyve a középiskoláknak.

E könyvnek utolsó fejezete: „Magyarország jelen gazdasági és művelődései állapotának ismertetése.“

Ezt a fejezetet alábbiakban szórul-szóra közöljük:

„Magyarország egysége.“ Magyarország Európa közepétáján, a Közép-Duna mentén elipszis alakban, élesen kikerekített földrajzi egységet alkotva terül el. Nincs még egy ország Európában, sőt a többi világrészen sem, melynek földrajzi egysége, vagyis együvértartozósága olyan szembetűnő volna, mint hazánké. A Duna csaknem az ország közepén folyik keresztül, az összes folyók (az egyetlen Poprád

kivételével) mind a Duna felé tartanak s az Olth kivételével, valamennyi hazánk területén ömlik beléje. Ezzel szinte hangosan hirdetik, hogy azok a területek, amelyeken erednek és keresztül folynak, mind egyetlen középponthoz, a Duna alföldjéhez tartoznak.

De nemcsak földrajzi tekintetben tartozik össze az országnak minden egyes része, hanem gazdasági tekintetben is. Vegyük például az Alföldet és az Északnyugati felvidéket. Az Alföld élelmiszert termel, a felvidék ellenben olyan dolgokat, amelyek inkább az élet kényelmesebbé tételére szolgálnak. Ez a két vidék tehát termelés tekintetében egymásra van szorulva. Terményeiket egyszerűen kicserélik.

A mi felvidékünk Csehországtól semmit sem tudna kicserélni, minthogy Csehország maga is kényelmi eszközöket gyárt fölös mennyiségben.

Az 1918. év őszéig Szent István koronájához, mint társországok tartoztak Horvát, Szlavon-Dalmátország is. Fiume pedig, mint a Magyar anyaországhoz csatolt külön test. (Separatum corpus).

Hazánk hegységei a Kárpátok és az Alpok hegyrendszereihez tartoznak. Ezek fogják körül a Magyar medencét, mely ismét három részre tagozódik. Nyugaton a Kis Alföld, középen az ország szive, a Nagyalföld, keleten az Erdélyi medence.

A Kárpátokban a folyók völgyei szerint három csoportot különböztetünk meg: a) az Északnyugati felföld a Dunántul és a Morvától a Poprád áttöréséig s a Tarca-Hernád völgyéig; b) az Északkeleti, a Visó eredetéig; c) a Délkeleti felföld pedig Erdélyt öleli át, elválasztja Romániától s a Dunáig huzódik. Mindegyik szakaszt a Duna felé tartó folyamok hasogatják: a Vág, Garam, Nyitra, Ipoly — Rima, Sajó, Hernád, Bodrog, Tisza; — Szamos, Maros, Kis és Nagyküküllő.

Az Erdélyi medencét és a Nagyaltdet a Keletmagyarországi Szigethegység választja el, melynek részei: az Erdélyi Érchegység, a Bihari hegység és a Szilágysági hegyek (Réz-, Meszes-, Bükkhegység, Érmellék). Különálló a Délmagyarországi (vagy Krassó-Szörény megyei) hegyvidék.

Hazánk vidéke tehát szép és változatos. Hegyek, rónák, festői dombvidékek váltakoznak területén, melyhez óriási erek gyanánt folyók ágaznak be és tavak (Balaton, Fertő, Palicsi, Csorbató, Tengereszemek, a Gyilkos tó, a Szent Anna-tó, a két utóbbi Csikmegyében) tarkítanak. Fürdőink gyógyítóerő dolgában bármely külföldivel kiállják a versenyt. Nincs szükében hazánk természeti ritkaságoknak

sem, (dobsinai jégbarlang, tordai hasadék, az udvarhelymegyei homoródalmási cseppkőbarlang, a Háromszék megyében levő torjai bűdösbarlang, stb.)

A magyar állam területe és népessége. Magyarország területe 283.000 négyzetkilométer, lakosainak száma 18.232.000. Egy-egy négyzetkilométeren 65 ember lakik. A magyar állam összes lakosai tekintet nélkül anyanyelvükre, alkotják a politikai magyar nemzetet. A nemzet kebelében a különböző nyelvek, fajok és vallások külön népcsoportokat alkotnak: ezek a nemzetiségek.

Magyarország népességét a következő táblázat mutatja kerek számokban:

Magyar	10.000.000	54.5 %
Német	1.900.000	10.4 „
Tót	1.900.000	10.7 „
Román	2.900.000	16 „
Rutén	460.000	2.5 „
Horvát	190.000	1.1 „
Szerb	460.000	2.5 „
Egyéb	400.000	2.2 „

Ezekből az adatokból kitűnik, hogy Magyarország területén a fajbéli magyarok számban jóval túlhaladják az összes nemzetiségeket együttvéve. A magyar tehát az uralkodó faj itten nemcsak a történelem (honfoglalás, államalapítás, szervezés védelem) és műveltség, hanem a számbeli többség jogánál fogva is.

Az állam nyelve a magyar. A törvény éppen nem gátolja a nemzetiségeket nyelvük és sajátos műveltségük fejlesztésében, de azt joggal követeli, hogy a magyar államiságot tiszteletben tartsák, iránta hűséggel viseltessenek.

Nemzetiségek. A németek elszórtan az ország területén laknak. Nagyobb tömegben együtt Szepes, Beszterce-Naszód, Brassó és Szeben megyékben. (Szászok); kisebb-nagyobb számban Moson, Sopron, Vas, Tolna, Veszprém, Baranya, Temes és Bács megyékben, a főváros körüli falvakban és a bányavárosok legtöbbszörében.

A tótok az Északnyugati felvidéken Pozsonytól Ungvárig, továbbá Békéscsabán, Szarvason, Mezőberényben, Bánhegyesen és Nagylakon (Csanádmegye). A románok a Királyhágón innen a keleti (Bihar, Arad, Krassó-Szörény, Szilágy, Szatmár, Máramaros megyékben) továbbá Erdély, Szolnok-Doboka, Kolozs, Torda-Aranyos, Alsófehér, Szeben és Hunyad megyékben laknak nagyobb számban. A rutének

(kisoroszok) leginkább a Felső-tiszavidéki megyéket (Zemplén, Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros) lakják. A horvátok és szerbek az ország déli megyéiben laknak. Amazok leginkább délnyugaton (Baranya, Somogy, Zala és Vas megyékben) emezek főképp Bács, Torontál, Temes és Krassó-Szörény megyékben, továbbá Budán és Szentendrén is. Vendek: Zala és Vas megyékben, bolgárok Torontál (Obesenyő, Valkány, Temes, Vinga) és Krassó-Szörény megyékben. örmények Szolnok-Doboka (Szamosujvár) és Kisküküllő megyékben (Erzsébetváros) élnek tömegesebben.

Nemzetiségeink beköltözése. Hazánk nemzetiségei közül egy sincs, mely régebb lakója volna ennek az országnak a magyarnál.

Tótok. Őseink találtak itt morva-szláv-pannonokat, de ezek a Szvatopluk-féle birodalom megdöntése után csakhamar beolvadtak a magyarságba. A mai tótok ősei csak a XII. század egész végén vándoroltak be a felső Morva vidékéről s a mai Osztrák Sziléziából.

Oláhokat őseink semmiképen sem találhattak és nem is találtak Erdélyben. Az oláhok délitáliei eredetűek, törzsük és nyelvük Albániában és Ruméliában alakult ki. Később vándoroltak Bulgáriába, majd a XII. század végén a Duna balpartjára, a mai Romániába. Innen jöttek, mint hegyi pásztorok kisebb-nagyobb csapatokban Erdélybe a XII. század végétől kezdve.

Szerbeket sem találtak it a honfoglaló magyarok. A szerbek beszivárgása hazánk területére csakis az Árpád korszak végén indult meg. A török hatalom elől állandó az idemenekülés. Kinizsi hadaival egyizben 50.000 szerb menekült hazánkba. A mai szerbek tulnyomó részben azoknak a szerbeknek a leszármazói, akik Csernojevics Arzén ipeki pátriárka vezetése alatt 1619-ben a törökök elől menekülve jöttek be.

A rutének szintén későbbi jövevények.

Mindezekből következik, hogy: 1. Magyarország területén egyetlen egy nemzetiség sem volt őslakó (autochton), a honfoglaló magyar egyiket sem találta itt az országban, hanem valamennyi néhány századdal később jött be a magyar államalapítás után; 2. a nemzetiségek nem hódítás révén kerültek az országba, hanem mint békés települők jöttek be, hogy itt megélhetést szerezzenek maguknak; 3. mostani elszakításuk tehát nem az anyaföldhöz, anyanemzethez való visszacsatolás, tehát nem jóvátétel, esetleges valamely igazságtalansággal szemben, hanem erőszakos megcsonkítása annak a föld-

nek, amely nekik századokkal ezelőtt menedéket adott s lehetővé tette, hogy műveltségben összes fajrokonait felülmulhassák.

Vallásfelekezetek és egyházak. Nagy a változatoság hazánkban a vallás dolgában is, mint a következő táblázat mutatja (kerek számokban).

Rómaikatholikus	9.000.000
Görögkatholikus	2.000.000
Görögkeleti	2.800.000
Ágostai evangélikus	1.300.000
Református	2.600.000
Unitárius	74.000
Izraelita	911.000

A hazai római (és a görög) katolikus egyház élén az esztergomi hercegprimás áll. Kivüle még két érsek (kalocsai és egri) és 18 püspök kormányozza a róm. kath. egyházat. Minden érseki és püspöki székhelyen székes káptalan van, amelynek tagjai a kanonokok, kik mint a megyés érsek vagy püspök tanácsadói szerepelnek. A görög (örmény) katolikus egyház szervezete hasonló a rómaiéhoz. Kormányát a gyulafehérvár-fogarasi érsek (székhelye Balázsfalva) és néhány püspök vezeti. Az unitáriusok Kolozsvárott alkotnak egyetlen egyházkerületet, melynek élén püspök és főgondnok áll. A görögkeleti egyházakat az 1790-91-iki országgyűlés ruházta fel szabad vallásgyakorlattal. Követői két (szerb és román) egyházvidéket alkotnak. Amazt a karlócai gör. kel. szerb érsek patriarka, emezt a nagyszombeni gör. kel. román érsek metropolita kormányozza.

A termőföldnek csaknem fele szántóföld. Mindezen bőven termelnek búzát (legtöbbet és legszebbet Bács, Fehér és Háromszék-megyében s a Temesközben), árpát, rozsot, zabot, kukoricát, burgonyát, repcét, kölest és hüvelyes veteményeket. Az ipari növények közül a len, komló, kender, cukorrépa és dohány fontosak. A rizstermelés már a Temesközben is egyre szűkebb körre szorul. Szőlő és bortermelésünk lassan újból neki indul. A leghíresebb a tokaji, ruszti érmelléki, ménesi stb. fehér és vörös borok. Jó termés esetén szőlős gazdáink mintegy hét-nyolc millió hektoliter bort szűrnek.

Bányászati. Hazánk ásványi termékben, természeti kincsekben igen gazdag. Hogy a bányászatunk mindennek dacára mégsem virágzó, annak több oka van. Hazánk állandó békét jóformán soha sem élvezett,⁴⁴⁾ hiányzott a kellő tőke és nem volt meg a szükséges vállalkozási kedv.

Arany és ezüst legtöbb van a Magyar Érchegységben (Selmecbánya), a Nagy Tátrában (Kömöcbánya), a Vihorlát-Gutinban (Nagybánya, Abrudbánya, Kapnikbánya és Erzsébetbánya) és az Erdélyi Érchegységben (Abrudbánya, Offenbánya, Zalatna, Nagyság, Verespatak). Európa országai közül aranytermelésben csakis Oroszország mulja felül hazánkat.

Vasércet (Siderit, limonit, hematit, magnetit), leginkább a Gömör-Szepesi érchegység és Abaujvármegye, továbbá Krassó-Szörény és Hunyadvármegye bányáiban aknáznak és aztán hazai kohókban dolgoznak fel. Legkiválóbb vasgyáraink Diósgyőr, Zólyombrézó, Ozd, Resica, stb.

Szénbányászatunk fejlődésben van. Fekete kőszénünk ugyan kevés, de jó minőségű barna szénünk elég bőven van. Fekete szén a pécsi, krassószörényi és brassó-vidéki bányák szolgáltatóknak.

A mezőszéki Kissármáson néhány évvel ezelőtt kálisó után kutatva háromszáz méternél valamivel mélyebbre furtak és ekkor nagymennyiségű igen tiszta földgázra bukkantak. A Nyitra-megyei Egbel határában petróleumot, Biharmegyében pedig aszfaltot találtak. Legdusabb sóbányáink, melyek termékeikkel egész Európát is hosszú időkre elláthatnák. Legtöbbet Rónaszéken, Aknasuhaton, Parajdon, Désaknán és Tordán fejtenek. Sóbányászatunk állami monopólium.

Nemesopál bánya van Dubnikon (Sáros megyében). Márványt is több helyen találtak. A Krassó-Szörény megyei Ruskicán fejtett nagyon közel áll a karraraihoz. Biharmegyében aluminiumot találtak.

Ipar. Vashámoraink közül a ronici, pohorellai, rimamurányi, diósgyőri, salgótarjáni, fermezi, aninai, resicai gyártelepek a legnevezetesebbek. Posztógyártásunkat (Gács, Losonc, Szokolca, Pozsony, Zsolna, Brassó) elnyomja a külföldi verseny, de a len- és kenderipar virágzó.

Szellemi műveltség. Jelenleg irni olvasi tud a lakosság 65 százaléka. Legtöbb irni-olvasni nem tudó (analfabéta) az oláhoktól sűrűn lakott területen van. Elemi iskoláink száma most közel 20 ezer, de számuk évről-évre jelentékenyen emelkedik. A felsőbb oktatást a budapesti, kolozvári, pozsonyi és debreceni egyetemek, a budapesti műegyetem, a jogakadémiák, a magyaróvári gazdasági akadémia és a selmeci bányász, erdész akadémia nyújtják.

A háborúról és folyományairól ekkép emlékezik meg:

„1914 június 28-án a korona várományosának, Ferenc Ferdi-

nándnak meggyilkolása Szarajevóban országszerte mély megdöbbenést keltett. A vizsgálatból kitűnt, hogy a merényletet Szerbia keze irányította. Kormányunk elégtételt kért s miután Pasics szerb miniszterelnök Oroszország biztatására kitérő feleletet adott, megtörtént a hadüzenet. (1914 július 28). Kormányunk nyomatékosan kijelentette, hogy célunk csupán büntetés és semmiesetre sem hódítás. Hogy mégis világháború tört ki, mutatja, hogy ellenfeleink régóta tervszerűen előkészültek a háborúra s a mostani alkalmat is nem annyira megragadták, mint inkább előkészítették.

A világháború és a legutóbbi események: A világháború felidézésében Oroszország, Franciaország és Anglia a főreszesek.

Franciaország évtizedeken át sem tudta feledni a sedani vereséget, Elzász-Lotharingia és Strassburg elvesztését. Azóta a revanche eszméje töltötte el az egész francia nemzetet. 1886 óta, amikor a gyarmatosító politikától is elfordult s egész erejét a revanche gondolatának szentelte, különös figyelmet fordított hadseregére. Az összes európai hatalmak közt Franciaország hadi- és béke létszáma volt a legnagyobb. Angliát bántotta a német ipar csodálatos fellendülése, mely az angol ipart magában Angliában is leverte, bántotta a német flotta fejlesztése, szóval féltette hegemoniáját a németektől. Oroszország ázsiai veresége óta hatalmi vágyait a Dardanellák és Konstantinápoly megszerzésére irányította. A balkáni politikájának eszközévé Szerbiát tette. Ha Oroszország nyugodtan nézi, hogy Szerbia Ausztria-Magyarország részéről megalázásban részesüljön, akkor Szerbia bizonyára elhagyta volna pártfogóját. Ezért avatkozott Oroszország abba az ügybe, mely csupán Ausztria-Magyarország és Szerbiára tartozott, s ezzel a beavatkozással vetette el a világháború sorsát.

Németország hatalmas főlényre mindjárt az első hetekben kitűnt. Megszállta Belgiumot és seregei mélyen benyomultak Franciaország területére. Ha Amerika be nem avatkozik és löszert és hadsereget nem küld az entente szövetségeseinek, másfél év múlva teljes vereségükkel végződött volna a háború. Így azonban Bulgária, azután Ausztria-Magyarország s végül Németország dült ki. A központi hatalmak nem szenvedtek vereséget, hanem erejük kimerült, képtelenek voltak a háborút tovább folytatni. A magyar nemzet teljes vitézséggel küzdött nemcsak hazájáért, hanem Ausztria védelmében is.

Közben a csehek egyre fokozódó izgatósaikkal felbomlasztották

Ausztriát. Ennek hatása alatt nálunk a szociálistáktól támogatott Károlyi-kormány arra vállalkozott, hogy hamarosan megkötí a békét. Elhitette a kormánnyal, hogy az entente csak vele áll szóba, hogy csak ő köthet kedvező békét. Rávette a királyt, hogy a kormányt és a közalkalmazottakat mentse fel esküjüktől. Károly ezt meg is tette és miután a nemzet sorsát saját kezébe tette le, elhagyta az országot. A Károlyi-kormány egyetlen ígérétét sem teljesítette. A francia tábornok Franchet d'Espéray vele és kísérelével Belgrádban megvetően bánt, onnét a legkedvezőtlenebb fegyverszüneti feltételeket hozták, a hadsereget szétzüllesztették, a cseheket, románokat, szerbeket az országba engedték, sőt azt is megtiltották, hogy a lakosság önmaga védekezzék a betörök ellen.

Gróf Tisza Istvánt, akinek hatalmas kezétől félték, a forradalmi lázadás által felszínre került kétes elemek hatalomra jutásuk első napján legyilkolták. Négy és fél hónapi szánalmas vergődés után Károlyi lemondott és 1919 március 21-én éjjel a hatalmat a kommunista vezéreknek adta át, akik a mit sem sejtő országot másnap reggel a proletárdiktatura kihirdetésével lepték meg.

A bolsevisták négy és fél hónapig duló rémtettei és a három és fél hónapig tartó oláh megszállás teljesen lezüllesztették, kifosztották és tönkretették az országunkat. Az oláhok elrabolták mozdonyainkat, vasuti személy- és teherkocsijainkat, gépeinket és géprészeinket, állatainkat, gabonáinkat, lisztünket, sőt még a vetőmagot is, hogy a gazdasági feléledésünket [ezzel is lehetlenné tegyék. A rablók kitakarodása után 1919 november 16-án országos ünnepség keretében vonult be Horthy Miklós vezérlete alatt a nemzeti hadsereg. A nőkre is kiterjedő általános választójog alapján végbement választások után összeült a nemzetgyűlés, mely addig is, míg a királyválasztás ideje elérkezik, Horthy Miklós fővezért kormányzóvá választotta.

Adja Isten, hogy sokat szenvedett hazánk minél előbb talpra állhasson és nemzetünk ismét elfoglalhassa régi méltó helyét. Ennek elősegítése céljából valamennyiünknek egyesülni kell hazaszereteten, nemzeti érzésben és kitartó munkában“.

Trianonról egy szó sem! Nem kötöttek békét, nem irtak alá békeokmányt, csak elszakították tőlük az ország egyes részeit.

Nem kérdezzük, szabad-e így történelmet hamisítani? Csak azt kérdezzük, hogy mi értelme lehet ennek?

Ha úgy állítjuk be a dolgot, hogy például a honfoglalás korában Magyarország területén ma élő egyetlen nemzetiség sem lakott, az még megjárja, ellenkezik ugyan az igazsággal és könnyen meg is cáfolható, de ez mégis régi dolog, nem él már köztudatban, aki egy könyvből tanulja a történelmet, félre is vezethető. E módon ugyan hazugságokra tanítanak, de a nemzetiségi hóbort másutt is sarjzattat hamis történelmet.

De a világháborút úgy beállítani, hogy abban mindenki bűnös volt, csak „hazánk“ nem, ez már lélekmérgezés, eleven gyűlöletterjesztés, holott a lakosság s az iskolából kikerülő ifjuság egy része tudja, hogy ez nem igaz.

Az, hogy az ország gazdasági, népesedési és vallási viszonyait úgy írja le, mintha Magyarország — Horvátország levonásával — ép akkora lenne, mint volt, Magyarország analfabétáinak 35 százalékát úgy okolja meg, hogy ez az „oláh“ analfabétaságának a következménye, hogy a zsolnai posztógyárat és a zalatnai aranybányákat stb. még mindig Magyarország tulajdonául sorolja fel, ha gonosz indulat nem rejlenék benne, nevetséges lenne.

A román hadsereget egyszerűen rablónak nevezni, nemcsak a nemzetközi udvariassággal és igazsággal ellenkezik, hanem a kurzus részéről keserű hálátlanság. Hisz a mai kurzus a megszálló román hadsereg kezéből kapta és fogadta el a hatalmat.

A megszálláskor a Peidl kormány állt az ország élén. Ennek tett ajánlatot a megszálló sereg, hogy ha megszállhatja a fővárost, a kormányt megtámogatja. A Peidl-kormány, melynek tagjai nem részesültek kutyabőrben, egyik-másik tagjuk még kereszttségben sem, azon az áron a hatalmat sem akarta, hogy hozzájáruljon, a főváros megszállásához. De a kurzus: Friedrich jogforrás és házasságon kívüli nemzője József főherceg siettek ajánlkozni, kunyorálni és a román megszálló hadsereg védelme és istápolása alatt kormányt csinálni.

És most ugyanazt a hadsereget rablónak minősítik az iskolai tankönyvekben!

Ez rut hálátlanság!

...Trianont egyszerűen agyonhallgatják!...

Ha a háboru valamely Rip van Winklėje husz éves álma után fölébredne, meglepégedéssel olvasná, hogy Magyarország épen áll régi ezeréves határaiban, Pozsonytól Parajdig megvan egész birtokállománya.

Persze, ha széjjelnézne, észrevehetné, hogy se a Kárpátot, se a Gyilkos-tavát nem közelíthetné meg utlevél nélkül.

Miért?

Mert eltépték, de ebbe Magyarország sohasem egyezett bele, soha békeokmányt alá nem irt, — soha Trianon rá nézve nem létezett.

Gyerekes?

Gyüleletdörzsölő?

Félszeg nevelő?

Ez is, az is — és egy sem.

Ha olyan sirnivaló nem volna, hát még legalkalmasabb jelzője a nevetséges lenne.

Igazában azonban a lelkiismeret és büntudat elnyomására szolgáló rendszer.

VII. A magyarság problémája

I

Ha elfogulatlanul boncoló kés alá vesszük a magyar problémát, arra az eredményre jutunk, hogy magyar probléma valójában nincs, legfeljebb a magyar latifundiumnak, a mágnás uralomnak van s lehet problémája.

Magyarország épügy szenved a válság alatt, mint minden más ország és nem lehet józan ésszel állítani, hogy a válság megszűnjék, az ország gazdasági helyzete meggyógyulna bármily mérvű revíziótól. Sőt az ellenkezője még inkább lehetséges. Hisz ha az ország megcsonkítása okozná a válságos gazdasági helyzetet, akkor a meg nem csonkított, sőt még meg is növelt országok gazdasági helyzetét egészségesnek, betegség híján valónak kellene tartanunk. Még azt lehetne talán inkább mondani, hogy a kisebb országok kevésbé szenvednek a válság alatt, főleg a lefegyverzett országok, kiknek a háztartását nem terheli a hadügyi költségvetés.

Az igaz, hogy Magyarország titokban és palástolva aránytalanul nagy összeget könyvelt el titkos hadifelszerelésre, de erre semmi sem kényszerítette, nem is volt szüksége rá. Nem fenyegette senki a határait. Hogy azonban igazán erre a célra lettek-e fordítva a súlyos milliók, az elkönyvelés dacára kétes marad, valóbbszinű, hogy ez összegeken igazában az uralkodó klikk — köznyelven a kurzus — tartotta zsoldban ama mohó csapatokat, melyek nélkül ez a kurzus nem tarthatta volna magát kormányon. A béke első éveiben a kitar-

tott segélycsapatok különítmények, vagyis fegyveres magánsereg jellegével bírtak, később mindmáig bürokrata naplopó munkátlan tömegek zsoldban tartása, melyek a közélet minden pozíciójának az elfoglalása nyomán részint hivatalnoki, részint társadalmi szervezetek formájában védik a hatalmon lévő klikket. Ez a klikk a kurzus elején a turbulens elemek képviselője volt, ma azonban a hatalom igazi haszonélvezője a latifundium, a nagybirtokú mágnások. E zsoldos csapatok vezérkara a TESZ, a Társadalmi Egyesületek Szövetsége.

Ezek a különítmények, helyesebben álcázott csapatok a dolgozókat ép oly jól s fegyelmezetten végzik, akár a német S. A. és S. S. csapatok. Ez kész hadsereg, talán ez lenne a leghelyesebb jellemzésük, hogy megtöltött káderek, de a harctéren bizonyára kevésbé diadalmasoknak fognak bizonyulni, mint a békében a kurzus védelmében.

A revízió egyetlen haszna csak az lehetne, hogy a hatalmon levő kurzus egyidőre megerősödnék a hatalomban. A magyar nép a revízióval semmit sem nyerhetne, sem a magyar gazdaság, a 300 grófok hangzatos, nemzeti és exaltált jelszavakkal bódítják a közönységet, melyek mind abban a refrainben csendülnek ki, hogy minden bajból az egyetlen mentség a revízió. Oly kétségbeesett a helyzet, hogy a revízió az utolsó szalmaszálnak tetszik, amelyik meneküléssel kecsegtet. Van kis része a polgárságnak, mely elhiszi ezt, a tulnyomó része nem is hiszi csak ismétli, részben pedig azért, mert így másokat akar olyan hitre szuggérálni, amely iránt ő maga sem fogékony.

A revízió ígérete üzleti alapja ugy a kurzusnak, mint a 300 grófnak, ugy a fuldoklóknak, mint a szabaduszóknak.

Vannak sokan, talán a nagy többség, aki ebben az üzleti alapon nem igen hisz, sőt egyenesen humbugnak tartja. A nincstelen parasztság, a nép nagyobb fele tudja jól, hogy elveszített területek visszacsatolása nem javíthat az ő helyzetén, az értelmiség körében pedig számosan vannak, akik ma már belátják, hogy csak az utódállamokkal való gazdasági bensőséges viszony lendíthet az emberek s az ország sorsán, de ezt a véleményét nem meri s nem tudja kifejezésre juttatni senki. Az ilyen kijelentés könnyen nemzetgyalázási, vagy más névbe bujtatott hazaárulási pert vonhat a nyakába. De ha még meg is szabadulna az illető a pertől, a terror ugyancsak a nyomába vetné magát, mert a kitarítottak, a TESZ gárdája, a tanuló ifjuság, a különféle szervezetekbe bujtatott kiszolgált tisztek, különít-

ményi elemek agyonterrorizálnak minden ellenvéleményt. Így az egész magyar sajtóban még csak kombinative sem lehet fölvetni a kérdést, hogy talán nem okos dolog ép a revíziótól várni minden üdvösséget. Azok is, akiket immunitás véd, nézetüket csak virágnyelven merik kifejezésre juttatni. Van néhány ember, aki megmeri mondani, hogy francia orientáció hive. A francia orientáció hive virágnyelven azt jelenti, hogy nem követeli a revíziót. A nagy ipar színtén a francia orientáció hive, legalább is a Gyárosok Országos Szövetségének a vezérembere, nyíltan harcol a francia orientációért. Ezek látják, hogy a revízió igazában csak a latifundiumosoknak az üzleti alapja.

Valamig ugyanis a latifundium napirenden tudja tartani a revízió kérdését, addig van mód a magyar sajkát valamiképp valamely nagyhatalom páncélosához kötni. Ez az értelme az olasz szövetség keresésének. A magyar legények vérenek az ára; az olasz politikai érdekeltség által megvásárolandó latifundiumon termett buza (mert hisz csak a latifundiumon termett buza exportképes), Olaszország ugyan nem ad s nem adhat nagyobb árt a magyar buzáért sem, mint amennyiért az amerikai Manhattan búzát egy európai kikötőben megkaphatja, de a magyar alkotmány ép arra való, hogy az exportra kerülő tíz millió métermázsára ráfizessen az ország vagy száz millió pengőt a gróf urak kedvéért, amint arra alább még rámutatok.

Vagyis a magyar „nemzet“ szillogizmusa a következőképp hangzik: (ha el nem felejtjük, hogy nemzet és latifundium egymást fedő fogalmak) A nemzet szereti a hazáját s így a nemzet követeli a revíziót. A nemzet e nagy áldozatos hazaszeretetéért megérdemli tehát, hogy évenként száz millió pengőt fizessen neki a haza. Hazaáruló hát mindenki, ki nem lelkesedik a revízióért. Ha lanyhulni kezd a lelkesedés, újra buzgalmat injekciónak be, valamig újra napirendre kerül a revízió kérdése, az emberek újra hittel telnek el, a revízió reményében új hitelt adnak egymásnak, néha még nagyobbacska dáridóra is telik a hitelből.

Minden józan eszű embernek be kell látni, hogy ha megoldást az eddig erőszakolt mód nem hozott, más megoldási módokon kell az elmét járattatni. De minthogy a magyar politika nem azon járattja az elméjét, nem azt mérlegeli, hogy ha a revízió nem lehetséges, nem leketne-e találni más módját a megoldásnak, hanem azon, hogy miképp tartható fenn s biztosítható a latifundium uralma a jövőben is, természetes, hogy a revízió gondolatához mint egy büvigéhez van

hozzákötve, mert arra, hogy a latifundium uralma fenmaradjon, igazán nem gondolható el más megoldás. Így aztán a magyar politika szinte pathologikus csökönyösséggel van kötve ehhez a cövekhez.

Mert az ma már a kis antant utolsó nyilatkozatai s intézkedései tanúsága szerint kétségtelennek fogadandó el, hogy a revízió háborut jelent, a kis antant el van szánva végkimerülésig ragaszkodni szerzeményéhez. Háboruba pedig melyik nagyhatalom fog bele kezdeni a magyar kurzus kedvéért? Bizonyára egyik sem. Mi hát a magyar kurzus egyetlen lehető reménysége? Hogy valamely más kérdésben kitör egy új világháború és ebben akad majd valamelyik fél, aki megigéri a magyar revíziót — győzelem esetére.

Lehet józan fővel ilyen kockázatba belémenni? Akinek a szemé s lelke előtt csak a magyar nép java lebeg, bizonyára nem óhajtja kockára tenni népe létét s elhagyva ezt az ígézetes jelszót, keresné a módját, milyen más uton lehet teljes vagy részleges kárpótlást kapni. De hogy a magyar uralom oly csökönyösen ragaszkodik a revízióhoz, holott nyilvánvaló, hogy ez csak háború árán érhető el, ép azt bizonyítja, hogy a magyar kurzus részéről a küzdelem csupán azért folyik, hogy a latifundium uralma a jövőre is megerősíttessék.

II

Magyarország volt már egyszer így darabokra vagdalva: Mohács után, de akkor a vész nyomán föltámadt a lelkiismeret. Aki szóhoz jutott, aki tollat tudott forgatni, mind beismerte, hogy a veszedelmet bűneik sodorták a fejük fölé. Minden romlásnak az okozója az elkövetett bűnök lajstroma, vezekelni kell tehát, jóvátenni amit lehet. Megtérsni! E bünbánat hangulatában született meg a reformáció, az osztályönzés büntudata, az első magyar demokrácia és liberálizmus. Ez vitte a legjobbakat a Bocskay pártjára, ez igyekezett a paraszton segíteni, ez igyekezett egy szabad birtokos parasztosztályt létesíteni. E kor irodalma nagyrészt alacsony fokán állott a művészieségnek, de megkapó és megrendítő az erkölcsi emelkedettsége és önvádló szigora nyomán.

Mindebből a mai magyar tragédia nyomán semmi sem volt észlelhető. Hogy Magyarországon nem nyilatkozhatott meg ilyesmi, könnyen magyarázható: volt cenzura van most is, a nemzetgyalázási paragrafus oly rugalmas, a tömegek lelkiismerete annyira még rugalmasabb, hogy az őszinte szó életveszélyes. Csak az utódállamokbeli magyar sajtó nyilatkozhatott volna meg e tekintetben teljes szabadsággal. De ennek egyében járt az esze,

Az 1525 utáni nagy bünlajstrom velejében ugyanaz, mint az 1918-as évek utáni: Az ország termőföldének felénél nagyobb része néhány nemzetség birtokában, a nép rabszolgáitva és ez a néhány uri nemzetség nevezi magát nemzetnek és bánik el az ország minden dolgával, mintha ez a saját majorsága lenne. A XX. században ez az oligarchikus egyeduralom némileg el van leplezve, de azért velejében a megváltozott formák alatt ugyan az maradt. Az urak rideg osztályozása kiszivta az életerőt a paraszt csontjaiból és egy kázinói kártyaszoba falai között elférő kisdud társaság még mindig elég, hogy az ország legfontosabb ügyeiben döntsön.

Elgondolható mekkora volt ezeknek az uraknak felháborodása amiatt, hogy a nép mert itt forradalomra gondolni, — mert a gondolon túl nem jutott, hisz ez a forradalom egyetlen holdnyi területet nem foglalt el az ország művelés alatt levő területéből. De maga a szándék rettenetes megtorlást érdemelt. Négyszáz évvel azelőtt tüzes trónon süttették félangolosra a parasztvezért és kiéheztetett cimboráival étették meg husát még eleven teteméről, 1919-ben pedig a háboruban hiénákká vadult emberbestiák tizezreit eresztették a lázadókra.

A mágnás urak zömét mintha valami büntudat ülte volna meg, — engedte a terrort dühöngeni, anélkül, hogy a felelősséget akarta vagy merete volna érte vállalni.

A forradalmak után uralomra került kurzus első alakulatai és reprezentánsai olyan elemek voltak, hogy nem tekintették ezeket a nemzet hivatott és méltó képviselőinek. A történelmi osztály eleinte huzódott is e terrorisztikus elemektől, de később lassankint elfogadta s a maga javára szentesítette a létesített viszonyokat és abból lehetőség szerint hasznot is huzott. Eleinte mintha élt volna az emberekben valami homályos érzés, hogy e visszahuzódó köröket lelkiismeretfurdalás bántja, de mikor később szó nélkül odaültek az asztalhoz, amelyet ama turbulensek terítettek, nyilvánvaló lett, hogy téves e nézet, itt senkinek se jutot eszébe lelkiismeretfurdalást érezni.

De hátha nem is volt vétke?

Volt.

A Habsburg uralom igazában már szégyenfoltja volt a XIX. századnak és Európának, szinte ugy festett, mint a török szultánság a mult század utolsó évtizedeiben. Sem az uralkodó, sem a kormányzó férfiak, sem a kormányzott népek nem hittek jövőjében. Valahogy ugy taksálták magukat, mint a katángkorót, amelyiket ide fujt egy

szél, míg egy másik kedvezőbb innen tova fogja majd fujni. Egy mindenütt honos, de sehol sem otthonos német eredetű uralkodóház, amelyből kiveszett a német érzés, 9 millió német mellett 25 millió idegen.

Ehhez a maghoz ragadt a magyar korona 20,5 millió lakossal, melyek közt 9,5 magyar és 11 millió idegen nemzetiség. Ez a monarchia igazában senki hazája, mert akinek a szülőföldje, annak joga nincs ott, akinek joga van ott, annak nem a szülőföldje. Egy galimathias-birodalom, melyet sem a közös érzés, de még csak közös érdek sem, hanem csupán egy közös, de mindegyik népnek és félnek idegen hadsereg kapcsa köt egybe. Amellett nem katonai állam, mert hiszen nem hogy hódításra, de még védekezésre sem képes. Igazán csak a paralízis óvta meg a teljes dializistól. A hadsereg lévén egyetlen összetartó abroncsa e heterogén konglomerátumnak, már ez magában véve erkölcstelen és a bünözés állapota.

Ilyen hadseregre alapított államközösségben kényszerüleg beáll egyes nemzeteknek alárendeltsége, elszolgáltatása vagyis a politikai, gazdasági s kulturális elnyomás. Így állott be Ausztriában. Előbb a német hegemonia alá vetette a csehek, lengyeleket, olaszokat, szlovéneket, később a politikai jogok egyenlősítése nyomán az általános választójog formájában, olyan feszültségekkel terhes anarchikus atmoszféra keletkezett, mely már a világháboru előtt is pozdorjává törte volna ezt a rengeteg pandoraszelencét a maga ellenirányu benső feszültségeivel, ha nincs ott ellensúlyozóul Magyarország. Ausztria tartotta fenn Magyarországot, viszont Magyarország támasztotta meg Ausztriát.

A mult tragikumuma kényszerítette belé Magyarországot a háboruba. Igazában latifundium uralmáért folyt ez a háboru.

Mert semmi egyebet nem nyerhetett általa, csak a latifundium fenmaradását.

Nagy bün volt a háboru. Nem volt abban a magyar népnek semmi keresni vagy nyerni valója. Tisza István egyike volt ama keveseknek, kik tudták, hogy a háboru Magyarországra nézve csak verességgel végződhetik, ezt a véleményét a császár előtt őszintén ki is fejtette, de midőn látta, hogy az udvar mégis ragaszkodik a háboruhoz, engedett és mérhetetlen balsorsba sodorta az országot. Világos ennek a magyarázata: Mig a császárral össhangban áll a magyar oligarchia, addig a császár megtámogatja a paraszt feletti uralmában és biztosítja a latifundium békés birtokát. Ha azonban ellentétbe kerül a császárral, úgy majd elbánik az a magyar slach-

tával úgy, ahogy a 40-es években elbánt a lengyel slachtával. A császár is tudta a latifundium uralmának ellenszerét: Földosztás és általános választójog. Ama dilemma előtt tehát, hogy az ország és nép maradjon-e meg, vagy a latifundium uralma, Tisza István inkább a vesztes háboruba dobta népét és országát, hogy ennek az árán nyertes legyen a latifundium.

A világháboru csak azt törte tehát szét, ami elkárhozható, széttörésre érett volt. Emiatt senkinek a világon nem jutna eszébe egy zokszót sem elejteni és azt hiszem közhahotát idézne elő, ha egyszer csak egy osztrák kormány felállana és a békerevizitót avval a programmal követelné, hogy adják vissza Galiciát, Csehországot, Krajnát, Isztriát, Boszniát, stb. Pedig ilyen ausztriai igény még tán megokoltabb lenne, mint a magyar. Hiszen Ausztriában a német hegemonia régen megszűnt és ebbe a németek maguk is belenyugodtak. A német hegemonia megszűnte óta pedig elég volt abroncsul a császár és hadsereg és nem kellett, mint Magyarországon, az abroncson belül élő nemzeteket külön-külön elnyomni. Pedig láttuk Magyarországon, hogy a nemzetiségek csak úgy voltak pórázon tarthatók, ha nemcsak az idegeneket, hanem a magyar népet is megfosztották a politikai jogoktól. Hogy a nemzetiségeket féken tartsák, a latifundiumot, vagyis a gazdasági kizsákmányolás rendszerét a politikai kizsákmányolás rendszerével együtt kellett fenntartani.

III.

Nem dicsőítem a békeművet, nagyon sok mohóság zavarta ott a tisztánlátást és bölcs megfontolást, de azért fölvethető a kérdés, vajon mikép lehetett volna jobban megoldani a békemű problémáját.

Lehetett volna-e magyar térképet úgy hagyni, ahogy volt?

Lehetetlen. A szerbek, románok már voltaképen 1848-tól álltak részint nyílt harcban, részint passzív rezisztenciában Magyarországgal szemben. Ezek még mindig jobban szerették az osztrák császárt, mint a magyar királyt, a magyar oligarchiával kevésbé tudtak megbékélni, mint az ausztriai császárral. Ha a békemű épen hagyja a magyar térképet, de Magyarország támasztékát a Habsburgot kivágja alóla, Magyarország fölötté végzetes danaida ajándékot kapott volna, mert a 9 és fél millió magyar nem lett volna képes megtartani hatalma alatt 11 milliónyi idegen népet. Hisz 48-ban alig volt képes a horvátokkal, szerbekkel és románokkal megküzdeni, holott nemcsak a jobbágyi terhek alól felszabadított magyar parasztság állt oda tel-

jes önfeláldozásra kész lelkesedéssel a magyarság oldalára, de a tótok és németek is.

Igy hatalmas erőfeszítéssel mégis csak megcselekedte, de nem szabad szem elől téveszteni, hogy a magyarság 48-ban csak az ország lakóival állott szemben. Ámde ha a háború után az egész terület megtarthatta volna, úgy a magyarság nemcsak volt nemzetiségeivel, hanem Szerbia, Románia, régen fennálló államok népeivel is és alkalmasint a cseh történelmi országok népével is harcba került volna. A helyzet e tekintetben Trianon óta sem változott. Ha ma visszakapná az egész elvesztett területet és vele 11 millió idegen nemzetet, nem bírná s nem is remélhetné, hogy csak egy esztendeig is megtartja őket a maga erejéből, hacsak az osztrák mankó helyett valami más nagyhatalmat — például Olaszországot nem kapná meg új mankónak.

A régi térképet tehát lehetetlen volt meghagyni, mert ez első sorban a magyarság pusztulását idézte volna elő.

Ezt a robbanó aknát nem lehetett így hagyni. A Habsburg hatalom szintén rászolgált, akár Törökország a „beteg ember” címére. A török beteg ember védte meg az utolsó évszázadban a Habsburg birodalmat. A török beteg embernek látszott, mint Ausztria, a nemzetiségek tehát először ezt kezdték morzsolni. De világos volt, hogy mihelyt a törököt pozdorjává morzsolják, rájön a sor az ausztriai beteg emberre. Ha előbb végeztek volna Törökországgal, úgy Habsburgot már előbb éri el a nemezis.

Jó lelkiismerettel arra sem lehet hivatkozni, hogy Szent István koronája országai történelmi fejlődés eredménye, mely szankcióját önmagában hordja, mert hisz nem erőszak létesítette, hanem ezer éven át természetes erők tartották fenn. Ez nem felel meg a valóságnak. Még ha nem is erőszak létesítette és nem is hódításon alapulna, Mohács után ez a történelmi fejlemény cafatokra tépetődött. A magyar uralkodó osztály, a „nemzet” nem volt képes többé összetartani ezt a történelmi fejleményt, hanem a már ismertett megállapodások szellemében az osztrák császár, helyesebben az osztrák armádia védelmé alá helyezte.

A magyar birodalom megszűnt és beledagadt a Habsburg birodalomba, az összeforradás helyén csak a nemesi osztály, a „nemzet” maradt meg éősdi gyanánt. A magyar uralkodó osztály nevezhette magát külön országnak, önálló és független államnak, de még az alkotmányos időkben is csupán helyiszerve volt a különben is

fura szerkezetű Habsburg birodalomnak. Igazában még tartomány név gyanánt sem maradt együtt az egész Magyarország, mert hisz Erdély külön állam lett, külön név alatt és külön tartomány maradt még a török kikergetése után is — 68.ig.

Magyarország vezető politikusa és kormányelnöke tisztán látta a világháboru előtt a helyzetet s előre látta a vereséget. Volt módja keresni a lehetőséget, hogy Magyarország végzetét különválassa a Habsburgok végzetétől, de ezt elmulasztotta megcselekedni.

Lám a csehek, ha tétovázva is — megtalálták a módját, mikép menekülhetnek a Habsburgok végzetétől, mert — szabadságukat keresték. A magyar oligarchia nem akart a Habsburgok végzetétől menekülni, mert nem szabadságot, hanem a módot kereste, hogy továbbra igába tartsa, ha mást nem is, legalább a magyar népet

Maradna tehát az a kérdés, hogy lehet-e olyan határvonalat húzni, mely keveretlenül elválasztaná a magyart és a nem magyart. Ilyen határvonal semerre sem vonható. A különböző népek ugy egymásba szivárogtak, hogy van több, mint 1000 község, melyeket kétfélekellene vágni s még akkor sem lenne az elválasztás tökéletes.

Hiszen elgondolhatunk egy harmadik lehetőséget is. Ha már e népek szülőföldje annyira behálózódott a másik szülőföldjére, tán nem is kellene elválasztani őket... Ez szép lenne, ha nem lenne a földön meg nem jelölhető, de a lelkekben el nem palástolható elválasztó vonal: a gyűlölet. Az elnyomott gyűlölete az elnyomó iránt. Nem egymást gyűlölték a népek, csak valamennyi a „nemzetet“. Ezer év alatt volt módja megszerettetni magát az idegennel. Miért nem tette? Ezért Európa irgalmára vagy elnézésére reflektálni — még megjárná, de igazságot követelni!... Az elzászi német megszerette a franciát rövidebb idő alatt, ha a tót, román, szerb, mind elkiváncozott ezeréves együttélés után, akkor a magyar uralkodó osztály csak magára vethet követ.

Világos tehát, hogy akárhol vonjuk meg a határvonalat, mind a két félnek juttatunk vele egynyelvűt és idegent. Ebbe bele kell nyugodni, ez másképp nem lehet.

IV.

Józan ésszel tehát mi és mennyi maradhatna egy revíziós igény tárgyául? Annyi, hogy a választó vonalak úgy oldassanak meg, hogy a magyarság minél kevesebbet veszítsen. Ez is csak addig a határig méltányos, amíg ugyanezt az elvet az ellenfélre is alkalmazzuk.

E kérdések felől, — ezek velejében csupán határigazítást jelen-

tenek, — nagy vitába nem érdemes bocsátkozni. Ilyen terület legtöbb a köztársaság területén van, de itt sem tesz ki többet ama magyarok száma, akik úgy vághatók el, hogy ne kelljen szlovákokat is elválni velük 200—250.000 léleknél, de mind a három utódállammal szemben alig lehetne e számot megkétszerezni. Ez már oly jelentéktelen ügy, hogy nagy cécot nem érdemes miatta csinálni, annyival kevésbbé, mert ha az egyik serpenyőbe dobjuk a 11 millió idegent, aki Magyarországot uralta sok száz esztendeig és a másik serpenyőbe dobjuk azt a harmadfél millió magyart, aki ma uralja az idegent, — ha zsidókat nem számítjuk be, ennyi sincs — nem igen fog a világ lelkiismerete a magyarokért megszólalni, holott a magyaroknak a lelkiismerete ezer éven át oly csudálatos érzéktelenséget tanusított.

De különben is még a demokratizált és a latifundium nyugétől megszabadított Magyarország sem lenne illetékes az ilyen igényekre, mert elsősorban az a népcsoport lenne megkérdendő, amelyik áldozata is lehet ennek az osztálynak.

A magyar politikusok sokkal szellemesebbek, semhogy mind azt nem tudnák. Annyira tudják, hogy szószólójuk Bethlen István gróf már likvidálta is ezt az álláspontot, mikor csekély határkiigazításon kívül voltaképp csak Erdély, Horvátország és Szlovenszko autonómiáját kéri.

Mihelyt azonban erre az álláspontra helyezkedik, egészen perzeszes, mert mi jogon kéri például a horvát autonómiát, mikor ott magyar kisebbség egyáltalán nincs. Csak azon a jogon, hogy ugylátszik, van ott ezidőszerint egy töredék, mely Jugoszlávia ellenében ezt az igényt támasztja. De mi köze ehhez Magyarországnak? A szlovák és a ruszin autonómia nem a magyarság ügye, józan ésszel csak ugy lehetne ezt a kérdést felvetni, ha Bethlen jogositva lenne ugy a szlovák mint a ruszin nép képviselőjére. De még akkor is nagy kérdés, hogy a magyarságnak ép olyan kívánatos-e a szlovák és ruszin autonómia, mint ezeknek a népeknek? amiben erősen kételkedni lehet. A mai körülmények között ilyen autonómiában a klerikális és kampós irányu Hlinka párt volna többségben s alig hihető, hogy a magyarság könnyebben békülne meg a közeli szlovák, mint a távolabbi cseh sovinizmussal.

Erdély autonómiájának kérdése még ezeknél is bizarrabb. Lehetetlen elgondolni, hogy egy országra rá kényszerítsék az autonómiát, minthogy pedig a lakosság legnagyobb része román, ha ez követelné is

az autonómiát, semmi körülmények között sem a magyarok érdekében követelné.

Mi értelme van hát az egész felvonulásnak?

Akárhogy forgatjuk is! a dolgot, nincs értelme a revízió kérdése felvetésének, nemcsak azért nincs, mert sikerre nem vezethet, hanem azért se, mert sem Magyarországnak sem az elszakított részeknek nem válna üdvére. Nem használna sem Magyarországnak sem másnak, mindegyik megőrizné a maga betegségét és szaporítaná a másikkal.

Ez talán első pillanatra vakmerő állításnak látszik, de közelebbről nézve be kell látni minden józaneszű embernek. Ha Erdélyre elfogadjuk a Bethlen álláspontját, vagyis az autonómiát és ugyanezt Szlovenszkóra is, két olyan autonóm terület keletkezik, amely nem kiegészítő része Magyarországnak. Hogy ebből Magyarországra milyen gazdasági vagy erkölcsi előny háramolna, bajos megérteni. Mert ezt az autonómiát elgondolhatjuk úgy, hogy független országok lesznek e földrészekből, de lehet úgy is elgondolni, hogy kiegészítő részei maradnának Romániának s illetőleg a Csehszlovák köztársaságnak. Lehetetlen elgondolni, hogy ez utóbbiból milyen gazdasági előny háramlana Magyarországra. E kívánalmak mögött tehát csak az a számítás lappang, hogy ezekből az autonóm területekből önelhatározás nyomán független országok és ilyenekből Magyarországhoz csatlakozó országok keletkeznének. Erdélyre nézve ez teljesen komolytalan gondolat. Szlovenszkóra nézve elgondolható, de evvel megindulna egy új fajtája az irredentának, mely ép oly nyugtalansággal, gyűlölet-hintéssel járna, mint amilyen most járja, anélkül, hogy bizonyos lenne, hogy ezek az országok igazán Magyarországhoz fognak csatlakozni. Mi is lehetne a csábító, amit Magyarország ezekre gyakorolhatna? Ha Magyarország egész strukturája megváltoznék, ha olyan demokratikussá válna, mint az utódállamok, ha a politikai jogok teljességével a latifundium feldaraboltatnék, talán csábító erőt gyakorolhatna rájuk. De hisz az irredentát így mindjárt az elszakadásakor, 15 esztendővel ezelőtt azon kellett volna kezdeni, hogy földet osztanak és demokratizálódnak. De nem ezt tették s most se teszik. Ám — de így miért gyakorolna több vonzóerőt mint annakelőtte? Hogy a csábító nő azóta 15 esztendővel megvénült s hogy azóta készséges szolgálója lett olaszoknak, németgarázdának, nem teszi csábítóbbá.

Autonómnak szánt területek dolgában tehát legfeljebb azt a kilátást szerzi meg, hogy így vagy úgy azokat majd elkaparinthatja. De békés uton ez sem nagyon történhetik meg, a háboruban pedig

Magyarország a nagyhatalmaknak csak a mosogató cselédje, meg a kenyérfuvarozója lehet, de nem a vendég, akit az asztalfőre ültetnek.

Maradna tehát csak az ugynevezett határkiigazítás útján nyereendő terület, néhány nagyobb város és néhány százezer, vagy mondjuk egy félmillió lakos. Elgondolható, hogy ettől Magyarország helyzete megjavul, sulya növekszik? Elgondolhatatlan. Tulnépes országok mint amilyen Németország és Japán, nem látnak a tömeg nyomor-nyhítására más utat, mint a lakosság egy részének kitelepítésével a megmaradtak nyomorát enyhíteni. De olyan ország nincs, mely ma lakosságban szaporodni vágyik. Már pedig egy ilyen földszávval való nagyobbodás, anélkül, hogy mélyebb gazdasági változással járna, nem egyéb mint az eszkimók szaporodása, a fókák szaporodása híján. Csak elcsigázott embereket, kiaknázott területeket, elhagyott pozíciókat kaphat ez osztály révén Magyarország. Lehetetlen, hogy ettől akár az illető országrész, akár Magyarország nyerhetne valamit. Ha Magyarország megkapná most például Aradot, Nagyváradot stb. honnan szabna ki ott nekik új hivatalokat, éltető vidéket? Valahogy máshonnan kellene elszedni, vagy pedig az új városok ép oly szégyenyek maradnának, mint amilyenek most. Amit nekik adnának, azt valakitől el kellene venni. Az igaz, hogy a kurzus parádézhatna, dicselkedhetne, hogy sikerült visszahódítani egy újabb gyöngyöt Szent István koronájából, a kurzus ünnepeletné magát, meghosszabbíthatná az életét egy-két évvel. De aztán az új magyarok rá eszmélhetnének, hogy jobb lesz visszaoptálni, mert amott mégis több volt az élet-lehetőség.

V.

Talán mégis jobb lett volna őszintén, ha nem is megtépett ruhában és hamuval a fején a nép elé állani e vallomással: beteljesedett ítéletünk, mindnyájan vétkeztünk és most bünhödnünk kell. Más mesgyére kell térnünk, új kapcsolatot keresni a világgal és a jövővel.

Nem ezt tették. Nyeglén, árvalányhajjal a süvegük mellett, neki busulva a cigánnyal, hetykén, bubánatosan, minden hangnemben ezt harsogták: győztünk, egyre győztünk, valámig a sok győzelemben kidöltünk. De ennek nem mi vagyunk az oka, mert ha Amerika meg Anglia bele nem avatkozik, mi győztesek maradunk. Ők hozták a vést a világra, miért avatkoztak bele! Mindenki bűnös, csak mi vagyunk ártatlanok. Győztünk és most megrabolnak minket. De van még igazság! Mi hiszünk az egy lstenben, az egy hazában, Magyarország feltámadásában.

A színész gyakorta elfelejti, hogy másnak a darabját játsza, azt hiszi, neki csak saját magát kell játszani. A kurzus igazában nem egy végső megoldást keres, csupán a saját létéért küzd, ha belepusztul az ország és világ, folytatja a komédiát: győztünk, megraboltak!

Magyarország tragédiáját nem lehet másban látni, mint így: A latifundium uralma a Föld egész területén megszűnt, nem maradhat meg tehát a magyar zugban sem. Ha ezt a magyar uralom be nem látja és a magyar nép nem képes a maga erejéből felszabadítani magát ez uralom igája alól, úgy üt egyet a végzet vasökle és összetöri Magyarországot, hogy a latifundiumot összetörhesse.

Ez felel meg a fejlődés kényszerű törvényének. Ha egy szervezet tovább fejlődni nem tud, szét kell bomlania, hogy bomladékaiból új szervezet integrálódhassék. A magyar korona széttörése új fejlődési folyamatot megindító differenciálódás, amely különféle ségekből új, magasabbrendű egységgé fog összeépülni.

Magyarország a népek tömlöce volt. E tömlöc falainak le kellett omlaniok, a népeknek felszabadulniok, hogy azután a felszabadult részek új, magasabb egységet alkothassanak, amelyekben nem tömlöcfalak és békó, hanem saját gazdasági és történelmi érdekei fogják valamennyit testvéri érzésben egy gazdasági egységben összekapcsolni. A magyar nép tényleg felszabadításra szorul, de ez a felszabadítás nem foganatosítható úgy, hogy tömlöcében, amelyben immár egyedül van, még több rabot gyümöszölne be, hanem úgy, hogy a tömlöcfalakat omlaszták le.

Csakis ebben a perspektívában szabad látni a revízió kérdését. Minden revízió, mely Magyarországot szaporítaná, csak a rabok számát és a háboru veszedelmét szaporítaná. Ezért kell minden revíziót ellenezni. Amíg Magyarország a 300 grófok uralma alatt áll, minden revízió csak a szolgaságot sulyosbitaná és terjesztené ki.

Józan eszű ember csak el nem gondolhatja, hogy a történelem olyan színjáték, melyet megújráztatni, ujrakezdeni, vagy újból előadásra kitüzni lehet. Idegen nemzetek szenvedtek a magyar uralom alatt, gyűlölettel teltek el, e gyűlölet összetörte a régi egységet. És ezt majd, minek utána mindez megtörtént, most visszamásítjuk a régi állapotr, mintha misem történt volna — lehetetlen gondolat. Ujra lesz például 3 millió románja Magyarországnak és ezek ujra fognak elégedetlenkedni, stb. stb. Amíg ismét nem lesz más megoldás, mint egy új világháboru.

Még ha lehetne is úgy végrehajtani a revíziót, hogy csak ma-

gyar területek jussanak vissza Magyarországra, akkor is lelkiismeretlenség a válság e mai helyzetében a fennállókon változtatni. Hisz Magyarországon nem azért várnak az új tömegekre, hogy azokat lehetőleg megajándékozzák, felszabadítsák, hanem, hogy kihasználják őket. A magyar határszélen levő városok sokat veszítettek, mert a vidéküket elvágták. De ezeket az elvágott részeket már mások foglalták le maguknak és nem hajlandók a szerzett országterületeket a jövővénynek visszaadni. Várad elvágott vidékén Berettyó-Ujfalú lett új empórium, Arad vidékén Békéscsaba gazdagodott. Elgondolható-e, hogy ezt a tényt csak úgy egyszerűen letetlené lehet tenni? A válság átkos körülményei között kényszerüleg létesül egy módusz vevendi, nem gyönyörűséges állapot, de legalább téngődni lehet vele. Minden változással veszedelembe sodorhatunk mindenkit. Isszonyu lélek lehet az, amelyik a nyomor ezer formáját akarja reázdítani a százazrekre. Tessék csak sorrajárni, az embereket kikérdezni és felvilágosítani őket, a következmények lehetőségét vázolni előttük és tessék aztán megszámlálni, hogy hány ember akad, aki kész a sanyaru bizonyosságból a lehető bizonytalanságok tömkelegébe belekerülni.

És nem szabad feledni, hogy Magyarország ma szegényebb, mint az utódállamok bármelyike. Romániában, a köztársaságban és Jugoszláviában könnyebb a megélhetés és kisebb a nyomor. Nem is hihető, hogy például Romániából a magyar népesség tulnyomó nagy-része „hazavágyódnék“. Szlovenszkóban pedig a csalóközi nép pedutációval jelentette be az előknek, hogyha mindent visszaadnak is Magyarországnak, ők nem mennek vissza.

Az erdélyi gróf uraknak persze jobb volna otthon újra miniszteresdit játszani, de amelyik pillanatban az utódállamokbeli magyar sajtó megtalálja lelkiismeretét, be fogja látni, hogy mégis csak nem a grófok érdekei, hanem a magyar nép létérdekei szempontjából kell a dolgokat megítélni és tárgyalni.

A revízió injekciójával a kurzus csupán hanyatló életerejét igyekszik fölébreszteni. Recseg-ropog mindenfelé, egy szörnyü koplalással teli tél után még kevésbbé biztató nyár következik s könnyen elszakadhat a magyar türelem fonala. Olyan másik októbert talál a magyar paraszt erre az uri rendre virrasztani, amelyik összetöri majd ezt az egész keresztény „kurzust“, mely csak annyiban keresztény, hogy a jászolnál született s latrok közt fog kimulni, Abban a jászolban abrak volt.

Az abrak elfogyott. A jászol üres.

Kellene új megváltás — revízió formájában.

Nincsen csak egy megoldás: amit a bűn és a végzet ökle összetört, azt bölcsesség és testvéri érzés építse össze: lépjen be Magyarország a kisantantba s alakítson e négy (esetleg még több) állam közös vámterületet. Ebben a gazdasági nagyhatalomban Magyarország többet nyerhet, mint amennyit ezer év óta nyert, — azonfelül a területiális kérdések jelentősége is oly annyira megcsappan, hogy mindenkit kielégítő megoldása minden egyéb kérdésnek biztosan remélhető.

A magyar nép jövődő nagyságának és boldogulásának ez az utja: a tomlöcstartóból néptestvérré emelkedni, hogy a többiekkel együtt kölcsönösen dolgozhassanak mindnyájan, mindnyájuk javára. És ebben adva van egyszersmind az utódállambeli, az elszakadt magyarságnak világtörténelmi hivatása: e szellemet közvetíteni és tolmácsolni az anyaország magyar népe felé. Ott a szellem és a szó békózvá, a cenzura, a sovínista türelmetlenség, a hatalmához görcsösen ragaszkodó uralkodó réteg minden lelket beködösít. Otthon nem lehet a megváltás ez új evangéliumát hirdetni. Ezt az üzenetet csak elszakadott magyarok küldhetik és közvetíthetik.

Ezt kellene az utódállamokbeli magyar sajtónak megérteni, Ennek a teljesítésével halhatatlan érdemet szerezni, mert először hozná a magyar lelket teljes harmóniába az egyetemes emberiség követelményeivel.

VIII. Magyarország a zavarosban halászik.

a) A sajtóságos szövetségések.

Mínthogy a magyar kormányzat egyetlen üzemtökéje a revízió és az ebben való hitet nem tudja az országban meggyökereztetni, szövetségéseket keres idegenben, hogy elhitesse a néppel, hogy e hatalmas frigyestársak meg fogják valósítani azt, amit Magyarország egyedül nem képes megvalósítani.

Magyarországnak Mohács óta nem lehetett szövetségesse, mert külügyi viszonylatban csak a Habsburg birodalom alkotó része volt, de külön állami léttel nem bírt Habsburgnak volt sokféle szövetségesse, de ezek legtöbbször ellenségei voltak a magyarságnak.

Ma is bajos olyan szövetségést találni — a kisantant államain kívül — amelyiknek a gazdasági érdekei közösek lennének, de a kis-

antant államaival nem akarja a szövetséget, mert a kisantant államai a demokrácia természetes fészkei és a demokráciával összeegyeztethetetlen a latifundium uralma Magyarországon.

Magyarország tehát kénytelen a faszcionista alakulatok szövetségét keresni. A faszczizmus mindenestre könnyebben megfér a latifundiummal, tehát a faszczizmus szinte természetes szövetsége Latifundiának. Hogy ez azonban nem érdeke egyszersmind a magyar népnek is, sőt egyenesen romlása, világos.

Sajátságos a szövetsége Olaszországgal már csak azért is, mert az olasz határ 500 kilométernyire van a magyar határtól.

Magyarország ezredéves történelme folyamán még sohasem volt Olaszországgal sem szövetségben, sem benső érintkezésben. Néha keresték a szövetséget, de az soha nem létesült, mert nem létesülhetett.

Nem csak azért nem, mert 500 kilométerre esnek egymástól, hanem azért se, mert Olaszország az Alpok szorosai felé gravitál és nem kelet felé. Noricum, a mai Ausztria, az Alpokon át telepítődött be, Pannónia, a mai Dunántul a Balkán felől. Magyarország a Balkán felé gravitál, a történelmünk 20 századán Olaszország felé soha Pedig volt Nagy Lajosnak Nápolyra jussa, igénye és pártja, el is vezette Nápoly alá a daliás vitézeket, meg is hódította, de ahogy a lábát kitette, megszakadt minden kötelék.

Mert Pannónia nem az Alpok felé gravitál, hanem a Balkán felé. Mátyás Nápolyból hozott asszonyt — avval a célzattal, hogy a pápa ellen létre hozza a Sforzák, Mediciek és az Aragonok szövetségét. Nem lett belőle semmi, terméketlen házasságok köttettek Olaszországgal, de politikai frigyek még terméketlenek sem létesültek soha Magyarország és Itália között. Pedig akkor nem volt a magyar határ 500 kilométerre az olaszoktól, hisz leért a tengerig és a tenger pádimentumán nincs küszöb, mely Itáliát elreteszelné Magyarországtól. Még sem lehetett, mert a földgolyóbis boltozata nem engedi.

Mi hasznát is vehetné Magyarország az olasz szövetségnek? Vasa, petroleuma, szene, fája nincs, nem lehet tehát tőle remélni sem üzletet, sem az ország felfegyverezését. Olaszország csak olyan háboruban küzdhetne Franciaország ellen, amelyben Anglia is Franciaország ellen harcolna, mert különben elhárithatatlanul ki van téve a francia flottának. Ilyen tengerileg exponált ország nincs több a világon mint Itália. Ahhoz, hogy Olaszország Franciaországgal szembe szálljon, Franciaországot teljesen izolálni kellene. Ezt Bethlen nyil-

tan megmondta Budapesten, hogy a revízióra csak akkor lehet gondolni, ha Anglia mellettünk van, aminek az igazi értelme az, hogy Olaszország és más államok szövetségében Angliának is hadba kellene állnia Franciaország ellen. Olaszország volt már a hármasszövetségnek a tagja. Bismarck vitte be ebbe a hármasszövetségbe, de nem szabad felejtetni, hogy Bismarck eszmevilágában csak kontinentális háború lehetősége merült fel. Még a hetvenes francia háborúba sem ment bele, mielőtt Anglia részéről nem biztosította magát teljesen. Ellene volt a német birodalom egységesítésének is mindaddig, amíg Anglia ki nem jelentette, hogy ez a kérdés őt nem érinti. Ha Angliát a Vilmos császár nagyvárosi hóbortja nyomán a múlt század végén meginduló óriási flottaépítkezések nem sodorják az angolok ellen, úgy Olaszország értékes része lehetett volna a hármasszövetségnek, még akkor is, ha Franciaország ellen megy a harc, de mihelyt Anglia is a francia oldalra került, teljesen elgondolhatatlan volt, hogy Itália a hármasszövetségben maradjon. És hiába kötne ő ma is akármilyen szövetséget Hitlerrel és Horthyval, ha Anglia francia oldalon áll, ép úgy meg fogja találni 1936-ban a megegyezés útját a franciákkal, mint ahogy 1916-ban megtalálta. Ez nem a jóhiszeműségen fordul meg, hanem az elháríthatatlan kényszerűsége.⁴⁵⁾

Az olasz szövetséggel Magyarország nem nyerhet semmit, sem most, sem a jövőben, csak kockáztathat és veszíthet. Ezt Magyarország Barthou londoni eredményei után maga is belátta, mert sietett levontat tisztelegtetni a vérfürdőből nem megfrissülve kikerülő Hitler előtt, amivel igazában Olaszországnak vágta oda az eb ura fakót.

Fölmerült az az eszme is, hogy Szűkmagyarországból és Roncsausztriából amolyan liliput Osztrák-Magyar monarchiát csinálnak. Az embernek önkéntelenül az a kép jut az eszébe, hogy egy bal lábát vesztett rokkant karon fog egy jobb lábát vesztett rokkantat és a kettő azon hiszemben begyescedik az utcán, hogy a két nyomorékból ime egy ép legény lett. Ez a viszony ma ezerszer nagyobb nyomorékság lenne, mint amilyen volt a Habsburg idejében. Hisz akkor a magyar buza és hizott ökör 34 millió lakta idegen területet kapott fogyasztó területül, biztosított és megvédett fogyasztó területül. Bécs egy nagy császárságnak volt a székhelye. Az Adriától a Visztuláig, a Brennertől a tömösi szorosig terjedt, rengeteg sok lehetőséggel. De ez a két nyomorék egymáshoz kötve még nyomorékabb lenne. Ausztria nem azért nyomorék ország, mert meg van csonkítva, hanem

azért, mert elvesztette azt, amiből élt. Azelőtt Habsburgcentrum volt. Csehország ép olyan iparvidék volt mint most, de a cseh ipar termékei Bécsben kerültek piacra. A Balkán egész Albániáig a Karszt Galicia, mind Bécsen keresztül éltek. A bécsi ipar látszatipar, protekciós ipar volt és csak addig élt igazán míg a dombrovi meg a cseh szénbányák és a galiciai petróleumkutak Bécsen át öntötték ki tartalmukat. Bécs nem gyártott, hanem konfekcionált és etiketizált. A mai osztrák ipar csenevész, de igazában csenevész volt mindig, ám a császárságban diszhelyen állt és érvényesülhetett. Olyan bokréta amelyik azelőtt szalonban állt, mindennap megöntözték és pacsulizták, ma pedig egy szegény pitvarba került, ahol fonnyadt és nem fecskendezik parfümmel. Ezt az ipart bizony Magyarország sem fogja felvirágoztatni, hiába való önfeláldozás is lenne. Budapest, nem utolsósorban a magyar zsidóság élelmessége és szeretete nyomán, gazdaságilag, szellemileg hatalmas lendületet vett, a Béccsel való verseny is szárnyat adott neki, megvoltak a saját segédforrásai, itt is kiélték a gyarmatos népeket, a védvám a magyar buzának és tőkének szerzett hasznot, de háromszáz évig adózott Magyarország Ausztriának, néhány évig adóztatta Budapest Bécsset. De volt mit elhódítani Béctől. Ma nincs más elhódítani való tőle, mint a sok munkanélkülijé. Ebből Magyarország szintén elég bőségesen produkál. Hisz valamennyit eladhatna fölös terményeikből Ausztriának, de ettől ugyan nem lenne zsirosabb a káposzta. Kétszer annyit veszíthetne a réven, mint amennyit nyerhetne a vámon.

Az Ausztriával való monarchiásodás talán segítene valamit Ausztrián, de ennek többszörös árát adná meg Magyarország. Magyarország erre a frigyre csak ráfizethetne még akkor is, ha ez az Osztrák-Magyarország csak olyan monarchia volna, mint amilyen királyság ma Magyarország — császártalan. Igazi császárral azonban még nagyobb a veszedelem. Ha csak Ottó ur arra nem szánná el magát, hogy napokat egyen két-három nagyhatalomnál. De ha arról volna szó, hogy a császári udvart — a magyar gróf urak tartsák el, a grófi lelkesedés is fölötte lelohadna. A régi Osztrák-Magyar monarchia olyan volt mint a Szent István palástja, körülövezte gazdagon a testet és a nyakon két egymásba fogó — néha fojtogató — kapcsolattartotta. Ez a liliput Osztrák Magyar monarchia azonban csak két puszta kapocs volna a nyakon, amely mögött semmiféle palást nincsen, de azért fojtogatna.

Nem sokkal biztatóbb, ha a magyar-olasz kettős szövetség he-

lyére a magyar-olasz-német hármasszövetséget tesszük. A „jaj de huncut a német“ nem volt a magyar üdvére soha. Akkor sem, mikor Habsburg képviselte ezt a huncut németet, még kevésbé mikor a porosz militarizmus képviseli.

Németország lelkileg még messzebb van mint Olaszország, hogy akár az egyik akár a másik szövetséggel közvetlen érintkezésbe kerülhessen Magyarország — hiszen kizárólag repülőpostával mégsem lehet hatályosítani ilyen szövetséget, — első sorban az lenne szükséges hogy Ausztria bekapcsoltassék e hármasszövetségbe. De ha Franciaország casus bellit lát Ausztria Anschlussában, akkor casus bellit kell látni abban is, ha Olaszország szövetségese, de Olaszországgal együtt Németország szövetségesei.

Mig tehát az olasz szövetség nagyon kevés jóval kecsegtet, az olasz-német szövetség iszonyu kockázatokkal és veszedelmekkel jár.

Németország ma deliriumban van. Az örület lehet rendkívül szuggesztív hatása. Táncol a saját levében, a példája ragadóssá válik, a szemlélők kezdenek rángatózni, együttükben tipegnek topognak a lábaikkal, ütik a padlót, az egész hállgató sereg benne van az ütemben. Amolyan tipegős topogó közönség-hitlerizmus már van minden országban, de a nagy országokra nem fog átragadni. A sülyedt emberiségnek a kipusztítása ugy is elgondolható, hogy egymás után minden nép bele esik az örijöngésbe és a paroxizmus fokán aztán valamennyien egymásnak esnek és egymást fojtogatják halálig. De ezt nem csak azért nem tartjuk valúszinűnek vagy lehetségesnek, mert a tömegek öngyilkosságára nem volt eddig példa, de azért se, mert bármennyire zavaros is a felszín, a néplélekben még mindig erősebb az akarat az élethez, mint a pusztuláshoz. A halálösztön még nem diadalmaskodott teljesen az életösztön felett.

Az a kérdés tehát, hogy mikép végződhetik ez a betegség? Vagy ugy, hogy nem bír elég erőt szerezni egy háborus kirobbanásra, amely esetben elful a homokban és a nyomán marad a tömeggyűlölet és a rettenetes szegénység. Érdemes ilyen szövetségre pályázni? melyből a néplavina ép oly gyorsan leolvad, mint ahogy megnőtt. Eddig egyetlen ígérété sem váltotta be és lassankint mindenkinek a szeméről lehull a hályog, hogy háboru nélkül be sem váltható egyetlen ígérete sem. Lehetségesnek kell hát tartani, hogy ha előbb el nem pusztul, háboruba kell mennie.

A Németországgal való szövetkezés tehát a háboruval való szövetkezést jelenti, de nem olyan kényelmes háborut mint a világhá-

boru volt, ahol Magyarország határain kívül volt a csata tere, ennek a háborúnak a főcsatatere csak Magyarország lehet, már csak azért is, mert a kisantant országai a legrövidebb uton csak Magyarországon át közlekedhetnek egymással.

Belemerhet Magyarország ilyen kockázatba?

De mit érne Magyarország még egy jól befejezett háborúval is? Juttatot e még valaha neki valaki a hódítmányjaiból?

Visszaállíthatja Szent István régi birodalmát? Hisz a nemzeti-ségi kérdés újra háboruba sodorhatná, — de az 50 milliós Habsburg birodalom kerete híján.

Nincs Magyarországnak keresni s találni valója Itáliában — néhány preferenciás vámtételen kívül — sem a Hitler konyháján, — csak történelmének régi glóbuszán — a kisantant országainak a kebelén. Egyenjogu részese lenni egy idestova, 60 millió emberlakta gazdasági nagyhatalomnak — ez nagyobb és szebb ambíció, mint néhány vármegyeteredéket visszaszerezni, — hisz így lehetne igazán az egész magyarság kultur mestere.

b) A köd oszlik

Február hóban kezdett a köd oszlan a magyar mesterkedések felől.

Olaszország Magyarország segítségével a zavarosban lassanként nagyon megerősítette a helyzetét. Olaszországnak sikerült a német veszedelemnek az elhárítására kieszközölni, hogy a nagyhatalmak garantálták Ausztria függetlenségét, anélkül, hogy kikötötték volna egyidejűleg Ausztria teljes semlegességét. A semlegesség azt jelentette volna, hogy Ausztriának nem szabad katonai vagy politikai természetű szövetséget senkivel kötni, míg ellenben a függetlenségének a garantálása csak azt jelentette, hogy tilos az Anschluss, ami viszont azt jelentette, hogy Ausztria Olaszország védnöksége alá került. Evvel Olaszország pozíciója ugyancsak megerősödött, mert beleszólást nyert a Dunai Államok ügyeibe. Első sikere abban mutatkozott, hogy sikerült az ausztriai demokráciát megsemmisíteni és így a faszicizált Ausztriát az olasz szövetségbe belevácsolni és Magyarországot is erősebb vonzókörébe vonni. Ennek nyomán Olaszország ugyan ellentétbe került Németországgal, de ez a kisantant nézve nem elég megnyugtató, mert ez a szerepváltozás egyrészt igazi erejét messze túlhaladó befolyást juttatott Olaszországnak a keleti kérdésekben, másrészt sikerült Ausztriával s Magyarországgal kiegészíteni a faszicista blokot, ami a kisantant államaira nézve legalább akkora

veszedelem volt, mint Németország. A helyzet úgy alakult, hogy Olaszország lett a keleti helyzet ura, mert csak tőle függ, mikor állítja helyre az egész faszcionista front egységét az északi tengertől az afrikai partokig, hisz csak a tetszésétől függ, mikor nyitja meg Hitler előtt az osztrák csapóhidat, hogy az egész faszcionista front ércfalkép meredjen a világ elé.

Erre következett a római konferencia, melyen Olaszország és Ausztria s Magyarország szövetségét nem titkolózás híján, de nagy ünnepélyességgel adták tudtára a világnak.

A kisantatra nézve és az európai békére is ez azért nyugtalanító, mert így a magyar kérdés nem nyert megnyugtató elintézést és avval fenyeget, hogy a revízió kérdése mihamar újra napirendre kerül. A római egyezmény érdemleges tartalmát ugyan hivatalosan úgy tüntették fel, hogy ez csak oly megállapodás a három szövetséges közt, hogy valamennyiüket érdeklő kérdéseket egymás nélkül el nem intéznek és hogy a szövetségesek gazdasági engedményekkel bensőségesebbé teszik kapcsolatukat, így többi közt, hogy Olaszország átvesz Magyarországtól búzát preferenciás alapon, de azért senki sem kételkedett abban, hogy az ünnepélyesen megállapított szövetségnek vannak mélyebben járó kikötései is.

A kisantant azonban idejében jutott arra a belátásra, hogy e veszedelmek elől a leghathatósabb védelem, ha egymáshoz való viszonyát bensőleg, gazdasági megállapodások útján is megerősíti és ezt imponáló módon adja tudtára a világnak. A bukaresti parlamentben Titulescu és Maniu, valamint Prágában Benes beszédei egyelőre visszavertek minden közvetlen veszélyt s elvették a kedvét az ellenfeleknek a kulisszamögötti manővereitől. Titulescu nagy tapintattal adta ki utját az olasz beavatkozásnak, kijelentvén, hogy nem kételkedik ugyan Mussolini jóhiszeműségében, de egyszersmind tévedésnek nevezte azt a föltevést, hogy Románia és a kisantant a revízió kérdésben bármily engedmény tételére hajlandók lehetnének.

E bukaresti s prágai megnyilatkozásra következett Oroszország belépése az európai államok rendjébe és Barthou európai körútja, mely a Franciaország körüli népcsoportosulást hatalmasabbnak tüntette föl, mint valaha.

De azért, minthogy Angliát maga mögött érezte, Olaszország Barthou bukaresti látogatására a durazzói tüntetéssel felelt

Szerencsére Anglia meglepte a faszcistákat és hozzájárult az európai s vele a világbéke leghathatósabb biztosítása módjához a

francia regionális paktumok tervéhez. Ehhez járul a hitlerség fekete szombatja, mire hirtelenében Olaszország is ennek a francia-angol rendszernek a védősáncai közé sietett menekülni.

Ettől azonban ugyancsak megfeszültek a magyar-olasz szövetség pántjai is, mert Mussolini megnyilatkozására Gömbös avval felelt, hogy — elküldte leventéit, hogy tisztelegjenek Hitlernek és evvel elérte azt, hogy örökre elesett az alibi kifogás lehetőségétől, mert ha Hitler nem is a háborút, de mindenesetre annak a szándékát testesíti meg.

A mai európai konstelláció tehát a következőkben foglalható össze: Franciaország, Anglia, Oroszország, a kisantant, a Balkán államok egy táborba állottak a béke védelmére. Olaszország sietett mellé-nyilatkozni. Lengyelország egyelőre tétovázva kertel, nem látja idejét és szükségét a színvallásnak, (talán valami ismeretlen kötelék fűzi már is Németországhoz) — ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy Németország, helyesebben a június 30-án leleplezett hitlerizmus teljesen izolálva, lehet mondani, hogy az európai államrendből ki van zárva. Ez eredmény előidézésére június 30-ika nem lett volna egymagában elegendő, ha hozzá nem járul Németország gazdasági politikája.

Ahogy valamikor a szovjet kezdetleges politikája avval a gondolattal foglalkozott, hogy az összes államok pénzügyeit s gazdasági strukturáját oly módon roppantsa össze, hogy teleárasztja a világot az összes hangotadó államok bankjegyeinek nagy tömegű hamisítványával, — bár ez tetté nem vált soha — úgy most Németország azon mesterkedik, hogy teljesnek feltüntetett fizetésképtelenséggel s esetleg az ezáltal megokolandó hatalmas áru dumpinggal valóban megroppantsa az egész világ gazdasági strukturáját. Voltaképen ezt lehet a Hess által tett béke-nyilatkozatból is kiolvasni, melynek veleje ez: 1. Mi békét akarunk, — de 2. ha minket megtámadnak, védekezni fogunk az utolsó csepp véréig.

Mit értenek a béke alatt? Nyilván azt, hogy a nagyhatalmak nyugodjanak bele Németország fizetésképtelenségébe s pénzügyeit és gazdasági erőit támasszák új életre. Ha pedig Európa ebbe bele nem nyugszik, — és ráncba akarja szedni Németországot, jön a sor a dilemma második tagjára, végszükségre hivatkozva megkezdi méreg-hadjáratát. Erre jó előre fel kell készülni, a turbulenciára képes tömegeket le kell fékezni. Ezért kellett megtörni az S. A. különítményeket, ezért kellett a hatalmat a Reichsweker kezébe átjátszani és a

nagytóke komandója alá helyezni minden akaratot, A Hess nyilatkozata tételekor még Angliára számítottak. De minthogy néhány óra múlva Anglia csuffá tette a faszclisták eme reménykedését, elhalt Hitler ajkán minden külügyi megnyilatkozás.

A háboru — mondjuk preventiv vagy defenziv háboru veszedelme tehát még mindig fenforog.

Mikor pedig Magyarország ilyen körülmények között nem talált ki egyebet, mint hogy Olaszország elfordulása után leventéit Hitler előtt tisztelegtesse, a magyar uralkodó-réteg, a 300 grófok, egyszóval a magyar latifundium tanuságot tett afelől, hogy az eleven hét ördöggel is szövetkezik, a háborunak is kiszolgáltatja az országot s a népet, csakhogy békesség ne legyen s alkalma maradjon a zavarosban halászni.

Ez a magyar latifundium desperádó politikája. Kisebb, de teljesen egyfajta méreg, mint a Hitleré.

Mi bátorítja erre a végső sorsdöntő kockajátéokra? Hősi halált keresnek talán a 300 grófok latifundiumaik védelmére? A grófok latifundiumaik védelmében mindig csak a mások hősi halálát keresték, mert furcsa jószág a latifundium, csak addig élvezhetik, míg az ember életben van.

A háboruban nem hősi halált, hanem üzletet keresnek maguknak, amit előbb az olasz szövetségben véltek találni, azt keresik most a Hitler háza tájékán.

c) A vásár tárgya.

A római megállapodások veleje egyrészt a magyar buza átvétele preferenciás vámtételekkel, de ez a frigykötésnél inkább csak a jegyajándék szerepét játssza. A vásár igazi tárgya Magyarország geopolitikai helyzetének a hasznosítása.

Bethlen István gróf Londonban hangsúlyozta a geopolitikai szempontokat. Szerinte a természet úgy alkotta Magyarországot, hogy eltéphetetlen háromnegyed köralakjában a Kárpát övezi és ekkép az egész — régi — területet természetes egységgé teszi. Egyik angol híve még egy részlettel kiegészítette a geopolitikai szempontokat, kiemelve, hogy minden ország létfeltétele a megvédhetősége. Mikor Magyarországot megfosztották bércszallagjától, védelemre-képtelenné tették, mert alföldet csak a környező magaslatokról lehet megvédeni.

Ez ellenvetések nem sokat érnek. Hogy egy csatában előnyösebb

helyzetben van az a fél, aki a magaslatokon uralkodik, lehetséges, mert hisz lefelé nagyobb sullyal lehet a tömegeket ledobni, de ez csak taktikai, vagyis csupán lokális előny. A magyarság soha nem szállta meg mindmáig az országot övező hegyvidéket, mindig az alföld lakója volt, azért tudta ezer éven át megtartani területét. Ennek a taktikai előnynek igazában semmi kapcsolata a geopolitikai szempontokkal. Dombok, halmok mindenféle geográfiai alakulatu országokban található. Van azonban a mai Magyarországnak a kisantant irányában egy valóságos, soha nem szünő geopolitikai sajátsága, amely már nem taktikai, hanem stratégiai előnyöket biztosít: központi fekvése. Magyarország sulypontjától, a Budapest Szolnok vonaltól egyforma távolságra van Bratislava, Nagylak, Belgrád, — vagyis Magyarország a kisantat mindhárom országának a vékonyában fekszik, a front vonal csekély elhajításával mind a három ellen sorakozhatik és a csapattömegek áthelyezési lehetősége szinte ideális.

E geopolitikai előnye az, amiért oly fontos szerepet játszik ugy Németország, mint Olaszország kombinációiban. Gyakorlatilag ez abban érvényesül, hogy ez a Kismagyarország kívánatos szövetségese e két nagyhatalomnak, úgy, hogy e két hatalom komoly esetben nemcsak kész lesz bérbe venni Magyarországot, vagyis seregét fölfegyverezni, embereit zsoldba venni, de sőt ha háborút akar, kénytelen is lesz rá, mert imperiálisztikus aspirációk másképp meg sem valósíthatók.

Magyarország a parittyája a faszista antantnak, mikor lövegeit a kisantant bordái közé szóíja.

A magyar kurzus érzi ezt és egész 15 éves politikája tán nem egyéb, mint az áruba kínálkozás. Olaszország küldött neki fegyvereket Ausztrián keresztül, amely akkor is már az olasz szövetséggel kacérkodott és azonkívül is igyekszik minden szálkát kihuzni a magyar kormányzat nem egészen tiszta kezeiből.

E geopolitikai helyzet éle az egész kisantant s főleg a legveszedelmesebben Románia ellen irányul.

Gondoljuk el csak a helyzetet. Nem is keli hozzá hadüzenet, már békeidején is lehet fenyegető a két faszista nagyhatalom magatartása. Már ebben a pillanatban Jugoszláviának azonnal délnyugat felé kell frontjával igazodni, a csehszlovák köztársaságnak pedig észak felé. Ez a két ország meg van benuva, a nyitott magyar kapun aztán tulnyomó erővel rázudulhatnak Romániára, hisz e magyar kapun kinyomuló sereg egyidejüleg ugy az északi, mint a déli szövetségese-

sét hátbatámadja. A Románia elleni magyar front egyidejűleg oldalba és hátbatámadása a csehszlovák és a jugoszláv frontnak.

Ez a Kismagyarországnak nagy, megsemmisíthetetlen geopolitikai előnye.

Ez az ami Olaszországot bátorítja, hogy exponált tengeri helyzete dacára esetleg Németországgal szövetkezzen. Az összekötő kapocs Ausztria, a betörő kapu pedig, ahol a kisantant mind a három seregét oldalba lehet támadni, Magyarország.

Ez az, ami sarkalja és vakmerővé teszi Németországot és arra bátorítja, hogy a német határt a házihasználatra készített térképein Szulinág huzza. Magyarország az a panácea a számvetésében, ami a kisantant veszedelmét elhárítja.

De ez az, ami a magyar kurzust is előbátorította a revízió kérdésével.

Ez a geopolitikai helyzet csak lehetőség ugyan, de igazi nagy veszedelemmé is nőhet, egész Európa veszedelmévé, ha egy ország uralkodó rétege olyan helyzetben van, hogy más módot nem lát a hatalmon maradásra, mint erre a geopolitikai előnyre spekulálni, Ez az uralkodórétég — a latifundium

A békemű legsúlyosabb botlása volt, hogy ugyanakkor, mikor minden győztes hatalom felosztotta a latifundiumot és a parasztnak juttatta, Magyarországot erre nem szorította és így ha nem is szándékosan, elősegítette azt, hogy ott megrögzítették a gróf uralkodó hatalmát. Hogy mennyire igaz az, hogy csakis a latifundiumnak köszönhetik a magyar grófok, hogy abszolút hatalmukat megőrizhették mindmáig, — főleg azért, mert így módjuk van, a lakosság tulnyomó részét kiéheztetni — igazolja a cseh arisztokráciára való utalás. A cseh főnemesség még gazdagabb és hatalmasabb volt, mint a magyar, bár sokkal kisebb számú. De ennek dacára ők irányították a Habsburgok birodalmának a sorsát. Mikor a köztársaság felosztotta a latifundiumot, a cseh mágnások eltűntek a közélet színterén. Egyszerűen kikapcsolódtak a politikából, a kormányzatból, a diplomáciából.

Nem kell hát álmélkodnunk azon, hogy Magyarországnak ma sem lehet más kormánya, mint amelyet a latifundium járószalagján mozgatnak.

Ilyen kormányzat nem lehet más se befelé, se kifelé, mint kockajátékos, mert nem azt nézi, mit kíván a nép érdeke, csak a saját, 900 éves uralkodását és a latifundiumot akarja megőrizni mindenáron. Ahogy lelkiismeretlenül bevitték a népet a világháborúba, mert a csá-

szárral, aki a latifundiumaikat védte, nem akartak ellentétbe kerülni, úgy képesek bevinni Hitlerrel s Mussolinival újabb háboruba népüket, hogy latifundiumaikat megőrizhessék.

Nem lehet e veszedelmet sem a revízióval, sem a nemrevízióval elhárítani. Mert ha a revízió nyomán visszakapnának valamely részt, ez csak erősebbé tenné s még élesebb rohamokra bátorítaná őket.

Ha mindent megkapnának, újra feltámad majd az elnyomott népek problémája, mely a világháborúhoz vezetett. Ha pedig megakadályoznak minden revíziót, Magyarország tovább kínálkozik és bérbe adja a magyar nép véréért, az ország éléskamráját a faszista hatalmak mohóságának.

Nincs csak egy utja a végleges megoldásnak, veszélyteleníteni kell Magyarországot geopolitikai előnyeit, hogy a béke az utódállamok glóbuszán meg legyen gyökeresíthető.

E nélkül nincs béke sem az utódállamok közt, sem Európában.

Csak egyetlen utja van a végleges megoldásnak: Magyarország belép a kisantantba és a kisantant egységes gazdasági területté, mondjuk végszóval: közös, egységes vámterületté kapcsolódik.

Más kielégítő, végleges megoldás nem gondolható el. Kelet-európa békéjét Magyarország bekapcsolása nélkül nem lehet megvédeni.

Ez a megoldás kielégítő lehet valamennyi félre, elsősorban Magyarországra, mert ezer év óta ilyen kedvező gazdasági lehetőségekkel nem számolhattott és mert különben a válság viharain keresztül kecsegtető kilátásokkal át nem vergődhetik és végül — mert közös vámterületen territoriális kérdések és esetleges határgazítási s közigazgatási kérdések jelentőségüket és sebző élüket elveszítenék. És amennyiben nem veszítenék el egészen, az egymáshoz simult és gazdaságilag bensőségessé kapcsolt telek viszály és sebek fakasztása híján fogják elintézni.

Ennek az előfeltétele ugyan elsősorban a latifundium felosztása, de ez a kérdés már Magyarországon is érni kezd. Ha ez a mozgalom a külföld közvéleményében támogatást nyerne, úgy győzelemre is számíthatna, ami a kalandokra kész és készített, állandóan lelkiismeretlen kockajátékos mai uralomnak végét vetné rövidesen.

A nép pedig békét akar. Az a felszabadulandó ötödfélmillió paraszt lélek, ha földet kap, a béke megtántoríthatatlan hadserege lenne és bizalommal kezelné a román, tót, szerbet. Magyarországon is érik már ez a belátás. E döntő momentum megvilágításával

kapcsolatban tehát érdemes a latifundium dolgával is foglalkozni röviden, bár pillanatnyi jelentőségét a rossz aratás — megsemmisíti.

II. Függelék

A latifundium dolga

Nem kell éppen forradalmi lépés a latifundium feldarabolására, ha megkeresik megtalálják a módját a békés megoldásnak is.

A latifundiumot voltaképen már a válság hozta a megoldás meggyéjére. Ugylátszik, hogy a földjáradék egyszermindenkorra megszűnt és nem lesz többé feléleszthető. Jó és rossz föld hozadéka közti különbséget nagyjából megszüntette a tudomány, megfelelő műtrágyázás mellett szinte teljesen egyenlősíteni lehet minden földnek a hozadékát. Földjáradékot a mai buzaárak mellett már ma sem élvez a földbirtokos, legfeljebb állami kedvezmények formájában. De az állami kedvezmények rendszerét sem lehet hosszú ideig fentartani.

Nem kell hát éppen forradalmi lépés a latifundium feldarabolására. A kérdés megvilágítására elegendő lesz az alábbi néhány megjegyzés:

Az Országos Mezőgazdasági Kamara igazgatója úgy nyilatkozott a 8 órai Ujságban, hogy a magyar buzatermelés főtörekvése a minőség javítása, mert csak e sajátságánál fogva számíthat új piacok szerzésére, mert az amerikai buza jobba keverésére használható fel. A körülbelül 3 millió holdnyi búzával bevetett terület felén már nem is nehéz buza termelődik és ha sikeres lesz a termés, 18 millió mm ilyen jó buzatemés remélhető. Az ország másik fele silányabb buzát terem, mely kivételre nem is kerül, az otthoni fogyasztás fölémészti. A jó minőségű búzából azonban vagy 10 millió mm csak kivitel útján értékesíthető..

A 600 holdon felüli birtok bizvást latifundiumnak tekinthető, így a latifundium területét kerekszám 45% ban kell megállapítanunk Trianon-Magyarországban, vagyis minthogy az ország egész földbirtoka 15.9 millió hold, a latifundium terjedelmét több mint 7 millió holdnyira kell tenni.

Általános nézet szerint 12 holdas kisgazdaság 5 tagu családnak megélhetést ad. 10 holdtól 100 holdig terjedő birtokos van összesen 150.500. (A 12 holdas birtokok külön kimutatva nincsenek). Vagyis legfeljebb e 150.500-nak van szűk létminimuma. De ugyanakkor

volt az országban 192000 család 10 holdnál kisebb birtokkal, e mellett 431.000 földműves család teljesen nincstelen, csupán bér munkából élő. Összesen tehát 723 000 család, vagyis a földműves dolgozó népnek $\frac{5}{6}$ része nem rendelkezett létminimummal. 1920-ban a mai magyar határok közti területen 4.450.000 volt a földműves lakosság száma, de azóta ez legalább 5 millióra felszaporodott. Ez kerek 1 millió családnak felel meg, 5 lelket egy családra számítva. Ha ebből a 150.500 10 holdnál nagyobb földbirtoku családot leszámítjuk, körülbelül 850.000 földműves család él Magyarországon, melynek nincsen meg a létminimuma, vagyis 5 tagu családot véve alapul, 4.250.000 lélek, több mint az összes népesség fele létminimum híján van.

Ha a latifundium 7 millió holdjából 5 millió holdnyit elosztánának a 431.000 földműves család közt, mely csupán bér munkából él és kiegészítik a 192000, tíz holdnál kisebb és részes bérlők család állományát 10 holdra és a maradékot az időközi szaporulat ugyanilyen részreterítésére használják fel, úgy a létminimummal nem rendelkező közel 1 millió családot, vagyis az ország népességének több mint felét, létminimummal és fogyasztóképességgel ruháztuk fel.

Másfelől pedig minden hosszas bizonyítgatás nélkül megállapítható, hogy a kivitelre pályázó 10 mil. mm nehéz buza kirárolag a latifundiumon termelődik. Ha az egész országban a buzával bevetett terület 3 millió holdat tesz, úgy a földbirtok 20% -a van buzával bevetve. Ez a 20% azonban átlagban értendő, vagyis a latifundiumon nagyobb az arány, a középbirtokon kisebb, a kisbirtokon még sokkal kisebb, mert a kisbirtokos kapásnövényeket, szalasnövényeket és to-karmányt termel, azonkívül kerti és szőlőtermelést is folytat. Az alacsony buzaáraknál egyáltalán nem törekszik oly buzatermésre, mely a házi szükségletet meghaladja. A latifundium területéből így körülbelül 40% -a buzatermő, vagyis az egész exportbuzát szinte kizárólag a latifundium szolgáltatja.

Mint ebből a megállapításokból kitűnik, Magyarország buza-problémája és így egész gazdasági megrokkánása kirárolag a latifundiumban találja magyarázatát. Ha a latifundium csak olyan mértékben lenne felosztva mint Romániában, Magyarországnak nem volna exportálni való buzája, mert egy aratás fölőslégének a felét elfogyasztaná a ma nem vásárlóképes 5 millió munkás népesség, mely ma híján van a létminimumnak, más részt a kisbirtokos kra elosztott latifundium a mai fölőslég felényijével kevesebb export buzát termelne s ehelyett könnyebben értékesíthető cikkek termelésére vetné

magát. A latifundium tehát egyrészt rákfenéje Magyarországnak, másrészt e nagy nyomorúságban is külön prémiumot biztosít a gazdájának.

Ezen a bajon nem segít semmi preferenciás rendszer, — legfeljebb abban az esetben, ha az állam vagy 100 millió pengőt ráfizet, (10 pengő prémiumot mmázsánként). Előteremtheti ezt az összeget egyre szegényedő ország hosszabb időig?

Kockáztathatják-e a gróf urak, hogy a közgyűlölet egyszerre majd olyan lángot csapjon, nem szinpadi lángot, mint az októberi forradalom — hogy majd minden kártérítés nélkül vegye el az a gróf uraktól, amit ma még lehetne elég jól értékesíteni?

5 millió hold váltságdíja, még ha 300 pengőt is veszünk átlagos árnak, kitenne tehát másfél milliárdot. Ennek az amortizációja kitellene abból az évi 100 millió pengőből, amelyet ma Magyarország ráfizet a buzaexportra — a földesuraknak. Az ilyen kölcsönt bizonyára istápolná Franciaország és az egész pénzpiac, mert Magyarország megszűnne tüzfészeknek lenni, ami hatalmas biztosítékául szolgálna az európai békének. A latifundium feldarabolásánál még maguk a gróf urak is nyernének és a magyar földműves dolgozó nép először váltódnék meg 1514 átkától. Megindulhatna új virágzás és új kultúra.

És ekkor érvényesülne igazán Magyarország geopolitikai helyzete. Mert hogy háboruban érvényesítsék ezt az előnyt, Magyarországot elkerülhetetlenül harctérre kellene tenni, de ha békében a gazdasági életben használnák ki, úgy sohasem sejtett üdvösség határta- len lehetőségeinek horizontja nyílnék meg. Budapest egy nagy hatalom kellőközepében!

Ez mégis csak kívánatosabb, mint olasz, vagy német condottierének lenni.

A dolgozók kezére juttatott Magyarország más lélekkel lesz eltöltve. Kalandkeresés helyett a béke őszinte híve lesz.

A szorosabb gazdasági egységhez szükséges érdekkiegyenlítések összeegyeztetése jóakarattal létesíthető. A gazdasági érdekek teljes összhangba hozhatók, mert csak nyerhet mellette minden fél, ha a népek rosszakaratu versengése helyébe a barátságos megegyezést helyezik. Ez lenne a francia blok diplomáciájának a legfontosabb feladata, az egyetlen, mely képes a békét biztosítani és a népeket lehetőleg téhermentesíteni. Elvégre a geopolitikai spekuláció, még kockajátéknak is alkalmatlan. Magyarország mindenképen harctér lenne. Nem lehet a geopolitikával jó üzletet csinálni.

Az egyetlen megoldás a gazdasági egység a kisantanttal. Soha nem sejtett pozícióra tenne szert szűk Magyarország, olyanra, amelyet Corvin Mátyás óta nem élvezett Magyarország. Miért nem lehetnének mind testvért a többiben és miért nem folytathatnák a félteékenységben és gyűlölködésben eltöltött ezeréves együttélést kölcsönös bizalomban, megértésben és testvéri szeretetben?

III. Függelék

Az utódállambeli sajtó szerepe.

Válaszolni kell még Bethlen István grófnak arra a kifakadására, hogy Románia balkáni módszereket alkalmaz a magyarság és a magyar sajtó ellen. Erre nézve csak azt jegyzem meg, hogy szeretném látni, hogy elnéznék-e Magyarországon akármelyik lapnak, hogy a revízió ellen beszél, vagy a revízió vitában rosszakaratulag hallgat? Elnéznék-e egyetlen lapnak, hogy Romániával cimboráskodjék? Ezért Magyarországon súlyos szabadságvesztés büntetést osztogatnak. Romániában senkit emiatt semmiféle megtorlásban nem részesítenek. Így fest a romániai balkán-módszer, a magyar európerség pedig úgy, hogy említeni sem szabad, ami a kormánynak nem tetszik.

A világ azt hiszi Bethlen és a magyar kormány kijelentései nyomán, hogy az utódállamok magyarságának nincs hőbb vágya, mint az otthoni emlékre visszakerülni.

Tévedés, igazában csak mesterségesen szított irredenta létezik.

Magyarország az utódállambeli sajtót pénzzel és egyébbel segíyezi, hogy irredenta hangulatot ébresszen.

A magyar sajtó ennek folyamán nyíltan és leplezve folyton el akarja hitetni a világgal, hogy az utódállamokban üldözésnek van kitéve és egyre fenyegetőzik, hogy a népszövetség elé terjeszti.

Pedig csak egyetlen ország van, melyben a magyar sajtó, cenzuránál sokkal súlyosabb békóban szenved és az Magyarország. Magyarországon egyáltalán tiltva van a vélemény nyilvánítás. Baloldali megnyilatkozás, szociáldemokrata, vagy pláne baloldali szocialista — éppen nem kommunista — vélemény-nyilvánítás teljes lehetetlen, még jobboldali, sőt konzervatív lapok kritikáját is súlyosan büntetik, még olyan esetben is, mikor egyáltalán szóban sem foroghat államellenes cselekmény. A két legjelentékenyebb napilap, az Ujság és a Magyar Hirlap néhány évvel ezelőtt be lettek tiltva, egy-

szerű társadalmi vagy politikai kritika miatt és csak hosszabb szünetelés után engedték meg új név alatt, határozott kikötések mellett újra megjelenésüket. E megállapodások — melyek még most is érvényben vannak — velejében abban állanak, hogy egyáltalában nem szabad olyasmit írniok, ami a kormánynak nem tetszik. Pedig az Ujság hajdan Tisza István lapja volt, Tisza idejébeli lapvezérek s munkatársak irányítják ma is Tisza István szellemében a lapot.

A Magyar Hirlap lehetőleg még konzervatívabb és még a parlamenti ellenzékkel sem nyilvánít rokonszenvet. Aki azonban olyasvalamit merne írni, ami komoly társadalmi vagy politikai kritika, az ki van téve nemcsak 3—6 hónapi fogházbüntetésnek, hanem esetleg nemzetgyalázási vádnak még akkor is, ha csupán valamely történelmi hazugságra igyekezett rávilágítani. Aki komolyan merné ostorozni a címkórságot, fitymálni a mágnás urakat, kérdezné, mi értelme van a királytalan királyságnak stb. biztosan Töreký vészbiró kezébe kerül.

Romániában ellenben mindent lehet írni, a legsúlyosabb ellenzéki szapulást a miniszterekről, a kormányról. Lehet egész hazugságkrónikát megírni a kormányról, javaslatokról, lehet akár egész nap siránkozni a magyar kisebbség rabvoltáról, lehet akár minden szerdán és szombaton fenyegetőzni a népszövetség elé viendő panasszal. A romániai magyar nemzetipárti sajtó — és nem nemzeti párti magyar sajtó ugyszólván nincs — nyíltan és ismételve megírta, hogy a kormány meghamisította a választásokat, — ellopatta a szavazóurnákat stb. — egyiknek se görbült meg a hajaszála. Később azonban egy, magyar nemzeti párti napilap állapította meg, hogy a másik nemzeti párti lap közleménye valótlán és a választók tényleg önszántukból, belátásuk szerint szavaztak a kormánypártra. Ha azonban Romániában valaki magyar olyasvalamit ír, ami államhüségéről tanuskodik, az egész magyar sajtó neki ront, terrorizálják, lepszkolják, mig elnémitják. Romániában mindez nemcsak lehetséges, elnézett, de meg is engedett dolog még — a szélső jobboldali kilengések miatt elrendelt ostromállapot idején is (mely ostromállapotnak egyik célja, hogy többi közt a magyar kisebbségeket és a magyar nyomdákat megvédje a sovinszta terror elől). A választások idején egy felekezeti tanítótestület nyílt levélben fordult a magyar pár vezéréhez avval a kijelentéssel, hogy egészen természetes, hogy ők csakis a magyar nemzeti pártra szavazhatnak. Arra kérik hát, hogy megválasztatása esetére képviselje fizetésre rendezési ügyüket, különben elmennek a népszövetséghez

a panasszal. Nem volt sem a lapnak, sem a tanítóknak bántódásuk.

Hogy milyen szabadon burjánzik itt a magyar nemzeti sajtó, mutatja az a tény, hogy pusztán Erdélyben és Bánságban — másfél millió magyarul olvasónak, — 42 magyar napilap van, több mint valaha egész Nagymagyarországon volt.

Szlovenczkóban csenevész a magyar sajtó, — nem szeretik, ha a helyi hatóságokat kritizálják, de egyaránt nem szeretik akár cseh, akár tót lap teszi, — de különben magyarkodhatnak, amennyit tetszik. Van állami költségen fenntartott 642 magyar községi könyvtár és egy Masaryk által alapított magyar tudományos és művészeti akadémia.

Itt volt a reviziós vita. Ebben a reviziós vitában egész Európa részt vett, — csak az utódállamokbeli magyar sajtó hallgatott mélyen.

Miért nem volt például a romániai magyar sajtónak egyetlen szava sem ehhez a kérdéshez, amely végre is az elszakadt magyarságot érdeklí a legközelebről? Csak egyféle válasz lehet erre: Mert maga is kívánatosnak tartja a revíziót, vagyis a Romániától való elszakadás álláspontján áll. Mert hisz ha nem így lenne, meg is szólalhatott volna a revízió ellen akármilyen haloványan, dadogva, vagy képletes kifejezésekbe bujtatva. Mellette nem mert felszólalni, mert ha nem is veszedelemmel, mégis kockázattal jár, bár Romániában ezt nem igen lehet valami nagyra tartani. Végre is, meg lehet itt mondani mindent, lehet minden nézetet, véleményt úgy megfogalmazni, hogy sem az erkölcsi érzéke még más hangulatu közönségnek sem lázad föl ellene, sem az ügyész nem köthet belé. Persze, ha veszedelemmel ez az őszinte megnyilatkozás nem is járna, bizonyos polgári bátorság (a német nyelv szinte nemzetközi fogalommá tette: civilkurázi) mégis csak kell hozzá.

Azt lehetne felhozni védelméül, hogy a sajtó nem annyira irányítója, mint inkább tolmácsa, szócsöve olvasó közönségének. Ha hát az olvasó közönsége egészében a revíziót akarja, a sajtó sem szólalhat föl ellene.

Ámde a romániai — és a többi utódállambeli magyarság — sem egészében, sem tulnyomó részében nem irredenta.

Itt van először a munkásság! Ennek egy része szervezve. Ez határozottan antireviziós. De még a szervezetlen, szakmátlan munkásság tulnyomó része sem kívánkozik Magyarországba. Miért is kívánkoznék? Ott a munkanélküliség sokkal nagyobb, a munkabérek a szükségleti cikkek árához viszonyítva itt kedvezőbbek, mert ott

drágább az élet. A paraszt sem kívánkozik vissza, hisz nagyon jól tudja, mekkora ott a földműves proletariátus nyomora, itt földet kapott, ha rosszak is az árak, nem lehet éhen halnia. Van a porontyoknak is aratásig harapnivalójuk, a konverzió gyakorlatilag tehermentessé is tette. Ha éppen grófokra fáj a szive, hizlalhat itt is eleget. A székelység ugyan szabad birtokos volt mindig, őt tehát a latifundium nem ijeszti, földet sem kapott, de sokkal józanabb, sem hogy ne tudná felmérni, hogy sehol se igen lehet most jobb dolga, mint itt.

A magyar Nemzeti Párt segélyezésével megalakult az „Erdélyi Fiatalok Egyesülete“ szociografiai működés céljából.

E fiatalok bejárták Szamos- és Kolozsmegye vegyesajku községeit szociografiai felvételek céljából s figyelmüket a nemzetiségi kérdésre fordították. Ezek a fiuk kivétel nélkül a Magyar Párt emlein nevelkedtek, annak költségén végezték tanulmányaikat is. Mikó Imre — jó, tősgyökeres, magyar név — ezt írja „Az erdélyi falu és a nemzeti kérdés“ című az „Erdélyi Fiatalok“ kiadásában tavaly megjelent könyvében: „A nemzetiségi kérdés jövője végeredményében nem politikai paktumokon, hanem azon fordul meg, hogy a falusi dolgozó és nemzetfentartó tömegek hogyan találják meg a szociális és kulturális együttműködés útját“. „Lényegesen különbözik ugy a román, mint a magyar nép politikai felfogása attól, amit kifelé mutat, vagy választásokon kinyilvánít. Először is náluk nincs meg a törés, ami a középosztálybeli ember politikai felfogásában az imperiumváltozással beállott. Amit a középosztály olyan élesen különválaszt időben magyar és román impérium között, az náluk egybefolyik, mert tulajdonkép csak gazdát cseréltek s ők mindenképpen alul maradtak. A falusi ember nem irredenta. Nyíltan bevallja, hogy mindegy akárki uralkodik, csak élni tudjanak emberségesen alatta. Élete elasztikusan alkalmazkodó, csak így bírhatta ki a történelem folyamán azt a sok mindenféle uralmat és hódoltságot. Igényét a minimálisra tudja redukálni, vissza tud vonulni odujába. ki tudja bőjtölni a legnehezebbet is. Becsületos önzése mindenk fölött áll, kényszerűségből enged és tud opportunus is lenni, de a maga érdekét soha sem hagyja elsikkasztani. Ez az alkalmazkodási képesség és józan önzés a történelem folyamán a parasztság és így a nemzetiség fenmaradásának is egyik megtartó ereje volt.“

Ha a paraszt és munkás tömegek zöme — csak apró töredékek híján — nem elvágyó, akkor azt is megmondtuk, hogy a magyarság

70 százaléka nem kívánja a revíziót. Szlovenszkóban jártak Masaryk elnöknel magyar parasztküldöttségek, hogy tudtul adják, hogy ők nem akarnak Magyarországra visszacsatoltatódni.

Hogy miért mutat kifelé s főleg választásoknál más felfogást? Egyszerű a magyarázata.

Az kapja a voksát, aki sürgölődik körülte. A paraszt uri huncutságnak tartja a politikát. Ezt a nézetét senki meg nem ingathatja.

Ha valamely romániai párt a nyelven beszélni tudó kortesei jönnének pályázni a voksáért, odaadná annak is, alkalmasint, szivebben mint a magyaroknak, akikben 15 év alatt ugyancsak volt alkalma csalatkozni. A magyar polgárság született uszályhordozója a grófoknak, ami nem csoda, hisz Magyarországon igazában, ma is csak egy uralkodó réteg van: a latifundiumos mágnások. A polgárság vagyoni és szociális áhítozásai nyomán kényszerüleg törleszkedik ahhoz az uralkodó osztályhoz, hogy az uralomból, a hatalomból neki is jusson esetleg egy hulladékfalat. A polgár a gróf urak házizsidaja. Nincs olyan józan székely, aki vissza vágya vagy el akarna szakadni a mai államköteléktől, de olyan sincs, aki felülne a kortesek és jelöltek hitegetésének, A román pártok különben nem is nagyon erőlködtek a magyar paraszttömegek megnyerésére.

A kereskedők és iparosok nagy része sem kívánkozik visszacsatoltatódni, mert akármilyen sanyaru a válság itt is, de mégis csak több lehetőség van a megélésre itt, mint Magyarországon. Itt általában fizetőképes a kereskedő és üzemképes a kisiparos, míg Magyarországon a kereskedelem állapota szomorubb mint mindenütt Európában. — Aztán még meggondolandó, hogy a helyzet általánosságban mindenütt oly bizonytalan, hogy — a biztos semmit se cserélik el a bizonytalan semmiért. Mai nap még egy koldus se cseréli el szivesen a standját.

Egy szóval az utódállambeli magyarság zöme felől bizvást el lehet mondani, hogy nem hive a revíziónak.

A romániai magyar sajtó tehát mikor hallgatásával hitet látszik tenni a revízió mellett, elsősorban a saját olvasó közönségével kerül diametrális ellentétbe. A magyar sajtó sokszorosan irredentább, mint a magyar lakosság. A volt bürokrata polgári réteg, egynékány politikai akarnok, kopott becsületü nemes ur, vékonypénzü volt kir. tanácsos, meg nyugalmazott hivatalnok, olyan gyermekes szülők, kik családi kapcsolataik és nekszusuk folyamán Magyarországon maguknak vagy ivadékaiknak karriert remélnek, pályájukon meghibbant

egzisztenciák — akik visszavágyódnak, és azok — akiket a sajtónak sikerült megteveszteni, hajlanak csupán az irredentára.

Hogy mind e vázolt körülmények dacára nem akadt a magyarok közt, aki a vita során a revízió ellen felszólalt volna, — az egyenesen a romániai magyar sajtó terrorjának tulajdonítható. Igen sok embernek üzleti, családi kapcsolatai vannak Magyarországgal. Ha ezek a revízió ellen megnyilatkozni mernének, attól félhetnek, hogy kiírják a nevüket mint a magyarság árulójaét.

A hiszékenyebbeket avval csalogatják, hogy a revízió kész dolog. Heteken keresztül, nem csak Magyarországon harsogta ezt a sajtó, de minden utról jövő ember avval jött Budapestről, hogy egész biztos már a revízió. El nem mulasztják hozzátenni, hogy legyen meg csak a revízió, lesz majd hadd elhadd azoknak, akik az oláhoknak beadták a derekukat. Hallgatnak hát s várnak.

A magyar sajtó hallgat tehát a revízióról, mert akarja a revíziót, a magyar közönség zöme pedig hallgat, mert nem akarja, — de nem akarja magát kockázatoknak kitenni.

IX. Végszó

1.

Az egész világot izgalomba hozta az április elején tartott római konferencia, mely ujra színre hozta a magyar revíziós követeléseket. Természetesen minden hatalomnak van joga avval szövetkezni, akivel neki tetszik, de ha egy nagyhatalom kis néppel szövetkezik s e szövetkezés első eredménye, hogy a kis népnek olyan követelését teszi magáévá, amelynek a teljesítése egyenesen visszájára akarja forogni, amiért az egész világ véres háboruban állt, azt a benyomást nyerjük, mintha a nagyhatalom ezt a kérdést, melyet az ő hozzájárulásával s részesedésével alig másfél évtizeddel ezelőtt elintéztek, csak azért hozta ujra felszínre, hogy békét bontson. A revízió kérdésének a fölvetése igazában azt jelenti, hogy ujra kezdjük a világháborút. A világháborút a legegyszerűbben így fogalmazhatnók meg: Küzdelem a Habsburg gubbanc széttörésére. Magyarország is e Habsburg gubbanc egy darabja volt és ahogy nem lehet a tegnapi napot visszahozni, lehetetlen Habsburgot is teljességben, akár részletekben restaurálni. Kelevény volt Európa testén. A hely ahova cz a kelevény letelepedett, érzékeny volt s a hordozója minden érintésre szenvedett s minden cselekvőségét abban merítette ki, hogy megóvja

magát, hogy valamikép hozzá ne nyuljon valaki De az, aki ilyen féltékenyen őrizte, bizonyára nem fog azért arra gondolni, hogy a kelevényt ha már egyszer leoperálta róla az orvos, újra visszatétesse magának.

Románia külügyminisztere, Titulescu udvariasan, de félreérthetetlenül tolmácsolta ezt az álláspontot, mikor kijelentette, hogy Olaszország ugyan önérdék nélkül avatkozott bele, de téves volt a felfogása. Ezt a dolgot megbolygatni annyit jelent, mint újra felidézni a háborút, amely csöppel sem ígérkezik kisebb terjedelműnek, mint az, amelyik miatta lezajlott.

Maniu az interpellációban, amelyik ezt a beszédet kiválasztotta, oly igazságot hangoztatott, melyben benne van Magyarországnak egész tragédiája: Minthogy Magyarország nem volt képes évszázadok alatt kielégítő szociális kialakuláshoz jutni, nem juthatott kielégítő ethnografiai kialakuláshoz sem, Kellőleg kitérgetve ez a mondás azt jelenti: Magyarország évszázadokon át a latifundium zsakmánya volt és mert az volt, nem tudott kielégítő ethnografiai kialakuláshoz jutni. Amilyen diplomáciai simasággal van ez a megállapítás megszerkesztve, éppen olyan súlyos nagy igazságot tartalmaz. Ez a magyar tragikum minden bűnében s szenvedésében. Ezeréves történelem találja benne magyarozatát s ítéletét. Olyan igazság, amelyben egyet kell érteniök azoknak, kik elfogulatlanul ítélik meg a körülményeket azoknak, is kik talán gyűlölik Magyarországot s azoknak is, akik nagyon szeretik s jobb jövőre szeretnék megmenteni. Ez egyetemes törvény s a világ minden népére alkalmazható: Fogyatékos szociális kialakulás mindenkor fogyatékos ethnografiai kialakulást idéz elő.

A rabszolgásított magyar jobbágy tömegesen huzódott a török fenhatóság alá, — a helyét hát idegen telepessel kellett benépesíteni. A magyar földesur valósággal kiélte jobbágyait, úgy hogy egyre néptől üres foltok keletkeztek latifundiuma körül. Ezeket az üres foltokat csak idegenekkel népesíthették be, hisz magyar nem akadt, akit telepíteni lehetett volna. Szabad, vagyis kiváltságos paraszt, mint például jászkunok, székelyek nem mentek jó szántukból földesur keze alá, a jobbágy meg földhöz volt kötve, nem mehetett, még ha akart volna is eben gubát cserélni. Az üres földfoltokra tehát csak idegenek kerülhettek Ezért van az, hogy a volt Magyarország területén tán egyetlen járás sincs, amelyben ne akadt volna idegenajku község.

Igazi diagnózis foglaltatik hát abban a megállapításban, hogy a

fogyatékos szociális kialakulás mindenkor fogyatékos ethnografiai kialakulást idéz elő.

A másik szinte természeti törvény sulyával bíró igazság: A Habsburg monarchia keretében lenyüggözött népeknek külön országokká kell differenciálódniok, hogy a differenciált részekből gazdasági alapon új, magasabbrendű egység integrálódhassék.

Itt rejlik az egész magyar kérdésnek a sulypontja, ugyannyira, hogy egyébnek a tárgyalásáról se lehet szó, mert ez az a gravitációs mező, amit kikapcsolni nem lehet.

II.

Megvilágítottuk minden oldalról a magyar revízió kérdését, de ne gondolja senki, hogy a revízió alaptalan és céltalan voltának a bebizonyítása a felek bármelyikére nézve teljesen megnyugtató lehet. Jól tudjuk, hogy a revízió meghiusítása vagy kisebb-nagyobb részben való teljesítése egyaránt fájó. Sem a teljesítéssel, sem az eredményes visszautasítással nincsenek meggyógyítva az égő sebek. Nemcsak a legyőzöttnek a sebe sajog, hanem a győzőké is. A hajdan egymáshoz nőtt részek leszelése mindkét oldalon sebet hagy, hiába hegged be mindkettőn a felület, még a beheggedt sebfelületek surlódása is fájdalmas. A bénaságot nemcsak a levágott tag sinyli meg, hanem a test is, amelyről levágták.

De a sebeket, mint láttuk, nem lehet sem a revízióval, sem a revíziós igények elhárításával beheggeszteni. Ha az egyik fél óhaja teljesül, a másikon esik sérelem, mindegy, hogy a sérelem objektív-e alapos és igazságos e, vagy csak elgondolása folytán kelt fájdalmas érzést. Nem lehet, mint a gordiusi csomót a középben sem elvágni, mert szintén mind a kettőnek fájna. Valamennyi érdekelt félnek be kell látni, hogy egyik félnek a sebe sem heggedhet be, csak mikor mindannyié beheggedt. Nem töltheti egyik nép sem idejét, nem pazarolhatja egyik sem életerejét állandó támadásokra és e támadások állandó elhárítására. Akiket e földrajzi helyzet és e sok évszázados mult egymásra utalt, azok nem marhatják egymást állandóan. Győzőnek és legyőzöttnek egyaránt szüksége van minden életerőre, minden lehetőség kihasználására, mely e válágos időben létét biztosítja.

Az egyes népek véredényzete hözött a régi vérkeringést kell szoros gazdasági kapcsolódás útján létrehozni. E vérkeringés meg volt azelőtt, de valamennyi nép egy igába lévén békózva, a közös iga valamennyiben az egymásiránti gyűlöletet sarjasztotta. Ma iga

nélkül, gyűlölettől mentesítve kell újraépíteni a szoros gazdasági kapcsolatokat. Kölcsönös bizalom és jóakarattal alapján, szabad elhatározásból, mert különben a válság valamennyi felet a betegágyra teríti.

Avval a gondolattal ne áltassák magukat a kis népek, hogy a nagyhatalmak majd elfogják intézni a többi egyetemes kérdéssel a válság dolgát is. Nagyon egyszerű volna a dolog, ha a kis népek meghúzódnának a nagyhatalmak gyámsága alatt és mint a jól gondozott gyerekek rá hagynák a nagyhatalmakra, hogy viseljék gondjukat. A nagyhatalmak valamennyien — Németország kivételével — gyarmati hatalmak, gyarmataiktól tehát olyan vértranzfuziót kapnak, hogy könnyebben bírják a válság ostromcsapásait. Ha a nagyhatalmak nem lennének gyarmati hatalmak egyuttal, mindenesetre közelebb lennének már a válság megoldásához. A gyarmati kérdések akadályozzák meg, hogy a válság körül teendő lépésekben egyetértésre juthassanak.

A kis népek azonban egymás között mentő szigeteket létesíthetnek, ezek segítségével közelebb juthatnak problémáik megoldásához, mindenesetre apaszthatják a kárt és a veszedelmet és így kölcsönösen képesíthetik egymást, hogy egymást támogatva kiállják és túléljék a válság több évtizedesnek ígérkező viharát.

Legtöbb kedvező feltétele van, már történelmi multjára való tekintettel is, olyan mentőszigetnek, mely a kisantant három államát és Magyarországot foglalná össze gazdasági egységbe. Ausztria ebbe az egységbe nehezen, de mindenesetre csak kétes eredménnyel volna szorítható. Közelebbi rokonság híján való kis nép, mint a fajidegen román és magyar, de cseh és a szerb nép is izoláltságuk folytán, könnyebben volnának gazdasági egységbe bekapcsolhatóak. Egyik sem áll egy külső hatalom erős tömegvonzása alatt. Az osztrákokra nézve azonban mind e szempontok nem alkalmazhatóak. Az osztrák népnek nincs külön népöntudata, igazi, egységes népelete sincs, a síkon lakó vérre, lelkitulajdonságokra nézve egészen más, mint az alpesi népek lakói. A nagy német medencéből táplálkozik egész kulturája. Ausztria nem is fog soha külön népiségre szert tenni, ahogy Luxenburg sem birt erre szert tenni, mert ellenállhatatlan vonzókörébe esik a német óriás tömegvonzásának. Ideig óráig olasz pórázon tartható, de az első komoly megrendülésnél nem lehet majd megakadályozni az egyesülését a német folyammal. A vasreszelék egy szeme, mely a delejpatkó vonzása nyomán hozzáragad, nem egyesül vele, de a tömegvonzás lehetetlenné tesz neki minden más orientálódást. Ma

Ausztria épügy egyformásítva van, mint Németország. És ez hatalmasabb kapocs, — még olyankor is, ha hátat fordítanak egymásnak — mint ezer szerződés és garancia.

De ugyanez az eset forogna fenn, ha bekapcsolnák a kisantant gyűrűjébe. Külön vonzatása nyomán fölrepesztené a kisantant konzisztenciáját.

Persze nem teveszthető szem elől, hogy Ausztria kérdése kényes és nehezen megoldható. Azonban mindenféle megoldási módok közt a legrosszabb az lenne, mely úgy oldaná meg a kérdést, hogy a kisantant államainak konzisztenciáját megrepesztené és Magyarország bekapcsolódását megnehezítené vagy sikertelenné tehetné. Hacsak arról lenne szó, hogy az anchluss folytán Németország népessége 10 százalékkal megnövekszik, bajos lenne e kérdésnek olyan jelentőséget tulajdonítani világszerte, mint amelyet a francia diplomácia tulajdonít neki. Sokkal fontosabb szerepet játszik e kérdés mérlegelésénél Ausztriának geopolitikai helyzete, mert az anchluss esetén így a német marok nemcsak az Alpokon át Olaszországba, hanem Magyarországra és a három kisantant államainak a vékonyába érne be. Hogy azonban az anchlussnak helyes megoldása-e az, hogy Ausztria Olaszország védnöki markába kerül, fölötte kérdéses, mert hisz Olaszország ennek a birtokában bármikor levethetné a csapóhidat maga és Németország között, vagy hatalmas ellenértéket szoríthatna ki Franciaországtól és a kisantanttól Olaszországnak igazában semmi köze a Dunamedencéhez. Soha Konstantin császár óta Olaszország nem állott viszonyban a Dunamedencével. A német területtel való érintkezése nem a Dunamedence vonalán, hanem az Alpokon keresztül történt. Elgondolhatatlan, hogy a kisantant megszilárduljon, ha olasz kéz kavarhat ebben a dunai üstben.

Csodálatos, hogy a békemű alkotása alkalmával senkinek eszébe nem jutott a német kérdés végleges megoldása. A német egység az egész világtörténelem folyamán, vagy szabatosabban: több mint egy ezredéven át csak 1871-ben valósult meg és a békekötésig nem egész 50 esztendeig létezett. Ezt a több mint ezeréves folyamatot kellett volna az utolsó félszázad kikapcsolásával folytatni és Németországból legalább két nagy birodalmat létesíteni: a délnyugati katolikus bajor-szász-rajnvidéki Németországot és Poroszországot. Ez egymaga megfosztja félelmetességétől a ma egységes porosz német birodalmat.

Egész külön népfaj a kettő. Az első a német kultúra szülője és hordozója, a másik az emberirtó, kulturrelles, tehetség híján való

szoldateszka, amely kielégülést csak a hódító hadjáratokban keres. A porosz állam 1815-ig voltaképen kondottiere állam volt, mindig a diktatúrának, a sötétségnek, a kulturgyűlöletnek a hordozója. Azt már német nagy tudósok is megállapították, hogy minél tisztább a faj, annál silányabb a kulturértéke, a Szudétek és az Alpok északi lejtőin a germán és szláv áramlások határvonalain, ahol a vérkeveredés mindig a legnagyobb volt, ott fejlődött ki a német kultúra, tudomány, művészet és költészet, az a lángelmék medencéje. Az északi keveretlenebb germánfajta a legsötétebb szellemi arcképet adja. Ez az ítélet van megörökítve ebben a mondásban: „Frisia non cantat“. E kérdés különben kívül esik e könyv keretén.⁴⁶⁾

A mentősziget tehát egészségesen csak a három kisantant állam és Magyarország közt létesíthető, mert ezek egyikének sincs másfelé húzó vonzása. Épp azért a mentősziget könnyen lenne kiegészíthető Bulgáriával, Görögországgal és Törökországgal. Ha a mentősziget a Balkánnal vagy anélkül már szilárdságra tett szert, nincs akadálya, hogy Lengyelország hozzácsatlakozzék, mert történelmileg kialakult népiségét sem a német, sem az orosz tömegvonzástól nem kell féltetni.

Ha megszavaztatnák a négy népet, alkalmasint sehol sem nyerne többséget ez a gondolat, de ez nem jelent semmit. Tessék 5 évre visszanezni, mérlegelni, mekkora változás állott be a nézetekben mindenfelé. És ha ezt számbavesszük, akkor elgondolhatjuk, hogy további 5 év lefolyta után a kényszerűség és célszerűség ostromra hajtja be a népeket egységes gazdaságba, ahova egyik sem akart önként belépni.⁴⁷⁾

Addig is, amíg a közös vámterület gondolatához közelebb hajlanak, meg lehetne egyes kérdéseket egymás közt oldani. Ugy a kisantant népei, mint Magyarország és a balkáni népek tulnyomóan agrárterület. Hozzáfoghatnak (rövid idő alatt meg is csinálhatnak) egy közös agrártermelési terv elkészítéséhez. A termelési terv alapján el lehetne érni, hogy az államok agrár termékei lehetőleg ne verjék egymást a kényszerű versennyel, meg lehetne szabni azt is, hogy az agrártermékek milyen hányada kerüljön feldolgozott állapotban exportra. Meg lehetne szabni, hogy bizonyos aránylagos területrészeket minden állam egy-egy időszakra bevetetlen hagy. Lényegileg ezt csinálja most az amerikai farmerség.

Mindezt féltékenység nélkül megcsinálhatnák az államok, így egymagán a termelési tervvel és az evvel járó kontingentálással már

óriásilag többet érnének el, mint amennyit ma preferenciás vámokkal elháríthatnak.

Preferenciás vámokkal lehetetlen meggyógyítani beteg gazdaságot. Ez csak amolyan segítség, mint teszem azt a karácsonyi ajándék egy nyomorban sanyoló munkanélküli család háztartásában. Olaszország szegény fában, vasban, sóban, petroleumban. Ha Magyarországnak exportja volna e cikkekből, lehetne valami komoly jelentősége a preferenciás vámnak, de Magyarországnak szintén nincs készlete e cikkekből és legfeljebb buzafeleslegét helyezhetné el Olaszországban, amelyet ez azonban olcsóbban kaphat Amerikában. Ha most amerikai áron átvesz Magyarországtól búzát, melyre természetesen a magyar államnak rá kell fizetni, viszont ipari engedményeket követel Magyarországtól, amit a Magyarországi Gyárosok Országos Szövetségének az elnöke már a tél folyamán jelzett. A preferenciás vámok tehát Magyarországon nem segíthetnek. Ha azonban a fentemlített kis államok a közös termelési tervet megcsinálnák, foganatosítanák, csupán evvel lendületet idézhetének elő, nagyobb lendületet, mint bármilyen kedvezményes vámtétellel. Hisz ha a világon minden vámsorompót ledöntenének, a világválság és a világ vásárló képessége alig változnék, néhol muló konjunktura keletkezne, itt-ott a nyomor lenne nagyobb és az agrárországok gyorsabb iramban parlagosodnának el. Ebben a termelési terv által szabályozott kontingentált agrártermelésben azonban az agrárválság jórészt megszüntethető lenne.

Ennek a termelési tervnek létesítése közelebb hozná egymáshoz a népeket és hatalmas szuggesztív hatással lehetne a közös vámterület létesítésében. Még fokozható volna az előny pénzügyi megállapodások nyomán, amelyek biztosítanák, hogy a mentősziget valutáinak a hullámozása akkép egyenlítették ki, hogy egyik sem csorbuljon általa. Közös garanciák mellett létesíthető lenne, hogy minden valuta önállóságának a biztosítása mellett, mégis egyöntetű intézkedések tétessenek arra, hogy a szövetkezett államok valutái egymás rovására ne romoljanak.

E két stáció bizonyára megkönnyítené az egységes vámterület kialakulását. Az eredmény a Balkán bevonásával — egy 60—70 millió emberlakta gazdasági nagyhatalom kialakulása lehetne, amelyeknek a létfeltétele a béke fentartása.

Ez uton lehetne a német határtól Ázsiáig lakó kis népek között oly testvéri viszonyt szőni, amely záloga lenne jobb jövőnek, mely a féltékenységet s a revanche indulatokat, a területi viszályokat egy-

szer s mindenkorra kiküszöbölné. Mert a revízió gondolattömbje megszűnne az a pandoraszeleence lenni, mely a viszály s a gyűlölet minden mérget magában rejtí. Eligazítható lenne minden jogos észszerű nemzeti igény simán, az egyiknek a megalázása a másíknak felmásgasztalása híján.

Nem szabad felednünk: a revízió megengedése ép úgy sebek s új tályogok nyításával jár, mint ahogy a meghíusítása gyűlöletes feszültségek állandósítását idézi elő.

Lássunk testvért a szomszéd népekben és versenyezzünk abban, hogy az egyetemes emberiség ügyét virágoztassuk fel!

Gömbös, a magyar miniszterelnök mintegy válaszul a Titulescu beszédére a költségvetési vita folyamán megnyilatkozott e kérdésben is, hangsulyozván, hogy ő a kisantanttal egyúthaldna, ha biztosítva lenne affelől, hogy nem bánnak Magyarországgal úgy mint alárendelt féllel és hogy közeledését nem tekintenék meghunyászkodásnak. Amilyen örvendetes a magyar miniszterelnök ama kijelenése, hogy szívesen megy a kisantattal, ép oly téves az, mint e kijelentésében egyébként mond. 1932-ben Masaryk elnök nyilatkozott oly értelemben, hogy a békesség igazi megalapozása a kisantantnak s Magyarországnak szoros gazdasági kapcsolata lenne, sőt a határigazítás méretei között maradó revízió gondolatát sem utasította vissza. E tárgyban s a magyar kulturára vonatkozó elnöki szavak nagy parlamenti vitára adtak alkalmat, amelyről az egész magyar sajtó nyilatkozott s irt, így nem maradhatott a magyar kormány előtt sem titok. Ugyancsak 1932-ben Maniu Románia akkori miniszterelnöke szószerint ezt a nyilatkozatot tette: „Új magyar, aki megértést keres a környékező népekkel, hogy aztán együtt, egymás íránti kölcsönös bizalommal közösen dolgozzanak egymás javára. Én ezt a törekvést csak örömmel üdvözölhetem és biztosíthatom, hogy nem akarjuk akadályozni, hogy a magyarság kulturáját művelhesse. Én Magyarországnak nem voltam sohasem ellensége, mikor harcoltam ellene, csak amaz oligarchia ellen harcoltam, mely a hatalom alatt álló népeket, a saját népét is, ígába verte. És most sem érzek márkép, mint szeretetet a magyar nép íránt.“

„Azt hiszem, hogy meg kell csinálnunk azt a gazdasági egyseget, ha nem akarunk mindnyájan belepusztulni. Én is úgy látom a válságot, hogy hengerkereke a kis akadályokat szétzuzza. Kezet kell fogni egymással, hogy túlélhessük a válságot. Ezt Magyarországnak

is be kell látni, hisz az ő élete is ettől függ, de nem tudom, hogy idején megjön ez a belátása.“

„Ma nem szabad szóba hozni a revíziót, mert háborúra vezetne és aki ma háborút akar, egyetemes pusztulást akar.“

A miniszterelnöknek s akkor kormányzó párt elnökének ezek a szavai az egész román sajtóban tárgyalattak, Gömbös miniszterelnök tehát erről is tudomást szerezhetett.

Vajda miniszterelnök 1933 júniusában a következőkép nyilatkozott: „Nem sokkal okosabb és üdvösebb volna valamennyiünknek, ha békejobbot nyújtanánk egymásnak és azt mondanók: zárja mind-egyikünk szíve mélyére sóvárgásait és őrizze meg ott, azonközben pedig kössük meg a treuga deit? Nem sokkal boldogabb és üdvösebb szerepe lenne Magyarországnak, mondjuk egy négyes antantban helyet foglalni, szoros gazdasági egységben, mondjuk közös vámterületben és nem lenne-e ez a szerep áldásosabb, dicsőségesebb, mint minden eddigi szerepe? Ennek a gazdasági szoros szövetségnek be láthatatlan áldásaihoz képest ugyan mit is jelenthetne teszem a Szatmár, Várad, Arad s még néhány vidékefosztott város kétes értékű, sőt danaida ajándéka? Hiszen e kétszeresen elárvult városok sorsa e változás nyomán csak rosszabbra fordulhat. Gazdasági szövetség esetén nem az a három, négy alakított edényzetű város, hanem négy ország lehetőségeinek közös élvezetébe juthatnának. Mindnyájan építhetnénk magunkon és a többiekén. Ha mi nem félünk a magyarok „kulturfölényétől“ miért akarnak ők csempészett fegyverekkel minket ijeszteni“.

„Ebben az esetben aztán későbbben sok mindenféléről lehetne szóba ereszkedni, de mind az amiről beszélni lehetne, sokat, igen sokat veszítene a jelentőségéből, ha már a gazdasági egység alapjára helyezkedtünk. Azt aztán nyugodt lélekkel hagyhatjuk a magyar politikai urakra, hogy felmérjék, hogy juttathat-e akármiféle béke revízió annyi előnyt Magyarországnak és a magyar népnek, mint olyan gazdasági egység, melynek Magyarország a kellőközepére kerül, a Nyugat és Kelet közötti mesgye szíve tájékára“.

E nyilatkozat is bizonyára tudomására jutott a magyar miniszterelnöknek.

Tudják mindezt különben a magyar politika vezető emberei és a 300 grófok is, — de nekik a magyar nép üdvössége és jövőendő boldogulása nem vigasztalás, ha árakép a latifundiumot fel kell osztani...

Ma ez a világhelyzet :

Anglia, Franciaország, Oroszország, a kisantant és a többi kis állam erős falként áll vállvetve egymás mellett és Olaszország — Ausztriával, ha szinből, ha szivből szintén e sorba állt. Csak Németország van elszigetelve és csak Magyarország lebeg az ürben egyre vásárt keresve. Az egyetlen hatalom, amelyre Európában pályázhatnának tán Lengyelország, de ebben is kevés a biztatás.

Németország problémája egyszerű: vagy megbékül, vagy megkékül. Egyik esetben sem remélheti tőle Magyarország az üdvösséget.

Ez inkább memento mori Magyarországnknk. Persze a válság még sok meglepetést tartogathat, a faszcionista veszedelem el nem múlt még

A mentő szigetet mindenképpen meg kell csinálni.

A revízió kérdése eldöntve nincs a magyar igények gyökeres elutasításával, csupán akkor lesz kívánatszerű és a világbéke érdekében eligazítva e kérdés, ha Magyarország felhagy geopolitikai helyzetének és népe vérének az árubabocsátásával és a béke erős oszlopává lesz a kisantant államainak a szövetségében.

Jam proximus ardet Ucalegon!

Ütött a 12-ik óra. .

Jegyzetek

a források és kútfők megjelölése dolgában.

Általános tudnivalók

A magyar történetírók kivétel nélkül a történelmi (értsd: kiváltságos) osztály ivadékai, vagy hivei. Független emberből nem lehet egyetemi tanár. Könyveiket úgy kell olvasni, ahogy a titkos diplomáciai chiffres közleményeit olvassák. A chiffre kulcsot nem ismerő ember is értelmes szöveget olvas, de másat mint az, aki a chiffre kulcsát is bírja. E kulcs rendszeren egy szóban találja a magyarázatát.

Igy vagyunk a magyar történelemmel is. Ennek a chiffre kulcsa: a nemzet. A nemzet azonban nem gazdasági érdekek szerint tagolt termelőcsoportok természetes ágazatának, bonyodalmas néptenyészetnek a megjelölése, hanem egy 80—100 nemzetségből álló kis csoporté, inkább klikké. Néha nagyobb terjedelmű csoportot is jelent. Annak a 80—100 nemzetségből álló klikknek igazi megjelölése mágnások, főurak stb. Modernebb szóval született nagybirtokosoknak lehetne nevezni őket, akiknek a latifundiumát a fidei komisszum intézménye védi. A nagyobb tömegnek a közneve a köznemesség s olyan embereket fog egybe, kiknek a nemzetsége tán évszázadok óta gyökeres a vármegyében, vagyonos földbirtokos, ha nem is épen latifundios, bár van közte sok ilyen is, akinek közéleti szereplése a politizálásban, megyei és állami hivatalok viselésében merül ki. De ez az egész kiváltságos tömeg csak nagyon csekély részét képezi az egész lakosságnak. Báró Wesselényi Miklós szerint 1843-ban volt Magyarország és Horvátország lakossága 13.6 millió (ebből csak 4 millió 600 ezer magyar), ezek között a nemesség 544.000-et tett, vagyis nem egész 4⁰/₆-át a lakosságnak. A szavazattal bírók száma 136.000 vagyis épen 1⁰/₆-a az egész lakosságnak.

Ha ezt a kulcsot ismerjük, tisztában leszünk néhány gyakran ismételt kifejezéssel. Sz a b a d s á g: azt jelenti, hogy az illető semmiféle közterhet nem visel. Alkotmány jelenti ezen a chiffre nyelven: a kiváltságok sérthetetlenségét.

Velejében még ma is evvel a chiffre nyelvel él a hivatalos magyar történetíró.

¹) P a u l e r Gyula: (Magyarország az Árpádok alatt) Idézi Freisingeni Ottó e kijelentését. Pauler ugyan vitázik a krónikással, de arra való tekintettel, hogy csak a király volt az egyetlen, aki had-

erő fölött rendelkezett és rendelkezhetett, mégis csak a krónikásnak van igaza. Ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a király igénybe vehette mások tanácsát is, de erre a király nem volt kötelezve és az illető nem volt jogosítva ezt követelni. A legfőbb méltóságok, a nádor, országbíró csak a király közegei voltak.

²⁾ Imre királyfiról a krónikák egyrésze azt említi, hogy aszkéta életet élt, már éretlen ifju korában kolostorba vonult és a sok önsanyargatásba ifju korában belehalt. Ez az egyik magyarázata miért nem örökölte ő a trónt apja után. Más krónikások azt irták felőle, hogy harcias, kalandkedvelő vitéz volt, kit egy vadászaton vadkan ölt meg. E két vélemény egymást kizárja, ha kolostorban élt, nem járhatott vadászatra. Mindkét krónika nem lehet igaz, a leghelyesebb köveikeztetés, hogy egy sem igaz, hanem mind a kettőt azért talál-ták ki, hogy megokolják, miért nem lett trónutód. Ezt tudjuk. Azért nem lett, mert a király tanácsadói a német császár hűbéréül akarták Magyarországot átjátszani, erre pedig Árpád herceget nehezen lehetett volna megszerezni. Ezért annak az örve alatt, hogy az Árpád hercegek a pogánysághoz húznak, kiirtottak minden Árpád ivadékot, aki a kezükbe került, hogy az olasz, kipróbált pipogya Péter kerül-hessen a trónra. De mi értelme lett volna az oldalági Árpádokat ki-irtani, ha a trónörököst meghagyják? Az idegen összeesküvő lova-gok, kik a németvérü királynővel szűrték össze a levet, még az öreg szent király ellen is merényletet kíséreltek meg. Miért kimélték volna meg éppen a trónörököst? Logikai kényszerűség tehát annak a meg-állapítása, hogy láb alól tették.

³⁾ S a l a m o n Ferencz. (A török hódítás kora Magyarországon) Idézi Kovachich: Supplementa ad vestigia comitiorum, címü könyvé-ből: „A had, melyet Zsigmond vezetett, az európai kereszténység ha-dának volt tekintendő a mohamedánok ellen. Részt vettek benne az oláh és bosnyák fejedelem hadai és magyar hadakon kívül franciák, németek és lengyelek.“ Téves ez idézetben, hogy Zsigmond vezette a hadat, a sereg vezére a francia királyi herceg volt. A francia sereg számát 60.000-re teszik, a seregnek tehát a $\frac{3}{4}$ része francia. Az utána következő jelentékeny csapat a németeké. Ha már most a lengyel, az oláh, a bosnyák hadakat csak néhány ezerre tesszük is, a magyar hadak száma alig lehetett egy-két ezer. A király ezerfeju bandériu-mán kívül tehát legfeljebb a hadbavonuló két magyar püspök ban-dériuma lehetett. Zsigmond császár nem vezette a hadműveleteket, de végigjárta a háborut.

4) Fraknói Vilmos: Hunyadi Mátyás király. (Az Akadémia megbízásából a Történelmi Társulat kiadványa.)

5) Berzevichy Albert: Beatrix királynő élete. (T.T. kiadm.)

6) Fraknói Vilmos: Korvin János élete. Továbbá Salamon Ferenc fent idézett műve.

7) Márki Sándor: Dózsa György. Továbbá Salamon Ferenc fent idézett műve. „Szulejman beveszi Szabácsot, melyet csak 100 magyar őrzött. Nándor is elveszett. Nándor elveszése után vádolták Báthory Istvánt, ki veszteg ült Titelnél az ostrom alatt, úgy látszik méltán. Ha egy felmentő sereg érkezik a maga idejében, Magyarország kulcsa újra mentve van.“ (75. lap.) Ugyanigy nézte végig Zápolya 6 év mulva negyvenezernyi seregével a Duna és Tisza közt, mint veri a szultán pozdorjává a magyar sereget Mohácsnál.

8) Márki Sándor: Dózsa György.

9) Márki Sándor és Salamon Ferenc fent idézett művei.

10) Márki Sándor idézi Dózsa György című művében e jellemzéseket.

11) Salamon Ferenc fent idézett munkájában: „160 évvel ezelőtt Róbert Károly idején 18 denár volt a telekadó, de 1490-től sem akartak többet fizetni mint 18 dénárt. Ezzel ki volt mondva a halálos ítélet az állandó hadseregére, de egyszersmind a török főerővel bárhol a sikmezőn megütközendő magyar nemesi hadakra is a halálos ítélet, mert mihelyt az állandó hadsereg fölöslegessé tette a nemesi fölkelő hadakat, nem volt értelme többé a nemesi kiváltságoknak. Csak annyiban lehetett volna azután ur valaki, amennyiben, mint zsoldos hiven szolgálja a királyt. Az egykoruaknak, ha politikai bölcsesség nem, de az ösztönszerű finom érzék, melyet az osztályérdek kölcsönöz, megsugta, hogy a nemesek szabadsága, mely a nemzet törvényhozó kiváltságaival egyre ment, nem sokára üres szóvá lenne egy nagyszámu fekete sereg mellett. S ebben a főnemes egyetértett a kisnemessel... Egy nemzet törvényhozásától sem lehet azt kívánni, hogy lemondjon szabadságáról.“

Az ember dörzsöli a szemét ennek olvastára, mert azt gondolhatná, hogy álmodik. Már nem volt Európában a XIX-ik század második felében történetíró még albán sem, ozmán sem, aki egy tudományosnak nevezett akadémia és egy műveltnek tartott 20 millió lakosu ország közvéleményének a helyeslésével olyat mert volna mondani, hogy egyetlen nemzet törvényhozásától sem lehet azt ki-

vánni, vagyis hogy a nép negyedfél százalékától nem lehet azt kívánni, hogy lemondjon szabadságáról, még ha ez a szabadság kép-
telenné teszi is önvédelemre az országot! Így lehet még a szavakat
is megmérgezni. Szabadságnak nevezni a nép és honárulást, a sze-
mérmetlen, végsőkig menő kapzsiságot!

¹²⁾ S a l a m o n Ferencz fenti munkája. „Verböczi Hármás
Könyve az 1490-től 1526-ig való kornak a műve. Ez nem hogy meg-
mentette volna a nemzetet a mohácsi vereségtől, hanem egyrészt ez
vitte bele“.

Verböczy cepelte be az országgyűlésbe a Zápolya által meg-
vesztegetett, lerészegített kurtanemesek tömegeit, hogy mindent le-
terrorizáljanak. Ezt a Magyar Tudományos Akadémia e dicső tör-
ténétírója a következő kifejezésben foglalja össze: „A II. Ulászló és
II. Lajos alatti országgyűlések a nemzeti szuverenitást a szélsőig ér-
vényesítették“. Maga is észrevette, hogy hamisítást követ el, mikor
ezt a tömegterrort szuverenitás érvényesítésének nevezte, mert néhány
sorral odébb így folytatja. „Soha Mátyás király alatt egy rákosi
gyűlés sem volt. Nem tömeges nemesi, hanem képviseleti gyűlések
hozták a törvényt.“ „Valódi népgyűlések voltak, igen alkalmasak a
békétlenség hangos kifejezésére, de a rendes kormányzatot lehetet-
lenné tették. Ezek a tömegek a király önhatalmu tevékenységét sür-
getik s tanácsosai ellen támadnak. Vádolja az utókor II. Ulászlót és
II. Lajost, pedig soha mióta az ország fennáll a nemzetnek magának
nagyobb része nem volt a kormányzatban.“

Elfelejtji megjegyezni, holott jól tudja, hogy soha a köznemes-
ségnek személyes megjelenési és szavazati joga az országgyűlésen
nem volt, ezt Verböczy hamisította bele Hármás Könyvében az al-
kotmányba. Az országgyűlésen csak a király által meghívottak vet-
tek részt, az ország főméltóságai, a főispánok és a király bizalma-
sai vagy tanácsosai és persze a nagyobb hatalmu főurak. Ulászló
és Lajos idejében lengyel példa szerint rendezték a tömeges or-
szággyűléseket.

¹³⁾ A bécsi császári titkos levéltérban; Miksa és Ferdinánd
király levelezése Mária királynővel, Mária védekezése, a II. Lajos
kísérő komornyiknak a vallomása a király haláláról. Ezeket az 1926-
ban napvilágra hozott szövegeket az „Ujság“ istárcában leközlölte.

¹⁴⁾ S a l a m o n Ferencz: „Magyarország a török hódoltság
korából.“

¹⁵⁾ A c s á d y Ignác: „A magyar jobbagység története.“ „A

jobbágyság dolgaira bár „nemzeti irányban“ gyakran szépítő, de általában megbízható könyv.

16) Acsády Ignác fent idézett műve.

17) Magyarországnak ez a látszat-állam elmélete, mely különben annakidején meg nem tévesztette a külföldet, mert hisz 1540-es évek óta már csak mint Ausztria egyrészéről beszéltek a magyar államról, leginkább bizonyítható a magyar corpus juris 1847-ig terjedő folyamaival, amelyek negatív bizonyítékul szolgálnak. Hogy az országgyűlések nem foglalkoztak állami ügyekkel, azt a törvénytár mutatja, mely híján van az állam igazgatására és életére vonatkozó intézkedéseknek. Rendelkezik a koronázásra, a királyi esküre, rendelkezik a nádorválasztásokról, itt-ott vannak elvi kijelentések, amelyek hangsúlyozzák, hogy Magyarország nem más országok módjára kormányozandó, hanem a császár örökös tartományaitól külön, saját törvényei szerint kezelendő ország, de ezek is csupán a kiváltságok védelmét és gyakorlását hangsúlyozzák. Időnként sürgették, hogy Erdély és a törököktől visszahódított területek visszacsatoltassanak, de maguk e törvények szövegei a mi álláspontunkat igazolják. Különben e parazita szimbiózis mesteri rajzát megtaláljuk Grünwald Béla: Régi Magyarország című könyvében. Ennek a szerzője konzervatív világszemléletű, több százéves magyar nemesi család sarjadéka, kit szíve mélyéből fakadó nemzeti érzése késztetett, hogy tiszta képét adja a magyar történelemnek. Könyvével igazában szociálista áramlatok ellen kívánt harcolni akkép, hogy a történelmi hazugságok őszinte leleplezésével egészséges, az igazságból táplálkozó nemzeti érzést fejlessze ki. Ennek a konzervatív írónak antiszociálista könyve lett leggazdagabb forrása a szociálista nevelésnek, mert néhány évtizeddel megjelenése után igazi fegyvertára lett a progresszió küzdelmeinek. A történelmi és memoár irodalomnak óriási ismerete, a nemzeti muzeum kéziratárának alapos tanulmányozása elsőrangú történelmi munkává avatják e könyvet, amelyhez fogható nincs a magyar irodalomban és a külföldiben is kevés. A magyar kiváltságos osztály minden időben halálra üldözte ama fiait, akik a történelmi hazugságokról lemerték huzni a leplet. Thaly Kálmán egész népköltészetet és történelmet kötött, Kazinczy Ferencz napóját az Akadémia csak meghamisítva és fogyatékosan engedte kiadni, a nemességet leleplező kéziratait lezárt szekrényben kiadatlan őrzi máig. Aki a kiváltságos osztályt leleplezni vagy megtámadni merete, az járhatott azután a hazaárulás rásütött bélyegével. Ilyen sors érte Ba-

csányi Jánost, Berzeviczi Gergelyt, aki nemcsak egyik legértékesebb koponyája a magyarságnak, hanem az európai gazdasági irodalomban számottevő tudos. De minthogy a jobbágy felszabadítását és a nemesség megadóztatását követelte, itthon közmegvetés sujtotta, halála után átkot szortak rá. „De constitutione indole rusticorum“ című műve a jobbágy kérdést festi. „Ungarns Industrie und Kommerz. Weimar 1802“. ma is forrásmunka számba megy, ugyancsak az „Über den Welthandel“ című műve. Ami könyveiből az országba került, máglyára jutott. Kölcsey Ferencz, a költő az 1832-iki országgyűlésen felszólalt a jobbágyválság mellett. Ezért hazahívták mandátuma visszavonásával s ettől fogva polgári halott lett. Wesselényi Miklós báró is „polgári halott lett“, mert a paraszt mellett szólalt fel. Grünwald Béla is, a Nemzeti Kaszinó tagját is halálba üldözték. Kénytelen volt kimenni az országból, Párizsban nagy nyomorban öngyilkos lett.

¹⁸⁾ Grünwald Béla fent idézett műve. A magyar nemesség felfogása szerint a parasztbirtok is az ur tulajdona, minthogy pedig a nemesség teljesen adómentes és minden adót a paraszt fizetett, persze csak annyit, amennyit az ő bőrére a nemes ur megszavazott, mert hisz az volt a nemesi elv: hogy a paraszt az én tehenem és engem fej meg, aki a parasztot megfeji“, az állandó hadsereg fenntartására szolgáló hadiadót is természetesen a paraszt fizette, de annak a hangsúlyozásával, hogy a telken ezt behajtani nem lehet. De a királyi ellenállás dacára sikerült bevétetni a törvénybe, hogy dacára az állandó hadsereg létesítésének, azért fenmarad a nemesség felkelési kötelezettsége. Ezt a kiváltságok védelme így kívánta, mert főleg a XIV. századtól kezdve az adománylevelek ellenértéképen a katonai szolgálatot kötik ki. Az igaz, hogy ez a szolgálatot a nemesség 1715 előtt már másfél század óta nem teljesítette, de azért mégis biztosítékul bele gyurják a törvénybe, nehogy valakinek eszébe jusson ezen a címen az adományok dolgát feszegetni.

¹⁹⁾ Grünwald Béla fent idézett műve.

²⁰⁾ Berzeviczy Gergely: Ungarns Industrie und Kommerz.

²¹⁾ Az 1791-ik X. tc. hangsúlyozza, hogy Magyarország független szabad ország, amely semmiféle más ország törvényei szerint nem kormányozható, de a császár a Staatsrath hatáskörét Magyarországra is kiterjeszti és ebből 1801-ben alakítja a Staatsministeriumot, ezt pedig magyar törvények is törvényes hatóságnak ismerik el. (1741: XI, 1791: XIII, 1792: VIII.) A Staatsrath határozza el magyar udvari kancellária és a Helytartó Tanács felállítását és szervezetét.

22) Rákóczi Ferencz „Emlékiratai“ Magyarul kihagyásokkal, itt-ott meghamisítva. A francia nyelvű kiadás szövege hitelesebb, és teljes. Vallomások (Confessions) című művében a francia szöveg szintén hitelesebb.

23) Grünwald Béla fent idézett műve.

24) Lezay—Marnesia jelentését Louis Goldberger prágai francia tanár dolgozta fel először. Megjelent magyarul először az «Uj Magyarok» I. évfolyam 1. 2. számaiban. Ez a jelentés megfordult két magyar történetíró kezén is, az egyik Wertheimer, a másik ha jól emlékszem Marczali, de óvakodtak említést tenni róla.

25) A magyar statisztika adatai Dániel Arnold művéből merítve.

26) Leopold Löw: Kleinere Beträge zur Geschichte d. ung. Juden.

27) Bălcescu Nicolae itt-ott románnal kevert francia nyelven írott nagyon érdekes levélgyűjteménye, melyet Ghica Jánoshoz intézett. Különben Horvát Mihály: Függetlenségi harc.

28) Időközben megjelentek Bethlen grófnak cambridgei és londoni előadásai könyvben, így hát végre megtudjuk, hogy mit beszélt Cambridgében, ha ugyan ezt beszélte. Az előadás címe „Az ezeréves magyar királyság fennállása — igazságtalanság? (A grófi nyelvnek úgy a magyarsága, mint a logikája főtötte fogyatékos, ahogy ebből a fura kifejezésből is kitűnik.) Kezdi a honfoglaláson, amelyet a történelmi tények és a valóságok által semmiféle irányban nem korlátozott képzelő tehetséggel itt-ott önkitalálta részletekkel spékelve beszél el. Magyarországot Korvin Mátyás alatt mint nagyhatalmat mutatja be, de az országnak halála után, néhány év alatt való teljes süllyedését a török háborúknak tulajdonítja. A török háborúk azonban csak a Macsvát (Szabácsot, Belgrádot) érintették 1520—21-ben. De Mátyás halála és ezidőpont közti 30 esztendőben nem rontott az országon a török egy hajszálnyit sem. Kolumbács, Szabács, Belgrád hódított területek voltak. Magyarságlakta hazai területet nem ért el a török 1526 előtt. Ám egy csekélységet elfelejt megemlíteni a tisztelt gróf ur, azt hogy 1514-ben a Dózsa lázadásban 100.000 paraszt családot kiirtottak, az egész országon végigharapodzó paraszt fölkeelésben, hogy a pápai követ azt írja a szentszéknek, hogy „a magyar paraszt szivesen tér a török hűségére és ha a török a közelébe jönne, tömegesen áttérne.“ Azt a csekélységet is elfelejtette megemlíteni, hogy Mátyás után az urak olyan királyt kerestek és találtak, akinek

az üstökét a kezükben tarthatták, akik még a parasztjaikon sem engedtek a 150 évvel azelőtt megállapított 18 dénárnál több adót behajtani, hogy a magyar urak annyira nem akartak banderiális kötelezettségeiknek eleget tenni, hogy mikor a király sereget kért a török ellen, azt felelték neki, állítsa a sikra az ezerfejű lovasbándériumát. Elfelejtí megmondani, vagy talán nem is tudja a jámbor, hogy a török a Drávát vagyis a hazai magyarlakta terület határát csak 1526-ban lépte át és addig legfeljebb 5 év óta nyugtalanított a magyarlakta vidék külső határait, de az 5 év alatt sem hódított legfeljebb Szávántuli területeket. Azt se világítja meg, hogy Magyarország Mohács alá nem tudott legfeljebb 20.000 embert összehozni, holott a cambray liga 1520-ban megállapította, hogy Magyarország 200.000 embert képes hadbaállítani, de 200.000 helyett csak 20.000 állt hadba. Ebben azonban a török hódoltság ugyancsak ártatlan. Mohács maga sem volt döntő ütközet, a szultán betekintett, onnan ugyan még Budára is, de sietve visszavonult, nem is készült el rá, nem is érezte magát elég erősnek nemcsak Magyarország meghódítására, de még részleges megszállására sem. Haza is vonult és vissza sem jött volna, ha egy esztendő múlva Zápolya János be nem hívja. Abból az 5 milliónyi lakosságból, amelyik Magyarországot 1490-ben lakta, 1526-ig, Mohácsot is beleszámítva hatodrészt annyi magyarság el nem pusztult, mint a Dózsa háboruban. Füllentésekből és elhallgatásokból nem lehet történelmet csinálni — legfeljebb Cambridgeben.

Az sem igaz, hogy a királyi területen lévő magyarság a török elleni háborúkban patakokban öntötte a vérért. Erre rávilágítottam. Az is csak fél igazság, hogy a megszállt terület lakossága a török hadsereget tartotta el, mert mint láttuk a magyar földesur is hizott rajta. Az is igazságtalan vád a Habsburgok ellen, hogy két évszázadon át semmit sem tettek a török uralom alól való felszabadulás érdekében. Tettek biz azok. Többi közt I. Ferdinánd és Maximilian hét országgyűlésen hoztak olyan törvényt, amely a jobbágyot a rabszolgaság alól mentesítette és katonaságra képesítette volna. A rendek nem tudták megtagadni e törvényeket. Megszavazták hét ízben, de ugyanannyiszor vagy hatályon kívül helyezték, vagy felfüggesztették a törvény véprehajtását. A XVII. században már kizárólag a császár foglalkozott a török kiverésével. Beszél Bethlen valami zagyvaságot a „neoakvizitza“ kommisszióról is. (Neoakvizitika az!) A visszahódított területeket persze, hogy idegen népekkel népesítették be,

honnán kaphattak volna magyar parasztot? hisz a magyar paraszt rőghöz volt kötve, muszáj volt hát idegeneket telepíteni. Az az igazság, hogy a visszahódított területnek legnagyobb részét mégis csak magyar urak kapták vissza és ezeknek is érdekükben állott mindenfelől telepéseket az új birtokaikra hozni. Természetes, hogy rabszolgának senki sem kívánkozott odamenni. Adómentességgel, robottól való mentességgel — kiváltságokkal — csábították a munkaerőt. A magyar urak eszközölték ki, hogy a magyar telepések kevesebb előnyben részesüljenek, mert attól féltek, hogy teljesen üresen maradnak a latifundiumaik. 1490-től 1720-ig Magyarország lakossága szaporodás helyett a felére szállt le, de ez csak kismértékben tulajdonítandó a töröknek, nagyobb mértékben az 1514. I. számú törvéncikknek. Azt is írja Bethlen gróf ur, hogy II. József germanizáló erőszakos uralmától a nemzet „a francia forradalom hatása alatt, nemzeti öntudatra ébredt és ellenállhatatlanná vált lelkében a vágy a régi rendi alkotmány modern átalakítására“. Erre vonatkozólag Grünwald Béla azt írja: (Régi Magyarország 333 l.) „Magyarországon senki sem követelte a nemzeti nyelv használatát vagy csak tanítását is az iskolában, és egy idegen nyelvvel, a latinnal a nemzet maga szorította ki az iskolákból. A magyarok úgy sem használták nyelvüket sem a közéletben, sem a tudományban, sem az iskolában, sőt a magasabb osztályok még a családi körökben sem. S azért ha a német nyelvet veszik át nem hazai nyelvükről mondanak le, hanem csak idegen nyelvet hagynak el egy másik idegenért. Csak a műveletlenek beszéltek csupán magyarul, akik mint a nemzeti visszahatás tényezői nem jöhettek számba éppen műveltségük hiánya miatt. Az 1770-ben megnyitott budai egyetemen a magyar nyelvnek s irodalomnak még tanszéke sem volt. A közoktatás ügye sem talált helyet a rendiség eszmekörében és a német nyelv behozása nem sértette a fejletlen, az eltompult magyar társadalmat. De abban az időben nem is gondolt senki arra a lehetőségre, hogy az oktatás nyelve magyar lehessen. (340 l.) Az 1790-iki országgyűlésen a selmeci német akadémia nézvé nem azt kéri, hogy a német tannyelv szűnjék meg, hanem csak azt, hogy deáknyelvű előadások is legyenek — a magyar nyelv eszökbé se jut. (341 l.) Az országgyűlési bizottság, mely az iskolareformot tárgyalta volna, kimondja jelentésében, hogy a latin nyelvet illeti meg az első hely nemcsak remekírói miatt, hanem ezért is, mert az országban általános, hogy anélkül a különböző népfajok nem is értenék meg egymást. (342 l.) 50 évvel

később Wesselényi Miklós a Szózatban megírja, hogy „honunknak 270 ezernyi férfi nemességéből, magyarul alkalmasint csak 200 ezer él, de latinul még 20 ezer sem.“ Ezt részletes adatokkal bizonyítja.

A történelmi osztályt sohasem kapta el a hév a magyarság védelmében. Grünwald Béla (434. oldal) írja „II. Józsefnek a megyei közigazgatásra vonatkozó (németesítő) rendelete ellen csak Biharmegye ír fel, a többi szó nélkül elfogadja. A német nyelv életbeléptetésére vonatkozó rendelet ellen felírnak, de a megyei tisztikarok a kitűzött időpontban az országban kivétel nélkül németül hivataloskodnak. Számptalan királyi rendeletet hajtanak végre, melyekről egész meggyőződéssel az állították felterjesztéseikben, hogy alkotmányba és fennálló törvényekben ütköznek“. Persze, persze különben ott kellett volna hagyni a hivatalt és a salláriumot.

„A latin nyelvet a magyar rendi alkotmány mintegy alkotó részének és biztosítékának tekintik s a magyar nyelv behozatalát a barbárságba sülyedésnek s az alkotmányt megingató veszedelmes ujtásnak tartják“.

„Azért midőn II. József 1784-ben a német nyelvet teszi állami nyelvé Magyarországon, nem a magyar nyelvet támadja meg. Ezt a közéletből a magyar társadalom már régen kiküszöbölte. Csak két idegen nyelv, a latin s német közt volt a kérdés. A német nyelvet nem tartották alkotmányos, törvényes nyelvnek, de nem nézték annak a magyart sem (447 I.) A megyék felírnak a német nyelv ellen, de legnagyobb része a latin fentartását követeli. Csak ha a latin nem lehetne, kívánják inkább a magyart. A közjogi felfogás mellett nagy szerepet játszik a hivatalban maradás kérdése is. Az egykoruak inkább igazságtalanságot, mint nemzeti sérelmet láttak a rendeletben s az fáj nekik, hogy érdemes hazafiak elessenek hivatalukból, mert németül nem tudtak. Idézet Szirmay: Hist. Secr. 77 (449 I.) „De sok megye, aki 1784-ben felírt, 1811-ben elkeseredéssel küzd a magyar nyelv ellen. Különbcn 1786-ban már minden megye németül hivataloskodik — mert nem hagyják szívesen ott a hivatalaikat. Kazinczy Ferencz, Abauj-vármegye jegyzője megírta, hogy sok tiszt-társa nem tud eléggé németül s így reá esik a teher „de ez nekem öröm volt“ (450 I).

Az sem igaz, hogy a Habsburg császárok igyekeztek volna elnémetesíteni az országot. Mikor az első Habsburgot megválasztották magyar királynak, Ferdinándtól nem kívánta senki, hogy hitlévelbe foglalja és esküvel erősitse, hogy meg fogja védeni a magyar nyelv

használatának a jogát, de a jámbor király, mert magától érthetőnek tekintette, kérés nélkül megadta ezt a biztosítást. A „nemzetnek“ azonban nem volt a magyar nyelvre gondja, sem a magyarságra, csupán a kiváltságaira és midőn a királlyal esküt tétetett, hogy Magyarországot nem fogja más országok módjára kormányozni, igazában arra eskették meg, hogy tiszteletben tartja a kiváltságokat, amelyekhez foghatók sehol másutt a világon nem voltak. 1811-ben, mikor az országgyűlésen a nemzet tulnyomó része harcolt a magyar nyelv ellen, a magyar nyelv jogát követelő csoport említést tett arról, hogy már I. Ferdinánd megígérte a magyar nemzetnek a magyar nyelv megtartását és előmozdítását. Midőn az országgyűlésen a királyi személynök, az alsótábla elnöke kétségbevonta ezt a tényt, előmutatták Kovachich Mártonnak a könyvét, amelyben az a levél közölve van: „Felolvastatván az alkalmatossággal a felebb megjegyzett könyvből Ferdinánd császárnak levele, levelének végefele a nemzetet bizonyossá teszi, hogy valamint minden szabadságait, úgy a nemzeti magyar nyelvet is egész erejéből és igyekezetéből mind maga feltartani fogja, mind successorai által megtartatja. Mivelhogy legnevezetesebbek ezen oklevélben azon szavak, amelyekben megígéri a magyar nyelvnek feltartását, kivánták a rendek, azoknak a diáriumban leendő betételét szórul-szóra: „Wollen och zukunfftigen Zeit die Hungarische Sprache und Nation (sso kegen der Christenlichen gemeinde woll verdienet) mit allen unseren Krefften und Vornogen handhaben“.

De hiába kínálkozott Ferdinánd király, a nemzetnek legkisebb gondja is nagyobb volt, semhogy a magyar nyelv dolgára gondolt volna, pedig akkor a magyar urak még tudtak magyarul.

Az is feltétlenül rosszhiszemű állítás, hogy III. Károly és Mária Terézia azért telepítették be az Alföldet idegen nemzetbeliakkal, hogy a magyarság erejét megtörjék. A magyar népet nem az ellenség kardja irtotta, hanem a latifundium, amelyben rabszolga sorsban és nyomorban élt. Minthogy a latifundium a birtokszerzést a földművesnek lehetetlenné tette, be kellett következnie az elnéptelenedésnek. Hogy a Hunyadiak idejében Magyarország lakossága megnövekedett, annak tulajdonítható, hogy ez volt az egyetlen század, amelyben a parasztot sikerült javarészt megvédeni a rabszolgásítástól, szabadköltözőkódási joga nyomán. Kivel is lehetett volna beplántálni a töröktől visszafoglalt területeket, magyar nem volt erre a célra, azaz hogy volt, mert volt az országban elég olyan latifundium, amelyről szivesen el-

ment volna a magyar paraszt telepesnek, de azt nem engedte a földesur és a vármegye, hiába kérezkodott volna térdenállva, nem lehetett a rögtől megszabadulni. Nem tehettek mást, mint idegeneket telepíteni az új területekre. És minthogy ez új területeken a munkaerő kellett, e munkaerő biztosítására kiváltságokat kellett adni a telepeseknek. A visszafoglalt területek egyrésze a régi földesurak ivadéka kezére került. Ez is kénytelen volt idegen telepest szerezni a birtokára. Keletkeztek aztán a szerb telepesek közt is embertől üres föltek, ide megint csak idegenből kellett hozni új telepeseket. Ezért a Temesvidéken még tarkább az ethnografiai térkép, mint egyebütt Tarkamagyarországon.

Szegény gróf, siratja, hogy mennyi magyar parasztságot pusztított ki a török. No de hál Istennek, akármilyen kegyetlenséggel is pusztított a török, a gróf urak mind megmaradtak. Még azt is felpanaszolja a gróf, hogy a magyar telepesek az új telepen csak 3 évi mentességet, a nem magyarok ellenben 5 évi mentességet élveztek az adók alól. Ezt a rendeletbe a magyar uraknak sikerült becsempésztetni, hogy ezáltal megnehezítsék a saját jobbágyaik vagy zsellérjeik elszívását. József császár sem erőszakoskodott a németesítéssel, a császár avval okolja meg rendeletét, hogyha saját nemzetök nyelvét a magyart nem használják, inkább használjanak egy élő idegen nyelvet, mint egy holtat, különben mint Grünwald Béla írja: Csak két nyelv között lehetett választás a latin és a német közt. Alkotmányos nyelvnek a nemzet csak a latint tekintette, a németet nem tartották törvényes nyelvnek de a magyart sem. Még az 1811-iki országgyűlésen is több megye kijelentette, hogy a magyar nyelv nem lehet hivatalos nyelv, mert a nemesség közt senki, aki magyarul tudna. Az igazi felbuzdulás a császár németesítő rendelete ellen nem a nemzeti sérelemből fakadt, hanem abból a félelemből, hogy a nemes urak közül azok, akik nem tudnak németül elveszthetik a hivatalukat. Szirmay Antal, Kazinczy Ferencz megvilágítják ezt a kérdést. „A hivatalhoz való ragaszkodás mindig erős volt Magyarországon és aki németül tudott, kész volt hivataloskodni.“ Azt is írja Szirmay Antal: „Az egykoruak inkább igazságtalanságot, mint nemzeti sérelmet láttak ez intézkedésben s az fáj nekik, hogy érdemes hazafiak elessenek hivatalukból, mert németül nem tudnak.

A gróf ur azt is állítja, hogy a magyar állam sohasem nyult ilyen eszközökhöz gazdasági téren, mint ma az utódállamok, ahol az adózás mérve is attól függ, ki milyen nemzetiségű. De ahhoz nyult

a magyar állam, hogy például a magyar paraszt kezén levő jobbágybirtok 7. osztályu föld holdja több adóterhet viselt, mint az uradalom I. osztályu holdja.

Az is kitellett a magyar államtól, hogy ha egy latifundiumot parcelláztak, a vevő parasztok számára új katasztert létesítettek, amely szerint a parasztra vagy tizszer több földadót vetettek ki, mint amennyit a földesur fizetett.

²⁹⁾ A TESZ a Társadalmi Egyesületek Szövetsége. Olyanfajta faszisztá szervezet, mint a hitlerista SS. csapatok.

³⁰⁾ Bethlen előadásainak első ismertetésében a románság Erdélybe való elterjedését háromféle korra is teszi. Könyvében sem szünt meg az ingatagság, bár okosabban lebeg az évszámok fölött. Megemlíti például, hogy a fejedelmi időkbell román egyház becslése szerint — 1700 körül az erdélyi lakosság egynegyed része román. Ez a fejedelmi idő tartott kerek 150 esztendeig. Ugyancsak hivatkozik Verancsics adatára, ki ugyancsak ezt az adatot állapítja meg. Az olvasó azt hiszi, hogy egyidőbeli adat. A két adat közt van legalább 150 esztendei különbség. Verancsics könyve még a fejedelemség előtti korszakban íródott, 1550 előtt jelent meg. Ez tehát körülbelül a mohácsi vész idejében való állapotot írja le. Verancsics katonai szempontból tárgyalta a témát és nem népszámlálás alapján írja, hogy 200.000 oláh lakja Erdélyt. Hiábavaló e fölött a vita, ezek nem bizonyításra alkalmas tények. Különbözik a fontos csak az, hogyha a románok a későbbi korban a lakosság egynegyed részéből a lakosság többsége lettek, ez csak nagyobb vitalitásukra mutat, mert hisz a török elleni harcokban nem vezett el több magyar, mint román. Különbözik sem gyérülhetett meg Erdély lakossága a török háború következtében, mert Erdély önállósága idején állandóan török védnökség alatt állt és nem szenvedett a török pusztítás alatt, hisz ekkor volt gazdasági virágzása legmagasab fokán. Már most mi lehet annak a magyarázata, hogy Verancsics 1550 előtt ugyanannyi lakost mutat ki, mint amennyi 150 év múlva 1700-ban volt? Ez idő alatt a török nem pusztított — csak a latifundium irtotta hors concours az embert. Ez az egyetlen lehető magyarázat. A földesur mindig pusztította a jobbágyosságát tekintel nélkül a nemzetiségére, mert agyonsanyargatta és kiéhezette. De ezek a szabadbirtokukat nem kívánták elcserelni robotoló földekért. Az ilyen magyar foltra került tehát román vagy más idegen, amelyet éppen kapni lehetett. Mindenesetre megszűnt magyarlakta terület lenni. Magyarországon az ilyen kipusztított magyar

vidékek a latifundium temetői, néhol három különféle nemzetiség is egymásután kipusztult.

⁸¹⁾ Márki Sándor: A Dózsa lázadás.

⁸²⁾ Horváth Mihály: Magyarország történelme.

⁸³⁾ Acsády Ignác: A jobbágyság történelme,

⁸⁴⁾ Hunyadi János leszármazására és atyafiságára Fraknoi Vilmos: Hunyadi Mátyás Király. A honvédelmi törvényre vonatkozólag Salamon Ferencz: Magyarország a török hódoltság korában. Ez a törvénycikk kimaradt a törvénytárból, de Kovacsics egy eredeti példány alapján közli, Salamon Ferencz is Kovacsics közlésére hivatkozik. Kovacsics közli az okmányok aláírásait is.

⁸⁵⁾ Bethlen azt állítja könyvében, hogy az oláhokat saját kenézeik szolgáltatották el. Ez bizonyára nagyon gyakori eset volt, de nem változtat a tényen. A kenéz a király szolgája volt s annak a parancsa alatt állott valámig szolgálati viszonya tartott, igyekezett tehát adománylevelet kapni a honvédelemre kapott birtokra, aminek a nyomán aztán magyar főúr lett, betért a római egyházba. Mint magyar nemes mindentől tehermentes lett, a katonai szolgálattól is. A katonai szolgálatot teljesítő oláh népének a jogállapotán ugyan nem változtatott a kenéznek magyar főúrrá való előléptetése, de természetes, hogy az új főúr sietett, de már mint magyar főúr, jobbágyosítani szabadbirtokos alárendeltjeit. Csupor vajda is kenéz volt, de később mint magyar főúr, erdélyi vajda is lett. A magyar nagyurak ebben a prozelitát szívesen támogatták, mert valamennyi rossz szemmel nézte a szabad birtokos parasztot. Ezt az elszolgáltatást tehát nem a kenéz, hanem a magyar főúr számlájára kell írni.

⁸⁶⁾ Az 1437-iki lázadás részletesen leírva Acsádynál. (A magyar jobbágyság története.)

⁸⁷⁾ Márki Sándor; A Dózsa lázadás.

⁸⁸⁾ A hajduság szabad parasztságot jelentett, aki hadiszolgálata ellenében robotmentesen bírja a földjét. A fejedelem Kátai nevű kancellárját felkoncolták Kassán a fejedelem hívei s Bocskay is ott halt meg hirtelen, fölötte gyanus körülmények közt. A közvélemény a császárt gyanúsította, hogy megmérgeztette. Bizonyos, hogy a magyar urak keze volt benne. Szabadbirtoku parasztságot úgy tekintett Werbőczy nyomán a magyar főúri rend, mind ellene irányuló merényletet.

⁸⁹⁾ Az uher szó az ugor név északszláv kiejtése, de nem olyan

nemzetnév, amellyel a magyarok önmagukat jelölték. A „magyar“ népnév valószínűleg a Megyer törzs vagy vezér névből sarjazott. A Megyer törzs vagy vezér talán előljárt a honfoglalás válságosabb részleteinél, így lett a neve az egész népnek a neve. Az idegenek azonban erről a névhasználatról még nem tudnak. Porfirogenetos turkoknak nevezi a magyarokat, az északi szlávok s ennek nyomán a németek ugoroknak (uherekneknek) mert különfelé való vándorlásaik nyomán ugor törzsekkel elegyülve léptek fel. A magyar nyelv sok török szóval telített, de nyelvtanra nézve tiszta ugor nyelv. A németek Ungern neve az ugornak, uhernek felel meg. A németeket a magyarok nem hódíthatták meg, ezek tehát megőrizték a maguk megnevezését. A szlávok azonban, akiket a magyarok meghódítottak, magyar néven Madarskának nevezik Magyarországot. Ez is azt mutatja, hogy a legyőzött népek nem igen adnak nevet a hódító országnak. Ilyenképen magyarázandó, hogy Erdélynek román neve a régi Dácián kívül nincs.

40) Bethlen István — pedig senki és semmi sem készíti rá, — beszélt Cambridgeben a népvándorlás koráról is, többi közt azt is elejti, hogy a hunok vetettek véget a pannóniai és dáciai római provinciák virágzó kulturájának s utánuk vagy velük jöttek a vandálok, longobardok, herulok és rugiaik, stb. Hát először is fölötte kérdéses, hogy a hunok vetették e végét a római dák és pannon kulturának. Priskos rétor, Attila életírója épen nem úgy írja le, mint barbárt. Az embertelen barbárok nem az Attila hunjai voltak, hanem a velük gomolygó germán törzsek, hisz a rétor még ezt is megállapítja felöle, hogy a régi Róma iránti kegyelete vitte rá, hogy elvonult Róma előtt, anélkül, hogy érintette volna falait. Ennyi kegyelettel Róma iránt még V. Károly császár, a katholicizmus nagy protektora sem viseltetett. De hogy honnan keríti Bethlen Erdélybe a vandálokat, a longobardokat, meg a rugiakat, igazán nem lehet kitalálni.

Igazán elmerte ezt Cambridgeben is mondani, vagy csak utólag cseppentette be írődeákja a könyvébe? A kegyelmes ur azon a véleményen van, hogy a germán népek is ugyanazon az uton özönlöttek be Ázsiából, mint a hunok. A germánok Skandinávia s Északnémetország felől jöttek, némely törzsek keletfelé törekedtek, ezeket söpörte vissza maga előtt a hunáradat, a legtöbbjük azonban elejétől nyugat felé tartott, mert a kincses Róma csábította őket. Amazok is belesepődtek aztán a kincs áradatba, de sem a vandálok sem a longobardok Erdélyben nem jártak. A vandálok meg a longobardok még min-

dig emberi koponyákból itták a sört, bort (Attila, Priskos szerint csak fakupából ivott — forrásvizet) — ezért utolsó szálíg kipusztította őket a népek emberi érzése, de abban ártatlanok, hogy ők dáktalanították volna Erdélyt.

41) Bethlen második előadásában, melynek az a címe: „Hogy bánt el a trianoni szerződés a Dunamedence kis népeivel“, mindenáron azt akarja megmutatni, hogy milyen magas színvonalon áll a magyar és a szász nép kulturája a románéval szemben és így természetesen óvakodik a parasztról beszélni. De különben fura zagyvaságban minden egyéb össze van keverve ebben a „tudományos“ előadásban. Ahol akad egy demagóg-jelszó, az mind a tollára kerül, többi közt „a pittsburgi egyezmény“ is.

Habeat sibi! „Az emberiség nevében kell követelni, hogy végre a horvát nép szabadon dönthessen jövője fölött, bár erre semmiféle igényt nem emelünk“. Bethlen és a magyar „nemzet“, mint az elnyomott idegen népek protektora! De annál több igényt emel Bethlen a harmadik előadásában Erdélyre.

Csupán azért, hogy adatainak a bizonyító erejére rávilágítsak, két bizonyítékával foglalkozom itt. Hogy a román nép kulturinferioritását bizonyítsa, elmondja, hogy Erdély 29 városában 1910-ben élt 359.268 lakó.

Ebből magyar	205.728	(58.7%)
« szász	56.148	(16.1%)
« román	81,939	(23.4%)

holott az egész lakosság számaránya

magyar	35%
szász	9%
román	55%

Ebből következteti, hogy a román nem kulturnép³ mert a városokban a magyarok és szászok számaránya nagyobb az általánosnál a románoké ellenben kisebb. A román tehát falusi. De a foglalkozási statisztika körül baj lehet, mert eszerint egyész Erdélyben az iparral foglalkozók között volt 1910 ben :

magyar	172.270	(52.5%)	szász	52.108	(15.9%)	román	88.808	(27.1%)
a keresk. s hitelügyekben								
magyar	35.533	(59.8%)	szász	13.285	(22.3%)	román	9.521	(16%)
magyar	207.803		szász	65.393		román	98.329.	

Vagyis ha igaznak vesszük azt az adatait, hogy az erdélyi román nép

száma 1 millió 500 ezer, a szászoké 230.000, úgy a magyarság számát kerek 1 millióra veszi, — egész Erdély lakosságát pedig 2 és $\frac{3}{4}$ millióra. Ebben az esetben az összes iparral, kereskedelemmel s hitelüggyel foglalkozók számát 371.000-rel mutatja ki, vagyis ez a magasabb infelligencia mindössze 12—13 $\frac{3}{4}$ %-ot tesz ki, az egész lakossággal szemben, ami igen alacsony, szinte lehetetlen nivót mutat a magyarságra is, — főleg, ha meggondoljuk, hogy a zsidókat egyszerűen hozzá-eszkamotálja a magyarokhoz, holott ezek ép a kereskedelmi és hitelszakmában többszörösét teszik a magyaroknak. Ha ennek is utánajárnánk kisélné, hogy a zsidók levonásával, a magyarság 17 és illetve 24%-os arányfölénye nemcsak leszáll, hanem jóval az arányszám alá esik. Ebben az esetben a 207, 803 magasabb intelligenciájú keresetűek számából alig juthatna több a magyarságra, mint 70.000, vagyis kevesebb, mint román. Fölötte gyanus számok.

Bethlen arra is hivatkozik, hogy ha mindenkit elnyomtak, miért virágzott a szász nép?

Egyszerű a válasz; A szászt nem lehetett elnyomni, mert elejétől fogva szabad birtoka volt a földje és főleg a bányászatot üzte. Minthogy pedig a nemes nem adózott, sőt semmi terhet nem viselt, a székely — szintén szabad föld birtokában — a honvédelmet látta el, a szászok (és a városok) voltak igazában az egyetlen adózó népréteg. Ezért nemcsak a szászok, de a királyok és fejedelmek is vigyáznak rá, hogy el ne szolgálásítsák őket. Evvel a szívós néppel nem birt a latifundium, ahogy a szepesi szászokkal sem birt.

Hajdan a románságnak is szabad földje volt — de „a három nemzet“ Uniójával sikerült őket elszolgástitani.

A legfurább azonban a gróf urnak az agrár statisztikája, amelyben kimutatja, hogy az 5,600.000 hold földből a román kisbirtokosoké volt 3,250.000 vagyis 58%. (No lám! számarányukon felül részesedtek a földbirtokban) vagy 500 000 hold a szászoké, — ép számarányuknak megfelelő és csak 1,250.000 hold, azaz 22% a magyar kisgazdáké és csak 6000.000 hold, azaz kb. 11% jutott a száz holdon felüli birtokokra, ami annyit jelent, hogy a 600 holdnál nagyobb latifundiumokra csak vagy 400.000 hold ha jutott, vagyis 6—7%, — holott a Királyhágon túl még ma is 45% jut a latifundiumra!

Hogy lehetséges ez?

Egyszerűen úgy, hogy a gróf ur elsikaszt 4,000.000 holdat azon a cimen, hogy — erdő. Az erdő szerinte nem művelés alatt álló föld.

Nem is szükséges arra hivatkozni, hogy ahol a telekkönyvi betétszerkesztés még meg nem történt, pedig a háboru előtt az ország $\frac{4}{5}$ részében még meg nem történt, a latifundiumok területének legalább $\frac{2}{3}$ része szerepel, erdő, vagy terméketlen terület címén, mert a helyszineléskor — 80 évvel ezelőtt az volt. Ilyen telekkönyvekben tehát a ma még erdőnek feltüntetett terület háromszor akkora, mint ma az igazi erdőké. Egyrészt tehát, ami a telekkönyvben erdőnek szerepel, az javarészt rég nem erdő már, másrészt az erdőterület ma esetleg nagyobb hozadéku és értékű, mint a feltört terület, tehát nem lehet egyszerűen elintézni avval, hogy nem áll művelés alatt. Vagyis a magyar latifundium területe Erdélyben is meghaladta a 4 millió holdat. Elég mutatónak ennyi, hogy lássuk mint érnek a gróf ur statisztikai táblázatai és történelmi adatai.

Hát nem akad Csonka-magyarországon egy íródeák, akit az utra a gróf ur mellé adhattak volna, hogy Magyarország tudományos hírnevét ekkora tudatlanság rossz hírétől megóvják?

42) Bethlen ur eldicsekszik avval is, hogy Magyarországon anynyira nem nyomták el a nemzetiségeket, hogy ép Magyarország alkotta meg a világ eddigelé legszabadabb elvű kisebbségi törvényét, az 1868-évi 44 törvénycikkben.

Jól esik egyszer Bethlen urat is az igazmondáson rajtakapni. Szent igaz, volt ilyen törvény, sőt ott diszeleg teljes érvényében ma is a magyar korpusz juriszban.

Csak egyet felejtett el megemliteni, hogy Magyarországnak mint egy 30 törvényhatóságában, amelyben a nemzetiségek 20%-kát még a hivatalos adatok is igazolták, nem akadt egy sem, ahol valaha ezt a törvényt alkalmazásba is vették volna.

Nem igaz, hogy azért nem lehetett alkalmazni, mert a nemzetiségek mindjárt a passzivitás terére léptek. Élni akartak biz azok a törvényadta kisebbségi jogaikkal. De arra való volt a főispán és a megyei hajduk, no meg szükség esetén egyéb eszközök is, hogy ezt megakadályozzák.

Voltak főispánok, akik ezen a téren művészeknek bizonyultak. Ezeket az urakat aztán két három vármegyében is elküldték főispánnak, hogy szedjék ráncba a nemzetiségeket. A román területen Tabajdy volt ilyen híres ember. A szlovák felvidéken pedig Sélley s mások. Meg lehet állapítani, hogy talán Szeben-megye kivételével, egyetlenegy törvényhatóság nem volt, ahol a kisebbség gyakorolhatta volna azt a jogát akárcsak egyetlenegyszer, hogy hasábosan a maga

nyelvén is követelhesse a jegyzőkönyv vezetését. Ezt maga Bethlen is be.smeri könyvében e szavakkal: „a nemzetiségi törvényt, miután az a nemzetiségeket ugysem békítette volna ki, csak részben hajtották végre“. Ha a csak „részben“ szó helyett a „nem“ szót alkalmazzuk, akkor fogyatéék nélkül igazat mondott Bethlen gróf ur. De mekora cinizmus kell hozzá beismerni, hogy a törvényt nem hajtották végre, miután ez a nemzetiségeket ugysem „elégítette volna“ ki

Annak a bizonyítására, hogy mennyire tisztelték a nemzetiségek jogait, arra hivatkozik, hogy a románoknak, szerbeknek, ruténeknek saját anyanyelvü iskoláik voltak, csakhogy megint elfelejt megjegyezni valamit: a románoknak, szerbeknek egyházi autonómiájuk volt melyet már az 1791-ik törvény megígért a részükre és melyet a császár az alkotmány helyreállítása előtt, ténylegesített is. A 67-es kiegyezésnek egyik kikötése az is volt, hogy ezt a két nemzeti ó egyházat törvényesíteni kell. Így hozták meg 69-ben utólagosan az egyházi autonómiát megállapító törvényt.

Volt eleinte egy két román gimnázium, ahol vegyes volt a tanítás nyelve. A császár 48-ban kötelezte ezt a szerbeknek és románoknak és a kiegyezésért esengő magyar uraknak eszük ágába sem jutott a császárral szembe állni. Az erdélyi szászoknál és a hetvenes évek elején a szepesi szászoknál is voltak német nyelvü középiskolák, de a király német volta iránti hódolat nem engedte meg, hogy a szászokkal kikezddjenek. Különben ez a német türelem is csak átmeneti jellegü volt.

44) 1711 óta 1848-ig, amikor a császár hitta be segítségül az orosz cárt, csak egyszer volt ellenséges hadsereg Magyarország területén, Napoleon jutott el Győrig, de egész ottartózkodása csak néhány hétre terjedt.

45) Ez a jóslatunk már is beteljesedett, mert Barthou bukaresti utja után, valamig Angliát a maga oldalán vélte, hajóhaddal tüntetett Durazzo előtt — a francia antant ellen, de Barthou londoni sikere után sietett kijelenteni, hogy elfogadja Keletlocarnót — és a világon mindentéle Locarnót — mihelyt Anglia Franciaország mellé állt.

46) Ernst K r e t s c h m e r a marburgi egyetem hirneves pszichiatere, tiszta árja német, kinek a fajtisztaságához nem fér kétség, — egyike ama keveseknek, kik uem tévesztetik meg magukat balítéletektől és aki nem engedte magát egyformásítani, de akinek a tekintélye akkora, hogy a náci uralom sem bir vele leszámolni, — nagyon becs-

mérőleg nyilatkozik a fajtisztaságról és a felészakosításról. Néhány megjegyzését idézzük :

„Rajzoljuk be magunknak Európa térképébe a művészet és tudomány terén a legjelentősebb lángelmék születési helyét, valamint a legértékesebb kulturtermékek helyeit és ezt a kulturképet fektessük a fajta térképre, úgy azonnal ellentmondást nem tűrő erővel szembeötlök ez északi-alpesi fajta kereszteződése zónájának óriás jelentősége az újabb európai kultúra dolgában. Ez az észak alpesi kereszteződési zóna, vagyis az az övezet, ahol mind a két fajta erősebb keveredésben mutatkozik a lakosságban, magába zárja Franciaország nagyobb részét, a Flamand-Hollandiát, Németország nagyobb részét, elsősorban a német nyelvterület középső és déli részét a Rajnavidékkel s a Szászthüringiai vidéket, valamint Felső és Középolaszországot. Ez az övezet az európai újabb kultúra törzsovezete. Ezt az északi-alpesi övet másféle népségek környékezik, melyek szintén felmutatnak egy-némely jelentős, de távrolról sem ennyire halmozott kultur teljesítményeket. Ez nagyrészt a viszonylag tiszta fajtájuk öve és pedig az északos fajtáé Skandinávia, az északi sávja északi Németországnak északi Anglia, valamint a viszonylag fajtiszta középtengeri fajta Spanyolországgal, a Földközitenger nagyszigetein, Délolasz és Délfranciaország déli kerülete.“

„Kétségtelen azonban, hogy az északi fajta területén a legmagasabb fejlettségű kultúra ott alakult ki a legerősebben, ahol az északos fajta más, legtöbbször szintén tehetséges fajtákkal való kereszteződésen ment át. Ez a megállapítás épp úgy érvényes a mai északos-alpesi, mint ókori görög és indiai kulturkörzetekre. Egyike a számra és sokoldalúságra leggazdagabb kulturáknak az északos-alpin keveredés eredménye. Viszont épp oly bizonyos, hogy a legtisztább fajtájú északos területek, Németországban például Alsó-Szászország és Kelet-Friz a gasdag ugyan jellemében, ügyességben, de aránylag nagyon szegény lángelmében és kulturtermékenységben. A legmagasabb kulturfejlettség szellemi sulypontja sohasem volt Skandináviában, a német tengerparton és Skóciában, hanem mindig a kereszteződés zónájában. És a német kultúra határának lassu előnyomulása észak felé a XVIII. század óta párhuzamosan halad az északatlantissal (Entnordung) vagyis Észak-Németországnak az alpin fajtákkal való erősebb kereszteződésével.“

Poroszország, a Junkerország beleciesik ebbe a szellemileg értéktelenebb zónába. A porosz s a déli s a nyugati németiség tehát két

külön fajta. Ez utóbbi a német kulturának a hordozója, az előbbi a német szoldateszkéé.

Ki tudná megmodani vajon a jövő nemzedék nem fog-e úgy itélni, hogy Franciaországnak sokkal nagyobb biztosíték lett volna például a junker birtokok feldarabolása és evvel a katonai kaszt gyökértelenítése, mint például a hadseregtartás tilalma. Az igaz, hogy az előbbi belügyekbe való avatkozás lett volna, de ha jól meggondoljuk, az utóbbi is az.

47) Bethlen István is foglalkozik negyedik előadásában evvel a kérdéssel és csodálatosképen szinte az én cikkemből idéz, mikor ezt írja: „Ideje volna, hogy a francia közvélemény meggyőződjék arról, hogy egész Európa nyugalalmát sokkal inkább lehetne biztosítani azáltal, ha a kisépek egymással kibékítenének, együttműködésük ez uton előkészítenék és ezáltal a Dunamedence népeinek olyan öncélú organizációja teremtenék, amely e területről a vele szomszédos nagyhatalmak illetéktelen befolyását kirekesztenék.” Csakhogy ezt az egészséges gondolatot evvel a beszúrással, hogy mind ez a békeszerződés revíziója révén lenne elérhető, esuffá teszi. Ugyhogy a gróf ur két alapvető feladatot tűz ki, az egyik a revízió, a másik a kisépek együttműködésének a megszerzése. Szerinte a revízió a priusz, mert a népek kibékítése csak a revízió révén érhető el. Bethlen tehát felteszi a báránybőrt, de ez alól farkasvonítás hallik. Mit ér akkor a báránybőr? A békerevízió legfeljebb Magyarországot békitené ki, ellenben békétlenné tenné a többi három népet. Mint jutalmat csillogtatja a békét, ha a három népen az ő javára sérelmet követnek el. Ez más szóval nem egyéb, mint hadüzenet: addig nem fogok megbékülni, amíg vissza nem kapom az eltépett területeket. Ebben benne van az is, hogy mivel ez csak egy világháboru utján remélhető, kész újra világháborut felgyujtani, hogy aztán békés együttműködésre hajlandó legyen. E mellett Németország és Olaszország szószólójául csap fel, többi közt azt mondja: „Mindenekelőtt Németországnak vitális érdekévé vált, hogy ez a terület ne kerülhessen valamely ellenséges nagyhatalom befolyása alá. De nem mindegy Olaszországra nézve sem, mert ez az Adria keleti partjai birtokát és az Adriának zárt olasz tengeri mivoltát tenné kétségessé.” Mintha azt juttatná az embernek az eszébe, hogy a gyilkos így kiálthat fel: „Nem vagyok biztonságban, ha megfosztanak a gyiloktól!” Az emberiség gondja igazán nem foroghat a körül, hogy a gyilkosok legyenek

biztonságban, mert előbb arra kell gondolni, hogy a békességes emberek élvezzenek biztonságot.

Van egy komolynak látszó argumentuma is, komolynak azért, mert nem tartalmaz fenyegetést. Azt mondja ugyanis, hogy a kis antant és Magyarország gazdasági egysége esetén a mezőgazdasági termelés régebben fennállott egyensúlyát a mezőgazdaság rovására felborítaná úgy, hogy a magyar termékek akkor sem jutnának biztosabb, versenytől mentesebb piacoz, sem a világszerte árnál jobb árakhoz, mert ez a gazdasági egység nagy fölöslegekkel birna. Ebből az érvből a latifundium szava hallik. Mert ez a probléma megszűnik abban a pillanatban, ha földarabolják a latifundiumot. Végül azonban mégis csak kegyes kijelenteni, hogy komoly átmeneti alap lenne a Genfben beadott olasz terv megvalósítása, amelynek a veleje szerinte az, hogy az utódállamok egymásközt és más államokkal is mezőgazdasági produktumaik tekintetében olyan preferenciális szerződéseket köthessenek, amelyek előnyelt harmadik fél ne igényelhesse. Szomorú lehet annak a javaslatnak a sorsa, ha Mussolini szükségesnek tartja, hogy Bethlen népszerűsítse. Végzetül még egy igazán furcsa gondolatot vet fel. Ugy kell megcsinálni a revízió nyomán az osztályt, hogy amennyi magyar más államok fenhatósága alatt marad, ugyanannyi idegen nemzet kerüljön magyar fenhatóság alá. Ez biztosítékul szolgálna arra, hogy mindenik fél jól bánjon az uralma alatt levő nemzetiségekkel, nehogy a másik fél az ő vérbelijén gyakoroljon retorziót. Ezt nevezi a gróf szemet szemért, fogat fogért elvnek.

Ez a rendszer nem vehető foganatba, mert a magyar „nemzet” a múltban nemcsak az idegen nemzetiségeket jogtalanította, hanem a magyar népet is. Ha otthon nem fáj neki a 8 millió magyarnak az elszolgáltatása, miért fájna neki az idegenbe került egy-két millió magyarnak az elszolgáltatása.

Átadva O Sz K.-nek
35.568-1940. IV számú
V. K. M. rend. alapján.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

